



รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำ
ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด
กรณีศึกษา: โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

พิจิกานต์ ศรีพิมาย

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย
จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
ในโครงการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมแปลกเป้า สพฐ.

ปีงบประมาณ 2561

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสอยดาววิทยา เพื่อให้บรรลุถึงค่าเป้าหมายของสถานศึกษาที่กำหนด ผู้วิจัยดำเนินการแล้วเสร็จ เมื่อภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โดยมีท่านผู้อำนวยการ นายวัชรลักษณ์ ตากใบ ผู้อำนวยการโรงเรียนสอยดาววิทยา และนางบังอร แซงฮวด รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานวิชาการ เป็นที่ปรึกษาตลอดและให้ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัย

ขอขอบคุณคณาจารย์ ผู้ปกครอง และนักเรียน โรงเรียนสอยดาววิทยา ตำบลทรายขาว อำเภอ สอยดาว จังหวัดจันทบุรี ที่ได้ให้ความร่วมมือและเสียสละเวลาในการเก็บข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้

ประโยชน์และคุณค่าอันพึงมีจากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่บุคคลที่เอ่ยนามมาทั้งหมด ซึ่งล้วนเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในงานวิจัยนี้จนสำเร็จลงได้ด้วยดี

พิจิกานต์ ศรีพิมาย

ตุลาคม 2562

- ชื่อเรื่อง** : รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี
- ผู้วิจัย** : นางสาวพิจิกานต์ ศรีพิมาย
- ปีที่ทำ** : 2562

บทคัดย่อ

รายงานการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราดกรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัจจัย และเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จ และลักษณะความร่วมมือขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และมาตรฐานในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพของโรงเรียนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี – ตราด 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี – ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี 3) เพื่อประเมินหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี – ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี และ 4) เพื่อประเมินทักษะในการทำงาน การรักการทำงาน ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตของผู้เรียน

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ตัวแปรที่ทำการศึกษา ได้แก่ คุณภาพผู้เรียนในด้าน ทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ผลการวิจัยพบว่า

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการเรียนรู้เพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี พบว่า การเข้ามาทำงานของแรงงานต่างด้าวได้สร้างผลกระทบทางด้านบวกและด้านลบให้กับท้องถิ่นอำเภอสอยดาว กล่าวคือ มีส่วนในการแย่งอาชีพแรงงานไทย ด้วยเหตุที่นอกจากแรงงานต่างด้าวมียอดราคาแรงที่ถูกลงกว่าแรงงานไทยและหาได้ง่ายแล้ว แรงงานต่างด้าวยังสามารถทำงานได้โดยไม่เลือกงาน ซึ่งงานเหล่านี้คนไทยไม่ชอบทำเนื่องจากคนไทยมองว่างานเหล่านี้เป็นงานระดับล่าง สกปรก และยากลำบาก อีกทั้งโรงเรียนสอยดาววิทยาเป็นโรงเรียนมัธยมประจำอำเภอสอยดาว ซึ่งมีพื้นที่ติดชายแดนกัมพูชา และจัดการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการมีงานทำเพื่อให้ผู้เรียนมีอาชีพ (Career) ในแต่ละช่วงชั้น โดยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้ค้นหาอาชีพตาม

ความต้องการของตนเอง และมีโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สภาพของงานและการฝึกทักษะอาชีพเบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้เรียนควรได้เรียนเกี่ยวกับอาชีพในอนาคตอย่างมีความหมายและได้รับการฝึกประสบการณ์ทางอาชีพ โดยกำหนดให้มีหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการมีงานทำ ประกอบกับผู้ปกครองผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนกัมพูชา ผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นผู้อพยพมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีฐานะค่อนข้างยากจน ฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ไม่สามารถสนับสนุนให้ผู้เรียนศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ โรงเรียนจึงจำเป็นต้องจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของผู้เรียน ซึ่งจะสามารถต่อยอดไปสู่การประกอบอาชีพได้ในอนาคต และ โรงเรียนสอยดาววิทยาได้จัดทำบันทึกข้อตกลงกับวิทยาลัยการอาชีพสอยดาว อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี เพื่อจัดหลักสูตรทวิศึกษาใน 4 สาขาวิชา ได้แก่ 1) สาขาการบัญชี 2) สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ 3) สาขางานยานยนต์ และ 4) สาขาช่างไฟฟ้ากำลัง โดยจัดการเรียนวิชาสามัญในช่วงวันจันทร์ ถึง วันพุธ ที่โรงเรียนสอยดาววิทยา และเรียนสาขาวิชาชีพที่วิทยาลัยการอาชีพสอยดาว ในวันพฤหัสบดี และ วันศุกร์ ซึ่งรูปแบบการจัดการศึกษาทวิศึกษา สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดนโยบายการผลิตผู้เรียนด้านอาชีวศึกษาให้มากขึ้น เพื่อรองรับการจ้างงาน ทั้งภาคธุรกิจบริการ ภาคอุตสาหกรรมและภาคการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มอาชีพ ที่เป็นความต้องการของตลาดแรงงานที่กำลังขยายตัวในทุกภาคส่วน การจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) ควบคู่กันไปเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตลอดปลายให้มีความรู้พื้นฐานด้านอาชีพ และสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำฯ ได้พัฒนาตามขั้นตอนการสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังนี้ นำผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการเรียนรู้เพื่อการมีงานทำฯ ที่ได้ในตอนที่ 1 มากำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการมีงานทำ ซึ่งได้พัฒนาตามขั้นตอนดังนี้ 1) กำหนดกรอบแนวคิดและสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอน 2) พัฒนารูปแบบ 3) ประเมินความเหมาะสมของเอกสารหลักสูตรของรูปแบบ 4) ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำ และ 5) ประเมินการใช้หลักสูตร โดยที่โครงสร้างหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำ มีองค์ประกอบดังนี้ 1) ปรัชญา 2) เป้าหมายของหลักสูตร 3) คุณลักษณะผู้เรียน 4) ชื่อหลักสูตร 5) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 6) จำนวนหน่วยกิต หน่วยการเรียนรู้ 8) ผลการเรียนรู้รายปี / รายภาค 9) สาระการเรียนรู้ 10) เวลาเรียน 11) การจัดการเรียนรู้ 12) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 13) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ในส่วนของหลักสูตรรายวิชา กำหนดขั้นตอนที่ใช้ในการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการมีงานทำ โดยกำหนดเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการตามกระบวนการ QSCCS ดังนี้ **ขั้นที่ 1** การเรียนรู้ตั้งคำถาม (Learning to Question) **ขั้นที่ 2** การเรียนรู้แสวงหาสารสนเทศ (Learning to Search) **ขั้นที่ 3** การเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ (Learning to Construct)

ขั้นที่ 4 การเรียนรู้เพื่อการสื่อสาร (Learning to Communication) และ **ขั้นที่ 5** การเรียนรู้เพื่อตอบแทนสังคม (Learning to Serve)

ตอนที่ 3 ผลการประเมินทักษะในการทำงาน การรักการทำงาน ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตของผู้เรียน ภายหลังจากดำเนินการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ผู้วิจัยได้ประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ผลปรากฏว่า ผลการประเมินสรุปประเด็น ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่ 4 ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริต และหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนเองสนใจ มีระดับคุณภาพสูงที่สุด (Mean = 4.34, SD = 0.78) รองลงมาได้แก่ ด้านที่ 2 ผู้เรียนทำงานอย่างมีความสุข มุ่งมั่นพัฒนางาน และภูมิใจในผลงานของตนเอง (Mean = 4.12, SD = 0.78) และ ด้านที่ 3 ผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (Mean = 4.04, SD = 0.82) ตามลำดับ และผลการประเมินยังพบว่า ด้านที่ 1 ผู้เรียนวางแผนการทำงาน และ ดำเนินการจนเสร็จ มีระดับคุณภาพต่ำที่สุดของการประเมินทักษะในการทำงาน (Mean = 3.91 SD = 0.80) ซึ่งจะนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนในโอกาสต่อไป

ตอนที่ 4 ผลการประเมินหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำ ได้แก่ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการสอนเพื่อการมีงานทำ ซึ่งจำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้ปกครอง และ ผู้เรียน ผลการประเมินพบว่า

กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มที่ 1 ผู้ปกครอง มีจำนวน เพศหญิงมากกว่าเพศชาย คือ 164 และ 64 คิดเป็นร้อยละ 71.93 และ 28.07 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 40 – 49 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.16 จบการศึกษากว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 81.58 และประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 39.91 ผู้ปกครองประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตร 2) การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และ 3) ผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา ผลการประเมินพบว่าในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่ 1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพสูงสุด (Mean = 4.07, SD = 1.14) รองลงมาได้แก่ ด้านที่ 2 การนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน (Mean = 4.00, SD = 0.78) และ ด้านที่ 3 ผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา (Mean = 4.04, SD = 0.82) ตามลำดับ

กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มที่ 2 ผู้เรียน มีจำนวนเพศชายและเพศหญิงใกล้เคียงกัน คือ 93 และ 96 คิดเป็นร้อยละ 49.21 และ 50.79 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 28.04 รองลงมาได้แก่ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 25.40 และ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนเท่ากัน คือ 44 คน คิดเป็นร้อยละ 23.28 ผู้เรียนประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตร 2) การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และ 3) ผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา ผลการประเมินพบว่าในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่ 2 การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับสูงสุด (Mean = 3.87, SD = 0.91) รองลงมาได้แก่ ผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา (Mean = 3.83, SD = 0.93) และ การสร้างและพัฒนาหลักสูตร (Mean = 3.77, SD = 0.91) ตามลำดับ

คำสำคัญ 1. รูปแบบการสอนเพื่อการมีงานทำ 2. การจัดการเรียนการสอน

คำนำ

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี – ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสอยดาววิทยา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัจจัย และเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จ และลักษณะความร่วมมือขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และมาตรฐานในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี – ตราด 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำ 3) เพื่อประเมินหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำ และ 4) เพื่อประเมินทักษะในการทำงาน การรักการทำงาน ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตของผู้เรียน

การวิจัยในครั้งนี้ทำให้ได้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำที่เหมาะสมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี – ตราด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นประโยชน์สำหรับการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาวจังหวัดจันทบุรี ที่เป็นกรณีศึกษา ผลจากการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำนี้ ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ซึ่งเป็นตัวกำหนดความพร้อมของผู้เรียนเข้าสู่โลกแห่งการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา รวมทั้งการสื่อสารและการร่วมมือ ด้านที่ 2 ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ได้แก่ ความรู้ด้านสารสนเทศ ความรู้เกี่ยวกับสื่อ และความรู้ด้านเทคโนโลยี และ ด้านที่ 3 ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ ได้แก่ ความยืดหยุ่นและการปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต (Productivity) และความรับผิดชอบเชื่อถือได้ (Accountability) และภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Responsibility)

พิจิกานต์ ศรีพิมาย

ผู้วิจัย

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทที่ 1	
บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	9
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	10
ขอบเขตของการวิจัย.....	10
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	11
บทที่ 2	
ทบทวนวรรณกรรม	13
รูปแบบและการพัฒนารูปแบบ.....	14
แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน.....	20
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้.....	25
ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้.....	34
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะอาชีพ.....	45
การแนะแนวอาชีพในระดับมัธยมศึกษา.....	52
แนวคิดที่ว่าด้วยการส่งเสริมการมีงานทำ.....	61
แนวทางการเสริมทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพให้กับนักเรียน.....	67
บทที่ 3	
วิธีดำเนินการวิจัย	91
ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี – ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียน สอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี.....	92
ระยะที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี – ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียน สอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี.....	98
ระยะที่ 3 การประเมินผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำ ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี – ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี.....	99

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	101
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้เพื่อ การมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการเรียนรู้เพื่อการมีงานทำของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี – ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียน สอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี.....	101
ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการมีงานทำของโรงเรียน มัธยมศึกษาในการจัดการเรียนรู้เพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขต พื้นที่ชายแดน จันทบุรี – ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอ สอยดาว จังหวัดจันทบุรี.....	104
ตอนที่ 3 ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียน มัธยมศึกษาในการจัดการเรียนรู้เพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขต พื้นที่ชายแดน จันทบุรี – ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอ สอยดาว จังหวัดจันทบุรี.....	118
ตอนที่ 4 ผลการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดการเรียนรู้เพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี – ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอ สอยดาว จังหวัดจันทบุรี.....	124
บทที่ 5 บทสรุป.....	139
สรุปผล.....	146
อภิปรายผล.....	154
ข้อเสนอแนะ.....	160
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	160
บรรณานุกรม	163
ภาคผนวก	167
ประวัติผู้วิจัย	178

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
ตาราง 1	จำนวนและอัตราการว่างงานรายเดือน เปรียบเทียบปี พ.ศ. 2555 - 2559	2
ตาราง 2	ผลการประเมินด้านที่ 1 ผู้เรียนมีการวางแผนการทำงาน และดำเนินการจนสำเร็จ	119
ตาราง 3	ผลการประเมินด้านที่ 2 ผู้เรียนทำงานอย่างมีความสุข มุ่งมั่นพัฒนางาน และภูมิใจในผลงานของตนเอง	120
ตาราง 4	ผลการประเมินด้านที่ 3 ผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นได้	121
ตาราง 5	ผลการประเมินด้านที่ 4 ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนเองสนใจ	122
ตาราง 6	ผลการประเมินผลสรุปรายด้าน ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต	123
ตาราง 7	จำนวน และ ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 1 ผู้ปกครอง	124
ตาราง 8	ผลการประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียน สอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ด้านที่ 1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร โดยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 1 ผู้ปกครอง	126
ตาราง 9	ผลการประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ด้านที่ 2 การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 1 ผู้ปกครอง	127
ตาราง 10	ผลการประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียน สอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ด้านที่ 3 ผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา โดยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 1 ผู้ปกครอง	129

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
ตาราง 11	ผลการประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตรผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา 2) การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และ 3) ผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา โดยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 1 ผู้ปกครอง	131
ตาราง 12	จำนวน และ ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 2 ผู้เรียน	132
ตาราง 13	ผลการประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ด้านที่ 1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 2 ผู้เรียน	133
ตาราง 14	ผลการประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ด้านที่ 2 การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 2 ผู้เรียน	135
ตาราง 15	ผลการประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ด้านที่ 3 ผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา โดยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 2 ผู้เรียน	136

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
ตาราง 16	138
<p>ผลการประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด</p> <p>กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตรผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา 2) การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และ 3) ผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา โดยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 2 ผู้เรียน</p>	

สารบัญภาพ

ภาพ		หน้า
ภาพประกอบ 1	แผนภูมิที่ 1 เปรียบเทียบจำนวนและอัตราการว่างงาน จำแนกตามระดับการศึกษาที่สำเร็จ	3
ภาพประกอบ 2	แผนภูมิที่ 2 ร้อยละความต้องการแรงงานและผู้สมัครงานจำแนกตามระดับการศึกษา	4
ภาพประกอบ 3	กรวยประสบการณ์	43
ภาพประกอบ 4	ประเภทและบริการด้านการแนะแนว	53
ภาพประกอบ 5	โมดูลเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการมีงานทำสู่ทักษะความรู้ คู่คุณลักษณะนิสัยแห่งศตวรรษที่ 21	93
ภาพประกอบ 6	กรอบแนวคิดในการวิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อ การมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี- ตราดกรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัด จันทบุรี	95

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งพาตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (ราชกิจจานุเบกษา, 2542 : 4)

การศึกษาในช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 เป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสำรวจความสามารถ ความถนัด ความสนใจของตนเอง และพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตน พัฒนาความสามารถพื้นฐาน ทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ ทักษะในการดำเนินชีวิตให้มีความสมดุล ทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม มีความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถเสริมสร้างสุขภาพส่วนตน และชุมชน มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพและศึกษาต่อ ส่วนการศึกษาช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนทักษะเฉพาะด้าน มุ่งปลูกฝังความรู้ความสามารถและทักษะในวิทยาการเทคโนโลยี ทำให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ มุ่งพัฒนาตนและประเทศตามบทบาทของตนเอง สามารถเป็นผู้นำและผู้ให้บริการชุมชนในด้านต่าง ๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 : 31)

ในปัจจุบันประเทศไทยอยู่ในระยะเปลี่ยนผ่านทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ในด้านสังคมนั้น เรากำลังก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ ประชากรในวัยทำงานมีแนวโน้มลดลง ขณะที่ด้านเศรษฐกิจได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของภาคอุตสาหกรรมที่เปลี่ยนผ่านจากยุคอุตสาหกรรม 3.0 ไปสู่ยุคอุตสาหกรรม 4.0 (Industry 4.0) ประกอบกับรัฐบาลได้มีการปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม รวมถึงการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อให้ประเทศไทยสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวและก้าวพ้นกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง

และในที่สุดประเทศของเราจะบรรลุวิสัยทัศน์ของประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ซึ่งการจะบรรลุวิสัยทัศน์ดังกล่าวได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีคุณภาพในปริมาณที่เหมาะสม เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญจะเอื้อประโยชน์และนำพาประเทศให้ประสบความสำเร็จหรือบรรลุตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายที่วางไว้ได้เป็นอย่างดี รวมถึงก่อให้เกิดความเจริญแก่ประเทศชาติในด้านต่าง ๆ

จากข้อมูลเชิงสถิติ พบว่า ปัจจุบันประเทศไทยมีจำนวนประชากรประมาณ 66 ล้านคน ประกอบด้วยประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 55.80 ล้านคน และประชากรที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 10.20 ล้านคน ทั้งนี้ สำนักงานสถิติแห่งชาติได้จัดแบ่งโครงสร้างกำลังแรงงานของประเทศ ออกเป็นผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานหรือผู้พร้อมที่จะทำงาน จำนวน 38.83 ล้านคน ซึ่งประกอบด้วยผู้มีงานทำ จำนวน 37.68 ล้านคน ผู้ว่างงาน 4.30 แสนคน และผู้ที่รอฤดูกาล จำนวน 2.67 แสนคน ส่วนผู้ที่ยอยู่นอกกำลังแรงงานหรือผู้ที่ไม่พร้อมจะทำงานมีจำนวน 17.45 ล้านคน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560) ทั้งนี้ เพื่อพิจารณาถึงอัตราการว่างงาน (Unemployment Rate) ซึ่งถือเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญประการหนึ่ง สำหรับวัดสภาพเศรษฐกิจของประเทศ กล่าวคือ หากประเทศมีตัวเลขอัตราการว่างงานอยู่ในเกณฑ์ที่สูงย่อมแสดงว่าประเทศนั้น ๆ กำลังประสบกับปัญหาการเติบโตทางเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากการบริโภค การลงทุน และการส่งออกลดลง สำหรับประเทศไทยนั้นอัตราการว่างงาน ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนและอัตราการว่างงานรายเดือน เปรียบเทียบปี พ.ศ. 2555 – 2559

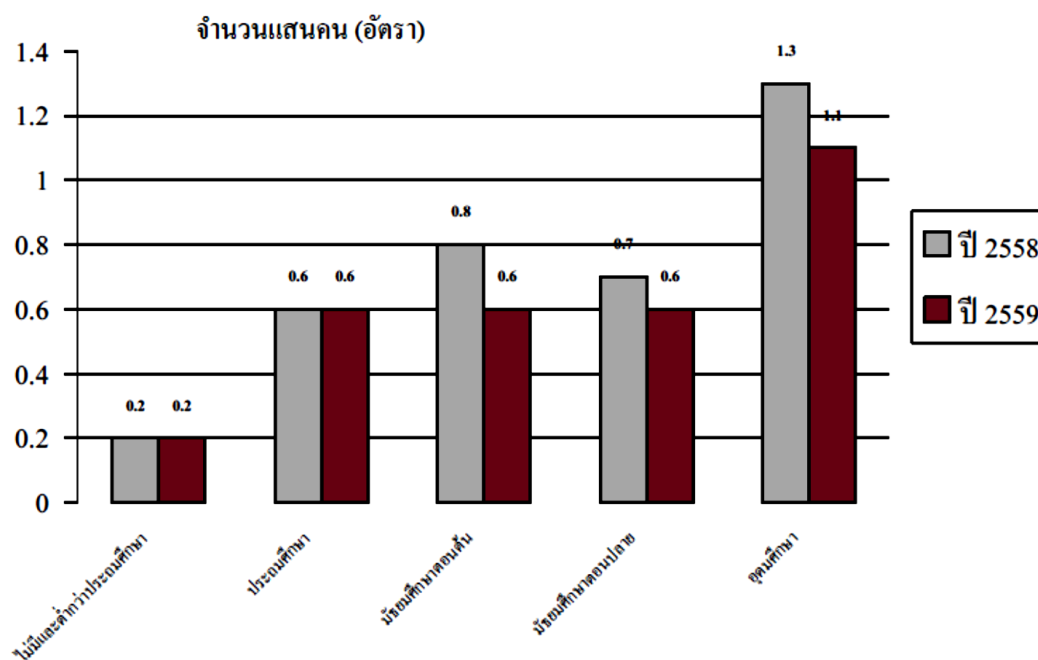
หน่วย : แสนคน/อัตราร้อยละ

ปี		ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	เฉลี่ย ทั้งปี
		2555	แสนคน	3.1	2.6	2.9	3.8	3.6	2.7	2.3	2.2	2.5	2.2	1.6
	ร้อยละ	0.8	0.7	0.7	1.0	0.9	0.7	0.6	0.6	0.6	0.6	0.4	0.5	0.7
2556	แสนคน	2.8	2.4	2.8	3.3	3.0	2.3	3.6	3.2	2.7	2.4	2.7	2.6	2.8
	ร้อยละ	0.7	0.6	0.7	0.9	0.8	0.6	0.9	0.8	0.7	0.6	0.7	0.7	0.7
2557	แสนคน	3.6	3.3	3.4	3.4	3.6	4.5	3.8	2.9	3.1	2.9	2.1	2.2	3.2
	ร้อยละ	0.9	0.9	0.9	0.9	0.9	1.1	1.0	0.7	0.8	0.8	0.5	0.6	0.8
2558	แสนคน	4.0	3.2	3.8	3.2	3.5	3.2	3.9	3.8	3.0	3.3	3.5	2.6	3.4
	ร้อยละ	1.1	0.8	1.0	0.9	0.9	0.8	1.0	1.0	0.8	0.9	0.9	0.7	0.9
2559	แสนคน	3.4	3.4	4.0	3.9	4.5	3.9	3.9	3.6	3.3	4.5	3.7	3.0	3.8
	ร้อยละ	0.9	0.9	1.0	1.0	1.2	1.0	1.0	0.9	0.9	1.2	1.0	0.8	1.0

ที่มา : กองบริหารข้อมูลตลาดแรงงาน กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน

จากสถิติข้างต้นพบว่า ในแต่ละปีนั้นจะมีอัตราการว่างงานโดยเฉลี่ยที่สูงขึ้น แสดงให้เห็นว่าในแต่ละปีนั้นจะมีจำนวนผู้ว่างงานเพิ่มมากขึ้นในทุก ๆ ปี อันเนื่องมาจากสาเหตุต่าง ๆ และหากเป็นเช่นนี้ต่อไป ย่อมส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ทั้งนี้หากพิจารณาถึงภาวะการว่างงานของผู้ว่างงานทั่วประเทศซึ่งมีจำนวน 3.03 แสนคน หรือคิดเป็นร้อยละ 0.8 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2559 จะพบว่าเป็นผู้ว่างงานที่ไม่เคยทำงานมาก่อนจำนวน 1.08 แสนคน ซึ่งคิดเป็น 1 ใน 3 ของ ผู้ว่างงานเลยทีเดียว นอกจากนี้เมื่อพิจารณาถึงระดับการศึกษาที่มีการว่างงานพบว่า ระดับการศึกษาที่มีการว่างงานสูงสุด คือ ผู้ที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา จำนวน 9.9 หมื่นคน รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 5.7 หมื่นคน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 7.5 หมื่นคน ระดับประถมศึกษา 5.3 หมื่นคน และผู้ที่ไม่มีการศึกษาและต่ำกว่าประถมศึกษา 1.8 หมื่นคน (ข้อมูลจากวารสารสถานการณ์ตลาดแรงงาน ประจำเดือนมกราคม พ.ศ. 2560 ของกองบริหารข้อมูลตลาดแรงงาน กรมการจัดหางาน) ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบจำนวนผู้ว่างงานและอัตราการว่างงานตามระดับการศึกษาของเดือนธันวาคม พ.ศ. 2558 และธันวาคม พ.ศ. 2559 พบว่าจำนวนผู้ว่างงานซึ่งจบการศึกษาระดับอุดมศึกษามีจำนวนมากเมื่อเทียบกับวุฒิการศึกษาร้อยอื่น ๆ

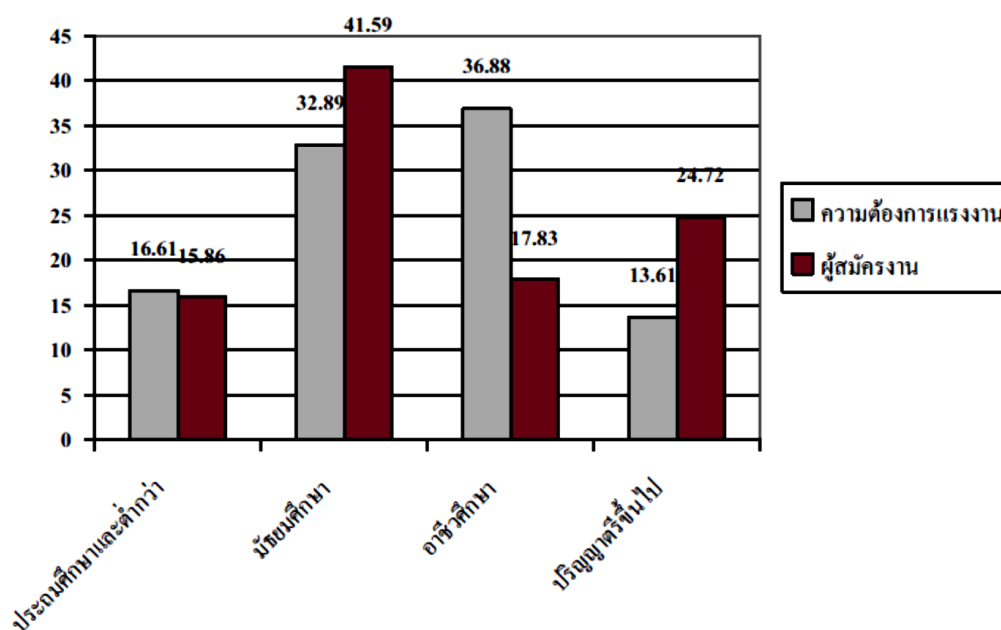
แผนภูมิที่ 1 : เปรียบเทียบจำนวนและอัตราการว่างงาน จำแนกตามระดับการศึกษาที่สำเร็จ



ที่มา : กองบริหารข้อมูลตลาดแรงงาน กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน

นอกจากนี้ หากพิจารณาถึงอุปสงค์และอุปทานด้านแรงงานจากข้อมูลการให้บริการของ กรม จัดหางานในปี พ.ศ. 2559 พบว่า ความต้องการแรงงานของนายจ้าง/สถานประกอบการมีจำนวนทั้งสิ้น 421,062 อัตรา โดยระดับการศึกษาที่มีความต้องการแรงงานมากที่สุด คือ ระดับอาชีวศึกษา (ปวช. และ ปวส.) คิดเป็นร้อยละ 36.88 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 32.89 และระดับประถมศึกษา และต่ำกว่าประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 16.61 ตามลำดับ ขณะที่ จำนวนผู้สมัครงานที่ใช้บริการ ผ่านกรมการจัดหางานมีทั้งสิ้น 308,293 คน โดยเป็นผู้สมัครงานที่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.59 รองลงมาคือ ระดับปริญญาตรีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 24.72 และระดับ อาชีวศึกษา ร้อยละ 17.83 ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 2 : ร้อยละความต้องการแรงงานและผู้สมัครงานจำแนกตามระดับการศึกษา



ที่มา : กองบริหารข้อมูลตลาดแรงงาน กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน

จากแผนภูมิร้อยละความต้องการและผู้สมัครงานจำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า ความ ต้องการแรงงานระดับอาชีวศึกษามีมากกว่าจำนวนผู้สมัครงานถึงร้อยละ 19.05 และในส่วนของความ ต้องการแรงงานระดับมัธยมศึกษาและปริญญาตรีขึ้นไปนั้น มีน้อยกว่าจำนวนผู้สมัครงานคิดเป็นร้อยละ 8.70 และ 11.11 ตามลำดับ จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่าในปัจจุบันแรงงานระดับอาชีวศึกษาเป็นที่ ต้องการของตลาดแรงงานมากกว่าแรงงานในระดับมัธยมศึกษาหรือระดับปริญญาตรีขึ้นไป ดังนั้น ย่อม ส่งผลให้แรงงานในระดับมัธยมศึกษาและปริญญาตรีขึ้นไปมีอัตราว่างงานเพิ่มขึ้นในทุกปี

โดยในปี พ.ศ. 2559 พบว่ามีบัณฑิตที่ไม่มีงานทำมากถึง 1.5 แสนคน ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนที่ค่อนข้างมาก เมื่อเทียบกับจำนวนผู้ว่างงาน

จากที่กล่าวไปแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาการว่างงานก็คือ ความไม่สมดุลของตลาดแรงงาน กล่าวคือ บางอุตสาหกรรมเกิดจากการขาดแคลนแรงงาน แต่ขณะเดียวกันบางอุตสาหกรรมก็มีจำนวนแรงงานมากเกินไปเกินความต้องการ ทำให้เกิดปัญหาส่วนเกินของอุปทานแรงงานในบางสาขา ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการบริหารจัดการด้านแรงงาน ซึ่งถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร รวมถึงการขาดการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน ทั้งในเรื่องของทัศนคติ ค่านิยม หรือแม้กระทั่งการเลือกศึกษาต่อ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ หากมีการเตรียมความพร้อมตั้งแต่ก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงานแล้วย่อมจะทำให้เกิดสมดุลของตลาดแรงงานได้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน อีกทั้งเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วบุคคลนั้นก็จะมีความพร้อมต่อการทำงาน ทั้งในแง่ของความชอบ ความสนใจ ความถนัดและทักษะ รวมถึงมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน ทั้งนี้ ในการเตรียมความพร้อมแก่กำลังแรงงานดังกล่าว การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยในการเตรียมความพร้อมแก่กำลังแรงงานก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียน/นักศึกษา โดยหากผู้เรียน/นักศึกษาได้รับการแนะแนวอาชีพแล้วก็จะทำให้ทราบถึงบุคลิกภาพ ความถนัด และทักษะของตนเอง ว่าตนเองมีความถนัดด้านใด เหมาะสมกับอาชีพใด และเพื่อมุ่งไปสู่อาชีพนั้น จะมีแนวทาง/เส้นทางการเลือกศึกษาเป็นอย่างไร

แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2579 ได้กำหนดใน ยุทธศาสตร์ที่ 3 เรื่อง การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยจัดให้การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเป็นพันธกิจที่สำคัญร่วมกันของรัฐและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในการกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษา มาตรฐานการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ สื่อ แหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลของผู้เรียนในทุกระดับการศึกษาทุกกลุ่มเป้าหมายและทุกช่วงวัย เพื่อสร้างและพัฒนาพลเมืองที่มีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจ เพื่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขร่วมกับผู้อื่นในสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 108)

ทิศทางการพัฒนาประเทศไทยในแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่ 4 เรื่อง การขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ผลผลิต/ผลลัพธ์ ผู้เรียนทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกันในทุกระดับและประเภทการศึกษา ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสามารถเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สถานศึกษาในภูมิภาค/ชนบทได้รับการยกระดับคุณภาพในการให้บริการเด็กพิการและด้อยโอกาสให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียน รวมทั้งสามารถเทียบโอนผลการเรียนและทักษะประสบการณ์เพื่อขอรับวุฒิการศึกษาเพิ่มขึ้นได้ และภายใต้ตัวชี้วัดยุทธศาสตร์ข้อที่ 5 ร้อยละของผู้ผ่านการฝึกอบรม/พัฒนา

ทักษะอาชีพพระยะสัน สามารถนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพหรือพัฒนางาน (กระทรวงศึกษาธิการ, <http://goo.gl/Ppcs5f>, 2560)

กรมจัดหางานได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเพื่อการศึกษาต่อของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนใหญ่ร้อยละ 80.09 ศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (สายสามัญ) และร้อยละ 19.91 ศึกษาต่อในระดับ ปวช. ในด้านการกำหนดเป้าหมายในชีวิต พบว่า มีเป้าหมายที่จะรับราชการหรือทำงานในรัฐวิสาหกิจมากที่สุด ร้อยละ 36.03 อย่างไรก็ตามมีจำนวนถึงร้อยละ 31.18 ที่ยังไม่ได้กำหนดเป้าหมายในชีวิต และยังพบอีกว่า ผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ยังไม่ได้รับการเตรียมความพร้อมเพื่อการศึกษาต่อเท่าที่ควร กรมจัดหางาน กระทรวงแรงงาน ได้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สำคัญ คือ ประการแรก ภาครัฐควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการบริหารจัดการศึกษาของประเทศให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ประการที่สอง ควรที่จะมีการแนะแนวการศึกษาและอาชีพแก่ผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นอย่างทั่วถึง โดยเน้นให้เด็กรู้จักตนเองอย่างแท้จริงด้วยการจัดให้มีการทดสอบ IQ และ EQ การทดสอบความถนัดทางอาชีพ รวมทั้งการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ ประการที่สาม มีข้อตกลงความร่วมมือระหว่างกรมจัดหางานกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ควบคุม กำกับ ดูแล สถานศึกษาระดับโรงเรียนในสังกัดได้กำหนดให้มีการแนะแนวการศึกษาและอาชีพแก่ผู้เรียนทุกคนเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของ ผลการดำเนินงานของโรงเรียน ประการที่สี่ การแนะแนวการศึกษาและอาชีพแก่ผู้เรียนทั้งระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 นั้น นอกจากการทดสอบความพร้อมทางด้านอาชีพแล้ว ควรให้ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดแรงงานแก่ผู้เรียนให้มากที่สุด จากสภาพปัญหาความไม่สอดคล้องของตลาดแรงงาน เป็นสาเหตุสืบเนื่องก่อให้เกิดปัญหาการว่างงาน การขาดแคลนแรงงาน และการทำงานที่ต่ำกว่าระดับวุฒิการศึกษาตามมา (กระทรวงแรงงาน, <https://goo.gl/7WBpeo>, 2557)

ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคแห่งการพัฒนาต่อยอดคิดค้นผลิตภัณฑ์ขึ้นเพื่อใช้อำนวยความสะดวกในการพัฒนาคุณภาพในการดำรงชีวิต หากเหลือก็คิดกลยุทธ์การโฆษณาและจัดจำหน่ายกับกลุ่มที่มีบริบทเหมือนหรือใกล้เคียงกัน มิฉะนั้นคน หรือกลุ่มบุคคล ประชาชนในชาติ จะกลายเป็นผู้ซื้อและผู้บริโภค เสียดุลทางเศรษฐกิจ และที่สำคัญคือถูกงูความคิดทางสติปัญญาเพราะคิดไม่เป็น ดังนั้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ จึงต้องเปลี่ยนจาก Passive Learning มาเป็น Active Learning ตามกระบวนการของ Five Steps ประกอบไปด้วย การสร้างประเด็นคำถามและคาดเดาคำตอบ (Learn to Question) การสืบค้นและรวบรวมความรู้ (Learn to Search) การสร้างกระบวนการและขั้นตอนลงมือปฏิบัติ (Learn to Construct) การสรุปผลการเรียนรู้และนำเสนอ (Learn to Communicate) การเผยแพร่และใช้ประโยชน์ในสังคม (Learn to Service)

วิจารณ์ พานิช (2555 : 16 - 21) ได้กล่าวถึงทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ว่า สารระวิชามีความสำคัญ แต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันการเรียนรู้สาระวิชา (Content หรือ Subject Matter) ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าของผู้เรียนเอง โดยครูช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ สาระวิชาหลัก (Core Subjects) ประกอบด้วย ภาษาแม่ และภาษาสำคัญของโลก ศิลปะ คณิตศาสตร์ การปกครองและหน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์ โดยวิชาแกนหลักนี้จะนำมาสู่การกำหนดเป็นกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) หรือหัวข้อสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยการส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาวิชาแกนหลัก และสอดแทรกทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เข้าไปในทุกวิชาแกนหลัก ดังนี้ 1) ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม จะเป็นตัวกำหนดความพร้อมของผู้เรียนเข้าสู่โลกการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา รวมทั้งการสื่อสารและการร่วมมือ 2) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี เนื่องด้วยในปัจจุบันมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อและเทคโนโลยีมากมาย ผู้เรียนจึงต้องมีความสามารถในการแสดงทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและปฏิบัติงานได้หลากหลาย โดยอาศัยความรู้ในหลายด้าน ได้แก่ ความรู้ด้านสารสนเทศ ความรู้เกี่ยวกับสื่อและความรู้ด้านเทคโนโลยี 3) ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ ในการดำรงชีวิตและทำงานในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จ ผู้เรียนจะต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญ ได้แก่ ความยืดหยุ่นและการปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต (Productivity) และความรับผิดชอบเชื่อถือได้ (Accountability) และภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Responsibility)

สาระสำคัญของแผนพัฒนาการศึกษาพื้นที่ชายแดน (พ.ศ. 2560 - 2564) สรุปได้ว่า 1) วิสัยทัศน์ คือ ผู้เรียน นักศึกษา และประชาชนในพื้นที่ชายแดนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และเสมอภาค เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ อยู่ร่วมกันอย่างมั่นคงและยั่งยืน 2) พันธกิจ ได้แก่ (1) จัดการศึกษาให้กับผู้เรียน นักศึกษา และประชาชน อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ (2) เสริมสร้างศักยภาพประชาชนให้มีทักษะอาชีพ มีงานทำ สอดคล้องกับบริบทและความต้องการพัฒนาของพื้นที่ชายแดน (3) เสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับผู้เรียน นักศึกษา และประชาชนอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุขตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย และ 3) เป้าประสงค์ ได้แก่ (1) ผู้เรียน นักศึกษา และประชาชนในพื้นที่ชายแดนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ (2) ประชาชนมีทักษะอาชีพ มีงานทำ สอดคล้องกับบริบทและความต้องการพัฒนาของพื้นที่ชายแดน (3) ผู้เรียน นักศึกษา และประชาชนในพื้นที่ชายแดนมีคุณภาพชีวิตที่ดี อยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุขตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงศึกษาธิการ, <http://peb.sueksa.go.th/>, สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2561)

สถาบันการศึกษาไทยต้องเตรียมคนให้พร้อมเพื่อผลิตแรงงานที่มีคุณภาพในศตวรรษที่ 21 การสร้างคนในอนาคตที่มีความสามารถในการใช้และเลือกใช้แต่ไม่ตกเป็นทาสของเทคโนโลยี การเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบยิ่งสำคัญมากในการพัฒนาคนรุ่นใหม่ที่จะสร้างโลกให้น่าอยู่ รวมถึงทักษะอื่นๆ เช่น ความสามารถในการติดต่อสื่อสาร การทำความเข้าใจกับเพื่อนร่วมงานซึ่งเป็นชาวต่างชาติความสามารถในการทำงานเป็นทีม ความสามารถในการเลือกใช้ข้อมูล ความคิดวิเคราะห์ ความคิดเชิงวิจารณ์ญาณ ตัดสินจากเหตุผล ไม่ใช่อคติ อารมณ์ หรือเอาพวกพ้องเป็นสำคัญ ทั้งหมดนี้ก็เป็นเป้าหมายของแรงงานในศตวรรษที่ 21 ด้วยเช่นกัน (กิตติภูมิ มีประดิษฐ์, <https://kmtlcspu.com/2017/06/12/kitipoomme/>, สืบค้นเมื่อ 31 สิงหาคม 2561)

จากสถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนไปของประเทศไทย ได้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นทั้งในโครงสร้างการผลิตและโครงสร้างตลาดแรงงาน โดยมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตจากการผลิตเพื่อการบริโภคภายในประเทศ เป็นการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าและเป็นการผลิตเพื่อการส่งออก ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้เกิดการขยายตัวสูงขึ้นอย่างรวดเร็วในภาคอุตสาหกรรม มีการจ้างงานเพิ่มมากขึ้น ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างตลาดแรงงานนั้น ในอดีตประเทศไทยต้องประสบกับปัญหาการว่างงานเป็นอย่างมาก ต่อมาเมื่อมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจได้ก่อให้เกิดการจ้างงานที่เพิ่มมากขึ้น ในขณะที่แรงงานใหม่เข้าสู่ตลาดแรงงานลดลงเรื่อย ๆ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้มีผลทำให้เกิดปัญหาแรงงานขาดแคลนบางสาขาภายในประเทศจากสภาพที่ตลาดแรงงานในประเทศไม่สามารถสนองต่อความต้องการได้อย่างเพียงพอและทั่วถึง ทำให้แรงงานต่างด้าวถูกนำเข้าสู่ระบบตลาดแรงงานไทยมากขึ้น ในช่วงที่ผ่านมา มีแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านของไทยที่มีเขตพื้นที่ชายแดนติดกันคือ ประเทศพม่า ประเทศลาว และประเทศกัมพูชา ได้เข้าประเทศอย่างถูกต้องรวมถึงลักลอบเข้ามาทำงานในประเทศไทย และกระจายอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ โดยเฉพาะในจังหวัดที่มีการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจและอยู่ติดเขตชายแดน

ในขณะที่การเข้ามาทำงานข้างต้นของแรงงานต่างด้าว ได้สร้างผลกระทบทางด้านบวกและลบให้กับประเทศไทยทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น กล่าวคือ มีส่วนในการแย่งอาชีพแรงงานไทย ด้วยเหตุที่ นอกจากแรงงานต่างด้าวมียอัตราราคาแรงที่ถูกกว่าแรงงานไทยและหาได้ง่ายแล้ว แรงงานต่างด้าวยังสามารถทำงานได้โดยไม่เลือกงาน ไม่ว่าจะป็นงานในไร่ ในสวน หรือ งานแบกหามต่าง ๆ ซึ่งงานเหล่านี้คนไทยไม่ชอบทำเนื่องจากคนไทยมองว่างานเหล่านี้ เป็นงานระดับล่าง เป็นงานที่สกปรก ยากลำบาก อีกทั้งในปัจจุบันคนไทยเรียนสูงมากขึ้นจึงทำให้ตลาดการจ้างงานขาดแรงงานในระดับล่างเป็นจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องหันไปพึ่งแรงงานต่างด้าว และนอกจากนี้ยังมีการลักลอบเข้ามาในราชอาณาจักร ผลกระทบจากการทำงานของแรงงานต่างด้าวก่อให้เกิดปัญหาสังคมไทยเป็นอันมากทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคงของประเทศ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทั้งนี้เพราะภาครัฐไม่สามารถเข้าไปควบคุมกำกับดูแลได้อย่างทั่วถึง

โรงเรียนสอยดาววิทยาเป็นโรงเรียนมัธยมประจำอำเภอสอยดาว ซึ่งมีพื้นที่ติดชายแดนกัมพูชา และจัดการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการมีงานทำเพื่อให้ผู้เรียนมีอาชีพ (Career) ในแต่ละช่วงชั้น โดยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้ค้นหาอาชีพตามความต้องการของตนเอง และมีโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สภาพของงานและการฝึกทักษะอาชีพเบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้เรียนควรได้เรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพในอนาคตอย่างมีความหมายและได้รับการฝึกประสบการณ์ทางอาชีพ โดยกำหนดให้มีหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการมีงานทำ ประกอบกับผู้ปกครอง ผู้เรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนกัมพูชา ส่วนใหญ่เป็นผู้อพยพมาจากทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีฐานะค่อนข้างยากจน ฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ไม่สามารถสนับสนุนให้ผู้เรียนศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ โรงเรียนจึงต้องจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของผู้เรียน ซึ่งจะสามารถต่อยอดไปสู่การประกอบอาชีพได้ในอนาคตได้

ด้วยหลักการและเหตุผลดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัย ได้สนใจที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรีขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อการมีงานทำแห่งศตวรรษที่ 21 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จ และลักษณะความร่วมมือขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และมาตรฐานในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี – ตราด
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อประเมินหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี
4. เพื่อประเมินทักษะในการทำงาน การรักการทำงาน ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตของผู้เรียน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา จังหวัดจันทบุรี ที่มีคุณภาพสำหรับการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมในเขตพื้นที่ชายแดน

2. ผลจากการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา จังหวัดจันทบุรี ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่

(1) ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ซึ่งเป็นตัวกำหนดความพร้อมของผู้เรียนเข้าสู่โลกแห่งการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา รวมทั้งการสื่อสารและการร่วมมือ

(2) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ได้แก่ ความรู้ด้านสารสนเทศ ความรู้เกี่ยวกับสื่อ และความรู้ด้านเทคโนโลยี

(3) ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ ได้แก่ ความยืดหยุ่นและการปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์ และเป็นตัวของตัวเอง ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต (Productivity) และความรับผิดชอบเชื่อถือได้ (Accountability) และภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Responsibility)

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1) การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพที่เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ ลักษณะร่วมมือขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ และเสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ

2) การวิจัยครั้งนี้ครอบคลุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ ทั้งในส่วนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษา ทั้งที่เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน

2) ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

1) การศึกษาเอกสาร ได้แก่ (1) หลักสูตรสถานศึกษา (2) แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2561 (3) รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ (4) โครงการส่งเสริมการหารายได้และฝึกอาชีพระหว่างเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด

2) การสัมภาษณ์บุคคล ได้แก่ (1) ผู้อำนวยการโรงเรียน (2) ครูผู้สอนและครูผู้ดูแลรับผิดชอบโครงการส่งเสริมการหารายได้และฝึกอาชีพระหว่างเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด (3) อาจารย์ผู้สอนจากวิทยาลัยการอาชีพสอยดาว ผู้เรียนหลักสูตรวิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด (4) ผู้เรียนที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการหารายได้และฝึกอาชีพระหว่างเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด

3) การสังเกตบรรยากาศการจัดการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อมทั่วไปของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ

3) การเลือกกรณีศึกษา

ประชากร

ประชากรที่ทำการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จังหวัดจันทบุรี และตราด

กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษากกรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จังหวัดจันทบุรีและตราดที่มีการปฏิบัติที่น่าสนใจ (Interesting Case) เกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการมีงานทำ โดยผู้วิจัยทำการคัดเลือกโรงเรียนที่อยู่ในกลุ่มสหวิทยาเขตสตาร์บุษที่มีขนาดใหญ่ กลาง เล็ก เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อการมีงานทำในกลุ่มโรงเรียนมัธยมเขตพื้นที่ชายแดน และเลือกโรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ข้อมูลในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนสอยดาววิทยาเป็นโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบวิชาชีพโดยความร่วมมือกับสถาบันอาชีวศึกษาคือ วิทยาลัยการอาชีพสอยดาว

ตัวแปรที่ทำการศึกษา

คุณภาพผู้เรียนในด้าน ทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบ หมายถึง แผนผังแสดงความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างขององค์ประกอบและขั้นตอน โดยมีการอธิบายด้วยภาษาที่แสดงถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบและขั้นตอนของรูปแบบนั้น ๆ

การจัดการเรียนรู้ หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลได้ใช้ความรู้ของตนเองอย่างสร้างสรรค์เพื่อสนับสนุนให้ผู้อื่นเกิดการเรียนรู้และความผาสุก ซึ่งการจัดการเรียนรู้เป็นกิจกรรมในแง่มุมต่าง ๆ 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านหลักสูตร (Curriculum) เป็นการศึกษาจุดมุ่งหมายของการศึกษา ความเข้าใจในจุดประสงค์ รายวิชา และการตั้งจุดประสงค์การจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน ตลอดจนการเลือกเนื้อหาได้เหมาะสม

สอดคล้องกับท้องถิ่น 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ (Instruction) เป็นการเลือกวิธีสอนและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุถึงจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วางไว้ 3) ด้านการวัดผล เป็นการเลือกวิธีการวัดผลที่เหมาะสมและสามารถวิเคราะห์ผลได้ และ 4) ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ (Evaluation) เป็นความสามารถในการประเมินผลของการจัดการเรียนรู้ทั้งหมดได้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยออกแบบขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยอาศัยแนวคิดของ จอยซ์ และ เวล (Joyce and Well, 2000, p.100) ประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) แนวคิดและหลักการของรูปแบบ ซึ่งจะเป็นตัวชี้้นำในการกำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม และขั้นตอนการดำเนินการเพื่อให้เป็นตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้น ซึ่งจะอาศัยความเชื่อ แนวคิด ทฤษฎี ที่ใช้เป็นพื้นฐานในการออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น 3) เนื้อหา เป็นเนื้อหาสาระหรือสาระการเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน 4) กิจกรรมการเรียนการสอน เป็นกิจกรรม วิธีการ และขั้นตอนการของการปฏิบัติในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ 5) การวัดและประเมินผล เป็นส่วนสำคัญที่จะบอกถึงผลการดำเนินการตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บรรลุเป้าหมาย

โรงเรียนมัธยมเขตพื้นที่ชายแดน หมายถึง โรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ในจังหวัดจันทบุรีและตราด และมีที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีชายแดนติดต่อกับประเทศกัมพูชา ได้แก่ โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าหนังสือ เอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำเสนอตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. รูปแบบและการพัฒนารูปแบบ
 - 1.1 ความหมายของรูปแบบ
 - 1.2 ประเภทของรูปแบบ
 - 1.3 การพัฒนารูปแบบ
 - 1.4 การตรวจสอบรูปแบบ
2. รูปแบบการเรียนการสอน
 - 2.1 ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอน
 - 2.2 องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน
 - 2.3 แนวคิดการออกแบบและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
3. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้
 - 3.1 ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
 - 3.2 การจัดกลุ่มรูปแบบการเรียนรู้
 - 3.3 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
 - 3.4 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้
4. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้
 - 4.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้
 - 4.2 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้
 - 4.3 ลักษณะของการจัดการเรียนรู้
 - 4.4 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้
 - 4.5 หลักการพื้นฐานในการจัดการความรู้
 - 4.6 ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนรู้และการเรียนรู้
 - 4.7 หลักการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับผู้เรียน

5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะอาชีพ
 - 5.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพ
 - 5.2 ความสำคัญของการส่งเสริมทักษะอาชีพ
 - 5.3 ทักษะที่จำเป็นต่อการส่งเสริมทักษะอาชีพ
 - 5.4 ความสำคัญของอาชีพ
 - 5.5 คุณค่าของการประกอบอาชีพ
 - 5.6 แนวคิดทฤษฎีทางอาชีพ
6. การแนะแนวอาชีพในระดับมัธยมศึกษา
 - 6.1 แนวคิดว่าด้วยการแนะแนวอาชีพ
 - 6.2 จุดประสงค์ของการแนะแนวอาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
 - 6.3 แนวคิดว่าด้วยการเลือกอาชีพ
7. แนวคิดว่าด้วยการส่งเสริมการมีงานทำ
8. แนวทางการเสริมทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพให้กับนักเรียน

1. รูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

1.1 ความหมายของรูปแบบ

คำว่า รูปแบบ หรือ Model เป็นคำที่ใช้เพื่อสื่อความหมายหลายอย่าง ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว รูปแบบ จะหมายถึง สิ่งหรือวิธีการดำเนินงานที่เป็นต้นแบบอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น แบบจำลอง สิ่งก่อสร้าง รูปแบบในการพัฒนาชนบท เป็นต้น คำว่า Model ใช้คำในภาษาไทยอยู่หลายคำ เช่น รูปแบบ ต้นแบบ แบบแผน แบบจำลอง เป็นต้น ศัพท์บัญญัติราชบัณฑิตยสถาน (2544) ให้ความหมายของคำว่า Model ในภาษาอังกฤษว่า ตัวแบบ หรือ แบบจำลอง สำหรับการวิจัยครั้งนี้ใช้คำว่า รูปแบบ เนื่องจากเป็นคำที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในการวิจัยทางการศึกษา โดยนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของรูปแบบไว้ดังนี้

Willer (1976, p. 15) ได้ให้ความหมายของรูปแบบว่า หมายถึง เป็นการสร้างมโนทัศน์เกี่ยวกับชุดของปรากฏการณ์ โดยอาศัยหลักการของระบบรูปนัย ทั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อทำให้เกิดความกระจ่างชัดของนิยามความสัมพันธ์และประจักษ์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรูปแบบที่มีความเที่ยงตรง จะพัฒนาเป็นทฤษฎีต่อไป

Hausser (1980, pp. 132 - 161) ได้ให้ความหมายที่แตกต่างออกไป โดยที่รูปแบบเป็นสิ่งที่ออกแบบมาเพื่อแสดงถึงองค์ประกอบและกระบวนการตรวจสอบความแตกต่างระหว่างความสัมพันธ์ในเชิงทฤษฎีกับปรากฏการณ์จริง

อุทุมพร จามรมาน (2541, หน้า 22) ได้ให้ความหมายของรูปแบบว่า หมายถึง โครงสร้างของความเกี่ยวข้องระหว่างหน่วยต่าง ๆ หรือตัวแปรต่าง ๆ ซึ่งมีมากกว่า 1 มิติ หลายตัวแปร และตัวแปรดังกล่าวต่างมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์หรือเหตุผลซึ่งกันและกัน

บุญส่ง หาญพานิช (2546, หน้า 92) ได้ให้ความหมายของรูปแบบว่า หมายถึง โครงสร้าง โปรแกรม แบบจำลอง หรือตัวแบบที่จำลองสภาพความเป็นจริง ที่สร้างขึ้นมาจากการลดทอนเวลาและ เทอะ พิจารณามีสิ่งใดบ้างที่จะต้องนำมาศึกษาเพื่อใช้แทนแนวคิด หรือปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์ หนึ่ง โดยอธิบายความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบนั้น ๆ

ทิสนา แคมมณี (2553, หน้า 220) กล่าวว่า รูปแบบเป็นรูปธรรมของความคิดที่เป็น นามธรรม ซึ่งบุคคลแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น เป็นคำอธิบาย เป็นแผนผัง ไดอะแกรม หรือแผนภาพ เพื่อช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น

เสนาะ กลิ่นงาม (2551, หน้า 105) ได้ให้ความหมายของรูปแบบว่า รูปแบบ หมายถึง ตัว แปรต่าง ๆ ที่มีหลายตัวแปร มีความเกี่ยวข้องเชิงสัมพันธ์หรือเหตุผลซึ่งกันและกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ จัดระเบียบความคิดเกี่ยวกับความเป็นจริงเพื่อให้เข้าใจสาระสำคัญของความเป็นจริงยิ่งขึ้น

ชัยณรงค์ ทรงศาศรี (2552, หน้า 15) ได้ให้ความหมายของรูปแบบว่า หมายถึง สภาพ ลักษณะที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ ซึ่งได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระบบ ตามหลักปรัชญาทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่าง ๆ โดยประกอบด้วยกระบวนการ หรือขั้นตอนสำคัญรวมทั้งวิธีและ เทคนิคต่าง ๆ ที่สามารถช่วยให้สภาพนั้นเป็นไปตามทฤษฎี หลักการ หรือแนวคิดที่ยึดถือ ซึ่งได้รับการ พิสูจน์ ทดสอบ หรือยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบแผนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของ รูปแบบนั้น ๆ

บุญชม ศรีสะอาด (2558) ให้ความหมายของรูปแบบว่า หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่าง องค์ประกอบต่าง ๆ หรือตัวแปรต่าง ๆ ผู้วิจัยสามารถใช้รูปแบบอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ ต่าง ๆ หรือตัวแปรต่าง ๆ ที่มีในปรากฏการณ์ธรรมชาติหรือในระบบต่าง ๆ อธิบายขั้นตอนของ องค์ประกอบหรือกิจกรรมในระบบ

สรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ จากความสัมพันธ์ที่เป็นนามธรรมมาเป็นโครงสร้างที่มีองค์ประกอบเป็นรูปธรรม และเข้าใจได้ง่ายขึ้น ซึ่ง อาจจะเป็นคำอธิบาย แผนผัง ไดอะแกรม แผนภาพ เป็นต้น

1.2 ประเภทของรูปแบบ

Keeves (1988, pp. 561 - 565) ได้แบ่งประเภทของรูปแบบทางการศึกษาและ สังคมศาสตร์เอาไว้ 4 ประเภท คือ

1. Analogue Model เป็นรูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปไมยเคียงปรากฏการณ์ซึ่งเป็น รูปธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม เช่น รูปแบบในการทำนายจำนวนผู้เรียนที่ จะเข้าสู่ระบบโรงเรียน ซึ่งอนุมานแนวคิดจากการเปิดน้ำเข้าและปล่อยน้ำออกจากถัง ผู้เรียนที่จะเข้าสู่ ระบบโรงเรียนเปรียบเทียบกับน้ำที่เปิดออกจากถัง ดังนั้น ผู้เรียนที่คงอยู่ในระบบ จึงเท่ากับผู้เรียนที่เข้า สู่ระบบไปด้วยผู้เรียนที่ออกจากระบบ เป็นต้น

2. Sematic Model เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้น ๆ

3. Mathematic Model เป็นรูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ รูปแบบประเภทนี้นิยมใช้กันทั้งในสาขาจิตวิทยาและศึกษาศาสตร์รวมทั้งการบริหารการศึกษาด้วย

4. Causal Model เป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากเทคนิคที่เรียกว่า Path Analysis และหลักการสร้าง Sematic Model โดยนำเอาตัวแปรต่าง ๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้น เช่น The Standard Deprivation Model ซึ่งเป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทางเศรษฐกิจสังคมของบิดามารดา สภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่บ้านและระดับสติปัญญาของเด็ก เป็นต้น

1.3 การพัฒนารูปแบบ

การพัฒนารูปแบบต้องคำนึงถึงรูปแบบที่จะนำไปใช้ให้ได้ประโยชน์สูงสุดนั้น รูปแบบต้องประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ คือ มีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง สามารถทำนายผลได้ สามารถขยายผลทำนายได้กว้างขวางขึ้น และสามารถนำไปสู่แนวคิดใหม่ ๆ สำหรับการพัฒนารูปแบบนั้น (บุญส่ง หาญพานิช, 2546, หน้า 93) นักการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวถึงการพัฒนารูปแบบไว้ดังนี้

ไชยยศ เรื่องสุวรรณ (2534, หน้า 9) ได้วิจัยรูปแบบการให้บริการความรู้และสื่อการศึกษาแก่ชุมชนในท้องถิ่นที่ตั้งศูนย์ว่าการกลุ่มโรงเรียน มีขั้นตอนการพัฒนารูปแบบมี 4 ขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์ระบบงานของศูนย์วิชาการเพื่อชุมชน ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาของชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. พัฒนารูปแบบการให้บริการความรู้และสื่อสารการศึกษาแก่ชุมชน สร้างเครื่องมือ สื่อวัสดุในการดำเนินงาน
3. ทดลองใช้รูปแบบการดำเนินงานศูนย์วิชาการเพื่อชุมชนที่พัฒนาขึ้นในกลุ่มโรงเรียนเป้าหมาย
4. ประเมินโครงการ อภิปรายสรุปรูปแบบ และเงื่อนไขในการดำเนินงานศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนเพื่อชุมชน

บุญชม ศรีสะอาด (2558) ได้กล่าวถึงการวิจัย โดยใช้รูปแบบแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

1. การพัฒนารูปแบบ ผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อน เป็นรูปแบบตามสมมติฐาน โดยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิด รูปแบบ ที่มีผู้พัฒนาไว้แล้วในเรื่องเดียวกัน หรือเรื่องอื่น ๆ และผลการศึกษาหรือวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ หรือตัวแปรเหล่านั้น หรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบ ในการพัฒนารูปแบบนี้ จะต้องใช้หลักของเหตุผลเป็น

รากฐานสำคัญ และการศึกษาค้นคว้ามากจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบอย่างยิ่ง ผู้วิจัยอาจคิดโครงสร้างของรูปแบบขึ้นมาก่อน แล้วปรับปรุงโดยอาศัยข้อเสนอแนะจากการศึกษาค้นคว้า ทฤษฎี แนวความคิด รูปแบบ หรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง หรือทำการศึกษองค์ประกอบย่อย หรือตัวแปรแต่ละตัว แล้วคัดเลือกองค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรที่สำคัญ ประกอบกันขึ้นเป็นโครงสร้างของรูปแบบก็ได้

2. การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ หลังจากที่ได้พัฒนารูปแบบในขั้นแรกแล้ว จำเป็นที่จะต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าว เพราะรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้น ถึงแม้ว่าจะพัฒนาโดยมีรากฐานจากทฤษฎี แนวความคิดของคนอื่น และผลการวิจัยที่ผ่านมา แต่ก็ยังเป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐาน ซึ่งจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริง หรือทำการทดลอง นำไปใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อทดสอบดูว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวังหรือไม่ ในขั้นนี้บางครั้งจึงใช้คำว่าทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริง หรือทดลองใช้รูปแบบที่พัฒนาในสถานการณ์จริงจะช่วยให้ทราบอิทธิพลหรือความสำคัญขององค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรต่าง ๆ ในรูปแบบและอิทธิพลหรือความสำคัญของกลุ่มองค์ประกอบหรือกลุ่มตัวแปรในรูปแบบ ผู้วิจัยอาจปรับปรุงแบบใหม่โดยตัดองค์ประกอบหรือตัวแปรที่พบว่ามีอิทธิพลหรือมีความสำคัญน้อยออกจากรูปแบบของตน ซึ่งจะทำให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

Joyce and Weil (1986, pp. 359 - 364) ได้แบ่งวิธีการสร้างรูปแบบออกเป็นส่วนต่าง ๆ ได้เป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 อธิบายความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่มาของรูปแบบ ประกอบด้วยเป้าหมายของรูปแบบ ทฤษฎีและข้อสมมติที่รองรับรูปแบบหลักการ และมโนทัศน์สำคัญที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบ

ส่วนที่ 2 ลักษณะรูปแบบ เป็นการอธิบายด้วยรูปแบบ ซึ่งนำเสนอเป็นเรื่อง ๆ อย่างละเอียด และเน้นการปฏิบัติได้ แบ่งเป็น 4 ประเด็น คือ

1. ขั้นตอนแรกของรูปแบบ เป็นรายละเอียดของรูปแบบนั้น ๆ ว่ามีกี่ขั้นตอน โดยจัดเรียงลำดับกิจกรรมที่จะสอนเป็นขั้น ๆ แต่ละรูปแบบมีจำนวนขั้นตอนไม่เท่ากัน

2. รูปแบบการปฏิสัมพันธ์ เป็นการอธิบายบทบาทของผู้นำ ผู้เรียนรู้และความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในแต่ละรูปแบบ บทบาทของผู้นำจะแตกต่างกัน เช่น เป็นผู้นำกิจกรรม ผู้อำนวยความสะดวก ผู้ให้การแนะนำเป็นแหล่งข้อมูล เป็นต้น

3. หลักการแสดงการโต้ตอบ เป็นการบอกถึงวิธีการแสดงออกของผู้นำต่อผู้เรียนรู้ การตอบสนองต่อสิ่งที่ผู้เรียนรู้กระทำ เช่น การปรับปรุงพฤติกรรมโดยการให้รางวัล หรือการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้วยการสร้างบรรยากาศที่เป็นอิสระ เป็นต้น

4. สิ่งสนับสนุน เป็นการบอกถึงเงื่อนไขหรือสิ่งจำเป็นต่อการใช้รูปแบบการสอนนั้น ๆ ให้เกิดผล เช่น รูปแบบการทดลองในห้องปฏิบัติการ ต้องใช้ผู้นำที่มีการฝึกฝนมาอย่างดีแล้ว เป็นต้น

ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้ เป็นการแนะนำให้ข้อสังเกตในการนำรูปแบบนั้นไปใช้ เช่น การใช้กับเนื้อหาประเภทใดจึงจะเหมาะสม จะใช้กับผู้เรียนระดับใด เป็นต้น นอกจากนี้ยังให้คำแนะนำอื่น ๆ เพื่อให้การใช้รูปแบบนั้นมีประสิทธิภาพมากที่สุด และ

ส่วนที่ 4 ผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม รูปแบบแต่ละรูปแบบจะส่งผลต่อผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยผลทางตรงเกิดจากกิจกรรมที่จัดตามลำดับขั้นของรูปแบบ ส่วนผลทางอ้อมเกิดจากสภาพแวดล้อม ซึ่งถือเป็นผลกระทบที่เกิดจากการสอนตามรูปแบบนั้นเป็นสิ่งที่คาดคะเนไว้ว่าจะเกิดแฝงไปกับผลทางตรง สามารถใช้เป็นสิ่งพิจารณาในการเลือกรูปแบบที่ใช้ได้ด้วย

Keeves (1988, p. 560) ได้กล่าวถึงหลักการอย่างกว้าง ๆ เพื่อกำกับการสร้างรูปแบบไว้ 4 ประการ คือ

1. รูปแบบควรประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (Structural Relationships) มากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงธรรมดา อย่างไรก็ตามความเชื่อมโยงแบบเส้นตรงแบบธรรมดาทั่วไปนั้นก็ยังมีประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาวิจัยในช่วงต้นของการพัฒนารูปแบบ

2. รูปแบบควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ (Prediction) ผลที่จะเกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบได้ สามารถตรวจสอบได้โดยการสังเกตและหาข้อมูลสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้

3. รูปแบบควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผล (Causal Relationship) ของเรื่องที่ศึกษา ดังนั้นนอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย

4. นอกจากคุณสมบัติต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างจินตนาการ (Imagination) มโนทัศน์ใหม่ (Concept) และการสร้างความสัมพันธ์ (Interrelations) รวมทั้งสนับสนุนการสืบเสาะความรู้ด้วย

Richey and Klein (2007, p. 65 - 81) ได้กล่าวถึงวิธีการวิจัยรูปแบบ (Model Research) ว่ามี 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. การพัฒนารูปแบบ (Model Development) การพัฒนารูปแบบวิจัย 2 แนวทาง ได้แก่ การวิจัยเชิงคุณภาพที่หลากหลายรูปแบบ (Multiple Qualitative Methods Study) และการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Study) โดยวิธีการหรือกลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ เช่น การสังเคราะห์รูปแบบใช้การวิจัยเอกสาร การศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้อง ซึ่งใช้การวิจัยเชิงสำรวจ การประเมินคุณภาพรูปแบบ ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และการสัมภาษณ์เชิงลึก

2. การตรวจสอบความตรงของรูปแบบ (Model Validation) เป็นการตรวจสอบความตรงภายใน (Internal Validation) ที่มุ่งเน้นการตรวจสอบความตรงในการออกแบบ และความตรงภายนอก (External Validation) ที่มุ่งเน้นผลกระทบของการนำรูปแบบไปใช้ ได้แก่ ตัวแปรสำคัญที่การวิจัยนั้นมุ่งศึกษา

2.1 การตรวจสอบความตรงภายใน ประกอบด้วย 3 วิธี ได้แก่ 1) การตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ในการตรวจสอบความตรงวิธีนี้จะมีการเก็บข้อมูลและมีกระบวนการปรับปรุงแก้ไขในข้อมูลที่ได้จาก 4 แหล่ง คือ ผู้ร่วมทดลอง หลักการ วิธีการ และสถานการณ์ 2) การศึกษาเอกสารการใช้ งาน 3) การตรวจสอบองค์ประกอบของตัวแปร หลักสำคัญคือการตรวจสอบสมมติฐาน และกรอบแนวคิดของการออกแบบ

2.2 การตรวจสอบความตรงภายนอก ประกอบด้วย 2 วิธี ได้แก่ 1) การศึกษาประเมินจากภาคสนาม โดยการทดลองใช้รูปแบบ 2) การศึกษาทดสอบปัจจัยควบคุม เป็นการทดสอบการใช้รูปแบบต่อกระบวนการนั้นว่ามีความเหมาะสม สมเหตุสมผลเพียงใด

3. การใช้รูปแบบ (Model Use) เป็นการศึกษาการใช้รูปแบบ ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการใช้รูปแบบ วิธีการวิจัยที่สอดคล้องได้แก่ การวิจัยเชิงทดลอง การวิจัยกึ่งทดลอง หรือการวิจัยก่อนทดลอง เพื่อหาวิธีการใช้รูปแบบที่มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยการทดลองใช้รูปแบบในสภาพบริบทจริง รวมทั้งการวิจัยเชิงสำรวจในการศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อการใช้รูปแบบทั้งครูผู้สอนและผู้เรียน ที่เรียนด้วยรูปแบบ (สุมาลี ชัยเจริญ, 2557, หน้า 477)

1.4 การตรวจสอบรูปแบบ

เสนาะ กลิ่นงาม (2551) ได้กล่าวว่า รูปแบบการตรวจสอบโดยวิธีอ้างอิงผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship Model) เป็นแนวคิดในการวิจัยโดยใช้วิธีการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นแนวคิดของ Eisner เป็นผู้พัฒนาแนวคิดนี้ขึ้นมา ซึ่งเป็นรูปแบบที่แตกต่างไปจากการประเมินอื่น ๆ โดยมีลักษณะดังนี้

1. เป็นรูปแบบที่มีได้เน้นสัมฤทธิ์ผลของวัตถุประสงค์ตามรูปแบบการประเมินแบบอิงเป้าหมาย (Goal-Based Model) การตอบสนองปัญหาและความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องตามรูปแบบการประเมินแบบสนองตอบ (Responsive Model) หรือการปรับกระบวนการตัดสินใจตามรูปแบบการประเมินแบบอิงการตัดสินใจ (Decision Making Model) อย่างไม่อย่างหนึ่ง แต่การประเมินโดยผู้รู้หรือผู้ทรงคุณวุฒิจะเน้นการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่ถูกนำขึ้นมาพิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจเสมอไป แต่อาจผสมผสานปัจจัยในการพิจารณาต่าง ๆ เข้าด้วยกันตามวิจรรย์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพ หรือความเหมาะสมของสิ่งที่ทำการประเมิน

2. เป็นรูปแบบการประเมินผลที่เน้นความเฉพาะเจาะจง ในเรื่องที่ประเมินโดยพัฒนามาจากการวิจารณ์งานศิลปะ (Art Criticism) ที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง และต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูง มาเป็นผู้วินิจฉัย เนื่องจากในการวัดคุณค่าไม่อาจประเมินด้วยเครื่องมือวัด ใด ๆ ได้ นอกจากการใช้วิจรรย์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิเท่านั้น ต่อมาได้มีการนำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาระดับสูงในสาขาเฉพาะที่ต้องอาศัยผู้รู้ ผู้เล่นในเรื่องนั้นจริง ๆ มาเป็นผู้ประเมินผล รูปแบบนี้จึงเป็นที่นิยมในการนำมาใช้ประเมินผลในวงการอุดมศึกษาที่ต้องการความเชี่ยวชาญเฉพาะทางสูง

3. เป็นรูปแบบการประเมินที่ใช้ตัวบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิเองเป็นเครื่องมือการประเมินผล โดยเน้นความเชื่อถือว่าผู้ทรงคุณวุฒินั้นจะเที่ยงธรรมและมีวิจารณ์ญาณที่ดี ทั้งนี้มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่าง ๆ นั้น จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒิ

4. เป็นรูปแบบที่ยอมให้มีความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิตาม อรรถาศัยและความถนัดของแต่ละคน นับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่จะพิจารณาการบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ การเก็บรวบรวม ประมวลผล และวินิจฉัยข้อมูลตลอดจนวิธีการนำเสนอ ทั้งนี้การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิจะเน้นที่สถานภาพทางวิชาชีพ ประสบการณ์ และการเป็นที่เชื่อถือ (High Credibility) ของวิชาชีพนั้น ๆ เป็นสำคัญ

การดำเนินการโดยวิธีอิงผู้ทรงคุณวุฒิ ถือว่าเป็นการประเมินทางการศึกษาที่เรียกว่า การวิพากษ์วิจารณ์ทางการศึกษานั้นเอง การวิพากษ์วิจารณ์ต้องอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิติชม วิธีนี้นิยมใช้มากทางอุดมศึกษาและมีความเชื่อถือได้ เพราะถือว่าการตัดสินหรือการวิพากษ์วิจารณ์โดยกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ในศาสตร์นั้นหรือวิชาชีพนั้น ๆ เป็นอย่างดี เป็นสิ่งที่ยอมรับได้

การจัดระบบระเบียบล่วงหน้า (Advanced Organizers) วิธีนี้คือ การวิพากษ์วิจารณ์ได้แก่ ค่านิยม และมโนทัศน์ที่ได้จากประเพณีหรือพิธีการทำงานประจำ และจากทฤษฎีโดยตรงและโดยอ้อมเกี่ยวกับธรรมชาติของมาตรฐานในการประเมินค่าและคุณภาพต่าง ๆ จุดการวิพากษ์วิจารณ์เหล่านี้ สะสมอยู่ตัวผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งพื้นฐานการศึกษาและการฝึกฝนของผู้ทรงคุณวุฒิเหล่านั้นด้วย ในลักษณะดังที่กล่าวนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิก็คือ “เครื่องมือ” ในการวิจัยตามรูปแบบการวิจัยแบบนี้อาจใช้ เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) คือ การสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มหนึ่งและรายงานผลในลักษณะข้อมูลย้อนกลับ และถามว่าจะเปลี่ยนแปลงความเห็นเดิมหรือไม่ กลับไปกลับมาหลาย ๆ ครั้ง จนกว่าจะเกิดความเห็นพ้องต้องกันในปัญหาการวิจัยที่สอบถามแล้วผู้วิจัยจึงรวบรวมข้อเสนอแนะและข้อสรุป

2. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน

2.1 ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอน

Joyce and Well (1986, p. 2) ให้ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอนว่าเป็นแผน (Plan) หรือ แบบ (Pattern) ซึ่งสามารถใช้เพื่อการเรียนการสอนในห้องเรียน หรือการสอนพิเศษเป็นกลุ่มย่อยหรือเพื่อจัดสื่อการสอน ซึ่งรวมถึง หนังสือ ภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง โปรแกรมคอมพิวเตอร์หรือหลักสูตรทางวิชา แต่ละรูปแบบจะให้แนวทางในการออกแบบการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ต่าง ๆ

Cole and Chan (1987, p.2) ให้ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอนไว้ว่า หมายถึง ภาพในการจินตนาการ หรือแผนการทำงานที่อธิบายกระบวนการเรียนการสอน เป็นการรวบรวมและจัดองค์ประกอบของกระบวนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ

Linden (1990, p. 96) ให้ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอนว่า เป็นแนวคิดด้านการสอนได้มาจากทฤษฎีการศึกษา มีการกำหนดข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนควรเรียนและวิธีการเรียน รูปแบบการเรียนการสอนควรจะมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพของรูปแบบเพิ่มขึ้น รูปแบบแต่ละแบบจะมีจุดอ่อนและจุดแข็งแตกต่างกัน และไม่มีรูปแบบการสอนใดที่ดีที่สุด

ทิสนา แคมมณี (2553, หน้า 222) ได้ให้ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง สภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบระเบียบตามหลักปรัชญา ทฤษฎี แนวคิด หรือความเชื่อต่าง ๆ โดยอาศัยวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ เข้ามาช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามหลักการที่ยึดถือ และได้รับการพิสูจน์และทดสอบแล้วว่า มีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบแผนได้

จิระรัตน์ คุปต์กาญจนกุล (2548, หน้า 69) ให้ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอนไว้ว่า หมายถึง แผนการสอนหรือโครงสร้างที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ในการเรียนการสอน ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา ขั้นตอนการสอน การวัดและการประเมินผล การแก้ไขและปรับปรุง เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

มนต์ชัย เทียนทอง (2554, หน้า 90) ให้ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอนไว้ว่า หมายถึง แนวทาง กระบวนการ หรือกลยุทธ์ในการนำเสนอเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ ตามขั้นตอนและวิธีการที่มีผู้เชี่ยวชาญคิดค้นขึ้น ซึ่งสังเคราะห์มาจากหลักการศึกษาศาสตร์ และเงื่อนไขการเรียนรู้

สรุปว่า รูปแบบการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการ แนวทางในการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระเบียบ ตามแนวคิดทฤษฎี เทคนิควิธีการอย่างเป็นขั้นตอน ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

2.2 องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน

Kibler (1970, p. 44) กล่าวถึง รูปแบบการเรียนการสอนไว้ว่ามีองค์ประกอบอยู่ 4 ส่วน คือ

1. จุดมุ่งหมายในการเรียนการสอน เป็นผลทางการเรียนการสอนที่มุ่งหวังให้เกิดในตัวผู้เรียน ซึ่งครอบคลุมพฤติกรรมทางสติปัญญา (Cognitive Domain) ด้านจิตใจ (Affective Domain) และด้านการปฏิบัติ (Psychomotor Domain)
2. การวัดพฤติกรรมพื้นฐาน เป็นการตรวจสอบความพร้อม ความรู้พื้นฐาน และทักษะเบื้องต้นของผู้เรียนก่อนการเรียนการสอนจริง ๆ
3. การจัดกระบวนการเรียนการสอน เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียน โดยเริ่มต้นพฤติกรรมพื้นฐานต่อเนื่องจนถึงพฤติกรรมปลายทาง
4. การประเมินผลรวม เป็นการประเมินผล เพื่อตรวจสอบว่า การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์เพียงใด มีวิธีการจัดการเรียนการสอนเหมาะสมเพียงใด

กิดานันท์ มลิทอง (2548, หน้า 32) กล่าวว่า องค์ประกอบพื้นฐานของระบบการเรียนการสอนหรือรูปแบบการเรียนการสอน มี 4 ประการ ดังนี้

1. ผู้เรียน ต้องมีการพิจารณาลักษณะของผู้เรียน เพื่อการออกแบบกิจกรรมหรือโปรแกรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม
2. วัตถุประสงค์ ต้องมีการตั้งวัตถุประสงค์ว่า ต้องการจะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งใดบ้าง ใน การสอนนั้น
3. วิธีการและกิจกรรม ต้องมีการกำหนดวิธีการและกิจกรรมในการเรียนรู้ว่าควรมีอะไรบ้าง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุดได้
4. การประเมิน ต้องมีการกำหนดวิธีการประเมินเพื่อตัดสินว่า การเรียนรู้นั้นประสบผล ที่ตั้งจุดมุ่งหมายไว้หรือไม่

ทิตินา แคมมณี (2553, หน้า 221 - 222) ได้เสนอว่า รูปแบบการสอนจำเป็นต้องมี องค์ประกอบสำคัญดังนี้

1. ปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐานหรือหลักของรูปแบบ การสอนนั้น ๆ
2. การบรรยายและอธิบายสภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้อง กับหลักการที่ยึดถือ
3. การจัดระบบ คือ มีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบ ให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของระบบหรือกระบวนการนั้น ๆ
4. การอธิบายหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีสอน และเทคนิคการสอนต่าง ๆ อันจะช่วยให้ กระบวนการเรียนการสอนนั้น ๆ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

สรุปได้ว่า องค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย หลักการ แนวคิด ทฤษฎี วัตถุประสงค์ เทคนิควิธีการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผล ให้ บรรลุตามวัตถุประสงค์

2.3 แนวคิดการออกแบบและพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอน

1. การออกแบบและพัฒนา รูปแบบการสอนจะต้องมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้รูปแบบการสอนที่ดีและมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนา รูปแบบการสอน สามารถสรุปขั้นตอนสำคัญในการพัฒนารูปแบบการสอน ได้ (สมพงษ์ สิงหะพล, 2543; ทิตินา แคมมณี, 2550; Joyce & Weil, 2000 อ้างถึงใน ประทวน คล้ายศรี, 2560)

- 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และข้อค้นพบจาก งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน หรือปัญหาจากเอกสาร ผลการวิจัย ต่าง ๆ หรือการสังเกต การสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้อง

2) การกำหนดหลักการ เป้าหมาย และองค์ประกอบอื่น ๆ ของรูปแบบการสอน ให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐาน และสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบระเบียบ การกำหนดเป้าหมายของรูปแบบการสอนจะช่วยให้ผู้สอนสามารถเลือกรูปแบบการสอนไปใช้ให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของการสอน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและบรรลุผลสูงสุด

3) การกำหนดแนวทางในการนำรูปแบบการสอนไปใช้ ประกอบด้วย รายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการและเงื่อนไขต่าง ๆ เช่น ใช้กับผู้เรียนกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มย่อย ผู้สอนจะต้องเตรียมงานหรือจัดสภาพการเรียนการสอนอย่างไร เพื่อให้การใช้รูปแบบการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4) การประเมินผลรูปแบบการสอน เป็นการทดสอบความมีประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนที่สร้างขึ้น โดยทั่วไปผู้ประเมินรูปแบบการสอนใช้วิธีการต่อไปนี้

(1) ประเมินความเป็นไปได้เชิงทฤษฎี โดยคณะผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งจะประเมินความสอดคล้องภายในระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ

(2) ประเมินความเป็นไปได้เชิงปฏิบัติการ โดยการนำรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นทดลองใช้ในสถานการณ์จริง ๆ ในลักษณะของการวิจัยเชิงทดลองหรือกึ่งทดลอง

5) การปรับปรุงรูปแบบการสอน แบ่งออกได้เป็น 2 ระยะ ดังนี้

(1) ระยะก่อนนำรูปแบบการสอนไปทดลองใช้ การปรับปรุงรูปแบบการสอนในระยะนี้ใช้ผลจากการประเมินความเป็นไปได้ในเชิงทฤษฎีเป็นข้อมูลในการปรับปรุง

(2) ระยะหลังนำรูปแบบการสอนไปทดลองใช้ การปรับปรุงรูปแบบการสอนในระยะนี้อาศัยข้อมูลจากการทดลองใช้เป็นตัวชี้้นำในการปรับปรุง และอาจจะมีการนำรูปแบบการสอนไปทดลองใช้และปรับปรุงซ้ำ จนกว่าจะได้ผลเป็นที่น่าพอใจ

6) การนำเสนอการพัฒนาในรูปแบบการสอน การนำเสนอการพัฒนาในรูปแบบการสอนที่ได้จากการพัฒนาเป็นอีกขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญเนื่องจากการนำเสนอรูปแบบการสอนที่ชัดเจน และเข้าใจง่าย จะช่วยให้ครูผู้สอนเกิดความเข้าใจและสามารถนำรูปแบบการสอนไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามจุดมุ่งหมายของรูปแบบการสอนนั้น ๆ ซึ่งการนำเสนอรูปแบบการสอนมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ (Joyce & Weil, 1986)

(1) เสนอเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการสอน (Model of Teaching) โดยการสรุปองค์ประกอบ รวมทั้งการนำเสนอว่าประกอบด้วย ทฤษฎี หลักการ หรือแนวคิดสนับสนุนใดบ้าง วิธีการตรวจสอบในเชิงการนำไปใช้ในสถานการณ์จริงเพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไข

(2) ที่มาของรูปแบบการสอน (Orientation to The Model) เป็นการอธิบายความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่มาของรูปแบบการสอน ประกอบด้วย เป้าหมายของรูปแบบ ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดสำคัญ ที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบการสอน ตลอดจนการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน หรือปัญหา เอกสาร ผลการวิจัย หรือการสังเกต สอบถาม ผู้ที่เกี่ยวข้อง

7) รูปแบบการสอน (The Model Teaching) เป็นการอธิบายถึงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยละเอียด ตามหัวข้อต่อไปนี้

(1) ขั้นตอนการสอน (Syntax) เป็นการให้รายละเอียดเกี่ยวกับลำดับขั้นตอนของการสอน หรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งแต่ละรูปแบบจะมีขั้นตอนที่แตกต่างกันออกไป

(2) รูปแบบของการปฏิสัมพันธ์ (Social System) เป็นการอธิบายถึงบทบาทของผู้สอน และผู้เรียน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน หรือระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง ซึ่งจะแตกต่างกันไปในแต่ละรูปแบบ เช่น บทบาทของครูอาจเป็นผู้นำในการทำกิจกรรม เป็นผู้อำนวยความสะดวก ชี้แนะ หรือเป็นแหล่งข้อมูล เป็นต้น

(3) หลักการของการตอบสนอง (Principle of Reaction) เป็นการบอกถึงวิธีการแสดงออกของผู้สอนต่อผู้เรียน การตอบสนองการกระทำของผู้เรียน เช่น การให้รางวัลแก่ผู้เรียน การให้อิสระในการแสดงความคิดเห็น การไม่ประเมินว่าถูกหรือผิด เป็นต้น

(4) ระบบการสนับสนุนการเรียนการสอน (Support System) เป็นการอธิบายถึงเงื่อนไขหรือสิ่งจำเป็นที่จะทำให้การใช้รูปแบบนั้นได้ผล เช่น รูปแบบการสอนแบบทดลองในห้องปฏิบัติการ ต้องใช้ผู้ทำงานในสถานการณ์และใช้อุปกรณ์ที่ใกล้เคียงสภาพ การทำงานจริง เป็นต้น

8) การนำรูปแบบการสอนไปใช้ (Application) เป็นการให้คำแนะนำและตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการนำรูปแบบการสอนไปใช้ให้ได้ผล เช่น ควรใช้กับเนื้อหาประเภทใด และควรใช้กับผู้เรียนระดับใด เป็นต้น

9) ผลที่ได้จากการใช้รูปแบบการสอนทั้งทางตรงและทางอ้อม (Instructional and Nurturing Effects) เป็นการระบุถึงผลของการใช้รูปแบบการสอนที่คาดว่าจะเกิดแก่ผู้เรียนทั้งผลทางตรงซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของรูปแบบการสอนนั้น และผลทางอ้อม ซึ่งเป็นผลพลอยได้จากการใช้รูปแบบการสอนนั้น ซึ่งจะเป็นแนวทางสำหรับครูในการพิจารณาและเลือกรูปแบบการสอนไปใช้ ในการออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอนจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยมีการศึกษาหลักการแนวคิด และทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางและพื้นฐาน ในการกำหนดองค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบการเรียนการสอน ทั้งนี้รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นจะได้รับการตรวจสอบ ประเมินผล และพิสูจน์เพื่อยืนยันประสิทธิภาพของรูปแบบ การเรียนการสอน รวมถึงได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพเพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างแท้จริง (บุญเลี้ยง ทุมทอง, 2556, หน้า 60 - 62)

สรุปได้ว่า การออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอน จะต้องดำเนินการอย่างมีขั้นตอน ระบบระเบียบแบบแผน ที่ต้องอาศัยปรัชญา หลักการ แนวคิด ทฤษฎี เป็นพื้นฐาน และมีการกำหนดองค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบให้สอดคล้องกับกระบวนการ เทคนิควิธีการสอนต่าง ๆ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบที่จะทำการออกแบบ และพัฒนาให้มีประสิทธิภาพโดยผ่านการประเมินจาก

ผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาทดลอง ปรับปรุง ก่อนนำไปใช้จริง เพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งผู้เรียนและผู้สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมาย

3. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้

3.1 ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

แบรคตัน โบนีโค และลูมส์ (Braxton, Bronico and Looms, 1995, p.25) กล่าวว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นแนวทางหรือชุดของยุทธศาสตร์ที่เป็นพื้นฐานของวิธีสอนของครู

แอนเดอร์สัน (Anderson, 1997, p. 4) กล่าวว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็น กระบวนการในการจัดการเรียนการสอนที่ออกแบบขึ้นเพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ต้องการ

อเรนด์ (Arends, 1997, p.4) กล่าวว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เปรียบเสมือนพิมพ์เขียวหรือต้นแบบที่ประกอบด้วยขั้นตอนการสอนหลัก ๆ ซึ่งจะทำให้เกิดผลตามที่ต้องการ การจัดการเรียนรู้จะต้องเรียงลำดับขั้นตอนที่มีการเสนอไว้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แต่ละรูปแบบจะตอบสนองจุดมุ่งหมายเฉพาะที่แตกต่างกัน

เซเลอร์ และคณะ (Saylor, et all., 1981, p. 271) กล่าวว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบแผนหรือแผนของการสอนที่มีการจัดกระทำพฤติกรรมขึ้นจำนวนหนึ่ง ซึ่งมีความแตกต่างกันเพื่อจุดหมาย หรือเน้นเฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่ง

จอยซ์ และเวล (Joyce and Well, 2000, p.2) กล่าวว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็นการจัดสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์และเกิดการเรียนรู้ รายละเอียดดังกล่าวช่วยในการวางแผนหลักสูตร หน่วยการเรียนการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ และช่วยในการออกแบบอุปกรณ์การเรียนการสอน และรวมไปถึงหนังสือเรียน แบบฝึกหัด โปรแกรมประเภทสื่อประสม โปรแกรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนหรือแบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ มีดังนี้ ขั้นตอนการสอน (Syntax) ระบบสังคม (Social System) หลักการตอบสนอง (Principle of reaction) และระบบสนับสนุน (Support System)

ทิสนา แชมมณี (2558, หน้า 221 - 222) กล่าวว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ ซึ่งได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อต่าง ๆ โดยประกอบด้วย กระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญในการเรียนรู้ รวมทั้งวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่สามารถช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามทฤษฎี หลักการ หรือแนวคิดที่ยึดถือ รูปแบบจะต้องได้รับการพิสูจน์ ทดสอบ หรือยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบแผนในการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบนั้น ๆ ดังนั้นรูปแบบการจัดการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องมีองค์ประกอบสำคัญ ๆ ดังนี้

1. มีปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐาน หรือเป็นหลักของรูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้น ๆ

2. มีการบรรยายและอธิบายสภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับหลักการที่ยึดถือ

3. มีการจัดระบบ คือ มีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของระบบหรือกระบวนการนั้น ๆ

4. มีการอธิบายหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีสอนหรือเทคนิคการสอนต่าง ๆ อันจะช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนนั้น ๆ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

จากความหมายที่ศึกษามา สามารถสรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่ยึดแบบแผน กระบวนการที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ ตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ หรือแนวคิดที่รูปแบบนั้นยึดถือ และจะต้องได้รับการพิสูจน์ ทดสอบ ให้เกิดการยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายตามที่รูปแบบกำหนด

3.2 การจัดกลุ่มรูปแบบการเรียนรู้

จอยซ์ และเวล (Joyce and Well, 2000, pp. 165 - 166) ได้จัดกลุ่มของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสัมพันธ์ในสังคม (Social Family) กลุ่มนี้มีความเชื่อว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้จากการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ และการทำงานร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการห้องเรียนให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบร่วมมือภายในห้องเรียน รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มนี้ได้แก่ Co-operative Learning, Group Investigation, Role Playing, Jurisprudential Inquiry

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการเพื่อให้เกิดการคิด (Information Processing Family) กลุ่มนี้มีความเชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากการจัดกระทำกับข้อมูล โดยเริ่มตั้งแต่การได้มาซึ่งข้อมูล (Acquiring) การจัดระบบข้อมูล (Organizing) การรู้ถึงปัญหา (Sensing Problems) การหาทางแก้ปัญหา (Generating Solutions) และการสร้างแนวคิดและภาษาที่ใช้ในการถ่ายทอดเกี่ยวกับปัญหาและการแก้ไขนั้น บางรูปแบบก็จะนำเสนอแนวความคิดเบื้องต้นที่ใช้ในการแก้ปัญหาแก่นักศึกษา บางรูปแบบก็เน้นที่การให้นักศึกษาสร้างแนวคิดใหม่ขึ้นมาเอง หรือบางรูปแบบก็เน้นให้นักศึกษาได้สร้างสมมติฐานและมีการทดสอบสมมติฐานด้วยตัวเอง รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มนี้เหมาะต่อการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและสังคม รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มนี้ได้แก่ Inductive Thinking Attainment, Mnemonics, Advance Organizer, Inquiry Training, Syndetic และ The developing Intellect

3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นตัวบุคคล (The Personal Family) กลุ่มนี้มีความเชื่อว่า ความเป็นจริงเกี่ยวกับมนุษย์แต่ละคนเป็นสิ่งที่อยู่ภายในแต่ละบุคคล การที่มนุษย์มีลักษณะและบุคลิกที่ต่างกัน เกิดจากการที่แต่ละคนมีประสบการณ์รูปธรรมที่ผ่านมามากมาย ดังนั้น การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้

หากนักศึกษามีความเข้าใจในตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการศึกษาของตนเอง และเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น ทั้งนี้เพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มนี้จึงเน้นที่การพัฒนาปัจเจกบุคคล (Individuals) และการส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้ที่มีความเป็นตัวของตัวเอง รู้จักตนเอง และรับผิดชอบต่อเป้าหมายในชีวิตของตนเองได้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มนี้ได้แก่ Non-Directive Teaching และ Enhancing Self-Concept

4. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มาจากแนวคิดการปรับพฤติกรรม (To Behavioral Systems Family) กลุ่มนี้มีความเชื่อพื้นฐานมาจากทฤษฎีที่เรียกว่า Social Learning Theory หรือที่รู้จักในชื่อของ Behavior Therapy และ Cybernetics ซึ่งมีความเชื่อว่ามนุษย์มีระบบสื่อสารที่สามารถแก้ไขพฤติกรรมตนไปตามข้อมูลที่ได้รับ เกี่ยวกับการทำงานให้ประสบผลสำเร็จในเรื่อง หนึ่ง ๆ หรือปรับเปลี่ยนไปตามข้อมูลย้อนกลับที่ได้รับจนกว่าจะเกิดความก้าวหน้า และความสำเร็จในการทำงานนั้น ๆ กลุ่มนี้มีความเชื่อว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ หากเน้นที่การกำหนดพฤติกรรมการเรียนรู้ที่สามารถสังเกตได้ และมีการอธิบายงานและขั้นตอนการทำงาน และการรายงานความก้าวหน้าให้นักศึกษาทราบอย่างชัดเจน รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มนี้ได้แก่ Mastery Learning, Direct Instruction, Learning Self-Control, Training and Self-Training และ The Conditions of Learning

ทิศนา แคมมณี (2558, หน้า 221 - 222) ได้ศึกษาประมวลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับการยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ และนำมาจัดกลุ่มของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

1. รูปแบบที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ซึ่งมุ่งเน้นให้นักศึกษาเกิดความรู้ ความเข้าใจเนื้อหาสาระต่าง ๆ ที่อาจอยู่ในรูปของข้อมูล ข้อเท็จจริง มโนทัศน์ หรือการสรุปเป็นความคิดรวบยอด เช่น รูปแบบการจัดการเรียนรู้มโนทัศน์ (Concept Attainment Model) รูปแบบการจัดการเรียนรู้เน้นความจำ (Mnemonics) เป็นต้น

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย (Affective Domain) เป็นรูปแบบที่ช่วยพัฒนานักศึกษาให้เกิดความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมที่พึงประสงค์ เช่น รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยการชกค้ำ (Jurisprudential Model) รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติ (Role Playing) เป็นต้น

3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นรูปแบบที่มุ่งในการพัฒนาความสามารถของนักศึกษาในด้านการปฏิบัติ การกระทำ หรือการแสดงออกต่าง ๆ เช่น รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ (Harrow's Instructional Model for Psychomotor Development) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติของเดวิส (Davies's Instructional Model for Psychomotor Development) เป็นต้น

4. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการ (Process Skills) เป็นรูปแบบที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับวิธีดำเนินการต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นกระบวนการทางสติปัญญา กระบวนการทางสังคม หรือกระบวนการทำงานร่วมกัน เช่น รูปแบบการจัดการเรียนรู้ กระบวนการสืบสวน และแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม (Group Investigation Instructional Model) รูปแบบการจัดการเรียนรู้กระบวนการคิดอุปนัย (Inductive Thinking Instructional Model) เป็นต้น

5. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการบูรณาการ (Integration) เป็นรูปแบบที่เน้นการพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ของนักศึกษาไปพร้อม ๆ กัน โดยใช้การบูรณาการทั้งด้านเนื้อหาสาระและวิธีการ เช่น รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางตรง (Direct Instructional Model) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามวัฏจักรการเรียนรู้ 4MAT เป็นต้น

จากการศึกษาข้อมูลการจัดกลุ่มรูปแบบการจัดการเรียนรู้ข้างต้น พบว่านักการศึกษาต่างก็ยึดวัตถุประสงค์เฉพาะในการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งในงานวิจัยนี้เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และกระบวนการ

3.3 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

สำหรับองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ มีนักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศกล่าวถึงไว้หลายท่าน ดังนี้

อเรนด์ (Areands, 1997, p. 7) กล่าวว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. หลักการตามทฤษฎีที่ใช้เป็นแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้
2. ผลการเรียนรู้ที่ต้องการ (วัตถุประสงค์)
3. วิธีสอนที่จะทำให้การเรียนการสอนบรรลุผลการเรียนรู้ที่ต้องการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

4. สิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอนที่จะนำไปสู่ผลการเรียนรู้ที่ต้องการ

แอนเดอร์สัน (Anderson, 1997, pp. 521 - 522) กล่าวว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ คือ

1. หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ กล่าวถึงความเชื่อและแนวคิดทฤษฎี เป็นพื้นฐานของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยหลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้จะเป็นตัวชี้้นำการกำหนดจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม และขั้นตอนการดำเนินการในรูปแบบการจัดการเรียนรู้

2. เป้าหมายและวัตถุประสงค์ เป็นสิ่งที่ผู้สอนระบุถึงความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ได้แก่ การวางเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน หรือเป็นการระบุเป้าหมายในการทำงานของผู้เรียน เพื่อให้ประสบผลสำเร็จในการดำเนินการ

3. สารการเรียนรู้ ประกอบด้วยเนื้อหาและกระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้สอนจะใช้ในการวางแผนการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน

4. การสอน สื่อ และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ช่วยให้การปฏิบัติแต่ละขั้นตอน ของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จ สามารถพัฒนาผู้เรียนได้จริง และตรงตามที่รูปแบบ การจัดการเรียนรู้นั้น ๆ ได้กำหนดไว้

5. การวัดและประเมินผล เป็นการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และทราบประสิทธิผลของรูปแบบที่มีต่อการเรียน การสอนและ กระบวนการทั้งหมดของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

จอยซ์ และเวล (Joyce and Well, 2000, p. 100) กล่าวว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้มี องค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ คือ

1. แนวคิด และหลักการของรูปแบบ ซึ่งจะเป็นตัวชี้้นำในการกำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม และขั้นตอนการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้น ซึ่งจะอาศัย ความเชื่อ แนวคิดทฤษฎี ที่ใช้เป็นพื้นฐานในการออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้

2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นจาก การใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น

3. เนื้อหา เป็นเนื้อหาหรือสาระการเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

4. กิจกรรมการเรียนการสอน เป็นกิจกรรม วิธีการ และขั้นตอนการของการปฏิบัติใน การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้นี้ไปใช้

5. การวัดและประเมินผล เป็นส่วนสำคัญที่จะบอกถึงผลการดำเนินการตามรูปแบบการ จัดการเรียนรู้นี้บรรลุเป้าหมาย

ทิสนา แคมมณี (2558, หน้า 219 - 220) กล่าวว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ มี องค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. มีปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐานหรือเป็นหลักของ รูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้น ๆ

2. มีการบรรยายและอธิบายสภาพ หรือลักษณะของการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ หลักการที่ยึดถือ

3. มีการจัดระบบ คือ มีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของ ระบบให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของระบบหรือกระบวนการนั้น ๆ

4. มีการอธิบายหรือให้ข้อมูล เกี่ยวกับวิธีสอน หรือเทคนิคการสอนต่าง ๆ อันจะช่วยให้ กระบวนการเรียนรู้นั้น ๆ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ตาราง.... แสดงผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

Joyce and Well (2000, p. 100)	Areands (1997, p. 7)	Anderson (1997, pp. 521 - 522)	ทิตินา แชมมณี (2558, หน้า 219 - 220)	สรุป
รูปแบบการจัดการ เรียนรู้มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้	รูปแบบการจัดการ เรียนรู้มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้	รูปแบบการจัดการ เรียนรู้มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้	รูปแบบการจัดการ เรียนรู้มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้	
1. แนวคิดและ หลักการของ รูปแบบการจัดการ เรียนรู้	1. หลักการตาม ทฤษฎีที่ใช้เป็น แนวคิดพื้นฐาน	1. หลักการของ รูปแบบการจัดการ เรียนรู้	1. ปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อที่ เป็นพื้นฐานหรือ เป็นหลักของ รูปแบบการสอน นั้น ๆ	1. ปรัชญา ทฤษฎี หลักการของ รูปแบบการจัดการ เรียนรู้
2. วัตถุประสงค์ ของรูปแบบการ จัดการเรียนรู้	2. ผลการเรียนรู้ที่ ต้องการ	2. เป้าหมายและ วัตถุประสงค์	2. มีการบรรยาย และอธิบายสภาพ หรือลักษณะของ การจัดการเรียน การสอนที่ สอดคล้องกับ หลักการที่ยึดถือ	2. วัตถุประสงค์ ของรูปแบบการ จัดการเรียนรู้
3. เนื้อหาสาระการ เรียนรู้ที่ใช้ในการ จัดการเรียนการ สอน	3. วิธีสอนที่จะทำ ให้การเรียนการ สอนบรรลุผลการ เรียนรู้ที่ต้องการ ของรูปแบบการ จัดการเรียนรู้	3. สาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย เนื้อหาและ กระบวนการในการ จัดการเรียนการ สอน	3. มีการจัดระบบ คือ มีการจัด องค์ประกอบและ ความสัมพันธ์ของ องค์ประกอบของ ระบบให้สามารถ นำผู้เรียนไปสู่ เป้าหมายของ ระบบหรือ กระบวนการนั้น ๆ	3. เนื้อหาสาระการ เรียนการสอน

Joyce and Well (2000, p. 100)	Areands (1997, p. 7)	Anderson (1997, pp. 521 - 522)	ทิตินา แชมมณี (2558, หน้า 219 - 220)	สรุป
4. กิจกรรมการเรียนการสอน วิธีการและขั้นตอน ของการปฏิบัติใน การเรียนการสอน	4. สิ่งแวดล้อมใน การเรียนการสอน ที่จะนำไปสู่ผลการ เรียนรู้ที่ต้องการ	4. การสอน สื่อ และแหล่งเรียนรู้ ต่าง ๆ	4. มีการอธิบาย หรือให้ข้อมูล เกี่ยวกับวิธีสอน หรือเทคนิควิธีการ สอนต่าง ๆ อันจะ ช่วยให้ กระบวนการเรียน การสอนนั้น ๆ เกิด ประสิทธิภาพสูงสุด	4. กิจกรรมการ จัดการเรียน การสอน
5. การวัดและ ประเมินผล		5. การวัดและ ประเมินผล		5. การวัดและ ประเมินผล

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน สรุปได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนจะต้องประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ปรัชญา ทฤษฎี หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้อัน
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้อัน
3. เนื้อหาสาระหรือสาระการเรียนการสอน
4. กิจกรรมการเรียนการสอน
5. การวัดและประเมินผล

3.4 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้

จอยซ์ และเวล (Joyce and Well, 2000, p. 120) ได้กล่าวถึงสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ควรต้องมีทฤษฎีรองรับ
2. เมื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แล้ว ก่อนนำไปใช้อย่างแพร่หลายต้องมีการวิจัยเพื่อทดสอบและตรวจสอบคุณภาพในเชิงการใช้ตามสถานการณ์ต่าง ๆ จริง และนำข้อค้นพบมาปรับปรุงแก้ไข
3. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แล้ว อาจจะออกแบบให้ใช้ได้กว้างขวางหรือเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ เจาะจง ใดอย่างหนึ่งก็ได้

คลาร์ค (Clark, 2003, pp. 121 - 122) กล่าวถึง แนวคิดในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในแนวทางของ ADDIE Model ซึ่งประกอบด้วย Analyze (การวิเคราะห์) Design (การออกแบบ) Development (การพัฒนา) Implementation (การนำไปใช้) และ Evaluation (การประเมิน) โดยปรับเป็นลักษณะกิจกรรมแบบบันไดเวียน (Spiral Activities) ที่เป็นวัฏจักรที่ต่อเนื่อง (Dynamic) คือ มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เน้นที่ความสำคัญของการประเมินและข้อปรับปรุงแก้ไขตามผลการประเมินนั้นในทุกขั้นตอนและทุกระยะของการดำเนินการ เพื่อการรวบรวมข้อมูลในการประเมินและการปรับปรุงการดำเนินงานที่ละเอียด ทัวถึง และครอบคลุม และอาจมีการสำรวจจริงเพื่อยืนยันความถูกต้องและเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้กับบริบท ที่ศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การวิเคราะห์ (Analyze) เป็นระยะของการสร้างความเข้าใจในการดำเนินการและเข้าใจในบริบทของสิ่งที่จะดำเนินการ อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพของการออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เช่น การวิเคราะห์นักศึกษา วิเคราะห์บริบทสิ่งแวดล้อม วิเคราะห์เป้าหมายการเรียนรู้ หรือความคาดหวังในตัวนักศึกษา เอกสารการเรียนรู้ ภาระงาน แหล่งความรู้ และศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เป็นระยะของการเตรียมการเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างสอดคล้องสัมพันธ์กัน

2. การออกแบบ (Design) เป็นระยะของการใช้หนทาง วิธีการ หรือยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ที่ดีที่สุด เหมาะสมที่สุด สำหรับการจัดเรียงลำดับความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กัน และเป็นระยะของการศึกษา และตัดสินใจเลือกวิธีการหรือรูปแบบที่สามารถทำให้นักศึกษาบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ได้ ซึ่งผู้ออกแบบต้องมีความรู้เกี่ยวกับหลักการ แนวทฤษฎีการเรียนรู้ และการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางของทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มต่าง ๆ และ การออกแบบเนื้อหา สื่อวัสดุ อุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา รวมทั้งการประเมินที่เหมาะสม หมายความว่าต้องออกแบบให้ครบตามองค์ประกอบของรูปแบบการสอน ในแนวทางที่ผู้ออกแบบเลือก และตัดสินใจที่จะนำมาใช้ นอกจากนี้ การสร้างเครื่องมือ การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินนักศึกษา ประเมินขั้นตอน หรือสื่อต่าง ๆ ควรได้รับการออกแบบในระยะนี้ การออกแบบการสอน ขึ้นอยู่กับความเชื่อในทฤษฎีและหลักการในการเรียนรู้ที่ต่างกัน จึงส่งผลให้เกิดการปฏิบัติที่แตกต่างกันไปตามความเชื่อนั้น ๆ ดังนั้นการศึกษาในเรื่องของทฤษฎีการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การออกแบบการสอน หรือการออกแบบการเรียนรู้สำหรับนักศึกษา จึงเป็นสิ่งที่นักออกแบบต้องให้ความสำคัญ การออกแบบการสอนที่ดี จึงต้องศึกษาให้ชัดเจนในเรื่องกระบวนการเรียนรู้ และการเรียนรู้ของแต่ละทฤษฎีการเรียนรู้ เพื่อนำมาเป็นพื้นฐานในการบ่งบอกถึงหลักการของรูปแบบการสอน อันจะเป็นแนวทางในการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามองค์ประกอบของรูปแบบการสอนที่เหลืออยู่ให้สัมพันธ์กันต่อไป โดยองค์ประกอบที่เหลืออยู่เหล่านั้น ได้แก่ วัตถุประสงค์ เนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

3. การพัฒนา (Development) เป็นระยะการสร้างและพัฒนาสื่อ ปรับปรุงการเรียน การสอน ยุทธศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อให้ นักศึกษาบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ ในระยะนี้จะเข้าสู่การสร้างและ พัฒนารูปแบบในแนวทางที่ได้ออกแบบไว้ รวมทั้งมีการสร้างสาระ และกระบวนการสื่อการเรียนให้เป็น รูปธรรมมากขึ้น โดยพัฒนาขึ้นให้ครบทุกองค์ประกอบของรูปแบบการสอน หลังจากนั้น อาจมีการหา ประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนที่ได้สร้างขึ้น

4. การนำไปใช้ (Implementation) เป็นระยะของการจัดการ การดำเนินการ เรียน การสอนที่มีประสิทธิภาพ และการยืนยันประสิทธิผลของรูปแบบการสอน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหา ข้อบกพร่อง อันจะนำไปสู่หนทางในการแก้ไขให้รูปแบบนั้นมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

5. การประเมิน (Evaluation) เป็นการศึกษาข้อบกพร่องของการพัฒนารูปแบบการสอน ซึ่งสามารถทำได้ในทุกขั้นตอนของการดำเนินการ และสามารถประเมินเพื่อปรับปรุงรูปแบบทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการดำเนินการ หรือถ้ามีความจำเป็นก็สามารถดำเนินการซ้ำอีกครั้งหลังจากปรับปรุง แก้ไขแล้ว

ทิสนา แคมมณี (2558, หน้า 245) ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการพัฒนาของรูปแบบการ จัดการเรียนรู้ สามารถสรุปขั้นตอนสำคัญในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ได้ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และข้อค้นพบจากการวิจัยที่ เกี่ยวข้อง ตลอดจนการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน หรือปัญหาจากเอกสารผลการวิจัย หรือการ สังเกต สอบถามผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. การกำหนดหลักการ เป้าหมาย และองค์ประกอบอื่น ๆ ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานและสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบระเบียบ การกำหนดการสอนให้สอดคล้องกับ ข้อมูลพื้นฐาน และสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบระเบียบ การกำหนดเป้าหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ จะช่วยให้ผู้สอนสามารถเลือกรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุผลสูงสุด

3. การกำหนดแนวทางในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ ประกอบด้วย รายละเอียด เกี่ยวกับวิธีการและเงื่อนไขต่าง ๆ เช่น ใช้กับผู้เรียนกลุ่มใหญ่ หรือกลุ่มย่อย ผู้สอนจะต้อง เตรียมงานหรือจัดสภาพการเรียนการสอนอย่างไร เพื่อให้การใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ

4. การประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นการทดสอบความมีประสิทธิภาพของ รูปแบบที่สร้างขึ้น โดยทั่วไปจะใช้วิธีการต่อไปนี้

4.1 ประเมินความเป็นไปได้ในเชิงทฤษฎีโดยคณะผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งจะประเมิน ความสอดคล้องภายในระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ

4.2 ประเมินความเป็นไปได้เชิงปฏิบัติการโดยการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริง ในลักษณะของการวิจัยเชิงทดลองหรือกึ่งทดลอง

5. การปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ มี 2 ระยะ คือ

5.1 ระยะก่อนนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้ การปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในระยะนี้ใช้ผลจากการประเมินความเป็นไปได้ในเชิงทฤษฎีเป็นข้อมูลในการปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้

5.2 ระยะหลังนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้ การปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในระยะนี้อาศัยข้อมูลจากการทดลองใช้เป็นตัวชี้้นำในการปรับปรุง และอาจจะมีการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้และปรับปรุงซ้ำ จนกว่าจะได้ผลเป็นที่น่าพอใจ

สรุปได้ว่า การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้คำว่า “การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้” ซึ่งจะครอบคลุมกิจกรรมทั้ง 2 ด้าน คือ 1) การสร้างและพัฒนาแบบ 2) การทดลองและศึกษาผลการใช้รูปแบบ

4. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เป็นการตั้งใจกระทำให้เกิดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่ดีย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี ผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ผู้สอนที่สอนอย่างมีหลักการ มีความรู้ มีทักษะ จะช่วยให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความหมายและมีคุณค่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันนี้ กระบวนการเรียนรู้ไม่ได้จำกัดว่าจะต้องเกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ หรือที่เราเรียกกันว่า การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้สอนจะต้องเรียนรู้ให้เข้าใจและนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและสัมฤทธิ์ผล

4.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ ไม่ใช่เป็นเพียงการถ่ายทอดเนื้อหาวิชา โดยใช้วิธีการบอกให้จดจำและนำไปท่องจำเพื่อการสอบเท่านั้น แต่การจัดการเรียนรู้เป็นศาสตร์อย่างหนึ่งซึ่งมีความหมายที่ลึกซึ้งกว่านั้น กล่าวคือ วิธีการใดก็ตามที่ผู้สอนนำมาใช้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เรียกได้ว่าเป็นการจัดการเรียนรู้

นักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ในทัศนะต่าง ๆ ดังนี้

สมุน อมรวิวัฒน์ (2533 : 460; อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 2553 : 1) อธิบายความหมายของการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ คือ สถานการณ์อย่างหนึ่งที่มีสิ่งต่อไปนี้เกิดขึ้น ได้แก่

1. มีความสัมพันธ์และมีปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม และผู้สอนกับผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม
2. ความสัมพันธ์และมีปฏิสัมพันธ์นั้นก่อให้เกิดความรู้และประสบการณ์ใหม่
3. ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ใหม่นั้นไปใช้ได้

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช (2542 : 255; อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 2553 : 1) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่มีระบบระเบียบครอบคลุมการดำเนินงานตั้งแต่ การวางแผนการจัดการเรียนรู้จนถึงการประเมินผล

ฮูและตันแคน (Hough & Duncan, 1970 : 144; อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 2553 : 1) อธิบายความหมายของการจัดการเรียนรู้ว่าหมายถึง กิจกรรมของบุคคลซึ่งมีหลัก และเหตุผล เป็นกิจกรรมที่บุคคลได้ใช้ความรู้ของตนเองอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสนับสนุนให้ผู้อื่นเกิดการ เรียนรู้และความผาสุก ดังนั้นการจัดการเรียนรู้จึงเป็นกิจกรรมในแง่มุมต่าง ๆ 4 ด้าน คือ

1. ด้านหลักสูตร (Curriculum) หมายถึง การศึกษาจุดมุ่งหมายของการศึกษาความ เข้าใจในจุดประสงค์รายวิชาและการตั้งจุดประสงค์การจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน ตลอดจนการเลือกเนื้อหาได้ เหมาะสมสอดคล้องกับท้องถิ่น

2. ด้านการจัดการเรียนรู้ (Instruction) หมายถึง การเลือกวิธีสอนและเทคนิคการ จัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่วางไว้

3. ด้านการวัดผล (Measuring) หมายถึง การเลือกวิธีการวัดผลที่เหมาะสมและสามารถ วิเคราะห์ผลได้

4. ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ (Evaluation) หมายถึง ความสามารถในการ ประเมินผลของการจัดการเรียนรู้ทั้งหมดได้

กู๊ด (Good, 1975 : 588; อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 2553 : 2) ได้ อธิบายความหมายของการจัดการเรียนรู้ว่า การจัดการเรียนรู้ คือ การกระทำอันเป็นการอบรมสั่งสอน ผู้เรียนในสถาบันการศึกษา

ฮิลล์ (Hill, 1982 : 266; อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 2553 : 2) ได้ อธิบายความหมายของการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ คือ กระบวนการให้การศึกษากับผู้เรียน ซึ่งต้องอาศัยปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

มอร์ (Moor, 1992 : 4; อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 2553 : 2) ได้ให้ ความหมายของการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ คือ พฤติกรรมของบุคคลหนึ่งซึ่งพยายามช่วยให้ บุคคลอื่นได้เกิดการพัฒนาด้านในทุกด้านอย่างเต็มศักยภาพ

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ไว้อีกหลายทัศนะ เช่น

การจัดการเรียนรู้ คือ การจัดสถานการณ์ สภาพการณ์ หรือกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน ได้มีประสบการณ์ อันก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่าย ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามและพัฒนาการ ทั้งทางกายและทางสมอง อารมณ์และสังคม

การจัดการเรียนรู้ คือ การอบรมผู้เรียนโดยการจัดกิจกรรม อุปกรณ์และการแนะแนว ให้กับผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้ คือ การจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้ คือ การช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

การจัดการเรียนรู้ คือ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม

การจัดการเรียนรู้ คือ การแนะแนวทางให้ผู้เรียนค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

การจัดการเรียนรู้ คือ การจัดสรรประสบการณ์ที่เลือกสรรแล้วเป็นอย่างดีให้กับผู้เรียน

จากความหมายของการจัดการเรียนรู้ที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้มีความหมายครอบคลุมทั้งด้านวิธีการ กระบวนการ และตัวบุคคล ดังนั้น อาจสรุปความหมายของการจัดการเรียนรู้ได้ว่า การจัดการเรียนรู้ คือ กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เพื่อที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของผู้สอน

4.2 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เปรียบเสมือนเครื่องมือที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ ตั้งใจเรียน และเกิดการเรียนรู้ขึ้น การเรียนของผู้เรียนจะไปสู่จุดหมายปลายทาง คือ ความสำเร็จในชีวิตหรือไม่เพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการจัดการเรียนรู้ที่ดีของผู้สอน หรือผู้สอนด้วยเช่นกัน หากผู้สอนรู้จักเลือกใช้วิธีการเรียนรู้ที่ดีและเหมาะสมแล้ว ย่อมจะมีผลดีต่อการเรียนของผู้เรียนดังนี้ คือ

- 1) มีความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาวิชา หรือกิจกรรมที่เรียนรู้
- 2) เกิดทักษะหรือมีความชำนาญในเนื้อหาวิชา หรือกิจกรรมที่เรียนรู้
- 3) เกิดทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียน
- 4) สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
- 5) สามารถนำความรู้ไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมต่อไปอีกได้

อนึ่ง การที่ผู้สอนจะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญานั้น การส่งเสริมที่ดีที่สุดก็คือการให้การศึกษา ซึ่งจากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญในการให้การศึกษาแก่ผู้เรียนเป็นอย่างมาก

4.3 ลักษณะของการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้มีลักษณะที่เด่นชัดอยู่ 3 ลักษณะ คือ

1. การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ซึ่งหมายความว่า การจัดการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้นั้น ทั้งผู้สอนและผู้เรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และเป็นปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นไปตามลำดับขั้นตอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
2. การจัดการเรียนรู้มีจุดประสงค์ให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนี้เป็นพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านความรู้ความคิด หรือพุทธิพิสัย
- 2) ด้านทักษะกระบวนการ หรือด้านทักษะพิสัย

3) ด้านเจตคติ หรือด้านจิตพิสัย

3. การจัดการเรียนรู้จะบรรลุจุดประสงค์ได้ดีต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ของผู้สอน ซึ่งหมายความว่า การจัดการเรียนรู้จะบรรลุจุดประสงค์ได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับอาศัยความรู้ความสามารถของผู้สอนทั้งด้านวิชาการ (ศาสตร์) ทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ (ศิลป์) เป็นสำคัญ

จากที่กล่าวมานี้สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้จะต้องมีกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน มีจุดประสงค์ในการจัดการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้จะประสบผลสำเร็จได้ดี ผู้สอนต้องมีทั้งความรู้และเทคนิคการจัดการเรียนรู้

4.4 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้

ผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาจากข้อมูลหลายประการเพื่อนำมาช่วยเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ของตนเองและการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ไม่ว่าระดับใดก็ตามขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

- 1) ผู้เรียน
- 2) บรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้
- 3) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับบรรยากาศทางจิตวิทยาในชั้นเรียน

ถ้าองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ทั้ง 3 ประการนี้ดำเนินไปได้ด้วยดีจะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ได้อย่างมาก องค์ประกอบดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

1) ผู้เรียน

ธรรมชาติของผู้เรียนเป็นสิ่งที่ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรก เกี่ยวกับความสามารถทางสมอง ความถนัด ความสนใจ พัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์และจิตใจ ความต้องการพื้นฐาน เป็นสิ่งที่ผู้สอนจะต้องคำนึงถึง และจะละเลยไม่ได้

2) บรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้

ผู้สอนเป็นส่วนที่สำคัญและเป็นส่วนหนึ่งที่จะกำหนดบรรยากาศในชั้นเรียนให้ เป็นไปในรูปแบบที่ต้องการ ความเป็นประชาธิปไตย ความเคร่งเครียด ความขื่นบานของผู้เรียน สิ่งเหล่านี้ จะเกิดขึ้นได้โดยผู้สอนเป็นผู้กำหนด แต่ถึงกระนั้นก็ตามบรรยากาศในชั้นเรียนยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ อีก นอกเหนือไปจากตัวผู้สอน คือ ผู้เรียนเข้าชั้นเรียนโดยไม่ได้รับประทานอาหารเช้า หรืออาหารกลางวัน ผู้เรียนเริ่มเรียนชั่วโมงแรกด้วยความรู้สึกหิว หรือบางครั้งผู้เรียนได้รับสิ่งกระทบกระเทือนใจติดตามมา เนื่องจากความไม่ปรองดองในครอบครัว เป็นต้น ส่วนทางด้านตัวผู้สอนนั้นอาจจะมีคามกดดันจากฝ่ายบริหารหรือจากครอบครัว เศรษฐกิจ อาหารเข้าก่อนมาสถานศึกษาของผู้สอนมีเพียงน้ำแก้วเดียวเท่านั้น สิ่งที่น่ามาก่อนเหล่านี้เกิดขึ้นก่อนที่ผู้สอนและผู้เรียนจะมาพบกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่บ่งได้ว่าบรรยากาศทางจิตวิทยาในชั้นเรียนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้จะปรากฏออกมาในรูปแบบใด

3) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับบรรยากาศทางจิตวิทยาในชั้นเรียน

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนจะเป็นเครื่องชี้บ่งถึงเงื่อนไขหรือสถานการณ์ว่าผู้เรียนจะประสบความสำเร็จ หรือความล้มเหลวต่อการเรียนรู้ ผู้สอนควรจะคิดถึงผู้เรียนในฐานะเป็นบุคคลหนึ่ง ผู้เรียนมีสิทธิที่จะได้รับความต้องการพื้นฐาน และผู้สอนจะต้องหากวิธีที่จะตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของผู้เรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ และผู้สอนควรจะฝึกให้มีความรู้สึกไวต่อความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียน เพื่อความสำเร็จแห่งการเรียนรู้และการเจริญเติบโตเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ต่อไป

4.5 หลักพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้

หลักการจัดการเรียนรู้พื้นฐานที่สำคัญสำหรับผู้ที่จะเป็นผู้สอน แม้ว่าผู้สอนแต่ละคนจะมีเทคนิคการจัดการเรียนรู้เฉพาะของตน แต่ก็จะมียึดหลักการพื้นฐานเดียวกัน ซึ่งหลักการพื้นฐานนี้มีนักการศึกษาได้แสดงทรรศนะไว้หลายท่าน เช่น

นักวิชาการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงหลักการพื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ไว้คล้าย ๆ กัน สรุปได้มี 4 ประการ คือ

1. หลักการเตรียมความพร้อมพื้นฐาน ได้แก่ การเตรียมตัวผู้สอนด้านความรู้ ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ และด้านการแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้
2. หลักการวางแผนและเตรียมการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การเตรียมเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การผลิตสื่อ เตรียมแบบทดสอบและซ่อมสอน
3. หลักการใช้จิตวิทยาการเรียนรู้ เช่น หลักความแตกต่างระหว่างบุคคล หลักการสร้างความสนใจ หลักการเสริมแรง
4. หลักการประเมินผลและรายงานผล ซึ่งเกี่ยวกับการกำหนดจุดประสงค์การจัดการเรียนรู้ การสร้างและการใช้เครื่องมือการประเมิน การตีความหมายและการรายงานผลการประเมิน

ทองคุณ หงส์พันธ์ (2542 : 9 อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 2553 : 5 - 6) ได้ให้หลักการเรียนรู้โดยกล่าวไว้เป็นบัญญัติ 20 ประการของการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรให้กระจ่าง
2. วางแผนการจัดการเรียนรู้อย่างดี
3. มีกิจกรรม/ทำอุปกรณ์
4. สอนจากง่ายไปหายาก
5. วิธีสอนหลายหลากมากชนิด
6. สอนให้คิดมากกว่าจำ
7. สอนให้ทำมากกว่าท่อง
8. แคล้วคล่องเรื่องสื่อสาร
9. ต้องชำนาญการจูงใจ
10. อย่าลืมนำจิตวิทยา

11. ต้องพัฒนาอารมณ์ขั้น
12. ต้องผูกพันห่วงหาศิษย์
13. ฝ่าฝืนตามติดพฤติกรรม
14. อย่าทำตัวเป็นทรราช
15. สร้างบรรยากาศไม่น่ากลัว
16. ประพฤติตัวตามที่สอน
17. อย่าตัดรอนกำลังใจ
18. ใช้เทคนิคการประเมิน
19. ผู้เรียนเพลินมีความสุข
20. ผู้สอนสนุกกับการเรียน

จากหลักการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามในทุก ๆ ด้าน ซึ่งสามารถสรุปเป็นหลักการจัดการเรียนรู้พื้นฐาน เพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมายที่วางไว้ ดังนี้

1. สอนจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวออกไปหาสิ่งที่อยู่ไกลตัว ตามปกติผู้เรียนมักจะสนใจและคุ้นเคยกับสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว บทเรียนที่ผู้สอนจะนำมาสอนนั้นควรเลือกสิ่งที่อยู่รอบตัว หรือใกล้ตัวก่อน แล้วค่อยสอนสิ่งที่อยู่ห่างจากตัวออกไปเรื่อย ๆ

2. สอนจากสิ่งที่ย่างไปหาสิ่งที่ยาก การจัดการเรียนรู้ถ้าจะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี ผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือกหัวข้อเรื่องจากง่ายไปหายากอยู่แล้ว เพราะสิ่งง่าย ๆ นั้น ผู้เรียนจะเข้าใจได้ดี และเป็นพื้นฐานในการเรียนสิ่งยากต่อไป

3. สอนจากตัวอย่างไปหากฎเกณฑ์ ในการจัดการเรียนรู้บทเรียนใด ๆ ก็ตาม ผู้สอนควรให้ตัวอย่างหลาย ๆ ตัวอย่าง หรืออาจจะให้ผู้เรียนช่วยหาตัวอย่างให้ แล้วช่วยกันสรุปตั้งกฎเกณฑ์ขึ้นมา

4. สอนจากสิ่งที่รู้ไปหาสิ่งที่ไม่รู้ ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าประสบการณ์ใหม่นั้น ย่อมต้องอาศัยบทเรียนเก่าหรือประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐาน จึงจะเรียนบทเรียนใหม่ได้เข้าใจดี

5. สอนจากรูปธรรมไปหานามธรรม ในการจัดการเรียนรู้บทเรียนใด ๆ ก็ตาม ผู้สอนควรพยายามใช้สื่อการเรียนประกอบการจัดการเรียนรู้ จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น เพื่อเป็นวิธีการทำให้บทเรียนเป็นรูปธรรม ซึ่งจะง่ายแก่การเข้าใจของผู้เรียน

6. สอนจากการทดลองไปหาการสรุปตั้งกฎเกณฑ์ บทเรียนใดที่สามารถให้ผู้เรียนทดลองปฏิบัติจริงได้ ผู้สอนก็ควรให้ผู้เรียนทดลองปฏิบัติหรือลงมือกระทำด้วยตนเอง เมื่อทดลองเสร็จแล้ว ผู้สอนจึงซักถามและให้ผู้เรียนคิดสรุปเป็นกฎเกณฑ์ขึ้นมา

7. สอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ธรรมชาติของผู้เรียนในวัยต่าง ๆ นั้นจะมีความแตกต่างกันทั้งในด้านความสนใจ ความถนัดพิเศษและความสามารถ ผู้สอนจะต้องเข้าใจในหลักพัฒนาการของผู้เรียนในวัยต่าง ๆ ด้วย เพื่อที่จะได้จัดเตรียมบทเรียนและกิจกรรมไว้หลาย ๆ อย่าง ให้ผู้เรียนได้เลือกทำกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ ซึ่งจะเกิดผลดีต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย

8. สอนโดยคำนึงถึงหลักจิตวิทยา หลักจิตวิทยาที่ผู้สอนต้องนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้มากที่สุดคือ จิตวิทยาพัฒนาการ และจิตวิทยาการศึกษา เป็นต้น

9. สอนโดยยึดจุดหมายของการจัดการศึกษา จุดหมายของการจัดการศึกษาจะเป็นเป้าหมายหลักตามแนวนโยบายในการจัดดำเนินการศึกษาของชาติในระดับต่าง ๆ

10. สอนโดยยึดความมุ่งหมายของหลักสูตรและบทเรียนเป็นหลัก ในการจัดการเรียนรู้ นั้น ผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดความมุ่งหมายหรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตรที่กำหนดไว้เป็นหลัก และอีกทั้งผู้สอนยังต้องกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเฉพาะของแต่ละสาระหรือหน่วยการเรียนรู้ขึ้นด้วย และในขณะที่สอนผู้สอนต้องพยายามจัดสถานการณ์ สภาพการณ์และกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้บรรลุตามความมุ่งหมายเฉพาะสาระหรือหน่วยการเรียนรู้ นั้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการเรียนที่ดี

4.6 ลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่ดี

ผู้สอนที่ดีทุกคนย่อมมีความรับผิดชอบในหน้าที่ในด้านการจัดการเรียนรู้และการอบรมผู้เรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนและชาติ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ที่ดีต้องมีหลักในการยึดดังนี้

1. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดอยู่เสมอ โดยการซักถามหรือให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ สำหรับผู้เรียนในระดับต่าง ๆ เพื่อจะได้เป็นการฝึกให้ผู้เรียนคิดหาเหตุผล คิดเปรียบเทียบ และคิดพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ

2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงให้มากที่สุดด้วยการเรียนโดยการกระทำด้วยตนเอง (Learning by doing)

3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม (Group working) โดยมีการปรึกษาหารือกันในกลุ่ม แบ่งงานกันทำด้วยความร่วมมือและประเมิณผลรวมกัน

4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเองตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์

5. มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนรู้อยู่เสมอ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้นั้นเกิดความยืดหยุ่น น่าสนใจ และไม่น่าเบื่อ โดยการนำเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบต่าง ๆ มาดัดแปลงใช้ในการจัดการเรียนรู้

6. มีการเตรียมการจัดการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้า เพื่อที่ผู้สอนจะได้ทราบว่า จะสอนอย่างไรบ้างตามลำดับขั้นตอน และยังช่วยให้ผู้สอนพร้อมที่จะสอนด้วยความมั่นใจ

7. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม และคิดหาเหตุผลความเป็นมาของสิ่งที่เรียน และมีการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

8. มีการประเมินผลอยู่ตลอดเวลา เน้นการประเมินตามสภาพจริง ประเมินตามความรู้ความสามารถของผู้เรียนอย่างแท้จริง เพื่อให้แน่ใจว่าการจัดการเรียนรู้ได้ผลตรงตามจุดประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ เพียงใด

9. มีสื่อการจัดการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสนใจและเข้าใจบทเรียน เช่น ของจริง รูปภาพ หุ่นจำลอง แผนภูมิ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิดีทัศน์ ฐานข้อมูลการเรียนรู้ เว็บไซต์ และสื่อทัศนูปกรณ์อื่น ๆ

10. มีการจูงใจในระหว่างการจัดการเรียนรู้ เช่น การให้รางวัล การชมเชย การลงโทษ การติเตียน การให้คะแนน การสอบ การแข่งขัน การปรบมือให้เกียรติ ฯลฯ มาใช้เป็นสิ่งกระตุ้น และชี้แนะแนวทางเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ตั้งใจ ขยันหมั่นเพียรในการเรียนการทำงานกิจกรรมมากขึ้น

11. มีกิจกรรมให้ผู้เรียนทำหลายอย่างเพื่อเร้าความสนใจของผู้เรียนและช่วยให้ผู้เรียนสนุกสนานในการเรียน

12. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามในทุกด้าน ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

13. ส่งเสริมความสัมพันธ์หรือการบูรณาการระหว่างวิชาที่เรียนกับวิชาอื่น ๆ ในหลักสูตร เช่น สอนภาษาไทยก็สอนให้สัมพันธ์กับสังคมศึกษา ศิลปศึกษา ดนตรี และนาฏศิลป์ เป็นต้น

14. มีการสร้างบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะแก่การเรียนรู้ตามบทเรียนที่สอน ทั้งในแง่ของสิ่งแวดล้อมและอารมณ์ของผู้เรียน

15. สอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child center) ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผู้เรียนจะเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เอง ผู้สอนจะเป็นเพียงผู้คอยให้ความช่วยเหลือแนะนำในการทำกิจกรรม

16. สอนโดยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ให้มากที่สุด

17. สอนตามกฎแห่งการเรียนรู้ โดยจัดบทเรียนให้เหมาะสมกับวัย ความสามารถและประสบการณ์เดิมของผู้เรียน

18. สอนโดยส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแบบประชาธิปไตย โดยสามารถแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ และฝึกให้ผู้เรียนรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น อีกทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการวางแผนงานร่วมกับผู้สอน

4.7 ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนรู้และการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้และการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ซึ่งหากศึกษาและทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้แล้วจะเห็นความสัมพันธ์กันดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้และการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่จะแยกจากกันไม่ได้ เมื่อมีการจัดการเรียนรู้ก็ต้องมีการเรียนรู้ควบคู่กันไป

2. การจัดการเรียนรู้และการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ผู้สอนกับผู้เรียนต้องร่วมมือกัน จึงจะช่วยให้การจัดการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย

3. การจัดการเรียนรู้ที่ดีช่วยให้การเรียนรู้ดำเนินไปด้วยดี ทำให้การเรียนรู้น่าสนใจ สนุกสนาน และผู้เรียนเกิดความพอใจในการเรียน

4. การจัดการเรียนรู้ที่ดียอมทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้โดยง่ายและได้ผลตรงตาม จุดมุ่งหมายของผู้สอน

5. การจัดการเรียนรู้ที่ดียอมส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นอย่างดี คือ มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติ

4.8 หลักการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับผู้เรียน

ผู้สอนจึงมีหลักเกณฑ์ที่จะเป็นแนวทางในการเลือกจัดประสบการณ์การเรียนรู้ดังนี้

1. เลือกประสบการณ์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ หากเป็นทักษะ ก็ควรเป็นทักษะที่ปฏิบัติแล้วผู้เรียนจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

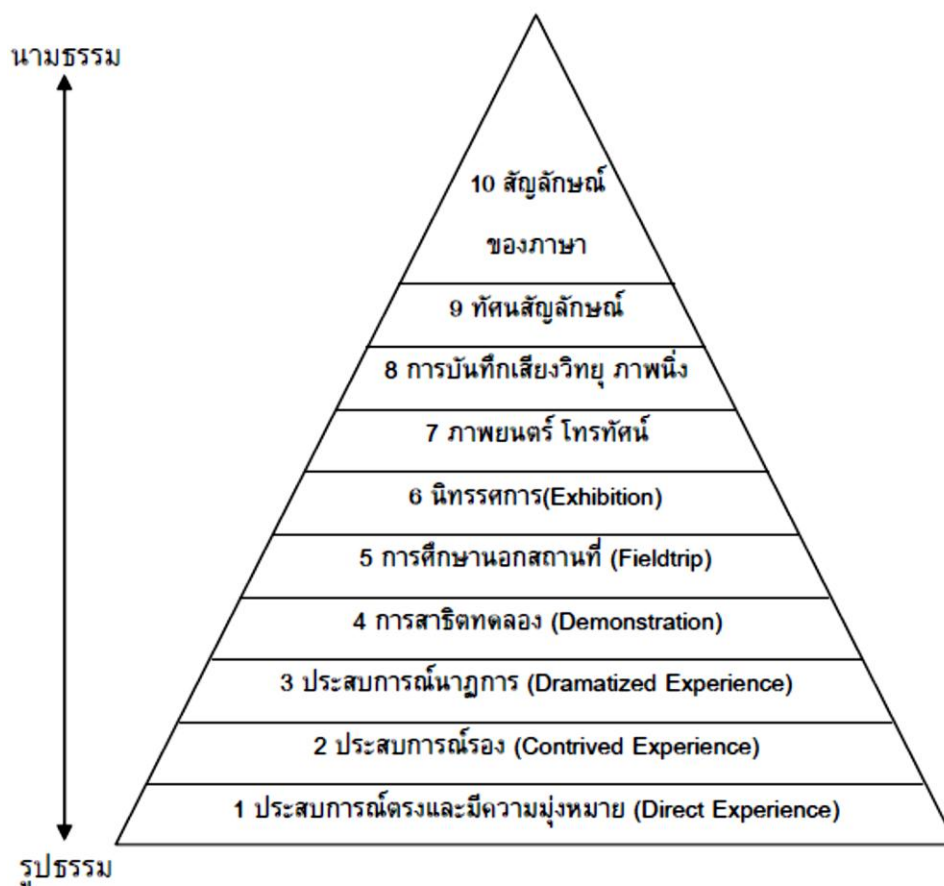
2. เลือกประสบการณ์ที่ผู้เรียนพึงพอใจ สนุก น่าสนใจ ไม่ซ้ำซาก มีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและความพึงพอใจ ซึ่งจะเป็นผลให้มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน

3. เลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสามารถทางด้านร่างกายของผู้เรียนที่จะปฏิบัติได้ และควรคำนึงถึงประสบการณ์เดิมเพื่อจัดกิจกรรมใหม่ได้ต่อเนื่อง

4. เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมจุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนรู้หลาย ๆ ด้าน

5. คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่จำเป็นว่าผู้เรียนทุกคนต้องทำกิจกรรมอย่าง เดียวกันหมด ควรมีโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกทำอย่างหลากหลาย

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวผู้สอนจึงควรจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนตามลำดับความสำคัญ จากรูปธรรม (Concrete) ไปสู่นามธรรม (Abstract) ซึ่ง เอ็ดการ์ เดล (Edgar Dale) นักการศึกษาชาวอเมริกันได้จัดลำดับความสำคัญของการให้ประสบการณ์แก่ผู้เรียนไว้ 10 พวกต่อกันเป็นขั้นรูปกรวย เรียกว่า กรวยประสบการณ์ (Cone of Experience)



ภาพที่ 3 แสดงกรวยประสบการณ์

จากแผนภาพกรวยประสบการณ์ อธิบายได้ดังนี้

1. ประสบการณ์ตรง (Direct experience) คือ การเรียนรู้ที่ต้องใช้ของจริงหรือการให้ผู้เรียนได้ลงมือค้นคว้า ทดลอง หรือปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง ผู้เรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5

2. ประสบการณ์รอง (Contrived experience) หมายถึง เมื่อผู้สอนไม่สามารถจัดประสบการณ์ตรงจากของจริงให้ผู้เรียนได้สัมผัสด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ผู้สอนก็อาจใช้หุ่นจำลองมาให้ผู้เรียนได้สัมผัส ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์รอง ซึ่งคล้ายคลึงกับประสบการณ์ตรงมากที่สุด

3. ประสบการณ์นาฏการ (Dramatized experience) คือ การแสดงละครในห้องเรียน หรือที่เรียกว่าบทบาทสมมุติ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดง ทำให้มีการเรียนรู้จากการกระทำผู้แสดงย่อมเข้าใจเรื่องราว จำเรื่องได้ ส่วนผู้ดูก็จะจำได้ดีและสนใจมากกว่าการเรียนรู้ด้วยวิธีอื่น ๆ

4. การสาธิต (Demonstration) ได้แก่ การแสดงให้ผู้เรียนได้เห็นเป็นลำดับขั้นตอน เช่น การทดลองวิทยาศาสตร์ การประกอบอาหาร ฯลฯ บางกรณีอาจให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสาธิตด้วย ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจได้ดีเช่นกัน

5. การศึกษานอกสถานที่ (Fieldtrip) นับเป็นประสบการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ดู ได้เห็น ได้ซักถาม ได้ใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ มากเหมือนกัน ก่อให้เกิดความคิด มองเห็นปัญหา นำมาซึ่งความรู้จากการได้รับประสบการณ์ตรงเช่นเดียวกัน

6. นิทรรศการ (Exhibition) การให้ผู้เรียนได้ร่วมจัดนิทรรศการหรือการนำผู้เรียนไปชมนิทรรศการ ก็เป็นประสบการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนได้ดู ได้เห็น ได้สัมผัสจับต้อง เป็นอีกทางหนึ่งที่ทำให้เกิดความรู้ เกิดความคิด เป็นประสบการณ์ที่ดีกว่าประสบการณ์อื่น ๆ ที่เป็นนามธรรม

7. ภาพยนตร์และโทรทัศน์ เป็นประสบการณ์ที่มีความเป็นรูปธรรมที่มีทั้งภาพและเสียงใกล้เคียงของจริงมากที่สุด

8. การบันทึกเสียง วิทยู และภาพนิ่ง ได้แก่ แผ่นเสียง แถบบันทึกเสียง วิทยู สไลด์ फिल्मสตริป รูปภาพและอุปกรณ์เหล่านี้ ผู้เรียนอาจจะได้ยินเสียงหรือได้มองเห็นภาพอย่างใดอย่างหนึ่ง ประสบการณ์ข้อนี้ก็ทำให้ผู้เรียนสนใจได้ไม่น้อยทีเดียว

9. ทัศนสัญลักษณ์ (Visual symbols) ได้แก่ แผนที่ แผนภูมิ เป็นสัญลักษณ์ที่ทำให้ผู้ดูเกิดความเข้าใจอย่างรวดเร็ว ใช้ช่วยประกอบคำอธิบายของผู้สอนให้แจ่มแจ้ง

10. สัญลักษณ์ของภาษา หรือ วจนสัญลักษณ์ (Verbal Symbol) ได้แก่ คำพูด และตัวหนังสือหรือภาษานั้นเอง เป็นประสบการณ์ที่เป็นนามธรรมมากที่สุด แต่ก็ยังเป็นสิ่งจำเป็นในการจัดการเรียนรู้จะทั้งเสียมิได้ ดังนั้นในปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการบรรยายจึงยังเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งหากผู้สอนใช้เสริมการจัดประสบการณ์อื่น ๆ ให้ผู้เรียนก็จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น

5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะอาชีพ

5.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพ

ทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพ Super (1957, pp. 99 - 108) ได้ศึกษาเลือกอาชีพและสรุปรวบรวมตั้งเป็นทฤษฎีการเลือกอาชีพขึ้น โดยใช้ชื่อทฤษฎีว่า “ทฤษฎีการพัฒนาอาชีพ” (Theory of Vocation Development) ซุปเปอร์ใช้คำว่า “การพัฒนา” มีความหมายกว้าง ซึ่งรวมถึงความชอบ การเลือก การพิจารณาตัดสินใจ และการเข้าประกอบอาชีพ และเกี่ยวข้องกับประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ ความรู้รากฐานเบื้องต้นของทฤษฎีมีอยู่ 12 ประการ คือ

1. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences) ทฤษฎีของความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นหลักสำคัญ ทั้งด้านที่เกี่ยวกับการศึกษา และจิตวิทยาทางอาชีพ เพราะบุคคลย่อมแตกต่างกันทั้งในด้านความสามารถ ความสนใจ และบุคลิกภาพ ดังนั้นการเลือกอาชีพของบุคคลก็ควรต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. ความสามารถหลาย ๆ อย่างในตัวบุคคล (Multipotentiality) บุคคลแต่ละคนมีขีดความสามารถประจำตัวของแต่ละบุคคลที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในงานอย่างต่อเนื่อง หรือพอใจในงานอย่างใดอย่างหนึ่ง การที่จะนำเอาคนหนึ่งไปเปรียบเทียบกับอีกคนหนึ่งไม่ได้ ทุกคนจะมีความสามารถเฉพาะตัว แต่มีคนละอย่าง

3. ภาระส่วนของความสามารถในอาชีพ (Occupational Ability Patterns) อาชีพแต่ละอาชีพมีภาระส่วนของความสามารถเฉพาะของแต่ละอาชีพ เช่น ความสามารถ ความสนใจ และบุคลิกภาพ นั่นคือ อาชีพหนึ่ง ๆ ก็ต้องการบุคคลที่มีความสามารถ ความสนใจ และบุคลิกภาพต่างไปจากอีกอาชีพหนึ่ง

4. การเลียนแบบบทบาทของรูปแบบ (Identification and Role of Models) บุคคลส่วนมากจะเลียนแบบบิดามารดาหรือบุคคลอื่นในด้านการประกอบอาชีพ วัยรุ่นจะสนใจโดยการเลียนแบบอาชีพจากผู้ใหญ่ ดังนั้นผู้ใหญ่ก็ควรจะเป็นรูปแบบที่ดีให้แก่เด็ก

5. ความต่อเนื่องของการตัดสินใจเลือก จะต้องจัดให้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง (Continuous Process) ทั้งนี้เนื่องจากสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่บุคคลอาศัยอยู่ หรือทำงานอยู่ย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและประสบการณ์ ดังนั้น การเลือกและการตัดสินใจก็ต้องเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันไป

6. ช่วงของชีวิต (Life Stage) กระบวนการเลือกอาชีพ เป็นกระบวนการต่อเนื่องตามช่วงชีวิตของบุคคล ซึ่งแบ่งออกเป็นขั้น ๆ ดังต่อไปนี้

6.1 ขั้นของการเจริญเติบโต (Growth Stage) เริ่มตั้งแต่เกิดจนถึงอายุ 14 ปี เป็นระยะที่เด็กกำลังเจริญเติบโต

6.2 ชั้นของการสำรวจ (Exploration Stage) ระหว่างอายุ 14 -25 ปี เป็นช่วงที่บุคคลพยายามทำความเข้าใจตนเอง ทดลองสวมบทบาทของผู้ใหญ่ เช่น การหาคู่ การหาอาชีพ และการหากตำแหน่งในสังคม

6.3 ชั้นของการสร้างหลักฐาน (Establishment Stage) ระหว่างอายุ 25 - 45 ปี เป็นช่วงที่บุคคลมีครอบครัว มีบทบาทในสังคม มีอาชีพแน่นอน มีงานทำมั่นคง และมีบ้านอยู่อาศัย

6.4 ชั้นของชีวิตมั่นคง (Maintenance Stage) ระหว่างอายุ 45 – 65 ปี เป็นช่วงที่เห็นความสำคัญของครอบครัว พยายามที่จะมีหน้าตา หาความก้าวหน้าในการทำงาน

6.5 ชั้นของความเสื่อม (Decline Stage) ตั้งแต่อายุ 65 ปี จนถึงตาย เป็นช่วงที่ทำงานน้อย และมีความรับผิดชอบน้อย และมีบทบาทในสังคมน้อย

7. กระสวนของอาชีพ (Career Patterns) กระสวนของอาชีพขึ้นอยู่กับระดับสังคม เศรษฐกิจ และโอกาส ซึ่งกระสวนของอาชีพนี้ ได้แก่ ระดับสูงต่ำของอาชีพ ความถี่ในการเปลี่ยนงาน อาชีพบางอย่างทำให้เปลี่ยนงานบ่อย แต่อาชีพบางอย่างก็ไม่ต้องเปลี่ยนงานบ่อย ๆ

8. การพัฒนาอาชีพ ควรได้รับการแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาอาชีพอย่างเหมาะสม โดยการให้ทดลองฝึกงานบ้างตามโอกาสอันควร

9. การพัฒนาอาชีพเป็นผลของการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม (Development of the Result of Interaction) สิ่งแวดล้อม ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูจากบ้าน การได้รับการศึกษาจากโรงเรียน และจากสังคม ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ช่วยประเมินแปลความหมายข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ และทดลองวางแผนเกี่ยวกับอาชีพ เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจตนเอง ซึ่งนับว่าเป็นการสร้างความคิดเกี่ยวกับตนเอง เช่น รู้จักความสนใจ รู้จักความถนัด และความสามารถของตนเอง ที่จะเป็นไปได้จริง

10. การเปลี่ยนแปลงในกระบวนการประกอบอาชีพ (The Dynamics of Career Patterns) กระบวนการประกอบอาชีพนี้ขึ้นอยู่กับระดับสังคม เศรษฐกิจ ของบิดามารดา สติปัญญา ความสามารถและความสนใจของบุคคลซึ่งไม่คงที่ เช่นเดียวกับการพัฒนาของบุคคลตามช่วงการเจริญเติบโต (The Growth Stage) และระยะต้นของช่วงการสำรวจ (The Early Exploration Stage) บุคคลจะมีความเข้าใจเพียงเล็กน้อยต่อกระบวนการพัฒนาอาชีพ แต่ความเข้าใจอันเล็กน้อยนี้ จะมีประโยชน์สำหรับกระบวนการประกอบอาชีพในช่วงของการเจริญเติบโตระยะสุดท้ายของการสำรวจ (Late Exploratory Stage) การสร้างหลักฐาน (Establishment Stage) และชั้นของชีวิตที่มั่นคง (Maintenance Stage)

11. ความพอใจในงานขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างบุคคล ตำแหน่งและบทบาทของบุคคล (Job Stratification: Individual Differences, Status and Role) บุคคลจะถึงพอใจในงาน ถ้างานนั้นไปสอดคล้องกับวิถีชีวิต ความสามารถ และการได้สวมบทบาทตามบุคคลนั้นต้องการ ระดับของความพอใจขึ้นอยู่กับระดับของการพัฒนาความคิดเกี่ยวกับตนเองของบุคคล

12. งานคือวิถีทางของชีวิต (Work is a Way of Life) งานเป็นวิถีทางแห่งชีวิตของบุคคลได้ค้นพบทางออกที่ใช้แสดงความสามารถ ความสนใจ บุคลิกภาพ ค่านิยมของบุคคลนั้น ๆ และความสามารถกระทำได้ตามบทบาทที่บุคคลนั้นเลือกสรรแล้ว

5.2 ความสำคัญของการส่งเสริมทักษะอาชีพ

ศิริพร บางสุข (2559, บทนำ) กล่าวว่า ความสำคัญของการเสริมสร้างทักษะอาชีพไว้ว่า ทำให้ผู้บริหารสามารถพัฒนากิจการให้มุ่งไปสู่ความมีประสิทธิภาพ และสามารถดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกิจการได้ กล่าวคือ กิจการสามารถผลิตสินค้าหรือบริการที่มีคุณภาพ ทันเวลาตามความต้องการของลูกค้า และกิจการได้รับผลตอบแทนคือกำไรสูงสุด สามารถขยายกิจการได้ หรือเพิ่มพูนในการดำเนินการได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558 : 35) การพัฒนาอาชีพมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตและการดำรงชีพ เพราะอาชีพเป็นที่มาของรายได้เพื่อเลี้ยงชีพของตนเองและครอบครัว อาชีพก่อให้เกิดสินค้าและบริการต่าง ๆ ที่สนองต่อความต้องการของผู้บริโภค ทั้งในด้านปัจจัยพื้นฐาน การดำรงชีพและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และที่สำคัญสูงสุด คือการพัฒนางานอาชีพและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศชาติ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาประเทศทั้งในด้านการศึกษา สังคม เศรษฐกิจ บ้านเมือง การปกครอง ตลอดจนความมั่นคงของประเทศ การพัฒนาอาชีพจึงมีความสำคัญและความจำเป็น ดังนี้

1. สร้างความเข้มแข็ง ความมั่นคง ความก้าวหน้า ให้กับอาชีพจนสามารถพึ่งตนเองได้
2. สร้างผู้ประกอบการอาชีพที่ “สมาร์ท” คือ ฉลาด ทันสมัย รู้เท่าทันเรื่องตลาด
3. เสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับเจ้าของผู้ประกอบการและกิจการที่ทำ
4. ช่วยดึงดูดความสนใจลูกค้า ผู้ร่วมงาน ผู้ร่วมลงทุน
5. ช่วยเพิ่มรายได้และช่วยลดความเสี่ยงในการลงทุนได้
6. ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรทั้งทางตรงและทางอ้อม
7. เพิ่มรายได้สู่รัฐในรูปของภาษีอากร เมื่อผู้ประกอบการอาชีพมีรายได้สูงขึ้นจากการพัฒนาอาชีพที่ต่อเนื่องทำให้ประเทศมีรายได้จากภาษีอากรสำหรับการพัฒนาประเทศมากขึ้น

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า ความสำคัญของการเสริมสร้างทักษะอาชีพและการมีงานทำหมายถึง การพัฒนาทักษะที่มุ่งเน้นให้คนได้มีความสามารถ ทักษะ และความรู้ ไปใช้ในการประกอบอาชีพ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความรู้ ความสามารถ และทักษะในการประกอบอาชีพ ทำให้ผู้เรียนสามารถเลี้ยงชีพของตนเอง ครอบครัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

5.3 ทักษะที่จำเป็นต่อการส่งเสริมทักษะอาชีพ

ทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ (2555, ออนไลน์) ประกอบด้วย 5 ทักษะ คือ

1. ทักษะกระบวนการทำงาน หมายถึง การลงมือทำงานต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยมุ่งเน้นการฝึกฝนวิธีการทำงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทำงานได้สำเร็จและบรรลุตามเป้าหมาย โดยมีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์การทำงาน เป็นการมองภาพรวมของงานเมื่อได้รับมอบหมายว่าเป็นเป้าหมายของงานคืออะไร ผลลัพธ์ของงานที่จะทำคืออะไร และจะอย่างไรให้งานบรรลุเป้าหมาย

1.2 การวางแผนในการทำงาน เป็นการกำหนดเป้าหมายของงาน ระยะเวลาดำเนินงานกำลังคนที่ใช้ในการทำงาน ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและได้ผลลัพธ์ตามต้องการ

1.3 การลงมือทำงาน เป็นการลงมือทำงานตามแผนที่วางไว้ด้วยความมุ่งมั่นอดทนและรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ

1.4 การประเมินผลการทำงาน เป็นการตรวจสอบ ทดสอบ หรือทดลองใช้ตั้งแต่การวางแผนการทำงานว่ารอบคอบ รัดกุม ครบคลุม และสามารถปฏิบัติตามได้หรือไม่ ตลอดจนประเมินผลงานที่สำเร็จแล้วว่ามีคุณภาพหรือไม่

2. ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา มีขั้นตอนดังนี้

2.1 สังเกต นักเรียนควรฝึกตนเองให้เป็นคนช่างสังเกต

2.2 วิเคราะห์ เมื่อทราบแล้วเข้าใจถึงปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว ควรวิเคราะห์ปัญหาที่มีว่ามากน้อยเพียงใดตามลำดับและความสำคัญของปัญหา และวิเคราะห์สาเหตุ

2.3 สร้างทางเลือก เมื่อวิเคราะห์ เรียงลำดับปัญหาได้แล้วว่าควรแก้ปัญหาใดก่อน ปัญหาใดหลัง และเมื่อวิเคราะห์ที่ละปัญหา สาเหตุของแต่ละปัญหาได้ ควรสร้างทางเลือก

2.4 ประเมินทางเลือก ทางเลือกต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นมาจากการศึกษาค้นคว้า หรือตรวจสอบต่าง ๆ ควรพิจารณาให้ละเอียดว่า ทางใดที่เหมาะสมกับการแก้ไขปัญหามากที่สุด

3. ทักษะกระบวนการทำงานร่วมกัน หมายถึง การทำงานร่วมกันกับผู้อื่นให้สำเร็จลุล่วงไปได้อย่างมีความสุขและปราศจากความขัดแย้ง มีหลักการดังนี้

3.1 รู้จักบทบาทหน้าที่ภายในกลุ่ม การทำงานร่วมกันกับผู้อื่นนั้นควรรู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบของตน

3.2 มีทักษะในการฟัง พูด แสดงความคิดเห็นและอภิปรายในกลุ่ม เมื่อทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ควรฝึกฝนที่จะเป็นผู้ฟังที่ดียอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ควรฝึกทักษะการพูด ให้พูดจาสุภาพ รู้จักโน้มน้าวชักจูงใจ รักษาหัวใจเพื่อนร่วมงาน

3.3 มีคุณธรรมในการทำงานร่วมกัน เพื่อความสุขในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และหลีกเลี่ยงไม่เกิดความขัดแย้ง ด้วยการมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมาย

3.4 สรุปลงผลโดยการทำรายงาน การทำงานกลุ่มใด ๆ ก็ตาม ควรมีการสรุปผลออกมาอย่างเป็นรูปธรรม อาจอยู่ในรูปของแบบการจัดทำรายงาน

3.5 นำเสนอรายงาน เมื่อมีรายงานออกมาอย่างชัดเจนเป็นเอกสารแล้ว ควรมีทักษะในการนำเสนอรายงานการปฏิบัติงานของกลุ่มในรูปแบบต่าง ๆ

4. ทักษะแสวงหาความรู้ คือ การค้นคว้าหาความรู้และสามารถสร้างความรู้ใหม่เพิ่มเติมได้ อาจจะมาจกความคิด การศึกษา การทดลอง การค้นคว้า หรือการปฏิบัติด้วยตนเอง ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สามารถฝึกฝนได้จากการปฏิบัติต่อไปนี้

4.1 กำหนดปัญหาในการสืบค้นข้อมูลความรู้ คือ การตั้งข้อสงสัย ตั้งประเด็นปัญหาในการศึกษาค้นคว้า กำหนดขอบเขตของหัวข้อหรือประเด็นที่ต้องการจะค้นคว้า

4.2 การวางแผนในการสืบค้นข้อมูลความรู้ เมื่อคิดหาหัวข้อหรือประเด็นที่เราต้องการจะสืบค้นได้แล้ว ควรวางแผน กำหนดเป้าหมายว่าจะสืบค้นข้อมูลที่ได้ อย่างไร

4.3 การดำเนินการสืบค้นข้อมูลความรู้ตามแผนที่กำหนดไว้ คือ การดำเนินการสืบค้นข้อมูลความรู้ในหัวข้อที่ต้องการ ตามแผนที่วางไว้

4.4 การสรุปผลจากการสืบค้นข้อมูลและจดบันทึก จัดเก็บ เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ออกมาตามขอบเขตของหัวข้อที่กำหนดไว้ตั้งแต่แรกเริ่มต้น ควรบันทึกเก็บข้อมูลที่รวบรวมมาไว้ในรูปแบบต่าง ๆ ในรูปแบบที่ง่ายต่อการค้นคว้า

5. ทักษะการจัดการ หมายถึง ความสามารถของบุคคลหนึ่ง ที่สามารถจะจัดระบบงานและระบบคนให้ทำงานสำเร็จไปตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะกาจัดการแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

5.1 การจัดระบบงาน (การทำงานเดี่ยว) โดยสามารถจัดสรรเวลาการทำงานให้เป็นระบบ ปฏิบัติงานตามกฎระเบียบแบบแผนและขั้นตอนต่าง ๆ รวมไปถึงการเป็นผู้ที่มองการณ์ไกล ฉลาด มีไหวพริบ รอบรู้ ทันทคน ทันทเหตุการณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

5.2 การจัดระบบคน (การทำงานกลุ่ม) โดยมีความสามารถในการคัดเลือกคนเข้าเมืองเข้ามาทำงาน แบ่งปันจัดสรรคนให้เหมาะสมกับงาน มีความสามารถในการสร้างบรรยากาศในการทำงาน สามารถชักจูงเพื่อนร่วมงานให้มีเป้าหมายเดียวกัน ร่วมมือร่วมใจกันทำงานจนสำเร็จ

กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 56) ได้ให้ความหมายของทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพว่า หมายถึง ความสามารถที่ผู้ประกอบอาชีพต้องมี ประกอบด้วย

1. ทักษะกระบวนการทำงาน เป็นการทำงานด้วยตนเองโดยมุ่งเน้นการฝึกวิธีการทำงานอย่างสม่ำเสมอ ทั้งการทำงานเป็นรายบุคคลและการทำงานกลุ่ม เพื่อให้สามารถทำงานได้บรรลุเป้าหมายได้แก่ การวิเคราะห์งาน การวางแผนในการทำงาน การปฏิบัติงานตามลำดับขั้นตอน และการประเมินผลการทำงาน

2. ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา เป็นกระบวนการที่ต้องการให้ผู้เรียนคิดหาวิธีการแก้ปัญหาตามขั้นตอนการสังเกต การวิเคราะห์ การสร้างทางเลือก การประเมินผลทางเลือก

3. ทักษะการทำงานร่วมกัน เป็นความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มุ่งเน้นให้ผู้เรียนทำงานอย่างมีกระบวนการตามขั้นตอนการทำงาน และฝึกทักษะการทำงานกลุ่ม โดยรู้จักบทบาทหน้าที่ภายในกลุ่ม มีทักษะในการฟัง-พูด มีคุณธรรมในการทำงานร่วมกัน สรุปและนำเสนอรายงาน

4. ทักษะการแสวงหาความรู้ เป็นวิธีและกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องที่น่าสนใจ ได้แก่ การศึกษาค้นคว้า การรวบรวม การสังเกต การสำรวจ และการบันทึก

5. ทักษะการจัดการ เป็นความพยายามของบุคคลที่จัดการระบบงาน (ทำงานเป็นรายบุคคล) และจัดระบบคน (ทำงานกลุ่ม) เพื่อให้ทำงานสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า ทักษะที่จำเป็นต่อการส่งเสริมทักษะอาชีพการมีงานทำ หมายถึง ทักษะที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการ กระบวนการทำงาน การคิดแก้ไขปัญหา และการทำงานร่วมกัน ที่จะช่วยให้การดำเนินงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในด้านอาชีพประสบผลสำเร็จ

5.4 ความสำคัญของอาชีพ

บุคคลที่จะประกอบอาชีพส่วนใหญ่จะมีอาชีพหลักหนึ่งอาชีพ ซึ่งเป็นอาชีพที่มีขึ้นด้วยความพอใจ และมีเป้าหมายที่แน่นอนในการทำงาน คือ เพื่อดำรงชีวิตสำหรับตนเองและครอบครัวบางคนประกอบอาชีพ หรือทำงานอื่น ๆ โดยไม่มีเงินเป็นผลตอบแทน เช่น ทำงานเพื่อแสวงหาสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ครอบครัวของตน หรือบางคนอุทิศเวลาทำงานเพื่อการกุศล

อาชีพแต่ละอาชีพ อาจจะมีผลกระทบต่อชีวิตคนเราได้หลายประการ เช่น การพิจารณาการหาที่อยู่อาศัย และการมีเพื่อนบ้าน ตลอดจนมีผลต่อการศึกษาที่มีอยู่ และรายได้ที่ได้รับ บางทีอาจมีผลกระทบต่อความรู้สึกของตนเอง และเพื่อนบ้าน ในการประพฤติปฏิบัติตนซึ่งกันและกัน ฉะนั้นการตัดสินใจเลือกอาชีพที่ชาญฉลาด จะทำให้ช่วยสร้างวิถีชีวิตตามที่ตนต้องการด้วยการตัดสินใจเลือกอาชีพเป็นสิ่งที่สำคัญ กล่าวคือ การเลือกอาชีพใดก็ตาม ควรเลือกอาชีพที่ต้องการทำและต้องการพัฒนาอาชีพของตนให้บรรลุผล อีกทั้งควรเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับการศึกษาและโอกาสที่ทำให้ก้าวหน้าได้ อาทิเช่น ควรรู้ความสามารถ ความสนใจ และเป้าหมายของการทำงานของตนเอง เป็นต้น หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ การรู้ซึ่งถึงเรื่องงานต่าง ๆ ที่หลากหลายจะช่วยให้พบงานที่เหมาะสมกับความสามารถ ความสนใจ และเป้าหมายของการทำงานอีกด้วย

5.5 คุณค่าของการประกอบอาชีพ

Ginzberg (1974, อ้างถึงใน อรอนงค์ ธีญญะวัน, 2539 : 1) กล่าวว่า งานที่เหมาะสมเป็นประสบการณ์หนึ่งของมนุษย์ และค่าของงาน จะปรากฏชัดขึ้นเมื่อคนเราร่างงาน Ginzberg ได้ศึกษาผลของการว่างงานจากกลุ่มตัวอย่าง 1,930 คน และ Gleason (1974, อ้างถึงใน อรอนงค์ ธีญญะวัน, 2539 : 1) ศึกษากลุ่มตัวอย่าง 1,360 คน ผลปรากฏว่า การว่างงานให้ความรู้สึกทางลบต่อตัวบุคคลมาก นอกจากนั้นงานที่น่าเบื่อหน่ายและขาดความหมายทำให้บุคคลรู้สึกด้อยความสามารถ ฉะนั้นการ

เลือกและการวางแผนที่ดีจะช่วยให้บุคคลประกอบอาชีพที่ทำให้เขาชื่นชมต่อชีวิต ซึ่ง Tolbert (1974, อ้างถึงใน อรอนงค์ ัณญะวัน 2539 : 1) กล่าวว่า บุคคลย่อมต้องประกอบอาชีพที่แสดงถึงความสามารถ และศักดิ์ศรีของเขา

อรอนงค์ ัณญะวัน (2539 : 2) เห็นว่า การประกอบอาชีพ ทำให้บุคคลได้รับคุณค่าดังต่อไปนี้

1. อาชีพ เป็นแหล่งที่มาของรายได้ ซึ่งเป็นปัจจัยในการดำรงชีพ อาชีพทำให้บุคคลได้รับปัจจัยและสิ่งอำนวยความสะดวกสบายตามควรแก่อัตภาพ
2. อาชีพทำให้มีความก้าวหน้าในชีวิต มีตำแหน่งชื่อเสียง เกียรติยศ ทำให้ได้รับความนิยมนยกย่อง และได้รับการยอมรับจากผู้อื่น
3. ทำให้บุคคลรู้สึกกว่าตนเองมีคุณค่า ได้ทำงานอันเป็นประโยชน์ ได้ใช้กำลังกาย กำลังความคิด
4. ผู้มีอาชีพเรียกว่าเป็นผู้ที่มีความมั่นคงในการดำเนินชีวิต สามารถเป็นที่พึ่งแก่ตนเอง และครอบครัวได้
5. อาชีพตอบสนองความปรารถนา และจุดมุ่งหมายในชีวิต ทำให้ได้รับความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้

โดยสรุปแล้ว การประกอบอาชีพมีความสำคัญและมีคุณค่าแก่มนุษย์ เพราะแสดงถึงความสามารถและศักดิ์ศรีของเขา ทำให้เขามีรายได้ มีความก้าวหน้า รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า และมีจุดมุ่งหมายในชีวิต อาชีพจึงมีอิทธิพลต่อชีวิตของเราทุกคน เพราะอาชีพคือชีวิต และชีวิตคืออาชีพ เนื่องจากการเกี่ยวพันกับการดำเนินชีวิต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องรายได้เลี้ยงชีพ ความสุข ความภาคภูมิใจ ความมีเกียรติยศ ชื่อเสียง อำนาจ และบทบาททางสังคม การมีอาชีพจึงทำให้ชีวิตมีความหมาย มีคุณค่า มีความสมบูรณ์ มีความสำเร็จ มีความสุข นอกจากนั้นยังแสดงถึงความสามารถในการพึ่งตนเองและการทำประโยชน์ให้แก่สังคม ซึ่งผลดังกล่าวทำให้สังคมประเทศชาติมีความมั่นคง มั่นคง และมีสันติสุข

5.6 แนวคิดทฤษฎีทางอาชีพ

งาน (Work) มีความหมายใน 3 ลักษณะ คือ

1. หน้าที่ ที่บุคคลจะต้องทำเป็นประจำ (Routine) ตัวอย่าง อาชีพครูมีเนื้อหาของงานคือ ความรู้ในวิชาที่ต้องสอน ที่เกี่ยวข้องกับคน และมีหน้าที่หลายอย่าง เช่น สอนหนังสือ ดูแลความประพฤติของศิษย์ สร้างสื่อ จัดหาสื่อ เขียนตำรา วิจัย หรืออาชีพนักบัญชี มีเนื้อหาของงานคือความรู้ที่เกี่ยวกับบัญชี การคำนวณ ที่เกี่ยวกับตัวเลข มีหน้าที่หลายอย่าง คือ ลงบัญชีรับจ่าย งบดุล ตรวจสอบ ควบคุมการเงิน การพัสดุ ศึกษาวิจัย
2. เงื่อนไขจำเป็นในการทำงาน (Requisite) ได้แก่ ความสามารถ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ตลาด และความต้องการของสังคม
3. ผลตอบแทน (Return of Work) ได้แก่ รายได้ เกียรติยศ อำนาจ สัมพันธภาพกับผู้อื่น การทำประโยชน์ให้สังคม และความภาคภูมิใจ

กลุ่มอาชีพ (Occupation) หมายถึง กลุ่มของงานที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน ในสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ กัน เช่น กลุ่มอาชีพบริการ กลุ่มอาชีพเกษตรกร เป็นต้น

การงาน (Job) ความหมายที่เกี่ยวข้องกับงานหรือลักษณะของงานที่ใกล้เคียงกัน ในหน่วยงานองค์กรหรือสถาบัน เช่น นายแพทย์ทำหน้าที่รักษาคนป่วยทางกาย จิตแพทย์ทำหน้าที่รักษาคนป่วยทางจิตใจ

ตำแหน่ง (Career) หมายถึง งานต่าง ๆ ที่บุคคลทำ รวมทั้งตำแหน่งต่าง ๆ ที่เคยทำเป็นประจำ ในช่วงชีวิตการทำงาน เมื่อพูดถึงอาชีพ เราจึงหมายถึงความถึง วิถีชีวิตทางอาชีพของบุคคล รวมทั้งแบบแผนการใช้ชีวิตทางอาชีพที่มีการเปลี่ยนแปลง พัฒนาตลอดเวลา ในช่วงชีวิตของคนคนหนึ่ง อาจประกอบอาชีพนั้นอาชีพเดียว หรือหลายอาชีพ ซึ่งแต่ละอาชีพอาจต้องทำงานแตกต่างกันออกไป อาชีพจึงรวม อาชีพ การงาน ตำแหน่งไว้ในคำ ๆ เดียวกัน กล่าวโดยสรุป อาชีพ เป็นกระบวนการที่บุคคลทำตลอดช่วงการมีอาชีพ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เป็นพัฒนาการของมนุษย์ทั้งชีวิตทีเดียว

กล่าวโดยสรุป อาชีพ หมายถึง ชนิดของงานที่คนเราทำอยู่ เป็นงานที่ทำแล้วได้รับค่าจ้าง หรือเป็นค่าตอบแทน อาชีพที่คนเราประกอบอยู่มีมากมายหลายหมื่นชนิด แต่ถ้าจัดเป็นหมวดหมู่ตามลักษณะของงาน แล้วจะมีอยู่ 9 ชนิด คือ

1. การเกษตรและการประมง ซึ่งรวมถึงการเลี้ยงสัตว์ด้วย
2. การอุตสาหกรรมทั้งอุตสาหกรรมหนัก อุตสาหกรรมเบา และอุตสาหกรรมในครัวเรือน
3. การเกษตรอุตสาหกรรม รวมถึงการอุตสาหกรรมแปรรูป
4. การเหมืองแร่และงานที่เกี่ยวข้องกับเหมืองแร่ประยุกต์
5. การไฟฟ้าและพลังงานรวมถึงงานที่เกี่ยวข้องกับอิเล็กทรอนิกส์ทุกประเภท
6. การคมนาคมและการขนส่งและบริการสื่อสารและโทรคมนาคม
7. การผลิตอาหารทั้งอาหารสดและอาหารแปรรูป
8. การบริการในลักษณะต่าง ๆ รวมถึงงานต้อนรับและการประชาสัมพันธ์
9. งานอิสระทุกชนิดที่ผู้ทำงานเป็นนายงานของตนเอง

6. การแนะแนวอาชีพในระดับมัธยมศึกษา

6.1 แนวคิดว่าด้วยการแนะแนวอาชีพ

Morau B. English and Ava Champney English (อ้างถึงใน ไพรัช ล้ายอง, 2545 : 6) ได้กล่าวว่า การแนะแนว หมายถึง กระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้สามารถเลือกตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม เพื่อเขาจะได้ประสบความสำเร็จในชีวิต

วัชรีย์ ทรัพย์มี (อ้างถึงใน รวีวรรณ ชินะตระกูล, 2539 : 26) การแนะแนว เป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้เข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เขาสามารถนำตนเองได้ เช่น การตัดสินใจว่าจะศึกษาด้านใด ประกอบอาชีพใด เป็นต้น

ดังนั้น จึงอาจจะสรุปได้ว่า การแนะแนว หมายถึง การช่วยบุคคลเพื่อให้เขาสามารถช่วยเหลือตัวเองในด้านต่าง ๆ ได้ ซึ่งไพรัช ล้ำยอง (2545 : 6) ได้แบ่งประเภทของการแนะแนวออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. การแนะแนวทางการศึกษา (Educational Guidance)
2. การแนะแนวอาชีพ (Vocational Guidance)
3. การแนะแนวส่วนตัวและสังคม (Personal Social Guidance)

โดยการแนะแนวในแต่ละประเภทจะครอบคลุมบริการ 5 ด้าน ได้แก่ 1) บริการรวบรวมข้อมูล 2) บริการสนเทศ 3) บริการให้คำปรึกษา 4) บริการจัดวางตัวบุคคล และ 5) บริการติดตามผลและการวิจัย



ภาพที่ 4 : ภาพแสดงประเภทและบริการด้านการแนะแนว

แนวคิดเกี่ยวกับการแนะแนวอาชีพ (Vocational Guidance หรือ Career Guidance)

สมาคมแนะแนวอาชีพแห่งชาติอเมริกัน (1921 แก้ไขเพิ่มเติม 1937 อ้างถึงใน ไพรัช ล้ำยอง, 2545 : 7) กล่าวว่า การแนะแนวอาชีพ คือ กระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้มีความสามารถในการเลือกอาชีพ การเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ และให้มีความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพนั้น ๆ

Prof. Takeshi Senzaki (อ้างถึงในคู่มือแนะแนวอาชีพ กรมการจัดหางาน, 2539 : 3) กล่าวว่า การแนะแนวอาชีพ คือ กระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้สามารถเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองและเตรียมตัวเพื่อการประกอบอาชีพให้มีความมั่นคงในการทำงานและมีความก้าวหน้าในอาชีพของตน

Frank Parsons (อ้างถึงในคู่มือแนะแนวอาชีพ กรมการจัดหางาน, 2539 : 3) กล่าวว่า การแนะแนวอาชีพ คือ การเลือกอาชีพ การเตรียมตัวประกอบอาชีพ และการที่จะประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพและความก้าวหน้า

ไพรัช ลายอง (2545 : 7) กล่าวว่า การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้รู้จักตนเอง และได้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ เพื่อจะได้ตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสม และประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพที่เลือกนั้น สามารถทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและประเทศชาติ

จุดมุ่งหมายของการแนะแนวอาชีพ

1. ช่วยให้ผู้คลุ้รู้จัก เข้าใจตนเอง และเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง
2. ช่วยให้ผู้คลุ้ได้มีสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ช่วยให้เด็กและเยาวชนสามารถวางแผนการเรียนได้อย่างเหมาะสมเพื่อเป็นแนวทางเข้าสู่อาชีพ

4. ช่วยให้ผู้คลุ้ได้สำรวจทางเลือกในการประกอบอาชีพ

การแนะแนวอาชีพในต่างประเทศ

การแนะแนวอาชีพถือเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญและมีบทบาทสำคัญยิ่งในระบบการศึกษา โดยประเทศที่ถือเป็นต้นกำเนิดของการแนะแนวอาชีพ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ซึ่งได้จัดให้มีบริการแนะแนวอาชีพเพื่อช่วยให้เยาวชนเลือกตัดสินใจในแนวทางที่เหมาะสมกับตนเองให้มากที่สุด ในประเทศอังกฤษก็เช่นกัน มีการจัดให้มีการแนะแนวการศึกษาและอาชีพเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในการเตรียมตัวสอบเข้ามหาวิทยาลัย มีการจัดตั้งนักจิตวิทยาการศึกษาไปเยี่ยมเยียนโรงเรียนต่าง ๆ การจัดให้มีการสอนอาชีพศึกษา (Career Education) ขึ้นในโรงเรียน ประเทศสวีเดนมีการสอนภาคทฤษฎีเรื่องอาชีพ โดยกำหนดไว้ในหลักสูตรของระดับชั้นปีที่ 7-9 มีการจัดตั้งคณะกรรมการอาชีพ (Labor Market Board) ทำหน้าที่ให้การสนับสนุนการจัดบริการแนะแนวอาชีพ นอกจากนี้ ยังมีอีกหลายประเทศที่นำเอากระบวนการแนะแนวอาชีพไปใช้ อาทิ ประเทศออสเตรเลีย แคนาดา ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น ไต้หวัน สิงคโปร์ ฯลฯ ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์แก่เด็กและเยาวชนในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อหรือเลือกประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง

การแนะแนวอาชีพในประเทศไทย

สำหรับประเทศไทย การแนะแนวอาชีพเริ่มจัดขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2455 เป็นต้นมา โดยยังไม่มี การจัดอย่างเป็นระบบ เป็นเพียงการแนะนำเท่านั้น ซึ่งยังขาดเทคนิควิธีการที่ถูกต้องเหมาะสม ต่อมาจึง ได้มีการดำเนินการอย่างจริงจังและเป็นระบบตั้งแต่ปี พ.ศ. 2491 โดยสถานศึกษาหลายแห่งมีการเปิดการเรียนการสอนในสาขาจิตวิทยาการแนะแนว มีการนำบริการแนะแนวอาชีพไปให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมาย ต่าง ๆ ซึ่งช่วยให้การแนะแนวอาชีพเป็นที่รู้จักแพร่หลายมากขึ้น อย่างไรก็ตามหากพิจารณาการให้บริการแนะแนวอาชีพที่ผ่านมาพบว่า ยังไม่สามารถเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควรอันเนื่องมาจาก ปัจจัยต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

1. ความสำคัญของการแนะแนวอาชีพ

บุคคลทั่วไปไม่รู้จักและไม่เข้าใจกระบวนการแนะแนวอาชีพ จึงไม่เห็นถึงความสำคัญ ของกระบวนการดังกล่าว ไม่เห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการแนะแนวอาชีพ

2. ความไม่ชัดเจนของนโยบายและการนำไปปฏิบัติ

การกำหนดนโยบายของรัฐบาลในเรื่องของการแนะแนวอาชีพยังขาดความชัดเจน มิได้ กำหนดแนวทางที่ชัดเจนหรือกำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติ หรือกำหนดให้มีลักษณะสภาพบังคับการแนะแนวอาชีพเป็นเพียงแนวทางหนึ่งในการดำเนินการของแต่ละหน่วย ซึ่งขาดความชัดเจนและขาดการบูรณาการการทำงานร่วมกัน

3. บุคลากร

การขาดแคลนบุคลากรด้านการแนะแนวอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามสถานศึกษาต่าง ๆ อันเนื่องมาจากปัจจัยหลายประการ กล่าวคือ การไม่มีเส้นทางอาชีพ (Career Path) ที่ชัดเจนสำหรับ บุคลากรด้านการแนะแนวอาชีพ ความไม่มั่นคงในการประกอบอาชีพ นอกจากนี้ ยังขาดความรู้และทักษะ ด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการแนะแนวอาชีพ ตลอดจนการมีภาระงานและหน้าที่ความรับผิดชอบอื่น ๆ นอกจากงานด้านการแนะแนวอาชีพ ทำให้ไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างเต็มกำลังความสามารถ

4. งบประมาณและเครื่องมือประกอบการให้บริการ

การให้บริการแนะแนวอาชีพที่ผ่านมา หน่วยงานต่าง ๆ ยังขาดงบประมาณในการ ดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนขาดแคลนอุปกรณ์ / เครื่องมือที่ทันสมัยและเพียงพอต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ทั้งในเรื่องของข่าวสารตลาดแรงงาน ข้อมูลโลกการศึกษา และโลกของอาชีพ

หน่วยงานให้บริการแนะแนวอาชีพ

การดำเนินการแนะแนวอาชีพที่ผ่านมา มีการดำเนินงานในหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย กระทรวงศึกษาธิการ ผ่านการดำเนินงานของสถานศึกษาต่าง ๆ ในส่วน ของกระทรวงแรงงาน กรมการจัดหางานถือเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญและเป็นหน่วยงานหลักในการ ส่งเสริมการมีงานทำ และนำกระบวนการการแนะแนวอาชีพมาให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ โดย ดำเนินการผ่านโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เช่น โครงการแนะแนวอาชีพ กิจกรรมแนะแนวอาชีพ ให้

นักเรียนนักศึกษาในสถานศึกษา กิจกรรมสร้างเครือข่ายการแนะแนวอาชีพ กิจกรรมศูนย์ข้อมูลอาชีพ เป็นต้น ซึ่งเครื่องมือที่นำมาใช้ประกอบในการแนะแนว / บริการปรึกษาทางอาชีพของกรมการจัดหางาน มีดังนี้

1. แบบทดสอบความพร้อมทางอาชีพ

เป็นแบบทดสอบที่ MR. YASUO TANAKA ผู้เชี่ยวชาญ ILO/JICA จากประเทศญี่ปุ่น ได้มีการนำแบบทดสอบความพร้อมทางอาชีพ (Vocational Readiness Test) ของญี่ปุ่น 3 แบบ มาจัดทำเป็นภาษาอังกฤษให้กรมการจัดหางานใช้ประกอบการแนะแนวอาชีพ ต่อมาได้แปลเป็นภาษาไทยและนำมาใช้ประกอบการแนะแนวอาชีพให้แก่ผู้รับบริการ โดยประกอบด้วยแบบทดสอบ 3 Test คือ

1) TEST A : แบบทดสอบความสนใจด้านอาชีพ (Vocational Interest) เป็นการวัดเกี่ยวกับรู้สึกชอบหรือสนใจของผู้ตอบที่มีต่อลักษณะงานหรืออาชีพที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งประกอบไปด้วยข้อคำถามจำนวน 54 ข้อ

2) TEST B : แบบทดสอบความถนัดทางอาชีพ (Basic Vocational Orientation) เป็นการวัดความถนัดทางอาชีพ ซึ่งประกอบไปด้วยข้อคำถามจำนวน 18 ข้อ

3) TEST C : แบบทดสอบความมั่นใจในตัวเอง (Self-Confidence Test) เป็นการวัดเกี่ยวกับความมั่นใจในตนเอง ซึ่งประกอบไปด้วยข้อคำถามจำนวน 54 ข้อ

ทั้งนี้ ผลของการทำแบบทดสอบความพร้อมทางอาชีพจะทำให้ทราบถึงบุคลิกภาพและความถนัดของตัวเอง สามารถนำมาวิเคราะห์ความเชื่อมโยงถึงลักษณะความสนใจ บุคลิกภาพความถนัด และทักษะ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะส่งผลให้แต่ละบุคคลประสบความสำเร็จในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพในอนาคต โดยบุคลิกภาพแบ่งออกเป็น 6 ด้าน และความถนัด 3 ด้าน ดังนี้

1) บุคลิกภาพ 6 ด้าน ได้แก่ บุคลิกภาพของผู้ที่มีความสนใจอาชีพประเภทงานช่างฝีมือหรือกิจกรรมที่ไม่ค่อยมีความสลับซับซ้อน (R : Realistic) บุคลิกภาพแบบที่ต้องใช้เขาวนปัญญาและความคิดเชิงวิชาการ (I : Investigative) บุคลิกภาพแบบบริการเข้าสังคมและชอบกิจกรรมเปิดตัว (S : Social) บุคลิกภาพแบบมีระเบียบแบบแผน (C : Conventional) บุคลิกภาพแบบกล้าคิดกล้าทำ (E : Enterprising) และบุคลิกภาพแบบมีศิลปะ (A : Artistic)

2) ความถนัด 3 ด้าน ได้แก่ ความถนัดด้านข้อมูล (Data) ความถนัดด้านบุคคล (Person) และความถนัดด้านเครื่องมือ (Tool)

2. แบบวัดบุคลิกภาพเพื่อการศึกษาต่อและการเลือกประกอบอาชีพ

สร้างขึ้นโดยอาศัยพื้นฐานทฤษฎีการเลือกอาชีพของ John L. Holland (Holland's Theory of Vocational Choices) ซึ่งประกอบด้วยบุคลิกภาพ 6 ด้าน (Holland's Six Vocational Personality Types) ได้แก่ 1) นิยมความจริง (R : Realistic Type) 2) ชอบค้นหา (I : Investigative Type) 3) ใฝ่ศิลปะ (A : Artistic Type) 4) ชอบสังคม (S : Social Type)

5) อนุรักษ์นิยม (C : Conventional Type) และ 6) แคล่วคล่องว่องไว (E : Enterprising Type) นอกจากนี้ ยังได้เพิ่มมิติการวัดคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระ คือ มุ่งเน้นประกอบอาชีพอิสระ (EC : Entrepreneurial Characteristics) และมิติการวัดสมรรถนะที่จำเป็นตามแนวทางของประชาคมอาเซียน 3 ด้าน คือ ด้านเคารพความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม (Cross-Cultural Awareness) ด้านความสามารถในการปรับตัว (Adaptability) และด้านการทำงานเป็นทีม (Team Work)

ทั้งนี้ แบบวัดบุคลิกภาพเพื่อการศึกษาต่อและการเลือกอาชีพเหมาะสำหรับวัดบุคลิกภาพตั้งแต่อายุ 15 - 60 ปี โดยเป็นเครื่องมือวัดบุคลิกภาพเพื่อประเมินความพร้อมและความเหมาะสมของบุคคลที่มีต่ออาชีพโดยสังเขป สำหรับเป็นแนวทางการเลือกศึกษาต่อหรือเลือกประกอบอาชีพ กรณีมีความจำเป็นหรือต้องการศึกษาบุคลิกภาพอย่างละเอียดควรปรึกษาเจ้าหน้าที่ของกรมจัดหางาน หรือนักจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การต่อไป ซึ่งแบบวัดบุคลิกภาพเพื่อการศึกษาต่อและการเลือกประกอบอาชีพจะจำแนกบุคลิกภาพออกเป็น 28 แบบ ดังนี้

- 1) นิยมความจริง (Realistic Type)
- 2) ชอบค้นหา (Investigative Type)
- 3) ใฝ่ศิลปะ (Artistic Type)
- 4) ชอบสังคม (Social Type)
- 5) อนุรักษ์นิยม (Conventional Type)
- 6) แคล่วคล่องว่องไว (Enterprising Type)
- 7) มุ่งเน้นประกอบอาชีพอิสระ (Entrepreneurial Type)
- 8) ศิลปินใฝ่สังคม (Artist & Social Type)
- 9) ศิลปินเจ้าระเบียบ (Artist & Conventional Type)
- 10) ผู้บริหารนอกระบบ (Artist & Enterprising Type)
- 11) ผู้สร้างสรรค์ศิลปะ (Artist & Entrepreneurial Type)
- 12) นักจัดระเบียบสังคม (Social & Conventional Type)
- 13) นักสังคมผู้คล่องแคล่ว (Social & Enterprising Type)
- 14) นักธุรกิจผู้กว้างขวาง (Social & Entrepreneurial Type)
- 15) นักบริหารผู้เคร่งครัด (Enterprising & Conventional Type)
- 16) เน้นวินัยใฝ่ประกอบการ (Enterprising & Conventional Type)
- 17) นักธุรกิจยุคใหม่ (Enterprising & Entrepreneurial Type)
- 18) นักวิทยาศาสตร์ผู้ลงแ่ง (Realistic & Investigative Type)
- 19) ศิลปินผู้ขยัน (Realistic & Artist Type)
- 20) นักลงมือทำใฝ่สังคม (Realistic & Social Type)

- 21) นักลงมือทำผู้เคร่งครัด (Realistic & Conventional Type)
- 22) ผู้นำภาคสนาม (Realistic & Enterprising Type)
- 23) ศิลปินช่างคิด (Investigative & Artist Type)
- 24) นักวิทยาศาสตร์ไฟสังคม (Investigative & Social Type)
- 25) นักวิทยาศาสตร์เจ้าระเบียบ (Investigative & Conventional Type)
- 26) ผู้นำนักค้นหา (Investigative & Enterprising Type)
- 27) นายช่างนักธุรกิจ (Realistic & Entrepreneurial Type)
- 28) นักวิทยาศาสตร์รักอิสระ (Investigative & Entrepreneurial Type)

3. บันทึกการวางแผนอาชีพ (Career Planning)

เป็นเอกสารสำหรับใช้บันทึกข้อมูลเพื่อการวางแผนอาชีพส่วนบุคคล โดยการบันทึกเป้าหมายการประกอบอาชีพและเป้าหมายการศึกษา พร้อมทั้งข้อมูลส่วนตัว ข้อมูลการศึกษา ประกาศเกียรติคุณ/รางวัล การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และอื่น ๆ ที่เป็นจุดเด่น จุดด้อย ของตนเอง และนำมาประเมินร่วมกับความรู้ ความถนัด ความสนใจของตนเอง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการค้นหาและพัฒนาตนเองให้สามารถประกอบอาชีพได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

6.2 การแนะแนวอาชีพในระดับมัธยมศึกษา

การแนะแนวอาชีพในระดับมัธยมศึกษา มีความแตกต่างจากการแนะแนวอาชีพในระดับประถมศึกษา เนื่องจากลักษณะของเด็กต่างกัน สำหรับระดับมัศึกษาก็ยังมีลักษณะแตกต่างกันระหว่างเด็กมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีอายุระหว่าง 13 - 15 ปี กับเด็กมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมีอายุระหว่าง 16 - 17 ปี (อรอนงค์ ธัญญะวัน, 2539 : 20 - 21)

Johnson (อ้างถึงใน วัชรีย์ ทรัพย์มี, 2523 : 127 - 128) ได้กล่าวถึงลักษณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเกี่ยวกับอาชีพไว้ดังนี้ คือ

1. เด็กเริ่มเข้าใจตนเอง
2. เด็กเริ่มจะมีความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ในขอบข่ายที่กว้างขึ้น
3. ในช่วงนี้เป็นระยะที่เด็กเริ่มสำรวจตนเองและอาชีพเพิ่มมากขึ้น และเริ่มมีความรับผิดชอบในการวางโครงการต่าง ๆ
4. เด็กวัยนี้มีความต้องการที่จะเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม และจะทำตามเกณฑ์ของกลุ่มเพื่อนร่วมรุ่น จะมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพด้วย
5. ยังตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการได้ไม่ดีนัก มักจะตามเพื่อนหรือปล่อยไปตามเรื่อง
6. ยังควบคุมอารมณ์ได้ไม่ดีนัก
7. สามารถทำงานได้ตามลำพังโดยไม่ต้องมีคนควบคุม

กล่าวโดยสรุปจะเห็นว่าเด็กในวัยนี้ สิ่งแวดล้อมจะมีอิทธิพลต่อเขามาก เขาอยากจะเป็นที่รู้จัก มีชื่อเสียง และอยากประสบความสำเร็จด้านกีฬาและวิชาการ ซึ่งเด็กจะยึดถือสิ่งเหล่านี้เป็นค่านิยมในการเลือกอาชีพ เช่น ถ้ามีความสำเร็จด้านวิชาการ จะมุ่งหวังประกอบอาชีพระดับวิชาชีพ โดยคิดจะศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา

6.2.1 จุดประสงค์ของการแนะแนวอาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

1. ให้นักเรียนเข้าใจความสนใจ ค่านิยม ความสามารถ บุคลิกภาพของตนมากขึ้น รู้จักประเมินข้อดีและข้อบกพร่องของตนเองอย่างเที่ยงตรง เข้าใจพฤติกรรมของตนเองเพิ่มขึ้น ให้นักเรียนตระหนักว่าตนเหมือนหรือแตกต่างจากบุคคลอื่นอย่างไร และวางโครงการประกอบอาชีพอย่างกว้าง ๆ ได้ว่าจะประกอบอาชีพใด ในระดับใด

2. ให้นักเรียนรู้จักโลกของงานกับการศึกษา ตลอดจนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพแขนงต่าง ๆ กับหลักสูตร โดยพิจารณาว่าสาขาการศึกษาใดจะนำไปสู่การประกอบอาชีพใดได้บ้าง เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกอาชีพในอนาคต

3. ให้นักเรียนตระหนักในข้อดีและข้อบกพร่องของการเลือกประกอบอาชีพแต่ละอย่าง

4. ให้นักเรียนรู้จักพิจารณาว่าในการเลือกอาชีพแต่ละอย่างนั้นจะต้องพิจารณาเกี่ยวกับโครงการศึกษา ลักษณะของอาชีพ คุณค่าที่มีต่อสังคม การประกอบอาชีพนั้นจะนำไปสู่วิถีชีวิตที่เขาชอบหรือไม่ อาชีพนั้นสนองความต้องการและค่านิยมของเขาหรือไม่ และอาชีพนั้นเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานมากน้อยเพียงใด เป็นต้น

5. ช่วยให้นักเรียนตระหนักในคุณค่าของตนเอง ซึ่งจะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดแรงบันดาลใจที่จะวางโครงการในอนาคต

6. ช่วยให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา

7. ช่วยให้นักเรียนมีประสบการณ์ในการได้รับความสำเร็จ

8. ช่วยให้นักเรียนตระหนักถึงคุณค่าของการทำงานว่า เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับตนเองและสังคม

9. ช่วยให้นักเรียนพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจเลือกสิ่งต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและแก้ปัญหาด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

10. ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักวางโครงการในการทำกิจกรรมต่าง ๆ

11. ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ

12. ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักวิิหาข้อมูลด้านอาชีพ

13. ส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาความสามารถในการปรับตัว มีบุคลิกภาพที่ดี มีค่านิยมของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้วางอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.3 แนวคิดว่าด้วยการเลือกอาชีพ

1. ทฤษฎีการเลือกอาชีพของ John L. Holland (อ้างถึงในใบแปลผลการทดสอบความพร้อมทางอาชีพ กรมการตรวจแรงงาน, 2557) มีความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับบุคลิกภาพ 4 ประการ ดังนี้

1.1 บุคลิกภาพของบุคคลทั่วไป แบ่งได้เป็น 6 ลักษณะ ตามความสนใจอาชีพ โดยบุคลิกภาพแต่ละลักษณะเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมต่าง ๆ กับแรงผลักดันส่วนบุคคล ซึ่งความสนใจและความสามารถเฉพาะจะเป็นตัวกำหนดให้เกิดต่อบุคลิกภาพ ความคิด และแสดงเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง โดยลักษณะบุคลิกภาพทั้ง 6 ลักษณะ คือ

1) บุคลิกภาพของผู้ที่มีความสนใจอาชีพประเภทงานช่างฝีมือ หรือกิจกรรมที่ไม่ค่อยมีความสลับซับซ้อน (R : Realistic)

2) บุคลิกภาพแบบที่ต้องใช้ไหวพริบและความคิดเชิงวิชาการ (I : Investigative)

3) บุคลิกภาพแบบบริการ การเข้าสังคม และชอบกิจกรรมเปิดตัว (S : Social)

4) บุคลิกภาพแบบมีระเบียบแบบแผน (C : Conventional)

5) บุคลิกภาพแบบกล้าคิดกล้าทำ (E : Enterprising)

6) บุคลิกภาพแบบมีศิลปะ (A : Artistic)

1.2 สิ่งแวดล้อมของบุคคลถูกครอบงำโดยบุคลิกภาพ ดังนั้น ในกลุ่มเดียวกันจึงมักจะมีอะไรที่คล้ายคลึงกัน

1.3 บุคคลจะหันหาสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้เขาได้ฝึกทักษะและใช้ความสามารถของเขา ทั้งยังเปิดโอกาสให้เขาได้แสดงทัศนคติ ค่านิยม และบทบาทของเขา

1.4 พฤติกรรมของบุคคลถูกกำหนดโดยบุคลิกภาพและสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุนี้ เมื่อเราทราบบุคลิกภาพและสิ่งแวดล้อมของบุคคล ก็จะทำให้เราทราบถึงผลที่จะตามมาด้วย ซึ่งได้แก่ การเลือกอาชีพ การเปลี่ยนงาน ความสำเร็จในอาชีพ เป็นต้น

2. ทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคลของ Crites

Crites (อ้างถึงใน ชาญวิทย์ กลิ่นเลขา, 2539 : 7) กล่าวถึงหลักการเลือกอาชีพของ Frank Parson ว่าบุคคลแต่ละคนแตกต่างกันในความถนัด ความสามารถ ความสนใจ และบุคลิกภาพ งานแต่ละชนิดต้องการลักษณะและองค์ประกอบที่แตกต่างกันในความถนัด ความสามารถ ความสนใจ และบุคลิกภาพ งานแต่ละชนิดต้องการลักษณะและองค์ประกอบที่แตกต่างกัน ฉะนั้นบุคคลที่แตกต่างกัน จะเลือกประกอบอาชีพที่แตกต่างกัน โดยมีหลักการดังนี้

2.1 ความเข้าใจตนเอง โดยบุคคลจะทำความเข้าใจคุณสมบัติและองค์ประกอบของตนเอง เช่น ความถนัด ความสามารถ ความสนใจ เป็นต้น

2.2 ความเข้าใจในอาชีพ โดยบุคคลจะมีความรู้ ความเข้าใจถึงความต้องการของงาน เจือปนในการประสบความสำเร็จในอาชีพ โอกาสความก้าวหน้าในอาชีพ เป็นต้น การมองความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและอาชีพได้อย่างถูกต้องตามความเป็นจริง เป็นการวิเคราะห์ความเป็นจริงทั้งสององค์ประกอบเพื่อเลือกอาชีพที่เหมาะสมที่สุด

7. แนวคิดว่าด้วยการส่งเสริมการมีงานทำ

หากพิจารณาถึงแนวคิด / นโยบายด้านการส่งเสริมการมีงานทำแล้ว ถือเป็นนโยบายหนึ่งที่แต่ละประเทศให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก กล่าวคือ หากประเทศใดมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพ และมีงานทำแล้ว ก็ทำให้สภาพเศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโต อีกทั้งทำให้สังคมเกิดความสงบสุข และลดปัญหาอื่น ๆ ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยขอเสนอแนะนโยบายด้านการส่งเสริมการมีงานทำของประเทศฝรั่งเศสและญี่ปุ่น (อ้างอิงจากเอกสารประกอบการสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็น (Focus Group) เกี่ยวกับข้อเสนอแนะและแนวทางการยกร่างกฎหมายส่งเสริมการมีงานทำของประเทศไทย) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. นโยบายด้านการส่งเสริมการมีงานทำของประเทศไทย

หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา ญี่ปุ่นประสบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับแรงงานเป็นอย่างมาก ซึ่งญี่ปุ่นได้กำหนดให้เรื่องดังกล่าวถือเป็นวาระแห่งชาติ และได้ดำเนินการป้องกันและแก้ไขอย่างต่อเนื่อง โดยญี่ปุ่นได้มีการวางแผนนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแรงงานและให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรให้เป็นแรงงานที่มีคุณภาพ มีการสืบทอดความรู้ด้านอาชีพจากรุ่นสู่รุ่น มีการจัดทำโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการให้คำปรึกษาแนะนำด้านอาชีพให้กับนักเรียน นักศึกษา และผู้ใช้แรงงาน เป็นต้น นอกจากนี้ญี่ปุ่นยังได้กำหนดมาตรการส่งเสริมการมีงานทำและมาตรการด้านแรงงานต่าง ๆ เพื่อรับมือกับปัญหาด้านแรงงาน ได้แก่ การออกกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น พระราชบัญญัติความมั่นคงในการจ้างงาน ค.ศ. 1947 พระราชบัญญัติส่งเสริมการมีงานทำของผู้พิการ ค.ศ. 1960 พระราชบัญญัติมาตรการจ้างงาน ค.ศ. 1966 พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ค.ศ. 1969 และพระราชบัญญัติรับรองความเท่าเทียมในโอกาสและการปฏิบัติระหว่างชายและหญิงในการทำงาน ค.ศ. 1972 เป็นต้น

2. นโยบายด้านการส่งเสริมการมีงานทำของประเทศไทย

ประเทศไทยเป็นอีกหนึ่งประเทศที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการว่างงานอย่างต่อเนื่อง และยาวนาน รัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศจึงได้มีการกำหนดมาตรการและออกกฎหมายต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการมีงานทำและรับมือกับอัตราการว่างงานที่มีแนวโน้มสูงขึ้นในทุก ๆ ปี โดยมาตรการที่สำคัญ ได้แก่ การอำนวยความสะดวกในการจ้างงานและการจัดหางาน การทำให้ผู้หางานมีคุณสมบัติที่เหมาะสม และได้ทำงานที่ต้องการ การเพิ่มความเชี่ยวชาญและเสริมทักษะให้แก่แรงงานและผู้หางาน เป็นต้น

สำหรับประเทศไทย นโยบายด้านการส่งเสริมการมีงานทำถือเป็นนโยบายหนึ่งที่รัฐบาลให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้ว่ามีบทบัญญัติของกฎหมาย ตลอดจนแผนการดำเนินงานต่าง ๆ จำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการมีงานทำ ทั้งในส่วนของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนปฏิบัติการประจำปี เป็นต้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

นับตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยเมื่อปี พ.ศ. 2475 ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีการประกาศใช้มาแล้วทั้งสิ้น 20 ฉบับ ทั้งนี้ เนื่องจากว่าเมื่อเกิดการปฏิวัติรัฐประหารในแต่ละครั้ง ก็จะมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครองและร่างกฎหมายรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่ อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญจะมีการตราขึ้นมาใหม่ครั้งแล้วครั้งเล่า แต่ในเรื่องของการส่งเสริมการมีงานทำเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในประเทศได้มีงานทำถือเป็นเรื่องที่รัฐธรรมนูญได้มีบทบัญญัติไว้อย่างชัดเจน โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดไว้ในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 40 กำหนดให้บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ และหมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 74 รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถในการทำงานอย่างเหมาะสมกับศักยภาพและวัย และให้มีงานทำ

2. นโยบายของคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

หลังจากที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งมีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้เข้ายึดอำนาจการปกครองประเทศจากนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้กำหนดนโยบายในการบริหารราชการที่สำคัญ จำนวน 14 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านการยึดระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ กฎหมาย
- 2) ด้านเศรษฐกิจและการใช้จ่ายงบประมาณ
- 3) ด้านความมั่นคง
- 4) ด้านการต่างประเทศ
- 5) ด้านสังคมจิตวิทยา
- 6) ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม
- 7) ด้านการศึกษา
- 8) ด้านการพัฒนาาระบบราชการ
- 9) ด้านการพัฒนาอาชีพและรายได้
- 10) ด้านการวิจัยและพัฒนา
- 11) ด้านการเตรียมการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ปี 2558

12) ด้านการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์

13) ด้านการปฏิรูป

14) ด้านการเลือกตั้ง

จากนโยบายทั้ง 14 ด้านดังกล่าว จะเห็นได้ว่าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการส่งเสริมให้ประชาชนในประเทศได้มีงานทำเป็นอย่างมาก โดยด้านการศึกษากำหนดให้การศึกษาเป็นพื้นฐานในการนำพาประเทศไทยก้าวหน้าอย่างยั่งยืน ซึ่งจะต้องส่งเสริมและยกระดับการศึกษาในทุกช่วงวัยให้ทุกส่วน บูรณาการการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ไม่แยกงานด้านการศึกษาจนทำให้ไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ด้านการพัฒนาอาชีพและรายได้กำหนดให้สถาบันการศึกษาของรัฐผลิตช่างฝีมือและแรงงานที่มีคุณภาพ รวมทั้งการพัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน หางานได้ทันที ลดอัตราการว่างงาน โดยมีสัดส่วนที่เพียงพอกับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและการผลิตนักวิชาการในสาขาอื่น ๆ

3. คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2557 ได้กำหนดนโยบายที่สำคัญ 11 ด้าน ได้แก่

1) การปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์

2) การรักษาความมั่นคงของรัฐและการต่างประเทศ

3) การลดความเหลื่อมล้ำของสังคม และการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ

4) การศึกษาและเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

5) การยกระดับคุณภาพบริการด้านสาธารณสุข และสุขภาพของประชาชน

6) การเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ

7) การส่งเสริมบทบาทและการใช้โอกาสในประชาคมอาเซียน

8) การพัฒนาและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและ

พัฒนานวัตกรรม

9) การรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากร และการสร้างสมดุลระหว่างอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

10) การส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาลและการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ

11) การปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

จากนโยบายที่ได้แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ จะเห็นได้ว่ามีหลายนโยบายที่สอดคล้องและเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการมีงานทำ ได้แก่ นโยบายที่ 3 การลดความเหลื่อมล้ำของสังคม และการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐโดยกำหนดการดำเนินการ คือ ในระยะเฉพาะหน้า เร่งสร้างโอกาส อาชีพ และการมีรายได้ที่มั่นคงแก่ผู้ที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน พร้อมทั้งยกระดับคุณภาพแรงงาน

โดยให้แรงงานทั้งระบบมีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้และพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานในทุกระดับอย่างมีมาตรฐาน การเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมที่มีความหลากหลาย เนื่องจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยสร้างความเข้มแข็งและความพร้อมแก่แรงงานไทย และร่วมมือพัฒนาระบบความคุ้มครองทางสังคมของแรงงานอาเซียน และนโยบายที่ 4 การศึกษาและเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม โดยกำหนดจัดให้มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญทั้งการศึกษาในระบบและการศึกษาทางเลือกไปพร้อมกัน เพื่อสร้างคุณภาพของคนไทยให้สามารถเรียนรู้ พัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ ประกอบอาชีพและดำรงชีวิตได้โดยมีความใฝ่รู้และทักษะที่เหมาะสม เป็นคนดีมีคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพการเรียนรู้ โดยเน้นการเรียนรู้เพื่อสร้างสัมมาชีพในพื้นที่ ลดความเหลื่อมล้ำ และพัฒนากำลังคนให้เป็นที่ต้องการ เหมาะสมกับพื้นที่ ทั้งในด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และธุรกิจบริการ พัฒนาค้นทุกช่วงวัย โดยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้สามารถมีความรู้และทักษะใหม่ที่สามารถประกอบอาชีพได้หลากหลายตามแนวโน้มการจ้างงานในอนาคต... ส่งเสริมอาชีวศึกษาและการศึกษาระดับวิทยาลัยชุมชนเพื่อสร้างแรงงานที่มีทักษะ โดยเฉพาะในท้องถิ่นที่มีความต้องการแรงงาน และพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาให้เชื่อมโยงกับมาตรฐานวิชาชีพ

4. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564 ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการมีงานทำ ดังนี้

1) ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับเปลี่ยนให้คนในสังคมไทยมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม และเตรียมคนให้มีทักษะในการดำรงชีวิตสำหรับโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายที่สำคัญ คือ การให้คนในสังคมทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ และความสามารถเพิ่มขึ้น วัยแรงงานมีความรู้และทักษะเป็นไปตามความต้องการของตลาดแรงงาน เป็นต้น

2) ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนไทยทุกคนเข้าถึงบริการทางสังคมที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง

3) ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจขยายตัวอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน และสร้างความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจรายสาขา ทั้งนี้ ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง เช่น การวางรากฐานการพัฒนาอุตสาหกรรมสำหรับอนาคต โดยการวางแผนและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์รองรับอุตสาหกรรมในอนาคต เป็นต้น

5. ยุทธศาสตร์ชาติ – ยุทธศาสตร์ทหาร พ.ศ. 2559 - 2563

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี เป็นประธานการรับฟังการแถลงยุทธศาสตร์ชาติ – ยุทธศาสตร์ทหาร พ.ศ. 2559 - 2563 เมื่อวันที่ 3 กันยายน พ.ศ. 2558 โดยนายกรัฐมนตรีได้กล่าวแสดงความยินดีพร้อมกล่าวว่าแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวมีความสอดคล้องกับ

นโยบายของรัฐบาลเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ ยังกล่าวถึงการที่จะต้องดูแลกลุ่มนักเรียน – นักศึกษา ที่จบมาแล้วไม่มีงานทำ โดยจะต้องหามาตรการรองรับ เช่น การแนะแนววิชาชีพต่าง ๆ ให้กับกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ให้ได้มีโอกาสในการทำงานมากขึ้น

6. ยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2555 - 2559

ยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2555 - 2559 กำหนดยุทธศาสตร์ของวิจัยของชาติที่สำคัญ 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

- 1) การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางสังคม
- 2) การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ
- 3) การอนุรักษ์ เสริมสร้าง และพัฒนาทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 4) การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมและบุคลากรทางการวิจัย
- 5) การปฏิรูประบบวิจัยของประเทศเพื่อการบริหารจัดการความรู้ ผลงานวิจัย นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ ทรัพยากร และภูมิปัญญาของประเทศสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะด้วยยุทธวิธีที่เหมาะสม ที่เข้าถึงประชาชนและประชาสังคมอย่างแพร่หลาย

จากประเด็นยุทธศาสตร์ทั้ง 5 ประเด็นดังกล่าว ได้มีการกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินการ ซึ่งกลยุทธ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการมีงานทำ ได้แก่ กลยุทธ์การส่งเสริมความเข้มแข็งและการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันของท้องถิ่นและสังคมด้วยการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างความมั่นคงในชีวิตให้กับเยาวชน ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และผู้สูงอายุ การวิจัยเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการว่างงาน ตลอดจนการจัดการงานและอาชีพ การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพของแรงงาน และการส่งเสริมทักษะทรัพยากรบุคคลเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เป็นต้น

7. ร่างยุทธศาสตร์ชาติด้านแรงงาน พ.ศ. 2558 - 2569

ร่างยุทธศาสตร์ชาติด้านแรงงาน พ.ศ. 2558 - 2569 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ คือ คนไทยต้องมีงานทำ ทักษะฝีมือดี รายได้ดี มีหลักประกัน มีความปลอดภัย และได้รับการคุ้มครอง โดยกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ 4 ประเด็น ได้แก่

- (1) การส่งเสริมและสนับสนุนให้คนไทยมีงานทำ
- (2) การเพิ่มศักยภาพฝีมือแรงงานให้ได้มาตรฐานสากล
- (3) การคุ้มครองแรงงานสู่มาตรฐานสากล และมีหลักประกันที่มั่นคง
- (4) การบริการจัดการด้านแรงงานสู่สากล

8. แผนแม่บทด้านแรงงาน พ.ศ. 2555 - 2559

กำหนดวิสัยทัศน์ คือ “แรงงานมีศักยภาพสูงเพื่อส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ มีความมั่นคง และมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยมีพันธกิจในการพัฒนากำลังแรงงานและผู้ประกอบการให้มีศักยภาพสูงและสอดคล้องต่อความต้องการของภาคเศรษฐกิจเพื่อเพิ่มขีดความสามารถ

ในการแข่งขันบนเวทีโลก ส่งเสริมให้แรงงานมีความมั่นคงในการทำงาน มีหลักประกันและมีคุณภาพชีวิตที่ดี และพัฒนาระบบบริหารจัดการองค์กรและบุคลากรด้านแรงงานให้มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญดังนี้

- (1) การเสริมสร้างความสมดุลของตลาดแรงงาน และความยั่งยืนให้ภาคแรงงาน
- (2) การเพิ่มขีดความสามารถของกำลังแรงงานและผู้ประกอบการในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ
- (3) การบริหารจัดการด้านแรงงานระหว่างประเทศ
- (4) การเสริมสร้างความมั่นคงและคุณภาพชีวิตที่ดีให้กำลังแรงงาน
- (5) การพัฒนาการบริหารจัดการของกระทรวงแรงงานให้มีความเป็นเลิศ

9. แผนปฏิบัติการของกระทรวงแรงงาน

กระทรวงแรงงานได้จัดทำแผนปฏิบัติการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการมีงานทำตามแนวทางที่กรมการจัดหางานเสนอตามแผนปฏิบัติการของกรมการจัดหางานโดยประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ และ 6 แผนงาน ดังนี้

- 1) ยุทธศาสตร์การฟื้นฟูความเชื่อมั่นและเร่งรัดวางรากฐานที่ดีของประเทศ
 - (1) แผนงานสร้างความปรองดองสมานฉันท์
 - (2) แผนงานป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ
 - (3) แผนงานดำเนินการตามกรอบข้อตกลงประชาคมอาเซียน
- 2) ยุทธศาสตร์ความมั่นคงของรัฐ
 - (1) แผนงานเทิดทูน พิทักษ์ และรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์
- 3) การศึกษา การสาธารณสุข คุณธรรม จริยธรรม และคุณภาพชีวิต
 - (1) แผนงานเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและคุ้มครองแรงงาน
 - (2) แผนงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน

ทั้งนี้ จากแผนยุทธศาสตร์และแผนงานต่าง ๆ กระทรวงแรงงานได้ดำเนินการโดยผ่านโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เช่น โครงการแนะแนวอาชีพ เป็นต้น

10. แผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการมีงานทำ พ.ศ. 2558 - 2562

แผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการมีงานทำ พ.ศ. 2558 - 2562 กำหนดวิสัยทัศน์ คือ คนไทยมีงานทำตามความรู้ความสามารถ มีความมั่นคงและคุณภาพชีวิตที่ดี ประกอบด้วยพันธกิจที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) พัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารตลาดแรงงานให้มีประสิทธิภาพ 2) พัฒนาระบบการแนะแนวอาชีพและส่งเสริมการประกอบอาชีพให้ทันสมัย และ 3) พัฒนาระบบบริการจัดหางานในและต่างประเทศให้สามารถตอบสนองผู้ใช้บริการได้อย่างทั่วถึง ทั้งนี้ ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ 3 ประเด็น ดังนี้

- 1) การพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารตลาดแรงงาน
- 2) การพัฒนาระบบการแนะแนวอาชีพและส่งเสริมการประกอบอาชีพ
- 3) การพัฒนาระบบบริการจัดหางานในและต่างประเทศ

นอกจากกฎหมาย ยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการต่าง ๆ ตามที่ได้กล่าวไปแล้ว การดำเนินงานของรัฐบาลที่ผ่านมาได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการส่งเสริมให้ประชาชนได้มีงานทำเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่ต้นน้ำ คือ นักเรียน นักศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงาน ผ่านนโยบายและการดำเนินงาน ต่าง ๆ เช่น นโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ เป็นต้น นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรียังได้มีมติเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2558 เห็นชอบตามที่กระทรวงแรงงานเสนอในเรื่องการเตรียมความพร้อมกำลังแรงงานก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงานอีกด้วย

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

หากจะกล่าวถึงหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการส่งเสริมการมีงานทำและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แล้ว จะเห็นได้ว่ามีหลายหน่วยงานที่เข้ามาเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น กระทรวงแรงงาน กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น ซึ่งแต่ละกระทรวงก็จะมีภารกิจและบทบาทที่แตกต่างกันออกไป กล่าวคือ กระทรวงศึกษาธิการก็จะรับผิดชอบในเรื่องการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตร เพื่อพัฒนาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ เป็นต้น

8. แนวทางการเสริมทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพให้กับนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561 : บทนำ, 8 - 9) ได้น้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษาในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร ในหลวงรัชกาลที่ 10 ในการสร้างพื้นฐานให้แก่เด็กนักเรียนด้านการมีงานทำ มีอาชีพ ประกอบกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์หนึ่ง คือ เพื่อให้คนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาและส่งเสริมสร้างศักยภาพที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย โดยนักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพทั้งความรู้และทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต ทักษะการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน รวมทั้งมีคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสาธารณะ และสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ เนื่องจากปัจจุบันนี้กระแสโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรงทั้งวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม ตลอดจนด้านอื่น ๆ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้เป็นไปอย่างแพร่หลาย ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิต โลกของการทำงานและการประกอบอาชีพของนานาประเทศ รวมถึงประเทศไทยเป็นอย่างมาก ทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐและเอกชนตระหนักเห็นความสำคัญของการเตรียมความพร้อมพัฒนาประเทศในทุกด้าน โดยกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ “Thailand 4.0” ขึ้น ซึ่งปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามยุทธศาสตร์ดังกล่าว คือ

ทรัพยากรมนุษย์ดังนั้นจึงต้องมีการเตรียมความรู้ทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานที่ถูกต้องและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

เพื่อให้นักเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้สัมผัสและเรียนรู้อาชีพจากสถานประกอบการ/แหล่งเรียนรู้ตามสภาพจริง ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสามารถวางแผนและตัดสินใจเลือกเส้นทางการศึกษาการประกอบอาชีพในอนาคตได้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ ความถนัดของนักเรียน ส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561 : บทนำ, 8 - 9) ได้จัดทำแนวทางการเสริมทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพของนักเรียนขึ้น เพื่อเตรียมคนให้มีทักษะและศักยภาพให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานให้สามารถก้าวสู่โลกแห่งการศึกษาต่อและมีงานทำอย่างมีคุณภาพ การจัดเสริมทักษะอาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถดำเนินการได้โดยร่วมมือกับองค์กรหน่วยงานสถานประกอบการ สังคม ชุมชน หรือสถาบันการศึกษาด้านอาชีพร่วมกันพิจารณานำอาชีพมาจัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างหลากหลาย รวมถึงการให้นักเรียนได้สร้างเสริมประสบการณ์อาชีพและการถอดประสบการณ์อาชีพ ได้ค้นพบความสนใจ และความถนัดของตนเองเห็นเส้นทางชีวิตเพื่อวางแผนศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสามัญ และสายอาชีพ หรือเรียนควบคู่ ทั้งสายสามัญและสายอาชีพ (ระบบทวิศึกษา) และเชื่อมโยงการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาอย่างมีเป้าหมาย หรือกรณีที่ไม่ประสงค์จะศึกษาต่อก็สามารถพัฒนาทักษะอาชีพที่ตกผลึกในตัวนักเรียนไปประยุกต์ใช้ในการประกอบสัมมนาอาชีพเลี้ยงตนเองได้ต่อไปในอนาคต

กรอบแนวคิดในการเสริมทักษะอาชีพ

การเสริมทักษะอาชีพของนักเรียน มุ่งเน้นการให้องค์ความรู้ การฝึกทักษะ เพื่อสร้างความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่เกิดกับตัวนักเรียนเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน โดยผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะเฉพาะด้าน และทักษะจำเป็นสำหรับอาชีพเข้าด้วยกัน เพื่อความสำเร็จของนักเรียนตั้งแต่ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ทั้งด้านการทำงานและการดำเนินชีวิต ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

กรอบแนวคิด	เป้าหมายการจัดกิจกรรม	แนวทางการจัดกิจกรรม
1. สสำรวจและวิเคราะห์งานอาชีพที่นักเรียนสนใจ	นักเรียนสำรวจ วิเคราะห์โลกของอาชีพ และค้นพบความสนใจ ความถนัดและเลือกเส้นทางอาชีพของตนเอง	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนได้สำรวจงานอาชีพที่นักเรียนสนใจ - ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ เปรียบเทียบความสอดคล้องกับตลาดงาน ชุมชน และท้องถิ่น - นักเรียนใช้เครื่องมือประเมินบุคลิกภาพ ความสนใจ และความถนัดของนักเรียนที่สอดคล้องกับอาชีพ (ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานได้รวบรวมเครื่องมือแบบวัดแหวต่าง ๆ ไว้ในเว็บไซต์ www.obeccareer.com)
2. ประสานความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการร่วมกำหนดความรู้ ทักษะอาชีพ และคุณลักษณะที่จำเป็น	สถานศึกษามีการประสานความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้องกำหนดความรู้ทักษะอาชีพ คุณลักษณะและขอบข่ายอาชีพ ทักษะการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ โดยจัดทำรูปแบบการเรียนรู้บูรณาการเพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตามความถนัดและความสนใจ	<ul style="list-style-type: none"> - สถานศึกษาประสานและร่วมมือกับผู้ปกครอง สถานประกอบการ/แหล่งเรียนรู้ สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาในการจัดการเรียนการสอนเสริมทักษะ และการสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพ ระยะเวลา รวมทั้งการจัดเสริมทักษะอาชีพ การใช้สื่อ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ และสถานที่ฝึกประสบการณ์
3. นำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา	สถานศึกษากำหนดหลักสูตรสถานศึกษาในการเสริมทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพในรูปแบบต่างๆ อาทิเช่น รายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รวมถึงการปลูกฝังลักษณะนิสัยในการทำงานให้นักเรียนพัฒนาไปสู่การประกอบอาชีพ	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ประชุมวิเคราะห์ จัดทำแผนกลยุทธ์ และหลักสูตรสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมเสริมทักษะอาชีพร่วมกัน - สถานศึกษาจัดทำแผนการจัดการเสริมทักษะอาชีพ กำหนดเนื้อหาสาระภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ การฝึกทักษะ การสร้างคุณลักษณะที่จำเป็น สอดคล้องกับอาชีพ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา

กรอบแนวคิด	เป้าหมายการจัดกิจกรรม	แนวทางการจัดกิจกรรม
		<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนได้ค้นหา ความถนัด ความต้องการ ค้นพบตัวตน วางแผนเส้นทางการศึกษาต่อและการมีงานทำ - ครูนำแผนการจัดเสริมทักษะอาชีพ ลงสู่ปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน
4. กำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล	มีการวัดและประเมินผลการเสริมทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์ให้กับนักเรียน	<ul style="list-style-type: none"> - สถานศึกษา และผู้ประกอบการมีการร่วมกันกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลในการสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพของนักเรียน - สถานศึกษาจัดทำแนวทาง/เครื่องมือวัดผลด้านความรู้ ทักษะอาชีพ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามสภาพจริง - ผู้บริหารสถานศึกษาทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง นักเรียน และผู้เกี่ยวข้องในการวัดและประเมินผล รวมทั้งรับรองการเรียนอาชีพ

กรอบแนวคิดในการสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพ

การสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพ มุ่งให้นักเรียนมีความตระหนักรู้ในอาชีพ (Career Awareness) ได้สำรวจอาชีพ (Career Exploration) และเป็นแนวทางในการปฏิบัติสู่การได้สัมผัสโลกของการทำงานตามสภาพจริงจากสถานประกอบการ/แหล่งเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาประเทศไปสู่ Thailand 4.0 โดยผู้บริหาร ครูแนะแนว มีบทบาทสำคัญในการประสานความร่วมมือกับบุคคล/องค์กร/หน่วยงานในการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สร้างเสริมประสบการณ์ในสถานที่การทำงานจริง

กรอบแนวคิด	เป้าหมายการจัดกิจกรรม	แนวทางการจัดกิจกรรม
<p>1. การตระหนักรู้ในอาชีพ (Career Awareness) หมายถึง การรู้ถึงคุณค่าของอาชีพที่มีต่อการดำรงชีวิต</p>	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนรู้จักตนเอง รู้จักโลก อาชีพ - นักเรียนรู้ความสนใจ ความสามารถ และความถนัด เพื่อการเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตน - นักเรียนมีค่านิยมและเจตคติที่ดีต่ออาชีพ - นักเรียนบอกความสำคัญและประโยชน์ของอาชีพที่สนใจ - นักเรียนมีคณต้นแบบในอาชีพที่สนใจ 	<p>ครูให้นักเรียนรู้จักตนเอง โดย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. แบบสำรวจ แบบทดสอบเพื่อการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เช่น โปรแกรมวัดความถนัดทางอาชีพฯ แบบสำรวจความสนใจในอาชีพ จากเว็บไซต์ www.supergen.com www.obeccareer.com www.academic.obec.go.th เป็นต้น 2. จัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรฯ ให้นักเรียนรู้จักตนเอง รู้จักอาชีพ และแนวโน้มตลาดแรงงาน 3. นำข้อมูลผลการเรียน การทำกิจกรรม เพื่อทราบความสนใจ ความสามารถ และ ความถนัดของนักเรียน 4. จัดกิจกรรมเสริมแนะแนวอาชีพ เช่น เชิญ Idol มาแนะแนวอาชีพเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและศึกษาเส้นทางอาชีพของบุคคลต้นแบบ
<p>2. การสำรวจอาชีพ (Career Exploration) การที่นักเรียนได้รับรู้ รู้จักอาชีพต่าง ๆ ทั้งอาชีพท้องถิ่น อาชีพในตลาดแรงงาน และอาชีพที่เกิดขึ้นใหม่ เพื่อนำไปสู่การวางแผนเข้าสู่อาชีพ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนรู้จักตนเองเพื่อสำรวจด้านการศึกษาและอาชีพที่เหมาะสมกับตน - นักเรียนรู้จักอาชีพในชุมชน ท้องถิ่น จังหวัดและภูมิภาค - นักเรียนคาดคะเนอาชีพที่จะหายไป อาชีพในอนาคตที่ต้องการ - นักเรียนมีแนวโน้มความต้องการของตลาดแรงงาน - นักเรียนสำรวจทางเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง 	<p>ครูเสริมประสบการณ์ให้นักเรียนได้ศึกษาและค้นคว้าข้อมูลด้านอาชีพที่ทันสมัยเกี่ยวกับ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ข้อมูลโลกอาชีพ - ข้อมูลตลาดแรงงาน - ข้อมูลสถานประกอบการและแหล่งเรียนรู้ - การศึกษาอาชีพของพ่อแม่ผู้ปกครอง - การสัมผัสอาชีพ - การฟัง การดู การพบปะ Idol อาชีพรุ่นใหม่เพื่อสร้างแรงบันดาลใจ

กรอบแนวคิด	เป้าหมายการจัดกิจกรรม	แนวทางการจัดกิจกรรม
	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนวางแผนเส้นทางสู่อาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัด/ภูมิภาค 	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้ข้อมูลมองหาแนวโน้ม ช่องทางการทำงาน - การศึกษาความเชื่อมโยงของอาชีพต่าง ๆ โดยใช้ข้อมูลจากเว็บไซต์ www.supergen.com www.obeccareer.com www.academic.obec.go.th
<p>3. การเตรียมตัวสู่อาชีพ (Career Preparation)</p> <p>หมายถึง ความพร้อมในการเข้าสู่อาชีพ รวมถึงการทบทวนตนเองทางด้านอาชีพเพื่อนำไปสู่การเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับความถนัด ความสนใจ และบุคลิกภาพของตน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพที่สนใจ - นักเรียนมีทักษะพร้อมเข้าสู่อาชีพที่สนใจ - นักเรียนมีทักษะความสามารถ และคุณสมบัติที่ตลาดแรงงาน/สถานประกอบการต้องการ - นักเรียนทบทวนตนเองทางด้านอาชีพเพื่อเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับตน 	<ul style="list-style-type: none"> - การให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยา - การเตรียมตัวสู่อาชีพ ด้วยกระบวนการ <ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดโปรแกรม/รายวิชาเพิ่มเติมต่อเนื่อง 2. การจัดกิจกรรมวุฒิภาวะทางอาชีพ 3. การจัดชมรมหรือกลุ่มหารายได้ในโรงเรียน 4. การร่วมกับสถานประกอบการรับนักเรียนหารายได้ระหว่างวันหยุดระหว่างปิดภาคเรียน 5. จัดหาที่ปรึกษา/ผู้รู้ ให้นักเรียนริเริ่มทำธุรกิจหรือบริการของตน 6. การฝึกทักษะพื้นฐานของอาชีพที่สนใจหรือที่เลือกศึกษาต่อ 7. เรียนรู้และฝึกการตัดสินใจ - การทบทวนตนเองด้านอาชีพ

นอกจากการเสริมทักษะและสร้างประสบการณ์อาชีพให้กับนักเรียนตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว นั้น ยังมีมีทักษะหรือความชำนาญที่อาจไม่เกี่ยวข้องกับความชำนาญในงานด้านใดด้านหนึ่งโดยตรง แต่เป็นตัวผลักดันให้การทำงานประสบความสำเร็จและก้าวหน้าที่เรียกกันว่าทักษะจำเป็นสำหรับอาชีพ (Soft Skill) ซึ่งเป็นทักษะที่ช่วยส่งเสริมให้การทำงาน ช่วยสนับสนุนเกี่ยวกับการทำงาน ทำให้คนนั้น ๆ มีลักษณะเอื้อต่อการทำงานกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะจำเป็นสำหรับอาชีพดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่า

มีความสอดคล้องกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่นักเรียนจะต้องมีติดตัวก่อนจบการศึกษาเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน ประกอบด้วย

1. ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking & Problem Solving)
2. ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity & Innovation)
3. ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural understanding)
4. ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork & Leadership)
5. ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information & Media literacy)
6. ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing & ICT literacy)
7. ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career & Learning skills)

ทั้งนี้ ทักษะจำเป็นสำหรับอาชีพ (Soft Skills) ที่นับได้ว่ามีความสำคัญในการประกอบอาชีพทุกอาชีพ คือ การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในการทำงานอย่างมีจิตสำนึกบนพื้นฐานของความถูกต้อง นักเรียนต้องได้รับการส่งเสริมในเรื่องของความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความขยันและอดทน ความรับผิดชอบ ความตรงต่อเวลา ฯลฯ เพื่อเป็นการปลูกฝัง ให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะนิสัยที่ดี ที่ควรประพฤติปฏิบัติในการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นคุณธรรมสำคัญที่ช่วยให้การทำงานประสบความสำเร็จ

การเตรียมคุณภาพและความพร้อมของนักเรียนเพื่อเข้าสู่โลกของงานและการมีงานทำ นับเป็นภารกิจสำคัญของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ในการส่งเสริมนักเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจและสร้างเสริมเจตคติที่ดีต่ออาชีพจนช่วยนักเรียนวางแผนการศึกษาต่อเพื่อประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนในสถานประกอบการและตลาดแรงงานในอนาคต ตลอดจนปรับเปลี่ยนทัศนคติให้ตระหนักในคุณค่าของอาชีพว่าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตรวมทั้งสถานการณ์ การทำงานทั้งในและต่างประเทศ และทิศทางพัฒนาตนเพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในวันข้างหน้า

เป้าหมายการเสริมสร้างทักษะอาชีพในสถานศึกษา

เป้าหมายการเสริมสร้างทักษะอาชีพในสถานศึกษา จำเป็นต้องเริ่มตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยคำนึงถึงพัฒนาการและความพร้อมของแต่ละช่วงวัยของนักเรียน ดังนี้

ระดับปฐมวัย

เตรียมความพร้อมให้เด็กได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง โดยจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความสุขและเหมาะสมตามวัย ส่งเสริมให้นักเรียน เป็นคนดี มีวินัย ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ ประหยัด พอเพียง รวมถึงมีโอกาสได้เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง บุคคลและสภาพแวดล้อม รวมทั้งอาชีพของคนในชุมชน สร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง เพื่อกระตุ้นความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเองของเด็กเกี่ยวกับอาชีพผ่านประสบการณ์ตามช่วงวัยของนักเรียน เช่น การเล่นเกมบทบาทสมมติในอาชีพตามแบบบุคคลในครอบครัว หรือในโรงเรียน เป็นต้น

ระดับประถมศึกษา

เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมแนะแนว ให้นักเรียนรู้จักอาชีพ และเห็นความสำคัญของอาชีพ (Career Awareness) ทั้งอาชีพของครอบครัว อาชีพในชุมชน อาชีพในท้องถิ่น อาชีพภายในประเทศและอาชีพนานาชาติ รวมทั้งการแนะนำอาชีพ หรือ ปฐมนิเทศอาชีพ (Career Orientation) ให้นักเรียนมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการทำงาน รู้จักใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในการทำงาน และสามารถทำงานด้วยกระบวนการที่ไม่ซับซ้อนได้ สร้างเสริมลักษณะนิสัยในการทำงานที่พึงประสงค์ ทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความรับผิดชอบ ขยัน อดทน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดออม รวมถึงใช้พลังงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างประหยัด คุ่มค่า และถูกวิธี เพื่อเป็นพื้นฐานสู่การเรียนรู้อาชีพและการฝึกทักษะอาชีพในระดับที่สูงขึ้น

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

การจัดหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนรู้จักตนเอง ค้นพบตนเอง สามารถตัดสินใจวางแผนศึกษาต่อเพื่อเข้าสู่อาชีพ หรือออกไปประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต โดยผ่านการสำรวจความถนัด ความสนใจ ความสามารถของตนเอง (Career Exploration) เรียนรู้ความแตกต่างของอาชีพ และค้นหาความต้องการของตนเองเพื่อเป็นแนวทางในการเลือกอาชีพที่เหมาะสม นักเรียนได้รับประสบการณ์ฝึกทักษะ และเตรียมคุณลักษณะที่จำเป็นของอาชีพต่าง ๆ อย่างหลากหลาย สามารถวางแผนการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสายสามัญและสายอาชีพ หรือเรียนควบคู่ทั้งสายสามัญและสายอาชีพ (ระบบทวิศึกษา) และเชื่อมโยงการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ หรือกรณีที่ไม่ประสงค์จะศึกษาต่อก็สามารถนำทักษะอาชีพที่ตกผลึกในตัวนักเรียนไปประยุกต์ใช้ในการประกอบสัมมาอาชีพเลี้ยงตนเองได้ต่อไป

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

เตรียมนักเรียนเข้าสู่การประกอบอาชีพ (Career Preparation) ศึกษาต่อในสาขาอาชีพที่ตนถนัด สถานศึกษาควรจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนเพื่อวางพื้นฐานความรู้และทักษะทางอาชีพเฉพาะทางมากขึ้น โดยอาจจัดเป็นแผนการเรียนรู้ที่มีจุดเน้นและเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความถนัดและความต้องการของตน มีโอกาสได้รับประสบการณ์และฝึกทักษะทางอาชีพ รวมถึงการปรับตัวเข้ากับอาชีพ (Career Assimilation) โดยทดลองฝึกปฏิบัติงานในสถานการณ์จริง หรือสถานการณ์จำลอง

การเสริมทักษะอาชีพในหลักสูตรสถานศึกษา

การเสริมทักษะอาชีพในหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้นักเรียนได้รับการฝึกทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ เห็นคุณค่าของอาชีพสุจริต และเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ การดำเนินการต้องอาศัยความร่วมมือของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา รวมทั้งบุคลากรที่เกี่ยวข้องภายนอกสถานศึกษาเพื่อระดมความคิด และประสบการณ์มาใช้ในการกำหนดหลักสูตรและพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม มีความสอดคล้องเหมาะสมกับความถนัดของนักเรียน ความพร้อมของสถานศึกษา ความต้องการของตลาดงาน และแนวโน้มลักษณะงานในอนาคต การพิจารณาเลือกจัดเสริมทักษะอาชีพในหลักสูตรสถานศึกษา มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจและวิเคราะห์งานอาชีพที่นักเรียนสนใจ

สำรวจงานอาชีพที่นักเรียนสนใจผ่านกระบวนการต่าง ๆ ทั้งการใช้แบบวัดแวว/กระบวนการแนะแนวอาชีพและการศึกษาต่อ นำข้อมูลมาวิเคราะห์ เปรียบเทียบความสอดคล้องกับตลาดงานจากความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น แผนความต้องการของจังหวัด สำนักงานจัดหางานจังหวัด สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 ประสานความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการกำหนดความรู้ ทักษะอาชีพ และคุณลักษณะที่จำเป็น

ประสานและร่วมมือกับผู้ประกอบการ กลุ่มอาชีพอิสระ วิชาชีพท้องถิ่น ครูผู้สอน ศึกษาค้นคว้าความรู้ทักษะอาชีพ และคุณลักษณะที่นักเรียนต้องมีในการประกอบอาชีพ ระยะเวลาการจัดเสริมทักษะอาชีพ การใช้สื่อ ทรัพยากร อุปกรณ์ และสถานที่ฝึกประสบการณ์

ขั้นตอนที่ 3 นำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษานำแผนการจัดเสริมทักษะอาชีพเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา แล้วเสนอขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อนำไปจัดเสริมทักษะอาชีพให้นักเรียนได้ค้นหาความถนัด ความต้องการ ค้นพบตัวตน วางแผนเส้นทางการศึกษาต่อโดยใช้ร่วมกับเครื่องมือประเมินบุคลิกภาพและความถนัดของนักเรียนที่สอดคล้องกับอาชีพ และผลการเรียนที่เป็นรายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติมและผลการประเมินกิจกรรมพัฒนานักเรียน

ขั้นตอนที่ 4 กำหนดเนื้อหาสาระ และแนวทางการวัดและประเมินผล

กำหนดเนื้อหาสาระภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ การฝึกทักษะ การสร้างคุณลักษณะที่จำเป็นที่สอดคล้องกับอาชีพ ให้นักเรียนได้มีโอกาสลงมือปฏิบัติจากสถานการณ์จำลอง หรือสถานการณ์จริง เพื่อให้ได้รับประสบการณ์ในการแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากกระบวนการ การทำงาน จัดทำเครื่องมือวัดผลด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามสภาพจริง โดยออกแบบเครื่องมือวัดผลตามระดับคุณภาพในแต่ละขั้นตอน และประเมินชิ้นงาน

แนวทางการเสริมทักษะอาชีพในหลักสูตรสถานศึกษา

การเสริมทักษะอาชีพหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาสามารถดำเนินการในวิธีการที่หลากหลาย ประกอบด้วย การบูรณาการในรายวิชาพื้นฐาน 8 กลุ่มสาระ การจัดรายวิชาเพิ่มเติมอาชีพ การค้นคว้าหาอิสระเกี่ยวกับอาชีพ การจัดโครงการอาชีพ การจัดฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพ การเสริมทักษะอาชีพในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การประสานความร่วมมือกับสถานศึกษา อาชีวศึกษาเปิดหลักสูตรอาชีพรายถิ่น ทำให้เกิดการปลูกฝังลักษณะนิสัยในการทำงานให้นักเรียนพัฒนาไปสู่การประกอบอาชีพ ดังนี้

1. การเสริมทักษะอาชีพในรายวิชาพื้นฐาน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียนสำหรับรายวิชาพื้นฐานใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ภาษาไทย 2) คณิตศาสตร์ 3) วิทยาศาสตร์ 4) สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 5) สุขศึกษาและพลศึกษา 6) ศิลปะ 7) การงานอาชีพและเทคโนโลยี และ 8) ภาษาต่างประเทศ โดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดสัดส่วนเวลาเรียนของรายวิชาพื้นฐาน ในระดับประถมศึกษารวม 20 หน่วยกิต หรือ 840 ชั่วโมง/ปี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 22 หน่วยกิต หรือ 840 ชั่วโมงต่อปี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 22 หน่วยกิต หรือ 880 ชั่วโมงต่อปี และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 41 หน่วยกิต หรือ 1,640 ชั่วโมงต่อไป

ตามคำสั่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ 922/2561 เรื่อง การปรับปรุงโครงสร้างเวลาเรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในแต่ละระดับชั้นในรายวิชาพื้นฐาน

ระดับประถมศึกษา ปรับเวลาเรียนพื้นฐานของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบท จุดเน้นของสถานศึกษา และศักยภาพของผู้เรียน โดยจัดเวลาเรียนพื้นฐานสำหรับสาระประวัติศาสตร์ 40 ชั่วโมง/ปี ทั้งนี้ ต้องมีเวลาเรียนพื้นฐานรวม จำนวน 840 ชั่วโมงต่อปี และผู้เรียนต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนด

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จัดเวลาเรียนเพิ่มเติม โดยจัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม หรือกิจกรรมเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับจุดเน้นและความพร้อมของสถานศึกษา และเกณฑ์การจบหลักสูตร

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จัดเวลาสำหรับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รวม 3 ปี จำนวน 360 ชั่วโมง

สถานศึกษาสามารถจัดสอนเสริมทักษะอาชีพได้อย่างหลากหลายที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ในรายวิชาพื้นฐาน โดยเฉพาะรายวิชาพื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ซึ่งมีมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่มุ่งเน้นการพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติงาน และประกอบอาชีพโดยตรง รวมถึงการปลูกฝังลักษณะนิสัยในการทำงานให้นักเรียนในลักษณะ Content-free รวมทั้งสถานศึกษาสามารถ บูรณาการเนื้อหา (สาระการเรียนรู้) อาชีพและกิจกรรมการเรียนรู้การสอนอาชีพได้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการ เพื่อพัฒนานักเรียนไปสู่การประกอบอาชีพได้

2. การเสริมสร้างทักษะอาชีพในรายวิชาเพิ่มเติม

โครงสร้างการจัดเวลาเรียนในรายวิชาเพิ่มเติม

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดสัดส่วนเวลาเรียนของรายวิชาเพิ่มเติม ในระดับประถมศึกษาตามสถานศึกษากำหนด ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต หรือ 600 ชั่วโมง หรือไม่น้อยกว่า 5 หน่วยกิตต่อปี และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต หรือ 1,440 ชั่วโมงหรือไม่น้อยกว่า 18 หน่วยกิตต่อปี

ตามคำสั่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ 922/2561 เรื่อง การปรับปรุงโครงสร้างเวลาเรียน ตามหลักสูตรแกนกลางสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2561 ในแต่ละระดับชั้นในรายวิชาเพิ่มเติม ดังนี้

ระดับประถมศึกษา จัดเวลาเรียนเพิ่มเติม โดยจัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม หรือกิจกรรมเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับจุดเน้นและความพร้อมของสถานศึกษา และเกณฑ์การจบหลักสูตร เฉพาะระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 สถานศึกษาอาจจัดให้เป็นเวลาสำหรับสาระการเรียนรู้พื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จัดเวลาเรียนเพิ่มเติม โดยจัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมหรือกิจกรรมเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับจุดเน้นและความพร้อมของสถานศึกษา และเกณฑ์การจบหลักสูตร

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จัดเวลาเรียนเพิ่มเติม โดยจัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมหรือกิจกรรมเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับจุดเน้นและความพร้อมของสถานศึกษา และเกณฑ์การจบ

ซึ่งสถานศึกษาสามารถจัดเสริมทักษะอาชีพเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ความแตกต่างของอาชีพ ความรู้และทักษะที่ต้องมีในการประกอบอาชีพ เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสสำรวจ ค้นพบความถนัด ความสนใจของตนเองเพื่อคิดวางแผนการศึกษาสู่อาชีพ หรือออกไปประกอบอาชีพได้

การจัดรายวิชาเพิ่มเติมอาชีพให้นักเรียนได้เรียนรู้ และฝึกปฏิบัตินั้น ด้วยบริบทความพร้อมของสถานศึกษาที่มีความแตกต่างกัน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาได้จัดทำคลังบทเรียนเสริมทักษะอาชีพ (www.obeccareer.com) เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เก็บรวบรวมข่าวสารแนวโน้มอาชีพ ข่าวประชาสัมพันธ์อาชีพพัฒนาทักษะอาชีพ การพัฒนาทักษะจำเป็นสำหรับอาชีพ แบบวัดแววอาชีพ เพื่อให้สถานศึกษานำไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนอาชีพต่อไป

สถานศึกษาสามารถดำเนินการจัดการรายวิชาเพิ่มเติมอาชีพ ได้หลายรูปแบบ ดังนี้

2.1 จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมอาชีพหลากหลายให้นักเรียนเลือกเรียนตามความสนใจ (Shopping Course) โดยแต่ละรายวิชา นักเรียนได้รู้ทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ ฝึกทักษะที่จำเป็น และคุณลักษณะที่จำเป็นต่ออาชีพที่สามารถเรียนจบภายในรายวิชานั้น เพื่อสำรวจ ค้นพบความถนัด ความสนใจทางอาชีพ เช่น รายวิชาช่างขนมไทย ช่างแต่งหน้า ช่างถ่ายภาพ ช่างสี ช่างเขียน การสร้างภาพเคลื่อนไหว การปลูกผักอินทรีย์ เป็นต้น

2.2 จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมอาชีพให้เรียนต่อเนื่องเป็นชุดรายวิชา (Block Course) แบ่งเป็น 3 แบบ ได้แก่

2.2.1 ชุดรายวิชามุ่งสู่อาชีพเฉพาะ เป็นรายวิชาที่นักเรียนได้เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ และฝึกทักษะ รวมถึงการเตรียมคุณลักษณะที่จำเป็นเฉพาะอาชีพ เช่น ชุดรายวิชาการสร้างเว็บเพจ 1 และ 2 การสร้างภาพเคลื่อนไหว 1 และ 2 คอมพิวเตอร์กราฟฟิก 1 และ 2 เป็นต้น

2.2.2 ชุดรายวิชาที่เป็นพื้นฐานทางวิชาการสู่อาชีพ เพื่อการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และส่งเสริมการประกอบอาชีพ โดยจัดให้เรียนต่อเนื่องเป็นชุดรายวิชา เช่น คณิตศาสตร์เพิ่มเติม 1 คณิตศาสตร์เพิ่มเติม 2 ชีววิทยาเพื่อสุขภาพ 1 ชีววิทยาเพื่อสุขภาพ 2 ชีววิทยาเพื่อสุขภาพ 3 ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 1 ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 2 ซึ่งวิชาเหล่านี้นักเรียนสามารถนำไปสู่การประกอบอาชีพอิสระเพื่อหารายได้ระหว่างเรียน เช่น การสอนพิเศษวิชาต่าง ๆ เป็นต้น

2.2.3 ชุดรายวิชามุ่งค้นหาอาชีพ เป็นรายวิชาที่นักเรียนได้เรียนทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ และฝึกทักษะ รวมถึงการเตรียมคุณลักษณะที่จำเป็นต่ออาชีพ โดยสถานศึกษากำหนดเป็นชุดรายวิชาให้นักเรียนเรียน หลายอาชีพในกลุ่มอาชีพเดียวกัน แต่ละอาชีพใช้เวลาเรียนสั้น ๆ ภายใน 1 รายวิชา เช่น อาชีพในกลุ่มเกษตรกรรม กลุ่มงานช่าง กลุ่มคหกรรม เป็นต้น จัดเป็น 3 ฐานอาชีพ ใน 1 รายวิชา เช่น อาชีพในกลุ่มเกษตรกรรม จัดเป็นฐานการปลูกพืชสมุนไพร ฐานการเลี้ยงไก่ไข่ และฐานการทำปุ๋ยชีวภาพ เรียนประมาณ 6 สัปดาห์ต่อ 1 ฐาน

การจัดการเรียนรู้วิชาเพิ่มเติมอาชีพสามารถจัดได้ทั้งภายในห้องเรียน นอกห้องเรียน โดยจัดในสถานปฏิบัติงาน สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ ฯลฯ ทั้งนี้ให้ขึ้นอยู่กับสภาพความพร้อมของสถานศึกษา นักเรียน และดุลยพินิจของผู้สอน การจัดการเรียนการสอนต้องเน้นให้นักเรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การศึกษาค้นคว้า ฝึกประสบการณ์การทำงาน นำเสนอผลงาน/ผลิตภัณฑ์ และสรุปองค์ความรู้เป็นรายบุคคล เป็นคู่ และเป็นกลุ่ม การจัดตารางเรียน

ของรายวิชาเพิ่มเติมอาชีพ อาจจัดเวลาสำหรับการเรียนการสอนแต่ละครั้งไม่เท่ากัน โดยคำนึงถึงความยากง่ายของสิ่งที่เรียน และช่วงเวลาการฝึกปฏิบัติ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เน้นการวัดตามสภาพจริง (Authentic Assessment) โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เพื่อวัดและประเมินผลทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถในการปฏิบัติงาน ทักษะกระบวนการทำงาน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการทำงาน เจตคติ คุณธรรม จริยธรรม รวมถึงการฝึกให้นักเรียนประเมินตนเอง ทั้งด้านความคิด และความรู้สึก โดยให้นักเรียนนำเสนอผลงานของตนว่ามีขั้นตอนกระบวนการทำงานอย่างไร มีจุดบกพร่องจุดดีตรงไหน นักเรียนได้ความรู้อะไรบ้าง และนักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรต่องานที่ทำ ขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้เพื่อน ๆ ได้วิพากษ์วิจารณ์งานของนักเรียนอันจะนำไปสู่ความภาคภูมิใจ

3. การจัดรายวิชาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเกี่ยวกับอาชีพ

โรงเรียนมาตรฐานสากลได้กำหนดให้จัดรายวิชาเพิ่มเติมในลักษณะ Block Courses คือ การจัดรายวิชาศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ซึ่งสามารถนำมาจัดเพื่อเสริมความรู้และทักษะอาชีพ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาอาชีพที่ตนสนใจ โดยจัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม 2 รายวิชา ที่เรียนต่อเนื่องกันภาคเรียนละ 1 รายวิชา และกิจกรรมพัฒนานักเรียน เรียนในชั้นปีใดก็ได้ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนี้

รายวิชาเพิ่มเติมที่ 1 การศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ (Research and Knowledge Formation – IS1) เวลาเรียน 1 – 1.5 หน่วยกิต ในรายวิชานี้ เป็นการศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ โดยนักเรียนเลือกประเด็นที่สนใจในการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพ เพื่อกำหนดประเด็นปัญหา ตั้งสมมติฐาน ค้นคว้า แสวงหาความรู้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ และฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ โดยครูผู้สอนต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของนักเรียน ความยากง่ายของชิ้นงานหรือภาระงาน ที่ปฏิบัติต้องเหมาะสม

รายวิชาเพิ่มเติมที่ 2 การสื่อสารและการนำเสนอ (Communication and Presentation – IS2) เวลาเรียน 1 – 1.5 หน่วยกิต ในรายวิชานี้ เป็นการเรียนรู้ต่อเนื่องจากรายวิชาแรก โดยการนำสิ่งที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับอาชีพจากรายวิชา IS1 มาเขียนรายงาน หรือเอกสารทางวิชาการและนำเสนอเพื่อสื่อสารถ่ายทอดข้อมูลความรู้ให้ผู้อื่นเข้าใจ

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การนำองค์ความรู้ไปใช้บริการสังคม (Social Service Activity : IS3) เป็นการทำกิจกรรมที่เชื่อมโยงจากการเรียน IS2 โดยนักเรียนนำสิ่งที่เรียนรู้หรือประสบการณ์ทางอาชีพไปประยุกต์ใช้ในการทำประโยชน์ต่อสังคมในการจัดการเรียนรู้ นักเรียนจะเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้รับความรู้ เป็นผู้ตระหนักในความสำคัญของกระบวนการการศึกษาค้นคว้าของตนเอง เห็นคุณค่า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ โดยเห็นว่าแหล่งเรียนรู้มีหลากหลาย และครูผู้สอนเป็นส่วนหนึ่งของแหล่งเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถแลกเปลี่ยนความเห็น ขอความช่วยเหลือเมื่อศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

การวัดและประเมินผลรายวิชาการศึกษา ค้นคว้า และสร้างองค์ความรู้ (Research and Knowledge Formation – IS1) และการสื่อสารและการนำเสนอ (Communication and Presentation – IS 2) ต้องประเมินและตัดสินผลการเรียนโดยให้ระดับผลการเรียนรู้รายวิชาตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดและกิจกรรมการนำองค์ความรู้ไปใช้บริการสังคม (Social Service Activity – IS3) ให้วัดและประเมินผลการวางแผนการปฏิบัติกิจกรรม ตามแผนที่กำหนดและการสรุปรายงานผลการปฏิบัติกิจกรรม โดยให้ผลการประเมินเป็น ผ่าน/ไม่ผ่าน ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

4. การจัดโครงการอาชีพ

โครงการอาชีพเป็นเครื่องมือและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์อย่างยิ่งในการสอนและกระบวนการทำงานและวางรากฐานทักษะทางอาชีพแก่นักเรียน ทั้งอาชีพที่มีลักษณะเป็นงานผลิตและ/หรืองานบริการ รวมถึงการปลูกฝังเจตคติที่ดีในการประกอบอาชีพแก่นักเรียน เป็นการจัดการเรียนรู้งานอาชีพที่ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในอาชีพตามความต้องการ หรือความสนใจของนักเรียนจนครบกระบวนการเพื่อค้นหาคำตอบด้วยตนเอง เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ การวางแผน การปฏิบัติงาน การจัดการกับผลผลิต การจัดจำหน่าย การให้บริการ รวมทั้งการจัดการรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตหรือการให้บริการ โดยมีครูเป็นที่ปรึกษาการปฏิบัติโครงการอาชีพ ซึ่งโครงการอาชีพอาจจัดทำโดยการรวมกลุ่มนักเรียนที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกันได้ ในหนึ่งห้องเรียนอาจมีโครงการอาชีพแตกต่างกันได้ตามความถนัด ความพร้อมและความสนใจของนักเรียน สถานศึกษาสามารถจัดให้นักเรียนได้ทำโครงการอาชีพในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีโดยตรง หรืออาจเป็นโครงการที่บูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้

การเสริมทักษะอาชีพด้วยโครงการอาชีพ จะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับวัย และวุฒิภาวะของนักเรียน ควรจัดตามความจำเป็น ไม่ควรให้มากเกินไป หรือในการดำเนินงานต้องไม่มีค่าใช้จ่ายสูงเกินไป และครูผู้สอนต้องดูแลให้คำปรึกษาตลอดกระบวนการ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนและพัฒนาทักษะของนักเรียน

5. การจัดฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพ

สถานศึกษาสามารถพัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่มีอยู่จัดเป็นฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพเพื่อให้นักเรียนศึกษาหาความรู้จากสถานที่จริง เป็นการสร้างประสบการณ์ตรงที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง ให้กับนักเรียน ซึ่งแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ภายในโรงเรียนก็จะช่วยให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ พร้อมทั้งสำนึกและตระหนักเห็นคุณค่าความสำคัญของอาชีพ สถานศึกษาสามารถจัดรายวิชาพื้นฐานรายวิชาเพิ่มเติมอาชีพ และกิจกรรมพัฒนานักเรียน โดยจัดการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาอาชีพสอดคล้องกับฐานการเรียนรู้ที่มีในสถานศึกษา หรือใช้ฐานการเรียนรู้เป็นแหล่งเรียนรู้อาชีพตามความสนใจของนักเรียนที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยจัดแผนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับฐานการเรียนรู้ เตรียมให้นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติงานอาชีพในฐานการเรียนรู้ที่จัดเตรียมไว้ อาจหมุนเวียนกลุ่มนักเรียนเข้าศึกษาหาความรู้จากฐานการเรียนรู้ ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามแต่ละฐานการเรียนรู้ภายใต้การดูแลของครู หรือครูมีหน้าที่

ประจําฐานการเรียนรู้ ที่จะให้คำแนะนำ อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

6. การเสริมทักษะอาชีพในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ 3 ลักษณะ ได้แก่ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ โดยมี เวลาทำกิจกรรม 120 ชั่วโมง/ปี กิจกรรมนักเรียนเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่สามารถใช้ในการเติมเต็มความรู้ความชำนาญและประสบการณ์ของนักเรียนที่เกี่ยวกับอาชีพให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อค้นพบความถนัด ความสนใจของตนเอง และพัฒนาตนเองให้เต็มตามศักยภาพในการจัดกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน หรือชุมนุม/ชมรม มีหลักการสำคัญ คือ

- 1) จัดตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา
- 2) จัดให้นักเรียนช่วยกันคิด ช่วยกันทำ และช่วยกันแก้ปัญหา
- 3) ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของนักเรียน
- 4) จัดให้เหมาะกับวัย และวุฒิภาวะของนักเรียน รวมทั้งบริบทของสถานศึกษาและ

ท้องถิ่น สถานศึกษาสามารถจัดกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน หรือชุมนุม/ชมรม เพื่อให้นักเรียนรู้จักอาชีพ มีทักษะพื้นฐานการปฏิบัติงานตามอาชีพและสร้างเจตคติที่ดีต่ออาชีพ รวมถึงสร้างนิสัยในการทำงาน การใช้เทคโนโลยี การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจ ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน ระเบียบวินัยในการทำงาน ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นของอาชีพต่าง ๆ

สถานศึกษาควรประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนได้เลือกกิจกรรมอาชีพตามความสนใจ โดยสถานศึกษาเสนอกิจกรรมอาชีพให้นักเรียนเลือก หรือนักเรียนมีความสนใจตรงกัน รวมกลุ่มกันเสนอกิจกรรมอาชีพจากสถานศึกษาจัดให้ ซึ่งอาจเรียกชื่อว่าเป็นชุมนุมอาชีพ หรือชมรมอาชีพ แล้วแต่ตกลงในกลุ่ม

7. การประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาเป็นหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น

สถานศึกษาสามารถประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาใกล้เคียง อาทิเช่น วิทยาลัยการอาชีพ วิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี วิทยาลัยสารพัดช่าง เป็นต้น เพื่อเปิดหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นตามความสนใจของผู้เรียนได้เพิ่มเติม จากการศึกษาสามารถดำเนินการเสริมทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพภายในสถานศึกษา เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เสริมสร้างทักษะและฝึกประสบการณ์อาชีพจากผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเพิ่มเติมในอาชีพต่าง ๆ

เกณฑ์การจบการศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเกณฑ์กลางสำหรับการจบการศึกษาเป็น 3 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

1. เกณฑ์การจบระดับประถมศึกษา

1.1 นักเรียนเรียนรายวิชาพื้นฐานและรายวิชา/กิจกรรมเพิ่มเติม โดยเป็นรายวิชาพื้นฐานตาม โครงสร้างเวลาเรียนที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด และรายวิชา/กิจกรรมเพิ่มเติมตามที่ สถานศึกษากำหนด

1.2 นักเรียนมีผลการประเมินรายวิชาพื้นฐาน ผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

1.3 นักเรียนมีผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมิน ตามที่สถานศึกษากำหนด

1.4 นักเรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่ สถานศึกษากำหนด

1.5 นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักเรียนและมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่ สถานศึกษากำหนด

2. เกณฑ์การจบระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2.1 นักเรียนเรียนรายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติม โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 66 หน่วยกิต และรายวิชา เพิ่มเติมตามที่สถานศึกษากำหนด 17 หน่วยกิต

2.2 นักเรียนต้องได้หน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 77 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 66 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมไม่น้อยกว่า 11 หน่วยกิต

2.3 นักเรียนมีผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนในระดับผ่านเกณฑ์การประเมิน ตามที่สถานศึกษากำหนด

2.4 นักเรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่ สถานศึกษากำหนด

2.5 นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักเรียนและมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่ สถานศึกษากำหนด

3. เกณฑ์การจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

3.1 นักเรียนเรียนรายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติม โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 41 หน่วย และรายวิชา เพิ่มเติมตามที่สถานศึกษากำหนด

3.2 นักเรียนต้องได้หน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 77 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 41 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต

3.3 นักเรียนมีผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนในระดับผ่านเกณฑ์การประเมิน ตามที่สถานศึกษากำหนด

3.4 นักเรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามสถานศึกษากำหนด

3.5 นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักเรียนและมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินตามสถานศึกษากำหนด

การสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพ (Work Experience)

การสร้างเสริมประสบการณ์เป็นการเปิดและสร้างโอกาสให้นักเรียนได้สัมผัสและทดลองทำงานที่ตนเองสนใจ เพื่อประกอบการตัดสินใจในการเลือกเส้นทางการศึกษาต่อและการมีงานทำ รวมทั้งเป็นการสร้างโลกทัศน์ทางปัญญา สร้างมุมมองที่ส่งเสริมให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการประกอบกิจการงานต่าง ๆ ได้ประสบความสำเร็จอย่างมีคุณภาพ โดยเฉพาะการดำเนินการด้านอาชีพที่ต้องอาศัยประสบการณ์ที่หลากหลายเพื่อให้บุคคลประกอบอาชีพเลี้ยงตนให้ประสบความสำเร็จ ดังนั้น การสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนในยุคปัจจุบันที่ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมส่งผลต่อวิถีชีวิตและโลกของงานอาชีพ โดยเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นรอยต่อสำคัญของการตัดสินใจที่เชื่อมต่อกับอาชีพในอนาคต

ความหมาย

การสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพ (Work Experience) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หมายถึง กระบวนการดำเนินการให้นักเรียนได้สำรวจ รู้จัก และค้นพบตนเองและอาชีพเข้าสู่โลกของการทำงานตามสภาพจริงในสถานประกอบการ/แหล่งเรียนรู้ เพื่อเรียนรู้โลกของอาชีพสร้างเสริมประสบการณ์และพัฒนาคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน

แนวทางการสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพ

การสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพสามารถดำเนินการได้ 2 ลักษณะ คือ

1. **การสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพในชั้นเรียน** หมายถึง การจัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้สำรวจและรู้จักตนเองเกี่ยวกับอาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจ รวมทั้งบุคลิกภาพ โดยการเสริมทักษะอาชีพผ่านหลักสูตรสถานศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย การใช้กระบวนการและกิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียน เช่น แบบวัดความสนใจในอาชีพ แบบวัดบุคลิกภาพ และแบบวัดความถนัด เป็นต้น

2. **การเสริมสร้างประสบการณ์อาชีพนอกชั้นเรียน** หมายถึง สนับสนุนและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สัมผัสโลกของการทำงานตามสภาพจริงจากครอบครัว/สถานประกอบการ/แหล่งเรียนรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการสำรวจโลกของอาชีพ เสริมสร้างทักษะพื้นฐานอาชีพ และพัฒนาคุณลักษณะการทำงาน เช่น การสัมผัสงาน การเยี่ยมชมสถานประกอบการ เรียนรู้จากภูมิปัญญาชาวบ้าน การฝึกงาน เป็นต้น

สถานประกอบการ/แหล่งเรียนรู้

ลักษณะสถานประกอบการ/แหล่งเรียนรู้ในการส่งเสริมประสบการณ์อาชีพ ควรเป็นสถานที่ที่มีความปลอดภัย ไม่เป็นแหล่งอบายมุข รวมทั้งยินดีให้การสนับสนุนการสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

สถานประกอบการและแหล่งเรียนรู้ที่โรงเรียนจัดหาเพื่อสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพสำหรับนักเรียนนั้น ขึ้นอยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาและผู้ปกครอง โดยคำนึงถึงความปลอดภัยระหว่างการเดินทางและความปลอดภัยระหว่างเรียนรู้เป็นสำคัญ สถานประกอบการและแหล่งเรียนรู้มีดังนี้

1. ที่บ้าน โดยผู้ปกครองเป็นผู้มีส่วนในการสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพ สำหรับบุตรหลาน เช่น การทำงานช่วยผู้ปกครอง หรือกิจกรรมของผู้ปกครอง
2. ภายในชุมชนหรือท้องถิ่น โดยสถานประกอบการในบริเวณใกล้เคียงโรงเรียนมีส่วนในการสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพ เช่น วิชาสหกิจชุมชน ศูนย์ O-TOP ศูนย์ฝึกอาชีพในชุมชน/กลุ่มแม่บ้าน โรงพยาบาล สถานีตำรวจ
3. ภายในอำเภอ/จังหวัด โดยสถานประกอบการภายในอำเภอ/จังหวัด
4. ต่างจังหวัด เช่น การติดตามผู้ปกครองที่ไปทำงานหรือประกอบอาชีพ

ลักษณะงานเพื่อการสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพ

การสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพสำหรับนักเรียน ควรมีลักษณะงานดังนี้

1. เป็นอาชีพ/งานที่นักเรียนถนัด สนใจ และสอดคล้องกับพัฒนาการและความต้องการของนักเรียน
2. งานที่เรียนรู้ไม่เป็นอันตราย
3. ภาระงานเหมาะสมกับวัยของนักเรียน และไม่สร้างความเสียหายแก่ระบบงานและไม่ส่งผลกระทบต่อตนเอง
4. กำหนดช่วงเวลาการทำงานที่เหมาะสมในแต่ละระดับ

ระยะเวลาดำเนินการ

สถานศึกษาสามารถดำเนินการจัดกิจกรรมสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพได้ทั้งในชั้นเรียน และนอกชั้นเรียน ในช่วงเวลาที่หลากหลาย อาทิ เช่น ช่วงเวลาหลังเลิกเรียน วันหยุดเสาร์-วันอาทิตย์ รวมทั้งใช้เวลาในช่วงปิดภาคเรียนของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้สร้างเสริมประสบการณ์อาชีพในช่วงปิดภาคเรียนที่ 1 ตามความพร้อมและบริบทของสถานศึกษา

การประเมินผล

ครูที่ปรึกษาใช้ข้อมูลจากแบบบันทึกการสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพของนักเรียน เพื่อประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน ซึ่งแบบบันทึกฯ นี้ นักเรียนทุกคนจะต้องนำติดตัวไป ขณะเข้าร่วมการสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพ โดยมีผู้ดูแลนักเรียนในสถานประกอบการหรือแหล่งเรียนรู้ และผู้ปกครอง ร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดย

- ไม่ตัดสิน ได้-ตก

- ระยะเวลา 2 สัปดาห์ โดยจำนวนชั่วโมงในแต่ละวันขึ้นอยู่กับลักษณะงานที่ไปเรียนรู้ หรือตามสถานศึกษากำหนด

- พิจารณาความเข้าใจลักษณะงานและอาชีพ

- พิจารณาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรฯ

การทำบันทึกการเรียนรู้ประจำวันของนักเรียนช่วงฝึกประสบการณ์

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถประเมินความพึงพอใจของนักเรียน และผู้ปกครองต่อการสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพที่โรงเรียนดำเนินการ โดยการพูด การสัมภาษณ์ หรือใช้แบบสำรวจความพึงพอใจต่อการสร้างเสริมประสบการณ์

ในการจัดการเรียนการสอนเสริมทักษะทางอาชีพในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นั้น สถานศึกษาสามารถจัดได้หลากหลายตามความเหมาะสม อย่างไรก็ตามการพัฒนาและนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องเข้าใจบทบาทของตนเอง และต้องประสานความร่วมมือกันอย่างจริงจัง ซึ่งหน่วยงานทั้งระดับท้องถิ่นและสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนให้การจัดการเรียนการสอนเสริมทักษะอาชีพที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียน ความต้องการของตลาดงาน สถานการณ์แรงงานของประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักบริหารงานกรมมัธยมศึกษาตอนปลาย จึงได้วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาการศึกษาที่เกิดขึ้นและสังเคราะห์องค์ความรู้สำคัญที่จะช่วยให้การจัดการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษา มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และเป็นการเรียนการสอนในระบบ Education 4.0 นำมากำหนดเป็นกรอบการบริหาร จัดการศึกษาใน 7 โมดูล ประกอบด้วย

โมดูลที่ 1 การสำรวจความต้องการของถิ่นฐานในระดับท้องถิ่น เป็นการดำเนินการให้มีคลังแหล่งเรียนรู้ คลังอาชีพในถิ่นฐาน และโปรแกรมการเรียนรู้ตามสมรรถนะสาขาวิชาชีพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์บริบทสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นที่ตั้งโรงเรียน จัดทำคลังทะเบียนชื่อของสถานที่จัดประสบการณ์ ประกอบด้วยแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญด้านกายภาพ ชีวภาพ และวิถีชุมชนสำหรับนำไปจัดทำสาระเนื้อหาของหน่วยบูรณาการของระดับชั้นของหลักสูตรสถานศึกษา

2. เพื่อวิเคราะห์ความต้องการอัตรากำลังแรงงานในภาคประกอบการ กลุ่มอาชีพอิสระ ทั้งภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่ จัดทำคลังทะเบียนให้ความรู้เกี่ยวกับลักษณะของอาชีพ และพื้นฐานความรู้ในแต่ละประเภทและสาขาวิชาชีพ เพื่อจัดทำเครือข่ายความร่วมมือของภาคประกอบการและสถาบันการศึกษาต่อทั้งระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ร่วมมือกันจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของท้องถิ่น

3. เพื่อจัดทำบันทึกความร่วมมือระหว่างภาคประกอบการ กลุ่มอาชีพอิสระกับ สถานศึกษา และสถาบันการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ตลอดจนสถานศึกษาเรียนต่อเฉพาะทางเปิดแผนการเรียนในวิชาเพิ่มเติมและกลุ่มสาระการงานและอาชีพ ให้สอดคล้องกับประเภทและสาขาวิชาชีพที่ภาคประกอบการต้องการ

โมดูลที่ 2 การจัดทำหน่วยเรียนรู้บูรณาการระดับชั้น (Learning Integration) เป็นการดำเนินการให้มีหน่วยเรียนรู้บูรณาการข้ามรายวิชา มีการวิเคราะห์ตัวชี้วัดมาตรฐานรายวิชา ที่นำไปบูรณาการและมีตารางเรียนปกติและตารางเรียนของหน่วยบูรณาการ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดทำหน่วยเรียนรู้บูรณาการระดับชั้น ประกอบด้วย ชื่อหน่วยเรียนรู้บูรณาการ ย่อย หัวเรื่อง หัวเรื่องย่อย และสาระเนื้อหา โดยให้คณะครูในแต่ละระดับชั้นร่วมกันวิเคราะห์ปัจจัยของปรากฏการณ์ในแหล่งเรียนรู้ มีต้นเหตุมาจากอะไร มีอะไรเป็นเงื่อนไข คัดเลือกเพื่อจัดทำหน่วยเรียนรู้บูรณาการในแต่ละระดับชั้น และแต่ละภาคเรียน

2. เพื่อนำตัวชี้วัดมาตรฐานรายวิชามาบูรณาการวัดสาระในหัวข้อและหัวเรื่องย่อยของหน่วยเรียนรู้ บูรณาการระดับชั้น โดยครูผู้สอนรายวิชาของระดับชั้นวิเคราะห์ประเภทและระดับพฤติกรรมที่ใช้วัดของทุกตัวชี้วัดมาตรฐานรายวิชา นำน้ำหนักเวลาและปริมาณคะแนนของตัวชี้วัดมาตรฐานรายวิชา นำไปวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับสาระเนื้อหาในแต่ละหัวเรื่องย่อยที่จะนำไปบูรณาการ

3. เพื่อจัดตารางเรียนของรายวิชาและตารางเรียนรู้ของหน่วยบูรณาการ โดยวิเคราะห์ตัวชี้วัดมาตรฐานรายวิชาที่ต้องรู้ มีความซับซ้อน ยุ่งยาก นำน้ำหนักเวลามาเป็นข้อมูลการจัดตารางสอนแบบจัดการเรียนการสอนของครูรายวิชาปกติ และนำน้ำหนักเวลาทั้งหมดของตัวชี้วัดมาตรฐานรายวิชาที่เหลือมาเป็นข้อมูลการจัดตารางเรียนตามกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในหน่วยเรียนรู้บูรณาการที่ใช้ห้องเรียนรวมหรือห้องเรียนบูรณาการเป็นฐานการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

โมดูลที่ 3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการ เป็นการดำเนินการให้มีใบความรู้และใบกิจกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้ 7 กระบวนการ คือ การฝึกทักษะการสังเกต การฝึกการแสดงออกทางคุณลักษณะและค่านิยม 12 ประการ การสำรวจแหล่งเรียนรู้ของหน่วยบูรณาการ การอภิปราย แลกเปลี่ยนคำถามและคาดเดาคำตอบ การอภิปรายเชื่อมโยงคำถามกับสาระสำคัญของรายวิชา การใช้บรรณานุกรมวางแผนการสืบค้นอ่านหาความรู้ที่เป็นสากลสนับสนุนและการอภิปรายสรุปความรู้สากลตามประเด็นคำถามและความรู้ที่ได้เพิ่มเติม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อออกแบบใบกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการ Five Steps For Learn นำไปสู่การจัดกระบวนการเรียนรู้
2. เพื่อรวบรวมสาระความรู้ที่เกี่ยวกับตัวชีวิต ผลการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ตามเหตุการณ์หรือเหตุการณ์ที่นักเรียนจะแสดงคุณลักษณะและสมรรถนะตามหลักสูตรพร้อมบรรณานุกรม

โมดูลที่ 4 การจัดกิจกรรมความถนัดและความสนใจเฉพาะสาขาวิชาชีพ เป็นการดำเนินการให้มีใบกิจกรรมการจัดกระบวนการ Project Based จำนวน 4 กระบวนการ คือ การตั้งประเด็นสนใจพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการดำรงชีวิต การรวบรวมสร้างความรู้สากล ใช้สร้างกระบวนการและขั้นตอนการพัฒนา นวัตกรรม การปฏิบัติปรับปรุงตามกระบวนการและขั้นตอนการสรุปผล สื่อสารนำเสนอ รวมกลุ่มในวิชาชุมนุมเรียนรู้การเป็นผู้ประกอบการและมีผลงานตามสาขาความเชี่ยวชาญ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อออกแบบใบกิจกรรมตามกระบวนการ Project Based และนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ
2. เพื่อแสดงผลงานที่ได้จากกระบวนการ Project Based ในรูปแบบที่หลากหลายและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

โมดูลที่ 5 การวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง เป็นการดำเนินการให้มีเครื่องมือวัดผลที่มีคุณภาพสูงด้านความรู้ ทักษะและคุณลักษณะ ตามระดับขั้นเหตุการณ์ที่ระบุในมาตรฐานตัวชี้วัดรายวิชาครบทุกตัวชี้วัด ให้สอดคล้องกับการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ในแต่ละใบกิจกรรมและมีเครื่องมือประเมินผลสมดุลเชิงคุณภาพที่แปลผลความสอดคล้องกันในแต่ละกิจกรรมการทำงานของแต่ละใบกิจกรรม เพื่อนำไปใช้แปลเหตุการณ์ที่แสดงออกเป็นระดับคุณภาพของความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่จะแปลผลเป็นคะแนนเก็บและแสดงออกเป็นระดับสมรรถนะ และคุณลักษณะตามหลักสูตร ตลอดจนองค์ประกอบของบุคลิกภาพตามกลุ่มวิชาชีพต่าง ๆ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้มีเครื่องมือวัดผลที่มีคุณภาพสูง ในการวัดด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะตามระดับขั้นเหตุการณ์ที่ระบุในมาตรฐานตัวชี้วัดรายวิชาครบทุกตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ในแต่ละใบกิจกรรม
2. เพื่อพัฒนาเครื่องมือประเมินผลสมดุลเชิงคุณภาพที่แปลผลความสอดคล้องกันระหว่างทักษะ คุณลักษณะ และความรู้ ในแต่ละกิจกรรมการทำงานของแต่ละใบกิจกรรม ในการนำไปใช้แปลผลเหตุการณ์ที่แสดงออกเป็นระดับคุณภาพของทักษะและคุณลักษณะต่อการทำงานตามมาตรฐานตัวชี้วัดรายวิชาที่จะแปลผลเป็นคะแนนเก็บและเป็นระดับสมรรถนะและคุณลักษณะตามหลักสูตร ตลอดจนองค์ประกอบของบุคลิกภาพตามกลุ่มอาชีพต่าง ๆ

โมดูลที่ 6 การพัฒนาสมรรถนะตามสาขาวิชาชีพและจัดทำเส้นทางอาชีพ (Career Path) เป็นการดำเนินการให้มีการประเมินบุคลิกภาพตามกลุ่มสาขาอาชีพให้กับนักเรียนรายบุคคล ใช้เป็นข้อมูลการตัดสินใจเลือกโปรแกรมการเรียนตามสาขาวิชาชีพ มีการพัฒนาสมรรถนะตามสาขาวิชาชีพในรายวิชาเพิ่มเติม โดยกลุ่มสถานประกอบการและความร่วมมือของอาชีวศึกษา การประเมินสมรรถนะสาขาวิชาชีพของนักเรียนรายบุคคลจากความร่วมมือของสำนักงานฝีมือแรงงานจังหวัด และมีการเทียบโอนหน่วยกิตรับวุฒิประกาศนียบัตรวิชาชีพสำหรับนักเรียนที่มีความประสงค์จะขอรับวุฒิที่ 2

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ โดยความร่วมมือของสถานศึกษา สถานประกอบการและสถาบันการศึกษาต่อ
2. เพื่อประเมินบุคลิกภาพการเข้าเรียนตามโปรแกรมสาขาวิชาชีพโดยความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กรมการจัดหางาน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทยและสถาบันการศึกษาต่อ มีการเก็บข้อมูลที่สะท้อนพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนโดยครูผู้สอน หน่วยบูรณาการตามกระบวนการ Five Steps For Learn
3. เพื่อประเมินสมรรถนะสาขาวิชาชีพนักเรียนรายบุคคล โดยบันทึกความร่วมมือกับศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดเพื่อประเมินออกใบรับรองสมรรถนะตามสาขาวิชาชีพ
4. เพื่อเทียบโอนหน่วยกิตรับวุฒิประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยความร่วมมือของสถานศึกษา สถานประกอบการ และสถาบันการศึกษาต่อ

โมดูลที่ 7 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีไปใช้จัดกระบวนการเรียนรู้ เป็นการนำเทคโนโลยีมาช่วยจัดทำคลังทะเบียนแหล่งเรียนรู้ คลังทะเบียนอาชีพ จัดทำโปรแกรมการเรียน จัดทำหน่วยบูรณาการของแต่ละระดับชั้น จัดทำใบกิจกรรม เพื่อมอบหมายให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ จัดทำคลังความรู้และการสืบค้นความรู้ ในรูปแบบออนไลน์ (Online) รายงานผลการส่งการบ้าน จัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลจัดทำคลังข้อสอบและจัดทำเส้นทางอาชีพ (Career Path) นักเรียนรายบุคคล

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้กับกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการของ 5 Steps
2. เพื่อสร้างจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีของนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา

แนวทางการนำการบริหารจัดการศึกษาใน 7 โมดูล สู่การปฏิบัติในสถานศึกษา

สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สามารถนำเอาการบริหารจัดการศึกษาใน 7 โมดูลไปพัฒนาให้สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาในลักษณะของการจัดการเรียนรู้ 4 รูปแบบ ได้แก่

1. รูปแบบสมรรถนะอาชีพระยะสั้น
2. รูปแบบทวิศึกษา

3. รูปแบบเตรียมความถนัดเฉพาะทางกลุ่มสาขาวิชาชีพอุดมศึกษา
4. รูปแบบการเรียนรู้การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจพอเพียง

โดยมีบทสรุปของแต่ละรูปแบบของการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. รูปแบบสมรรถนะอาชีพระยะสั้น โดยให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้รู้จักลักษณะอาชีพต่าง ๆ ในท้องถิ่น แล้วเลือกเรียนหน่วยงานสมรรถนะอาชีพระยะสั้นที่ตนเองสนใจ เพื่อนำไปสู่การค้นพบตัวตนว่ามีความถนัดและบุคลิกภาพเหมาะสมกับสมรรถนะอาชีพใด ซึ่งจะส่งผลต่อการตัดสินใจของนักเรียนในการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นที่อาจจะเป็นการเรียนในสายอาชีพหรือสายสามัญต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายก็จะเลือกแผนการเรียนในกลุ่มสาขาความถนัดเพื่อเรียนต่อระดับอุดมศึกษาได้ตรงกับ ความถนัดและบุคลิกภาพของนักเรียน ลักษณะการจัดวิชาอาชีพ จะกำหนดรายวิชาตามสาขาอาชีพ 5 ประเภท คือ อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม เกษตรกรรม ศิลปกรรม และคหกรรม โดยกำหนดเป็นหน่วยงานสมรรถนะอาชีพระยะสั้นได้หลายหน่วยสมรรถนะเพื่อให้นักเรียนได้รู้จักและเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย

2. รูปแบบทวิศึกษา เป็นการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีทักษะและความถนัดในประเภทและสาขาอาชีพ เช่น ประเภทวิชาชีพอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม คหกรรม เกษตรกรรม การโรงแรมและการท่องเที่ยว ศิลปกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ ประมง และอุตสาหกรรมสิ่งทอ นักเรียนต้องการมุ่งไปสู่สายอาชีพหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ แต่อาจอยู่ไกลไม่สะดวกในการเดินทางไปเรียนในสถาบันอาชีวศึกษา จึงใช้โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดโครงการเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้เวลาเรียนไม่น้อยกว่า 3 ปี ได้วุฒิการศึกษา 2 วุฒิ คือประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ลักษณะการจัดหลักสูตรสถานศึกษาในรายวิชาพื้นฐานและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นผู้จัดการเรียนการสอน สถาบันการศึกษาในสังกัดสำนักงานการอาชีวศึกษาเป็นผู้รับโอนหน่วยกิตเป็นหมวดวิชาทักษะชีวิต หมวดวิชาเลือกเสรีและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามลำดับ สำหรับหมวดทักษะวิชาอาชีพ สถาบันการศึกษาในสังกัดการอาชีวศึกษาเป็นผู้จัดการเรียนการสอน โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้รับโอนหน่วยกิตมาเป็นรายวิชาเพิ่มเติม

3. รูปแบบเตรียมความถนัดเฉพาะทางกลุ่มสาขาวิชาชีพอุดมศึกษา เป็นการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีผลการเรียนในรายวิชาพื้นฐานความถนัดได้ตามเกณฑ์ของระดับความรู้ของกลุ่มสาขาความถนัดในสาขาวิชาในการเรียนต่อระดับอุดมศึกษา 9 กลุ่มสาขาวิชา ได้แก่ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพและชีวภาพ กลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาเกษตรศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาบริหาร พาณิชยศาสตร์และการบัญชี การท่องเที่ยวและโรงแรม กลุ่มสาขาวิชาครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ พลศึกษาและสุขศึกษา กลุ่มสาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ลักษณะการจัดหลักสูตรสถานศึกษา จะจัดแผนการเรียนและรายวิชาเพื่อรองรับการเรียนต่อคณะกลุ่มความถนัดทางสาขาวิชาในการเรียนต่อระดับอุดมศึกษา

4. รูปแบบการเรียนรู้การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจพอเพียง เป็นการนำเอาทักษะความรู้และคุณลักษณะนิสัยจากการเรียนรู้ใน 3 รูปแบบมาใช้พัฒนาการประกอบการและทำธุรกิจขึ้นมาใช้ในการดำเนินวิถีชีวิตได้จริง ใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพเพื่อดำรงชีวิตหรือแก้ปัญหา สนองความต้องการการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติอย่างเชิงประจักษ์โดยใช้กระบวนการ Project-Based Learning: PBL บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราดกรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ดำเนินการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และ สร้างกรอบแนวคิดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

ขั้นที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน ดำเนินการดังนี้ กำหนดกรอบแนวคิดและสร้างรูปแบบการสอน สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ สร้างคู่มือการใช้รูปแบบการสอน และสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราดกรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ดำเนินการ

ระยะที่ 3 การประเมินผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราดกรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

ขั้นที่ 1 การประเมินทักษะในการทำงาน การรักการทำงาน ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพสุจริตของผู้เรียน

ขั้นที่ 2 การประเมินหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราดกรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราดกรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นในครั้งนี้ ดำเนินการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและรูปแบบการสอน แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ แนวทางการเรียนรู้รูปแบบการเตรียมความพร้อมกลุ่มความถนัดทางสาขาวิชาและอาชีพในการเรียนต่อระดับอุดมศึกษา การขับเคลื่อนการศึกษามัธยมศึกษา 4.0 เพื่อการมีงานทำ แนวทางการเสริมทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพให้กับผู้เรียน การพัฒนารูปแบบการสอน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำมากำหนดเป็นโครงสร้างและสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อ

การ มีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

ขั้นที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราดกรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นจากผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลในขั้นที่ 1 แล้วนำผลดังกล่าวมาสร้างเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอน โดยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนสอยดาววิทยา ผู้วิจัยดำเนินการเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดกรอบแนวคิด และสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราดกรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนการสอนและรูปแบบ การสอน แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ แนวทางการเรียนรู้รูปแบบการเตรียมความพร้อมกลุ่มความถนัดทางสาขาวิชาและอาชีพในการเรียนต่อระดับอุดมศึกษา การขับเคลื่อนการศึกษามัธยมศึกษา 4.0 เพื่อการมีงานทำ แนวทางการเสริมทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพให้กับผู้เรียน การพัฒนารูปแบบการสอน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาวิเคราะห์และกำหนดเป็นองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน โดยกำหนดเป็น 4 ตอน คือ 1) ความเป็นมาของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน 2) รูปแบบการจัดการเรียนการสอน 3) การนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนไปใช้ และ 4) ผลที่เกิดจากการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอน

กำหนดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามกรอบการบริหารจัดการโรงเรียน 7 โมดูล เพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการมีงานทำสู่ทักษะความรู้คุณลักษณะนิสัยแห่งศตวรรษที่ 21 ดังภาพที่ 5

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการมีงานทำสู่ทักษะความรู้คู่คุณลักษณะนิสัยแห่งศตวรรษที่ 21



ภาพที่ 5 แสดงโมดูลเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการมีงานทำสู่ทักษะความรู้ คู่คุณลักษณะนิสัยแห่งศตวรรษที่ 21

กรอบการบริหารจัดการโรงเรียน 7 โมดูล เพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการมีงานทำสู่ทักษะความรู้คู่คุณลักษณะนิสัยแห่งศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย

1. สืบหาความต้องการของถิ่นฐานในระดับจังหวัด/อำเภอ มีคลังแหล่งเรียนรู้ มีคลังสถานประกอบการ และคลังแนะนำลักษณะอาชีพ มีแผนการเรียนรู้ตามสมรรถนะสาขาวิชาอาชีพ
2. จัดทำหน่วยเรียนรู้บูรณาการระดับชั้น มีหน่วยเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการของ คณะครู มีการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดรายวิชา และวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ และมาตรฐานของสมรรถนะ มีตารางสอนหน่วยเรียนรู้บูรณาการตามกระบวนการ QSCCS
3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการ มีกิจกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามกระบวนการ QSCCS รูปแบบ Problem-Based Learning มีสื่อความรู้ประกอบการจัดระบบการเรียนรู้ตามขั้นตอนของกระบวนการ QSCCS
4. จัดกิจกรรมพัฒนาต่อยอดสร้างนวัตกรรม มีกิจกรรมการจัดระบบกระบวนการเรียนรู้ตามกระบวนการ QSCCS รูปแบบ Problem-Based Learning มีผลงานและนวัตกรรมของผู้เรียน และจัดแสดงและประกวดผลงาน และจัดกิจกรรมเรียนรู้เป็นผู้ประกอบการ
5. วัดประเมินผลตามสภาพจริง มีเครื่องมือวัดผลคุณภาพสูง มีการแปลผล แสดงผลการประเมินผลสมรรถนะเชิงคุณภาพ

6. พัฒนาสมรรถนะตามสาขาวิชาชีพ จัดทำ Career Path มีรูปแบบฐานสมรรถนะอาชีพระยะสั้น รูปแบบทวิศึกษา รูปแบบการเตรียมความถนัดกลุ่มสาขาวิชาชีพระดับอุดมศึกษา และรูปแบบการเรียนรู้เป็นผู้ประกอบการทำธุรกิจพอเพียง มีแบบประเมินบุคลิกภาพความเหมาะสมด้านอาชีพ มีการประเมินสมรรถนะตามสาขาวิชาชีพ มีการเทียบโอนหน่วยกิตรับวุฒิประกาศนียบัตร

7. ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ มีระบบ อุปกรณ์ และครุภัณฑ์รองรับการเข้าถึงองค์ความรู้อย่างรวดเร็ว กว้างขวาง มีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี

ภายใต้กรอบการบริหารจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 4 รูปแบบ ดังนี้

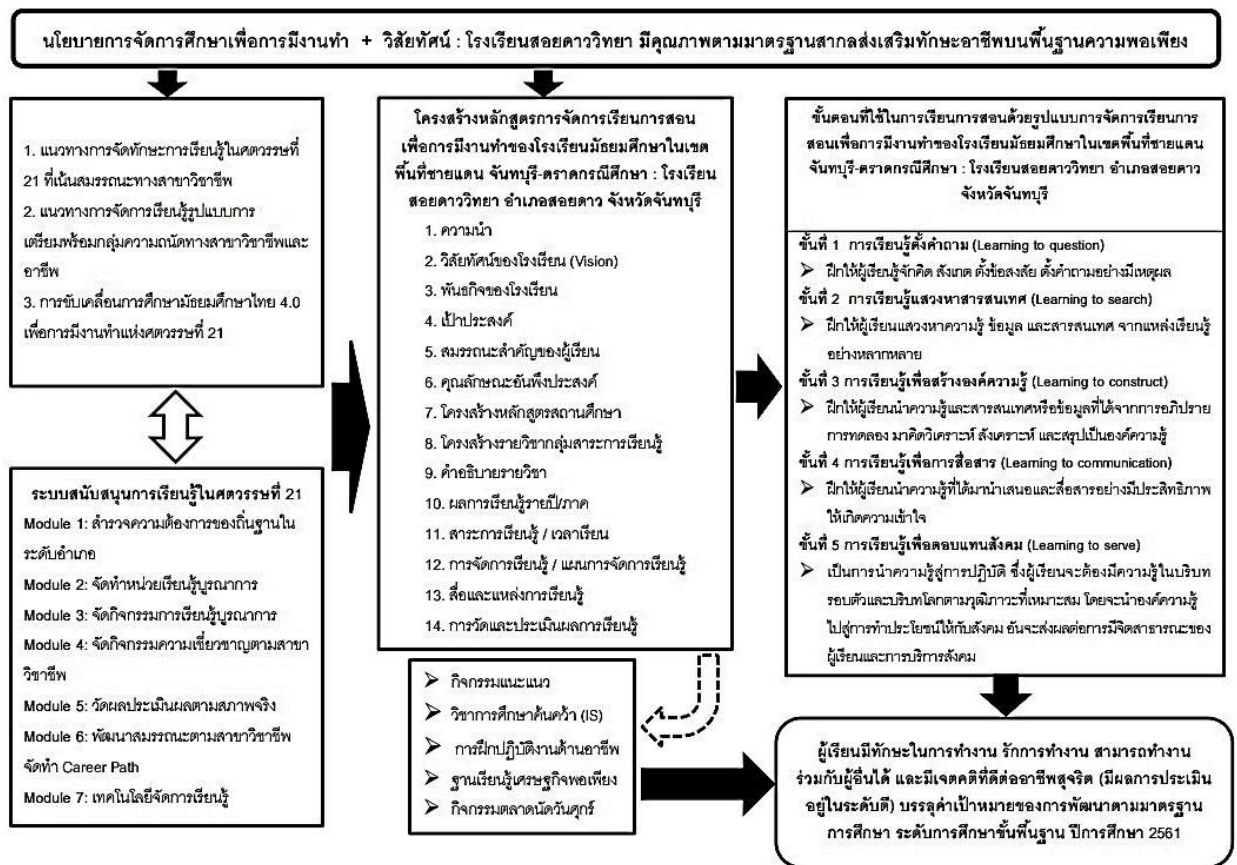
1. รูปแบบฐานสมรรถนะอาชีพระยะสั้น เป็นการแนะนำความสนใจให้ผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้รู้จักลักษณะอาชีพต่าง ๆ ในจังหวัดและอำเภอของตนเอง แล้วเลือกเรียนหน่วยงานสมรรถนะอาชีพระยะสั้นที่ตนเองสนใจ เพื่อฝึกฝนทักษะเบื้องต้นของสมรรถนะอาชีพที่สนใจ ให้นำไปสู่การค้นพบตัวตนว่ามีบุคลิกภาพเหมาะสมกับสมรรถนะอาชีพใด ซึ่งจะมีผลต่อการตัดสินใจของผู้เรียนในการเลือกแผนการเรียนต่อระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในกลุ่มสาขาความถนัดเพื่อเรียนต่อระดับอุดมศึกษาได้ตรงกับความถนัด และบุคลิกภาพของผู้เรียน ลักษณะการจัดวิชาอาชีพจะกำหนดรายวิชาตามสาขาวิชาชีพของประเภทอาชีพใน 5 ประเภท ได้แก่ ประเภทอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม เกษตรกรรม ศิลปกรรม และคหกรรม ซึ่งในรายวิชาตามสาขาวิชาชีพจะถูกกำหนดเป็นหน่วยงานสมรรถนะอาชีพระยะสั้นได้หลายหน่วยงานสมรรถนะ เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักและเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย

2. รูปแบบทวิศึกษา เป็นการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีทักษะและความถนัดในประเภทและสาขาอาชีพ ได้แก่ ประเภทวิชาชีพอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม คหกรรม เกษตรกรรม การโรงแรมและการท่องเที่ยว ศิลปกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศ ประมง และอุตสาหกรรมสิ่งทอ และผู้เรียนต้องการมุ่งไปสู่สายอาชีพ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ แต่มีที่พักอาศัยอยู่ไกลจากวิทยาลัยสายอาชีพ จึงใช้โรงเรียนมัธยมศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดโครงการเรียนร่วมหลักสูตรอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้เรียนเรียนจบในระยะเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี ได้วุฒิ 2 วุฒิ คือ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ และประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ลักษณะการจัดหลักสูตรสถานศึกษาในรายวิชาพื้นฐานและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นผู้จัดการเรียนการสอน วิทยาลัยอาชีวศึกษาเป็นผู้รับโอนหน่วยกิตเป็นหมวดวิชาทักษะชีวิต หมวดวิชาเลือกเสรีและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามลำดับ สำหรับหมวดทักษะวิชาชีพ สถาบันการศึกษาในสังกัด สอศ. เป็นผู้จัดการเรียนการสอน โรงเรียนมัธยมศึกษาชั้นพื้นฐานเป็นผู้รับโอนหน่วยกิตมาเป็นรายวิชาเพิ่มเติม

3. รูปแบบเตรียมความถนัดเฉพาะทางกลุ่มสาขาวิชาชีพอุดมศึกษา เป็นการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีผลการเรียนในรายวิชาที่เป็นพื้นฐานความถนัดได้ตามเกณฑ์ของระดับความรู้ของกลุ่มสาขาความถนัดในสาขาวิชาชีพในการเรียนต่อระดับอุดมศึกษา ได้แก่ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพและชีวภาพ กลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรม

ศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาเกษตรศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาบริหาร พาณิชยศาสตร์การบัญชี การท่องเที่ยวและโรงแรม เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ พลศึกษาและสุขศึกษา กลุ่มสาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ลักษณะการจัดหลักสูตรสถานศึกษาจะจัดแผนการเรียนและรายวิชาเพื่อรองรับการเรียนต่อคณะกลุ่มความถนัดทางสาขาวิชาในการเรียนต่อระดับอุดมศึกษา

4. รูปแบบการเรียนรู้การเป็นผู้ประกอบการทำธุรกิจพอเพียง เป็นการนำเอาทักษะความรู้และคุณลักษณะนิสัยจากการเรียนรู้ใน 3 รูปแบบ มาใช้พัฒนาการประกอบการและทำธุรกิจขึ้นมาใช้ในการดำเนินวิถีชีวิตได้จริง เป็นการประเมินผลการเปลี่ยนแปลงทักษะความรู้และคุณลักษณะนิสัยในตัวผู้เรียนนำมาใช้ประโยชน์ในการประกอบสัมมาอาชีพเพื่อดำรงชีวิต แก้ปัญหาสนองความต้องการการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติอย่างเชิงประจักษ์ โดยกระบวนการ Project-Based Learning: PBL และ Business Model Canvas: BMC บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง



ภาพที่ 6 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยการพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราดกรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราดกรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อยกร่างรูปแบบการจัดการเรียนการสอน โดยมีจุดมุ่งหมายย่อยดังนี้

การยกร่างเอกสารหลักสูตร (ตัวหลักสูตร)ในการยกร่างเอกสารหลักสูตร ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. กำหนดองค์ประกอบของเอกสารการพัฒนาหลักสูตร ตามโครงสร้างหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราดกรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ตามผลการศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร และการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

- 1) ปรัชญา
- 2) เป้าหมายของหลักสูตร
- 3) คุณลักษณะของผู้เรียน
- 4) ชื่อหลักสูตร
- 5) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร
- 6) จำนวนหน่วยกิต หน่วยการเรียนรู้
- 7) สาระและมาตรฐานการเรียนรู้
- 8) ผลการเรียนรู้รายปี/ภาค
- 9) สาระการเรียนรู้
- 10) เวลาเรียน
- 11) การจัดการเรียนรู้
- 12) สื่อและแหล่งการเรียนรู้
- 13) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2. ผู้วิจัยยกร่างเอกสารหลักสูตรตามองค์ประกอบที่ระบุไว้ในข้อ 1 โดยใช้ข้อมูลพื้นฐานจากผลการศึกษาและรวบรวมได้ในขั้นที่ 1

3. ประชุมปฏิบัติการผู้เกี่ยวข้อง เพื่อวิพากษ์ร่างเอกสารหลักสูตรที่ผู้วิจัย ยกร่างขึ้น ซึ่งผู้เข้าร่วมวิพากษ์ จำนวน 15 ประกอบด้วย ผู้วิจัย (นำเสนอร่างเอกสารหลักสูตรและเป็นผู้ดำเนินการรายการ) และผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ

4. ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงแก้ไขร่างเอกสารหลักสูตร ตามมติข้อเสนอแนะจากผลการประชุมปฏิบัติการในข้อ 3

5. ได้เอกสารหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ เตรียมพร้อม สำหรับการทดลองใช้ต่อไป

การยกร่างเอกสารประกอบหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1.1 ศึกษาวิธีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

1.2 ออกแบบหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้ที่ระบุไว้ในโครงสร้าง หน่วยการเรียนรู้และเวลาเรียน โดยแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ผู้วิจัย (หรือครูผู้สอน) ทำการวิเคราะห์ผลการ เรียนรู้ กำหนดหลักฐานการเรียนรู้ (ชิ้นงาน/ภาระงาน) กำหนดวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พร้อม ระบุเครื่องมือที่ใช้ และกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องตามแนวทางที่ระบุไว้ใน เอกสารหลักสูตร

1.3 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ตามการออกแบบ หน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในข้อ 1.2 ซึ่งแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยหัวข้อสำคัญ ดังนี้ 1) สาระสำคัญ 2) ผลการเรียนรู้ 3) จุดประสงค์การเรียนรู้ (จำแนกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ เจตคติหรือ คุณลักษณะ และด้านทักษะ) 4) หลักฐานการเรียนรู้ 5) เนื้อหาสาระ 6) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 7) สื่อ และแหล่งเรียนรู้ 8) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 9) กิจกรรมเสนอแนะ 10) ความคิดเห็น/ ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร 11) บันทึกผลหลังการสอน 12) ภาคผนวก (รายละเอียด สื่อ เครื่องมือวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ และอื่น ๆ พร้อมจัดทำสื่อ และเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในแต่ละ แผนการจัดการเรียนรู้

1.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้ พร้อมสื่อและเครื่องมือวัดและประเมินผลการ เรียนรู้ ในแต่ละแผนการเรียนรู้ ตรวจสอบความเหมาะสมเบื้องต้น แล้วทำการปรับปรุงแก้ไขก่อนให้ ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสม

2. คู่มือการใช้รูปแบบ ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเพื่อให้ครู หรือผู้นำรูปแบบการจัดการเรียน การสอนไปใช้เกิดความเข้าใจ และสามารถนำรูปแบบไปใช้ได้ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบ ดังนี้

2.1 ศึกษาวิธีการจัดทำคู่มือจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.2 ร่างคู่มือการใช้รูปแบบ ตามองค์ประกอบ ดังนี้

1) ความเป็นมาของรูปแบบ

2) การพัฒนารูปแบบ

3) แนวทางการนำรูปแบบไปใช้

2.3 นำคู่มือการใช้รูปแบบ ตรวจสอบความเหมาะสมเบื้องต้น ทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระฯเตรียมพร้อมสำหรับการทดลองใช้ต่อไป

ระยะที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราดกรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี
ดำเนินการ

ดำเนินการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราดกรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี กับผู้เรียน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โดยดำเนินการดังนี้

1) จัดพิมพ์เอกสารหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ในสถานศึกษา ฉบับสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางหลักในการดำเนินการจัดการเรียนการสอน

2) จัดพิมพ์เอกสารหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ในสถานศึกษา ฉบับกลุ่มสาระการเรียนรู้ ครบทั้ง 8 กลุ่มสาระ

3) กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน ในกิจกรรมแนะแนว วิชาการศึกษาค้นคว้า (IS)

4) กำหนดกิจกรรมฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง และ มอบหมายครูผู้รับผิดชอบในแต่ละฐานการเรียนรู้

5) กำหนด วัน เวลา สถานที่ จัดกิจกรรมตลาดนัดวันศุกร์

6) กำหนด วัน เวลา สถานที่ การฝึกประสบการณ์ด้านอาชีพสำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในช่วงปิดภาคเรียนที่ 1/2562 และมอบหมายงานครูนิเทศการฝึกประสบการณ์

ระยะที่ 3 การประเมินผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราดกรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

ขั้นที่ 1 การประเมินทักษะในการทำงาน การรักการทำงาน ความสามารถในการทำงาน ร่วมกับผู้อื่น และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพสุจริตของผู้เรียน

1) จัดเตรียมแบบประเมินคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต สำหรับผู้เรียน ประเมินตนเอง แบบประเมินมีลักษณะเป็นแบบประเมินระดับพฤติกรรม 5 ระดับ จำแนกการประเมิน เป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 ผู้เรียนวางแผนการทำงาน และดำเนินการจนสำเร็จ ด้านที่ 2 ผู้เรียนทำงาน อย่างมีความสุข มุ่งมั่นพัฒนางาน และภูมิใจในผลงานของตนเอง ด้านที่ 3 ผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และ ด้านที่ 4 ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนเองสนใจ โดยที่ระดับ ความคิดเห็นของผู้ประเมิน ตามเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ผู้เรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ผู้เรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง ผู้เรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ผู้เรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง ผู้เรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2) กำหนดแนวทางการวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐาน การศึกษา มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและมีเจตคติที่ดีต่อ อาชีพสุจริต โดยใช้เกณฑ์การประเมิน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ระดับคุณภาพ
4.51 – 5.00	มากที่สุด
3.51 – 4.00	มาก
2.51 - 3.00	ปานกลาง
1.51 – 2.00	น้อย
1.00 – 1.50	น้อยที่สุด

ขั้นที่ 2 การประเมินหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียน มัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราดกรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

1) จัดเตรียมแบบประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมี งานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราดกรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี สำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ผู้ปกครอง และ กลุ่มที่ 2 ผู้เรียน ลักษณะเป็นแบบประเมินระดับความคิดเห็น 5 ระดับ ด้าน ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และ ผลผลิต จำแนกการประเมินเป็นรายด้าน ดังนี้ ด้านที่ 1 การสร้างและ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านที่ 2 การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และ ด้านที่ 3 ผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา โดยที่ระดับความคิดเห็นของผู้ประเมิน ตามเกณฑ์ในการ พิจารณาดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก
ระดับ 3 หมายถึง	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย
ระดับ 1 หมายถึง	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2) กำหนดแนวทางการวิเคราะห์ผลการประเมินการประเมินหลักสูตรในการ จัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี โดยใช้เกณฑ์การประเมิน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ระดับความเหมาะสม
4.51 – 5.00	เหมาะสมมากที่สุด
3.51 – 4.00	เหมาะสมมาก
2.51 – 3.00	เหมาะสมปานกลาง
1.51 – 2.00	เหมาะสมน้อย
1.00 – 1.50	เหมาะสมน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) คำนวณโดยใช้โปรแกรม คอมพิวเตอร์ (Excel)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการเรียนรู้เพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

ตอนที่ 3 ผลการประเมินทักษะในการทำงาน การรักการทำงาน ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตของผู้เรียน

ตอนที่ 4 ผลการประเมินหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้เพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน พบว่า การเข้ามาทำงานของแรงงานต่างด้าว ได้สร้างผลกระทบทางด้านบวกและลบให้กับประเทศไทยทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น กล่าวคือ มีส่วนในการแย่งอาชีพแรงงานไทย ด้วยเหตุที่นอกจากแรงงานต่างด้าวมียอดราคาแรงที่ถูกลงกว่าแรงงานไทย และหาได้ง่ายแล้ว แรงงานต่างด้าวยังสามารถทำงานได้โดยไม่เลือกงาน ไม่ว่าจะเป็งานในไร่ ในสวน หรือ งานแบกหามต่าง ๆ ซึ่งงานเหล่านี้คนไทยไม่ชอบทำเนื่องจากคนไทยมองว่างานเหล่านี้ เป็นงานระดับล่าง เป็นงานที่สกปรก ยากลำบาก อีกทั้งในปัจจุบันคนไทยเรียนสูงมากขึ้นจึงทำให้ตลาดการจ้างงานขาดแรงงานในระดับล่างเป็นจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องหันไปพึ่งแรงงานต่างด้าว และนอกจากนี้ยังมีการลักลอบเข้ามาในราชอาณาจักร ผลกระทบจากการทำงานของแรงงานต่างด้าวก่อให้เกิดปัญหาสังคมไทย

เป็นอันมากทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคงของประเทศ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทั้งนี้ เพราะภาครัฐไม่สามารถเข้าไปควบคุมกำกับดูแลได้อย่างทั่วถึง

ในท่วงทำนองเดียวกันนี้อาจก่อให้เกิดปัญหาความมั่นคงภายในประเทศ เพราะเมื่อแรงงาน ต่างด้าวเข้ามาเป็นจำนวนมากจะก่อให้เกิดปัญหาชนกลุ่มน้อยภายในประเทศ เนื่องจากหากคนเหล่านี้ก่อความไม่สงบภายใน โดยการชุมนุมเรียกร้องค่าแรงเพิ่มขึ้น หรือรวมตัวตั้งขึ้นเป็นกลุ่มก่ออาชญากรรมหรือก่อวินาศกรรมก็จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงภายในได้ และเมื่อแรงงานต่างด้าวได้เข้ามาเป็นจำนวนมากก็จะส่งผลกระทบต่อด้านสาธารณสุข โดยที่แรงงานต่างด้าวที่เป็นเพศหญิงส่วนหนึ่งมีเป้าหมายเพื่อประกอบธุรกิจอาชีพหญิงบริการ ส่งผลให้เกิดอาชีพหญิงบริการทางเพศข้ามชาติมากขึ้น อันเป็นที่มาของการติดต่อและการแพร่ระบาดของโรค เช่น โรคระบบทางเดินหายใจ ซิฟิลิส มาเลเรีย ไข้ซัง โรคเอดส์ โรคอุจจาระร่วง โรคโปลิโอ เป็นต้น ซึ่งบางโรคเป็นโรคระบาดที่ได้หายไปจากเมืองไทยแล้วก็กลับมาอีก เช่น โรคเรื้อน โรคเหล่านี้เป็นภาวะที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณด้านสาธารณสุข รวมไปถึงด้านสังคม โดยแรงงานส่วนใหญ่ที่เข้ามาในประเทศจะมีลักษณะเป็นตัวคนเดียว แต่เมื่ออยู่นาน ๆ เข้าก็จะมีเรื่องแต่งงานข้ามชาติ ซึ่งเด็กที่เกิดมาต้องเผชิญกับปัญหาเรื่องสัญชาติ การศึกษา สถานภาพทางสังคม ปัญหาความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของประชากร ซึ่งพบว่ามิดีอาญาที่เกิดขึ้นกับคนไทยเป็นจำนวนมาก ได้แก่ คดีอุกฉกรรจ์ และสะเทือนขวัญ คดีประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย คดีลักทรัพย์ วิวาททรัพย์สิน นอกจากนี้ยังรวมไปถึงทางด้านเศรษฐกิจโดยการชะลอตัวของโครงสร้างของอัตราค่าแรงขั้นต่ำ ผลกระทบนี้กระทบกับแรงงานไทยซึ่งถูกกดค่าจ้างแรงงาน เพราะนายจ้างมีทางเลือกที่สามารถจ้างแรงงานต่างด้าวได้หากแรงงานไทยไม่ทำ ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยเป็นประเทศที่มีอัตราจ้างแรงงานขั้นต่ำอยู่ในระดับสูง ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างฐานการผลิตของนักลงทุนในประเทศที่ค่าจ้างแรงงานถูกกว่า ในกรณีเช่นนี้จะส่งผลกระทบต่อสินค้าส่งออกของไทย ซึ่งทำให้ความสามารถในการแข่งขันลดลง

ลักษณะภูมิประเทศของภาคตะวันออก ซึ่งมีพรมแดนติดต่อกัมพูชา เป็นระยะทาง 789 กิโลเมตร โดยมีพื้นที่ที่เป็นที่ราบภูเขาสูงและลำน้ำ แนวพรมแดนบริเวณนี้มีผู้หลบหนีเข้ามาทำงานทุกจุด แต่ที่พบมากที่สุด บริเวณที่เป็นที่ราบ ตั้งแต่บริเวณจังหวัดสระแก้ว จันทบุรี และจังหวัดตราด นอกจากนี้ โรงงานอุตสาหกรรม และภาคเกษตรยังขาดแคลนแรงงานระดับปฏิบัติการจำนวนมาก และต้นทุนแรงงานจากประเทศกัมพูชามีราคาต่ำ ทำให้เกิดการจ้างแรงงานต่างด้าวในรูปแบบเข้าไปเย้นกลับ ซึ่งเมื่อได้ค่าตอบแทนแล้ว ส่วนหนึ่งก็นำเงินเหล่านั้นมาซื้อสินค้าในประเทศไทย ส่งผลให้เศรษฐกิจบริเวณชายแดนเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม หากปล่อยให้มีการใช้แรงงานต่างด้าวโดยไม่มีใบอนุญาตทำงาน เช่นนี้ อาจทำให้เกิดความเสี่ยงด้านความมั่นคงของประเทศในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านการเมือง ได้แก่ ปัญหาการเรียกร้องขอมีสถานะและสิทธิของแรงงานต่างด้าว ผิดกฎหมาย อาจสร้างความกดดันต่อภาครัฐ ปัญหาการพิสูจน์สัญชาติ เนื่องจากประเทศต้นทางไม่รับรองสัญชาติ จึงไม่สามารถระบุสัญชาติได้ ทำให้เกิดปัญหาการควบคุม และการส่งกลับต้นทาง

2. ด้านสังคม เนื่องจากกลุ่มแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองมีสถานะไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ทำให้ถูกจำกัดโอกาสและสิทธิ ส่งผลให้เกิดความกดดัน ต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด จึงเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาอาชญากรรมต่าง ๆ ได้ นอกจากนี้ ยังพบปัญหาเกี่ยวกับบุตรหลานที่เกิดขึ้นภายหลัง ซึ่งจะไม่มีสถานะตามกฎหมาย ทำให้เกิดปัญหาด้านสังคมในระยะยาว

3. ด้านเศรษฐกิจ ทำให้เกิดภาระค่าใช้จ่ายของภาครัฐ เนื่องจากแรงงานต่างด้าวเหล่านี้มาใช้สาธารณูปโภค รวมทั้งรับบริการด้านการศึกษา และสาธารณสุขจากประเทศไทยในขณะที่มิได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสียภาษี ขณะเดียวกัน แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองมีส่วนสำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะที่คนไทยไม่ทำ ดังนั้น การจับกุมแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายอย่างเข้มข้น อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อภาคธุรกิจบางส่วน

อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี เป็นพื้นที่ที่ติดต่อกับราชอาณาจักรกัมพูชา โดยในพื้นที่อำเภอสอยดาว มีพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดพระตะบองและกรุงโพลินของราชอาณาจักรกัมพูชา แนวพรมแดนส่วนใหญ่เป็นคลอง ลำห้วย และสันปันน้ำ ของทิวเขาบรรทัด การส่งเสริมการค้าชายแดนจากปัจจุบันที่จังหวัดได้เปิดจุดผ่อนปรน เพื่อทำการค้าชายแดนกัมพูชาทั้งหมด 5 จุด ได้แก่ 1) จุดผ่อนปรนบ้านฝักกาด อ.โป่งน้ำร้อน 2) จุดผ่อนปรนบ้านแหลม ต.เทพนิมิต อ.โป่งน้ำร้อน 3) จุดผ่อนปรนบ้านบึงชะง่าง ต.เทพนิมิต อ.โป่งน้ำร้อน 4) จุดผ่อนปรนบ้านซันตารี ต.ทุ่งขนาน อ.สอยดาว 5) จุดผ่อนปรนบ้านสวนส้ม ต.สะตอน อ.สอยดาว ทั้งนี้จังหวัดจันทบุรียังมีนโยบายให้มีการผลักดันจุดผ่อนปรนบ้านแหลม และบ้านฝักกาด ให้ปรับฐานะเป็นจุดผ่านแดนถาวร เพื่อให้ประชาชนตามแนวชายแดนทั้งสองประเทศ ติดต่อเข้าออกได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายและสามารถอยู่ได้หลายวัน รวมทั้งสามารถส่งออกและนำเข้าสินค้าได้อย่างถูกต้อง ตามระเบียบกฎหมาย และพิธีศุลกากร จากการเปิดจุดผ่านแดนถาวรและจุดผ่อนปรนเพิ่มขึ้น ทำให้การไปมาหาสู่กันระหว่างสองประเทศมีความสะดวกยิ่งขึ้น รวมถึงการไหลเวียนของสินค้าจำนวนมากมหาศาลของทุก ๆ วัน และที่สำคัญการที่ประเทศไทยขาดแคลนแรงงานเป็นจำนวนมากอยู่แล้วก็ยิ่งไปหนุนเสริมให้แรงงานกัมพูชาเข้ามาทำงานในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้นไปด้วย

โรงเรียนสอยดาววิทยาเป็นโรงเรียนมัธยมประจำอำเภอสอยดาว ซึ่งมีพื้นที่ติดชายแดนกัมพูชา และจัดการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการมีงานทำเพื่อให้ผู้เรียนมีอาชีพ (Career) ในแต่ละช่วงชั้น โดยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้ค้นหาอาชีพตามความต้องการของตนเอง และมีโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สภาพของงานและการฝึกทักษะอาชีพเบื้องต้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้เรียนควรได้เรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพในอนาคตอย่างมีความหมายและได้รับการฝึกประสบการณ์ทางอาชีพ โดยกำหนดให้มีหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการมีงานทำ ประกอบกับผู้ปกครองผู้เรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนกัมพูชา ส่วนใหญ่เป็นผู้อพยพมาจากทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีฐานะค่อนข้างยากจน ฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ไม่สามารถสนับสนุนให้ผู้เรียนศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ โรงเรียนจึงต้องจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของผู้เรียน ซึ่งจะสามารถต่อยอดไปสู่การประกอบอาชีพได้ในอนาคตได้

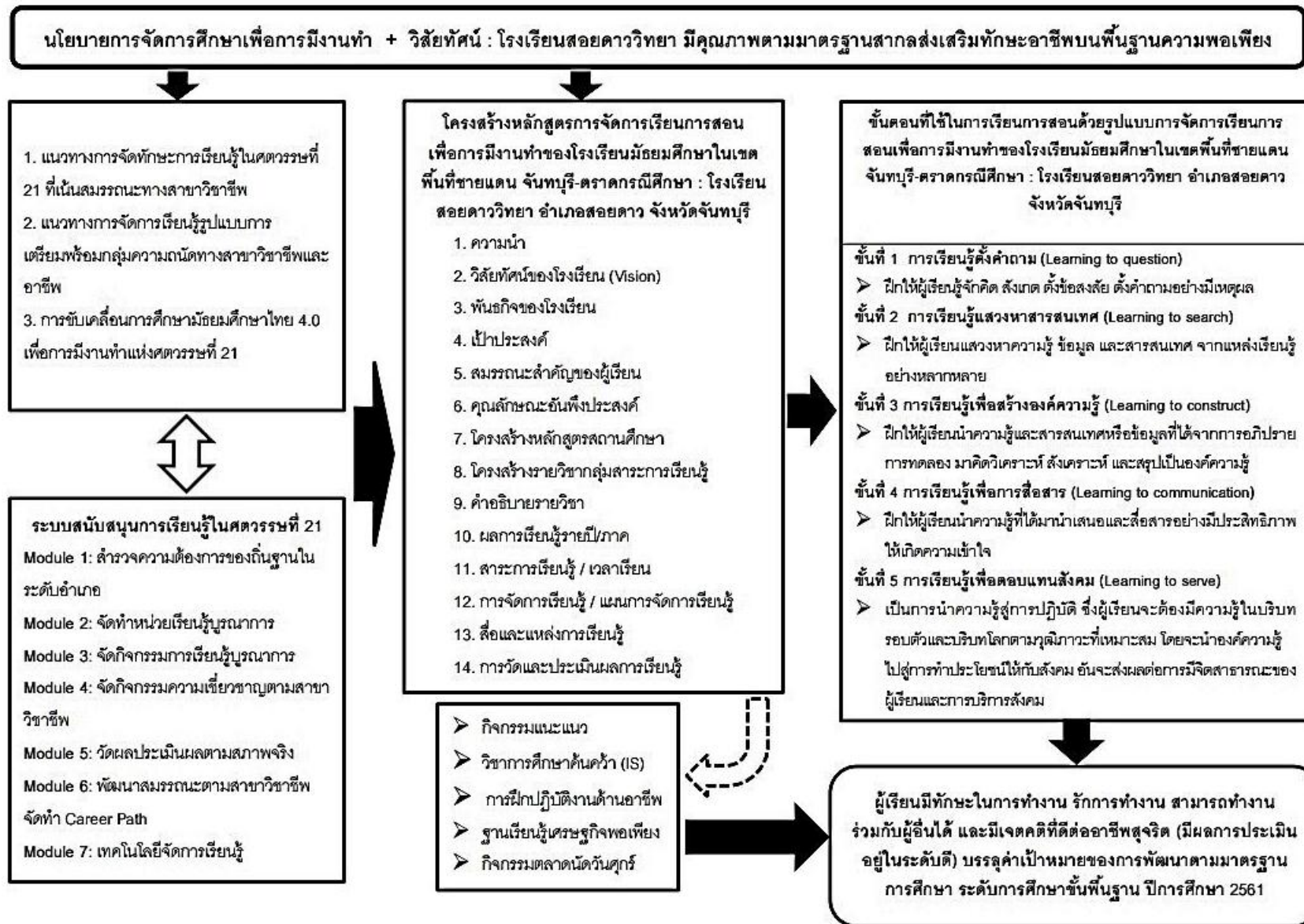
สืบเนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการกำหนดนโยบายในการผลิตผู้เรียนด้านอาชีวศึกษาให้มากขึ้น เพื่อรองรับการจ้างงาน ทั้งภาคธุรกิจบริการ ภาคอุตสาหกรรมและภาคการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มอาชีพ ที่เป็นความต้องการของตลาดแรงงานที่กำลังขยายตัวในทุกภาคส่วน กระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงาน ที่ผลิตกำลังคนจำเป็นอย่างยิ่งต้องเร่งประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ ให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ เรียนทางด้านอาชีพ เนื่องจากสภาพปัจจุบันค่านิยมของผู้ปกครองและผู้เรียนมุ่งที่จะเรียนประเภทสามัญศึกษาเพื่อเข้าสู่ ระดับอุดมศึกษา ส่งผลให้ผลผลิตทางการศึกษาไม่ตอบสนองความต้องการกำลังคนในระดับฝีมือของ สถานประกอบการ รัฐบาลจึงกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตร อาชีวศึกษาและมัธยมศึกษา ตอนปลาย (ทวิศึกษา) ควบคู่กันไปเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ตอนปลายมีความรู้พื้นฐานด้านอาชีพ และสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงาน

โรงเรียนสอยดาววิทยาได้จัดทำบันทึกข้อตกลงกับวิทยาลัยการอาชีพสอยดาว เพื่อจัดหลักสูตรทวิศึกษา ใน 4 สาขา ได้แก่ 1) สาขาการบัญชี 2) สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ 3) สาขางานยานยนต์ และ 4) สาขาช่างไฟฟ้ากำลัง โดยจัดการเรียนวิชาสามัญในช่วงวันจันทร์ ถึง วันพุธ ที่โรงเรียนสอยดาววิทยา และเรียนสาขาวิชาชีพที่วิทยาลัยการอาชีพสอยดาว ในวันพฤหัสบดี และ วันศุกร์

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ได้พัฒนาตามขั้นตอนการสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ นำผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการเรียนรู้เพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรีที่ได้ในขั้นตอนที่ 1 มากำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการมีงานทำ ซึ่งในขั้นตอนการพัฒนารูปแบบนั้น ได้พัฒนาตามขั้นตอน ดังนี้ 1) กำหนดกรอบแนวคิด และสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำ 2) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำ 3) ประเมินความเหมาะสมของเอกสารหลักสูตรของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำ 4) ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำ และ 5) ประเมินการใช้หลักสูตร

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดสำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี แสดงดังแผนภาพในหน้า 105



การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี จากนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ผสานกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน คือ การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล ส่งเสริมทักษะอาชีพ บนพื้นฐานความพอ เพียง มีพื้นฐานมาจากแนวคิดของแนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางวิชาชีพ ซึ่งในศตวรรษที่ 21 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ จึงพยายามเปลี่ยนบทบาทครูจากผู้บรรยายมาเป็นคณะครูร่วมกันออกแบบกิจกรรมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ (Pedagogy) ให้ผู้เรียนใช้เป็นเครื่องมือไปเรียนรู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก และเสนอแนะเครื่องมือการเข้าถึงองค์ความรู้ผ่านวิธีการต่าง ๆ โดยเฉพาะผ่าน Technology ให้เข้าถึงความรู้ได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง นำความรู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยนกับเพื่อนในห้องเรียน เรียกกระบวนการเรียนรู้แบบนี้ว่า Active Learning ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-Centered) ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 สารวิชามีความสำคัญ แต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้ เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้สารวิชา ควรเป็นการเรียนรู้จากการค้นคว้าเองของผู้เรียน โดยครูช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ สารวิชาหลัก (Core Subjects) ประกอบด้วย ภาษาแม่ และภาษาสำคัญของโลก ศิลปะ คณิตศาสตร์ การปกครองและหน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์ และสอดแทรกทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เข้าไปในทุกวิชาแกนหลัก ดังนี้

1. ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม จะเป็นตัวกำหนดความพร้อมของผู้เรียนเข้าสู่โลกการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา และการสื่อสารและการร่วมมือ
2. ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี เนื่องด้วยในปัจจุบันมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อและเทคโนโลยีมากมาย ผู้เรียนจึงต้องมีความสามารถในการแสดงทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและปฏิบัติงานได้หลากหลาย โดยอาศัยความรู้ในหลายด้าน ได้แก่ ความรู้ด้านสารสนเทศ ความรู้เกี่ยวกับสื่อและความรู้ด้านเทคโนโลยี
3. ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ ในการดำรงชีวิตและทำงานในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จ ผู้เรียนจะต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญ ได้แก่ ความยืดหยุ่นและการปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต (Productivity) และความรับผิดชอบเชื่อถือได้ (Accountability) และภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Responsibility)

โดยที่การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องใช้หลักการบูรณาการทั้งแบบในรายวิชา แบบข้ามรายวิชา ข้ามกลุ่มสาระ แบบสหวิทยาการ ตลอดจนพหุวิทยาการ ซึ่งต้องมีการนำความรู้เชิงบูรณาการแห่งศตวรรษที่ 21 บูรณาการเข้าไปในตัวชี้วัดรายวิชาของ 8 กลุ่มสาระ และนำคุณลักษณะนิสัยที่เป็นไป

ตามเกณฑ์ศาสนา เกณฑ์สังคม ไปบูรณาการกับ 3 กลุ่มทักษะ โดยใช้หลักการนำหลักความรู้และคุณลักษณะนิสัยไปอธิบายแก้ปัญหาปรากฏการณ์และกระบวนการ การเกิดทักษะ เกิดเป็นผลผลิตการจัดการศึกษาที่ตัวคุณภาพผู้เรียน ที่มีทักษะความรู้คู่คุณลักษณะนิสัยแห่งศตวรรษที่ 21 ส่งผลลัพธ์ให้ผู้เรียนนำทักษะความรู้คู่คุณลักษณะนิสัยไปวางเส้นทางการศึกษาต่อสู่การประกอบสัมมาอาชีพในอนาคตมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของชุมชน สังคม และประเทศชาติ

การศึกษาในภาคชีวิต (Life - Long Education) จะเกิดจากฐานความต้องการของชุมชน (Felt - Needs) มีผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholders) อันได้แก่ ผู้นำชุมชนและท้องถิ่น ผู้แทนภาคการประกอบการ ผู้แทนกลุ่มอาชีพอิสระ สถาบันการศึกษา หน่วยงานที่สำคัญของภาครัฐและเอกชน ร่วมกำหนดปัญหาและความต้องการทักษะความสามารถและคุณลักษณะของคน รองรับการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมความมั่นคง ภายใต้การเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกที่ชุมชนท้องถิ่นพึงพัฒนาภายใต้วิถีวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมเกิดเป็นความคิดริเริ่มของประชาชน (Initiative) ร่วมกันออกแบบแผนการเรียนรู้ที่มีสาระความรู้รายวิชา กระบวนการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลที่สะท้อนบอกถึงการพัฒนาเกิดความเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายความต้องการที่กำหนดไว้ของชุมชนท้องถิ่น ให้คนและระบบเกิดคุณลักษณะการช่วยเหลือพึ่งพาตนเองได้ (Aided Self-Help) อย่างพอเพียง ยั่งยืน และมั่นคง ภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชนที่เข้ามาประกอบการและร่วมกันทำงาน เกิดผลที่คุณภาพชีวิตของผู้เรียน ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น ตรงกับทิศทางการพัฒนาประเทศ ในยุคการเปลี่ยนแปลงแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งสามารถมองภาพผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) และผลกระทบ (Impact) ของการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้ดังนี้

1. ผลผลิต (Output) เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตัวผู้เรียน ประเมินผลจากผู้เรียนทักษะความรู้และคุณลักษณะนิสัยตรงตามความต้องการของสังคม และตรงกับบุคลิกภาพความถนัดของตัวผู้เรียน
2. ผลลัพธ์ (Outcome) ผู้เรียนนำการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียนไปใช้ดำรงชีวิต มีสัมมนาอาชีพ และมีคุณภาพในการดำเนินวิถีชีวิตในสังคมถิ่นฐาน
3. ผลกระทบ (Impact) สังคมและประเทศชาติพัฒนาได้ตรงทิศทางกับการพัฒนาประเทศในประชาคมโลก นำภาษีจากการประกอบสัมมาอาชีพของประชาชนมาพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน คุณภาพสังคม การศึกษา สาธารณสุข และความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

ดังนั้น การจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงต้องหันมาจัดการศึกษาในภาคชีวิต (Life-Long Education) มุ่งเป้าหมายการพัฒนาไปที่การเกิดทักษะความรู้คู่คุณลักษณะนิสัย รองรับ การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กรอบการบริหารจัดการโรงเรียน 7 โมดูล ประกอบด้วย

Module 1 แนวโน้มลักษณะอาชีพ ความต้องการอัตราแรงงานในพื้นที่

1. กิจกรรมเรียนรู้โลกและอาชีพ งานแนะแนว
2. ครูที่ปรึกษาชั้นเรียนใช้แบบวัดศักยภาพ แผลผล ให้คำปรึกษา
3. ปรับทัศนคติผู้เรียน ผู้ปกครอง วางเส้นทางการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ

Module 2 แผนการเรียนวิชาเพิ่มเติม

1. รูปแบบฐานสมรรถนะอาชีพระยะสั้น ม.ต้น
2. รูปแบบทวิศึกษา ม.ปลาย
3. รูปแบบเตรียมพื้นฐานกลุ่มความถนัดสาขาวิชาเข้าเรียนอุดมศึกษา
4. รูปแบบเรียนรู้เป็นผู้ประกอบการทำธุรกิจพอเพียง

Module 3, 4 ปรับกระบวนการเรียนรู้ (Five Steps for Learn)

1. สำรวจปัญหาความต้องการของชุมชน ตั้งคำถาม คาดการณ์คำตอบ
2. สืบค้น ให้เหตุผลอย่างมีวิจารณญาณในคำตอบของประเด็นปัญหา
3. ทดลองพิสูจน์ยืนยันคำตอบ และสร้างแรงบันดาลใจต่อยอดพัฒนาผลิตภัณฑ์

นวัตกรรม แก้ปัญหาชุมชน

4. สรุปผลการคิดค้นผลิตภัณฑ์ สร้างรูปแบบการสื่อสาร นำเสนอ ให้ชุมชนรับรู้และนำไปใช้แก้ปัญหา
5. จัดการความรู้ (KM) ทำธุรกิจพอเพียง ให้บริการทักษะการใช้ และอำนวยความสะดวกต่อยอดพัฒนา (จัดทำหน่วยเรียนรู้บูรณาการ)

Module 5 วัดผลตามสภาพจริง ประเมินผลสมมูลเชิงคุณภาพ

1. บันทึกประสบการณ์ทักษะความรู้และคุณลักษณะนิสัยตามกระบวนการของหน่วยการเรียนรู้ รู้จักเครื่องมือการใช้งาน นำความรู้มาอธิบายกระบวนการและขั้นตอนการทำงาน บอกประโยชน์และคุณค่าในการใช้ดำเนินชีวิต
2. วัดผลของกระบวนการ วัดผลงาน วัดทั้งกระบวนการและผลงาน
3. เครื่องมือ Ranking, Rating Scale, Rubric Scale
4. ประเมินความสัมพันธ์ของทักษะ คุณลักษณะนิสัย และความรู้จากกราฟหรือสถิติอื่น

Module 6 เครือข่ายภาคประชาชน

1. สถานประกอบการ กลุ่มอาชีพอิสระ กำหนดความต้องการใช้ฝึกและถอดประสบการณ์
2. สถาบันอาชีวศึกษา อุดมศึกษา และสถาบันการศึกษาอื่น เป็นพี่เลี้ยงจัดการแผนการเรียนรู้ กำหนดรายวิชา ผลการเรียนรู้ เพื่อการส่งต่ออย่างเป็นระบบ
3. กรมการจัดหางาน วางเส้นทางสู่การประกอบอาชีพ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน พัฒนาสมรรถนะอาชีพระยะสั้น

Module 7 ประยุกต์ใช้เทคโนโลยี

1. จัดและพัฒนาระบบสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการเข้าถึงองค์ความรู้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง
2. พัฒนาคุณลักษณะจริยธรรมการใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการมีงานทำสู่ทักษะความรู้คู่คุณลักษณะนิสัยแห่งศตวรรษที่ 21

1. สำรวจความต้องการของถิ่นฐานในระดับจังหวัด / อำเภอ มีคลังแหล่งเรียนรู้ มีคลังสถานประกอบการและคลังแนะนำลักษณะอาชีพ มีแผนการเรียนตามสมรรถนะสาขาวิชาชีพ
2. จัดทำหน่วยเรียนรู้บูรณาการระดับชั้น มีหน่วยเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการของคณะครู มีการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดรายวิชา และวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ และมาตรฐานของสมรรถนะ มีตารางสอนหน่วยเรียนรู้บูรณาการตามกระบวนการ QSCCS
3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการ มีกิจกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามกระบวนการ QSCCS รูปแบบ Problem-Based Learning มีสื่อความรู้ประกอบการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามขั้นตอนของกระบวนการ QSCCS
4. จัดกิจกรรมพัฒนาต่อยอดสร้างนวัตกรรม มีกิจกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามกระบวนการ QSCCS รูปแบบ Project-Based Learning มีผลงานและนวัตกรรมของผู้เรียนและจัดแสดงผลงานและประกวดผลงาน และจัดกิจกรรมเรียนรู้เป็นผู้ประกอบการ
5. วัดผลประเมินผลตามสภาพจริง มีเครื่องมือวัดผลคุณภาพสูง มีการแปลผล แสดงผล การประเมินผลสมดุลเชิงคุณภาพ
6. พัฒนาสมรรถภาพตามสาขาวิชาชีพ จัดทำ Career Path มีรูปแบบฐานสมรรถนะอาชีพระยะสั้น รูปแบบทวิศึกษา รูปแบบการเตรียมความถนัดกลุ่มสาขาวิชาชีพระดับอุดมศึกษา และรูปแบบการเรียนรู้เป็นผู้ประกอบการทำธุรกิจพอเพียง มีแบบประเมินบุคลิกภาพความเหมาะสมด้านอาชีพ มีการประเมินสมรรถนะตามสาขาวิชาชีพ มีการเทียบโอนหน่วยกิตรับวุฒิประกาศนียบัตรวิชาชีพ
7. ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีจัดการเรียนรู้ มีระบบ อุปกรณ์ และครุภัณฑ์รองรับการเข้าถึงองค์ความรู้อย่างรวดเร็วกว้างขวาง มีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี

ภายใต้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา นำไปกำหนดโครงสร้างหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี โดยมีองค์ประกอบของหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

- 1) ปรัชญา
- 2) เป้าหมายของหลักสูตร
- 3) คุณลักษณะผู้เรียน

- 4) ชื่อหลักสูตร
- 5) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร
- 6) จำนวนหน่วยกิต หน่วยการเรียนรู้
- 7) สาระและมาตรฐานการเรียนรู้
- 8) ผลการเรียนรู้รายปี /ภาค
- 9) สาระการเรียนรู้
- 10) เวลาเรียน
- 11) การจัดการเรียนรู้
- 12) สื่อและแหล่งการเรียนรู้
- 13) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ในส่วนของหลักสูตรรายวิชา ได้กำหนดขั้นตอนที่ใช้ในการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี – ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการ มีกิจกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามกระบวนการ QSCCS ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเรียนรู้ตั้งคำถาม (Learning to Question)

การตั้งประเด็นคำถาม / สมมติฐาน (Hypothesis Formation) เป็นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิด สังเกต ตั้งข้อสงสัย ตั้งคำถามอย่างมีเหตุผล

ขั้นที่ 2 การเรียนรู้แสวงหาสารสนเทศ (Learning to Search)

การสืบค้นความรู้จากแหล่งเรียนรู้และสารสนเทศ (Searching for Information)เป็นการฝึกให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ ข้อมูล และสารสนเทศ จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น ห้องสมุด อินเทอร์เน็ต หรือจากการปฏิบัติทดลอง เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ (Learning to Construct)

การสร้าง / สรุปลงค์ความรู้ (Construct / Knowledge Formation) เป็นการฝึกให้ผู้เรียนนำความรู้และสารสนเทศหรือข้อมูลที่ได้จากการอภิปราย การทดลอง มาคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปเป็นองค์ความรู้

ขั้นที่ 4 การเรียนรู้เพื่อการสื่อสาร (Learning to Communication)

การสื่อสาร และการนำเสนออย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Communication) เป็นการฝึกให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้มาเสนอและสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพให้เกิดความเข้าใจ

ขั้นที่ 5 การเรียนรู้เพื่อตอบสนองสังคม (Learning to Serve)

การบริการสังคมและจิตสาธารณะ (Public Service) เป็นการนำความรู้สู่การปฏิบัติ ซึ่งผู้เรียนจะต้องมีความรู้ในบริบทรอบตัวและบริบทโลกตามวุฒิภาวะที่เหมาะสม โดยจะนำองค์ความรู้ไปสู่การทำประโยชน์ให้กับสังคม อันจะส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะของผู้เรียนและการบริการสังคม

แนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้น (QSCCS)

1. การจัดการเรียนการสอนโดยการใช้วิจัยเป็นฐาน (Research – Based Instruction) เป็นกระบวนการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ คิดค้นหาคำตอบ และตัดสินใจในการเรียนรู้ของตนเอง โดยมีหลักการสำคัญ คือ จัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และเรียนตามศักยภาพของตนเอง ให้เป็นไปตามหรือใช้กระบวนการวิจัย ประกอบด้วย 1) การกำหนดปัญหา 2) การตั้งสมมติฐาน 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล 4) การวิเคราะห์ข้อมูล 5) การสรุปผล

แนวทางการจัด มี 4 แนวทาง คือ

- 1) ผู้สอนใช้ผลการวิจัยในการเรียนการสอน
- 2) ผู้เรียนใช้ผลการวิจัยในการเรียนรู้
- 3) ผู้สอนใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนการสอน
- 4) ผู้เรียนใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนรู้

2. การจัดการเรียนการสอนแบบโครงงาน (Project-Based Instruction) เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนเหมือนกับการทำงานในชีวิตจริง เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์โดยตรง ได้ทำการทดลองและพิสูจน์สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง รู้จักการทำงานอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ได้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา ได้รู้จักวิธีการต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา และฝึกวิเคราะห์ และประเมินตนเอง โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งตามความสนใจของผู้เรียนอย่างคลุ่มลึก โดยผ่านกระบวนการหลัก คือ กระบวนการแก้ปัญหา ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ เพื่อค้นหาคำตอบด้วยตนเอง จึงเป็นการเรียนรู้จากการได้มีประสบการณ์ตรงจากแหล่งเรียนรู้

ประเภทของโครงงาน

- 1) โครงงานแบบสำรวจ
- 2) โครงงานแบบทดลอง
- 3) โครงงานสิ่งประดิษฐ์
- 4) โครงงานทฤษฎี

รูปแบบการจัดทำโครงงาน

- 1) ชื่อโครงงาน
- 2) คณะทำงาน
- 3) ที่ปรึกษา

- 4) แนวคิด / ทéma / ความสำคัญ
- 5) วัตถุประสงค์ / จุดมุ่งหมาย
- 6) ขั้นตอนการดำเนินงาน / วิธีการศึกษา
- 7) แหล่ง / สถานศึกษา (ถ้ามี)
- 8) วัสดุ อุปกรณ์
- 9) งบประมาณ
- 10) ระยะเวลาการดำเนินงาน
- 11) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ขั้นตอนในการสอนทำโครงการ การจัดการเรียนการสอนแบบโครงการมี 4 ขั้นตอน คือ

- 1) กำหนดความมุ่งหมายและลักษณะโครงการโดยตัวผู้เรียนเอง
- 2) วางแผนหรือวางโครงการ ผู้เรียนต้องช่วยกันวางแผนว่าจะทำอะไร ใช้วิธีการหรือกิจกรรมใด จึงจะบรรลุจุดมุ่งหมาย
- 3) ขึ้นดำเนินการ ลงมือทำกิจกรรมหรือแก้ปัญหา
- 4) ประเมินผล โดยประเมินว่ากิจกรรมหรือโครงการนั้นบรรลุผลตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ มีข้อบกพร่อง และควรแก้ไขให้ดีขึ้นอย่างไร

การประเมินผลการทำโครงการ ครูผู้สอนจะเป็นผู้ประเมินการทำโครงการของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม โดยใช้แบบประเมินแผนผังโครงการพิจารณาตามรายละเอียดดังนี้

- 1) ชื่อเรื่องแสดงถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- 2) ชื่อเรื่องมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาคำถามมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิด
- 3) สมมติฐานมีการแสดงถึงพื้นฐานความรู้เดิม
- 4) วิธีการ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เหมาะสมสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหา
- 5) แหล่งศึกษาสามารถค้นคว้าคำตอบได้
- 6) วิธีการนำเสนอชัดเจน เหมาะสมกับเนื้อหาและเวลา

3. การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem-Based Learning) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) ให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่จากสถานการณ์ที่เป็นปัญหาให้เป็นเครื่องกระตุ้นให้ผู้เรียนเฝ้าหาความรู้เพื่อแก้ปัญหา และผู้เรียนรู้จักทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

หลักการพื้นฐานของการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก

หลักการพื้นฐานของการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักต้องประกอบด้วยการเรียนรู้ 2 ประเภทคือ

- 1) การเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ได้เรียนรู้โดยประสบการณ์ของตนเอง ทำความเข้าใจในเรื่องที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง และเกิดแรงจูงใจจึงจะเรียนอย่างได้ผล

2) การเรียนรู้แบบเอกัตภาพ เป็นการเรียนด้วยตนเอง อาจใช้สื่อการสอนช่วยในการเรียนแบบเอกัตภาพ

การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก เน้นให้ผู้เรียนต้องแก้ปัญหา เรียนเนื้อหา และเรียนรู้วิธีการเรียน มีส่วนร่วมกับคนอื่น ๆ ผู้เรียนจะได้รับความรู้ในเนื้อหาวิชาที่เป็นการบูรณาการ ช่วยพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา พัฒนาการคิดขั้นสูงและทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง พัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมและยังช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนร่วมกัน

ลักษณะที่สำคัญของการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักคือ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้โดยจะเรียนเป็นกลุ่มขนาดเล็ก ผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก ปัญหาที่ใช้เป็นปัญหาที่มีลักษณะคลุมเครือไม่ชัดเจน ช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ และการประเมินผลจากความสามารถจริงในการปฏิบัติ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสออกไปแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งทรัพยากรเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

กระบวนการและขั้นตอนของการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักประกอบด้วยขั้นตอนใหญ่ 3 ขั้นตอนคือ

- 1) ชี้นำเสนอปัญหา เป็นการนำเสนอเหตุการณ์หรือปัญหาตามวัตถุประสงค์และเนื้อหา
- 2) ขั้นสร้างประเด็นการเรียนรู้ ผู้เรียนจะเรียนเป็นกลุ่มเพื่อระบุปัญหา วิเคราะห์ปัญหา กำหนดประเด็นในการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนของการค้นคว้าข้อมูล
- 3) ขั้นสรุป เป็นการอภิปรายเป็นกลุ่ม ทำการแลกเปลี่ยนความรู้ที่ได้ศึกษาค้นคว้ามา รวบรวมความรู้แล้วคัดเลือกข้อมูลเพื่ออธิบายและแก้ปัญหาตามประเด็นการเรียนรู้ที่กำหนด และสรุปความรู้

ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก

ปัจจัยที่ส่งผลร่วมกันต่อผลลัพธ์ที่ได้จากการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก ประกอบด้วย 3 ปัจจัย ได้แก่ ความรู้ก่อนเรียนของผู้เรียน คุณภาพของปัญหาที่ใช้ และการเตรียมผู้สอน เพื่อทำหน้าที่ในกระบวนการกลุ่ม

ลักษณะสถานการณ์ปัญหาหรือปัญหาที่ดีในการจัดการเรียนการสอนควรใช้ปัญหาที่ท้าทายผู้เรียนในการคิดวิจารณ์ญาณระดับสูง

บทบาทผู้สอนและบทบาทผู้เรียนในการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก

- 1) บทบาทผู้สอนในการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก จะต้องปรับเปลี่ยนมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) หรือผู้สนับสนุนการเรียนรู้
- 2) บทบาทผู้เรียนในการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก ต้องมีบทบาทในการตัดสินใจในสิ่งที่จะเรียนและวิธีในการเรียน ในลักษณะเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างกระตือรือร้นเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนทุกขั้นตอน และทำการแก้ปัญหาด้วยตนเองอย่างแท้จริง

การประเมินผลการเรียนรู้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก ต้องประเมินหลายๆ ด้าน สามารถสรุปได้ดังนี้

1) การประเมินความก้าวหน้า เป็นการประเมินผลผู้เรียนขณะเรียนโดยอาจดูข้อมูลที่นักศึกษาหามาว่าสอดคล้องกับปัญหาเพียงไร และการประยุกต์ความรู้ที่หามาได้ในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้อง

2) การประเมินผลสรุป จะประเมินผู้เรียนเมื่อเสร็จสิ้นการเรียนรู้อุทิศการเรียนนั้น โดยอาจประเมินความรู้ในด้านเนื้อหา กระบวนการเรียนรู้ เจตคติ และทักษะ

ข้อจำกัดของการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก

- 1) เป็นการเรียนที่เหมาะสมสำหรับสายวิชาชีพซึ่งเป็นวิทยาศาสตร์ประยุกต์ไม่สามารถนำมาใช้ได้กับทุกรายวิชา
- 2) ผู้สอนต้องมีทักษะในการเป็นผู้สอนประจำกลุ่ม
- 3) ผู้เรียนจะต้องมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองและให้ความร่วมมือในการเรียนร่วมกัน

รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักผ่านเว็บ

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักผ่านเว็บสามารถดำเนินการได้ดังนี้

- 1) นำเสนอปัญหาในระบบ CSCLE โดยใช้กรณีศึกษาหรือเรื่องราวสั้นๆ ผ่านเครือข่ายแล้วให้ระบุถึงสถานการณ์ปัญหาที่ผู้เรียนกำลังเผชิญ และเงื่อนไขบางอย่างพร้อมทั้งอธิบายวิธีการเรียนรู้และสิ่งที่ผู้เรียนต้องทำ
- 2) ผู้เรียนแต่ละคนวิเคราะห์ปัญหาด้วยตนเอง และพยายามหาคำอธิบายความเป็นไปของปัญหา และนำข้อมูลโพสต์ไว้ในเครือข่าย
- 3) ผู้เรียนพิจารณงานที่นำเสนอไว้บนเว็บ ผู้เรียนจะรู้ตนเองแล้วทำการค้นคว้าต่อไปในสิ่งที่ตนยังไม่รู้
- 4) ผู้เรียนแต่ละคนศึกษาและเขียนผลการศึกษาแล้วนำไปไว้ใน CSCLE เพื่อให้กลุ่มเข้าถึงได้
- 5) ผู้เรียนทำการอภิปราย วิพากษ์ สิ่งที่แต่ละคนได้โพสต์ไว้ครั้งสุดท้าย โดยผ่านทาง CSCLE

4. รูปแบบการเรียนการสอนแบบ CRP

รูปแบบการสอนแบบ CRP ประกอบด้วยรูปแบบการเรียนการสอน 3 รูปแบบ คือ

- 1) รูปแบบการเรียนการสอนแบบตกผลึก (Crystal-Based Instructional Model)
- 2) รูปแบบการเรียนการสอนด้วยวิธีวิจัย (Research-Based Instructional Model)
- 3) รูปแบบการเรียนการสอนเชิงผลิตภาพ (Productivity-Based Instructional Model) เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่พัฒนาขึ้น

เป้าหมายหลักทางการศึกษาในการมุ่งพัฒนาบุคคลให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยรูปแบบการเรียนการสอนแบบ CRP นี้ พัฒนาขึ้นอย่างแบบระบบจากแนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเป้าหมาย

1) รูปแบบการเรียนการสอนแบบตกผลึก (Crystal-Based Instructional Model) เป็นวิธีการสอนที่ผู้เรียนต้องมีบทบาทเชิงรุกในด้านการค้นหาความรู้ด้วยตนเองตามประเด็นที่ผู้สอนได้ให้แนวทางไว้กว้างๆ ภายใต้ความเชื่อว่าการถ่ายทอดความรู้ในลักษณะการเขียน การพิจารณา การไตร่ตรอง การอภิปราย และการวิเคราะห์วิพากษ์ ผลงานร่วมกับเพื่อน ในตอนนี้วิทยากรได้ยกตัวอย่างเรื่องของกล้วย โดยให้แบ่งกลุ่มและร่วมกันคิด วิเคราะห์ พิจารณา และไตร่ตรองเรื่องกล้วยที่ละกลุ่ม

ขั้นตอนของรูปแบบ มีดังนี้

- (1) การวางแผนการเรียนรู้ : การเรียนรู้แบบกำกับตนเองและการเรียนรู้แบบนำตนเอง คือ มีการวางแผน เลือก ค้นคว้า
- (2) การนำเสนอและอภิปราย : การเรียนรู้แบบร่วมมือและการเรียนรู้แบบร่วมแรงรวมพลัง คือ มีการนำเสนอ อภิปราย
- (3) การประมวลและปรับแก้ : การเรียนรู้แบบกำกับตนเองและการเรียนรู้แบบนำตนเอง คือ มีการประมวล ปรับแก้
- (4) การตกผลึก : การเรียนรู้แบบกำกับตนเองและการเรียนรู้แบบนำตนเอง คือ มีการนำเสนอ ประเมิน สรุป

2) รูปแบบการเรียนการสอนด้วยวิธีการวิจัย (Research-Based Instructional Model)

เป็นวิธีการเรียนที่ใช้การวิจัยเป็นแก่นของกระบวนการเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ คือ มีวิธีการค้นหาความรู้/ความจริงโดยอาศัยพื้นฐานการคิดแบบอนุมานและอุปมาน และวิธีการคิดแบบใคร่ครวญ รอบคอบ การเรียนรู้แบบร่วมแรงรวมพลัง และการเรียนรู้ตามสถานการณ์จริง

ขั้นตอนของรูปแบบ มีดังนี้

- (1) การตีความ/กำหนดปัญหาหรือประเด็นที่จะศึกษา : การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นรากฐานและการเรียนรู้แบบใช้วิจัยเป็นฐานคือ มีการสำรวจประเด็น จัดลำดับความสำคัญ เลือกประเด็น กำหนดคำถาม กำหนดตัวแปร
- (2) การวางแผนงาน : การเรียนรู้แบบนำตนเองและการเรียนรู้แบบร่วมกันคือ มีการกำหนดสมมติฐาน ออกแบบ
- (3) การดำเนินการตามแผน : การเรียนรู้แบบใช้วิจัยเป็นฐานและการเรียนรู้แบบร่วมกันคือ มีการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล
- (4) การนำผลที่ได้ไปใช้แก้ปัญหา : การเรียนรู้ตามสถานการณ์จริงและการเรียนรู้แบบร่วมแรงรวมพลังคือ มีการทดลองใช้ พัฒนา

3) รูปแบบการเรียนการสอนเชิงผลิตภาพ (Productivity-Based Instructional Model)

เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้ที่มีความหมาย โดยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝน และปฏิบัติงานจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพต่อสังคม ภายใต้แนวคิดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และแนวทางปฏิบัติในการแก้ปัญหาที่แตกต่างกันตามความสนใจ ขั้นตอนของรูปแบบ มีดังนี้

- (1) การเตรียมบริบทตามสภาพจริง : การเรียนรู้ตามสถานการณ์จริงคือ มีการเตรียม
- (2) การตั้งเป้าหมาย : การเรียนรู้แบบนำตนเองและการเรียนรู้แบบร่วมมือคือ มีการกำหนด เลือก นำเสนอ
- (3) การวางแผนและการดำเนินการ : การเรียนรู้แบบร่วมกันคือ มีการทำงานกลุ่ม เรียนรู้
- (4) การติดตามและประเมินผลงาน : การเรียนรู้แบบโครงการคือ มีการตรวจสอบ ติดตาม ปรับปรุง ผลิต ประเมิน

5. การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสังคม (STS) เป็นแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในบริบทของประสบการณ์ของตนเอง ที่ทำให้ผู้เรียนมีทั้งความรอบรู้ในเนื้อหาวิชาและเพิ่มพูนความสามารถในการใช้ทักษะกระบวนการ ผู้เรียนจะพัฒนาทั้งความคิดสร้างสรรค์ ทักษะติดต่อวิทยาศาสตร์ ได้มีการใช้มโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในชีวิตประจำวัน กล่าวคือสนใจด้วยตนเอง การเรียนการสอนตามแนวคิดวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสังคม จะเป็นการเน้นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีตามความเข้าใจของผู้เรียน แทนการสอนที่เริ่มต้นด้วยมโนทัศน์และกระบวนการ ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการวิเคราะห์และประยุกต์ใช้มโนทัศน์และกระบวนการในสถานการณ์จริง สามารถที่จะเชื่อมโยงการเรียนรู้ในห้องเรียนกับสถานการณ์จริงในสังคมท้องถิ่น การเรียนการสอนตามแนวคิดวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสังคม จะเน้นเหตุการณ์หรือประเด็นที่กำลังเกิดขึ้นและพยายามที่จะให้ผู้เรียนหาคำตอบสำหรับเหตุการณ์นั้นๆ ซึ่งเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน และเตรียมบทบาทของพลเมืองในอนาคตที่มีความรู้ความสามารถด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยครูจะมีบทบาทในฐานะของผู้จัดสภาพแวดล้อมและอำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้มากกว่าที่จะเป็นแหล่งเรียนรู้

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสังคมตามแนวคิดของ Bryant

- 1) ขั้นสงสัย (I wonder)
- 2) ขั้นวางแผน (I plan)
- 3) ขั้นค้นหาคำตอบ (I investigate)
- 4) ขั้นสะท้อนความคิด (I reflect)

5) ชั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (I share)

6) ชั้นนำไปปฏิบัติจริง (I act)

สรุปได้ว่า แนวทางการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้แบบบันได 5 ชั้น (QSCCS) ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี – ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ได้แก่ ชั้นที่ 1 การเรียนรู้ตั้งคำถาม (Learning to Question) ชั้นที่ 2 การเรียนรู้แสวงหาสารสนเทศ (Learning to Search) ชั้นที่ 3 การเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ (Learning to Construct) ชั้นที่ 4 การเรียนรู้เพื่อการสื่อสาร (Learning to Communication) และชั้นที่ 5 การเรียนรู้เพื่อตอบสนองสังคม (Learning to Serve) สามารถจัดการเรียนรู้ในรายวิชาด้วยแนวทางการจัดการเรียนรู้ 4 แนวทาง คือ 1) การจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (Research-Based Instruction) 2) การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน (Project-Based Instruction) 3) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem-Based Learning) และ 4) การจัดการเรียนรู้แบบ CRP

นอกจากการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรรายวิชาแล้ว ซึ่งเป็นการเรียนรู้หลักตามรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำฯ แล้ว ยังมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จะเสริมสร้างทักษะชีวิต ทักษะการทำงานด้านอาชีพเสริมให้กับผู้เรียน อาทิเช่น กิจกรรมแนะแนว จัดให้มีตลาดนัดแนะแนวอาชีพ กิจกรรมนำเสนอผลงาน และ จัดนิทรรศการ แสดงผลการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียนในรายวิชาการศึกษาค้นคว้า (IS) กิจกรรมฝึกปฏิบัติงานด้านอาชีพตามความสนใจของผู้เรียน ในช่วงปิดภาคเรียนที่ 1 ของทุกปี การศึกษา ของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ร่วมกับ การเรียนการสอนในวิชาเล็กเสรีระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จัดเป็นกิจกรรมฐานเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง และในรายวิชาสังคมศึกษา (สาระ เศรษฐศาสตร์) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จัดกิจกรรมตลาดนัดวันศุกร์ เป็นการจำลองการทำธุรกิจค้าขายขนาดเล็ก ฝึกให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เป็นต้น

ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต ซึ่งวัดได้จากมีผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับดีเลิศ บรรลุค่าเป้าหมายของการพัฒนาตามมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 3 ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี และใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โดยนำ หลักสูตรโรงเรียนสอยดาววิทยา พุทธศักราช 2553 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) มาปรับให้สอดคล้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการมีงานทำ โรงเรียนสอยดาววิทยา จันทบุรี กำหนดเป็นโครงสร้างหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนประกอบไปด้วย 13 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปรัชญา 2) เป้าหมายของหลักสูตร 3) คุณลักษณะของผู้เรียน 4) ชื่อหลักสูตร 5) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 6) จำนวนหน่วยกิต หน่วยการเรียนรู้ 7) สารและมาตรฐานการเรียนรู้ 8) ผลการเรียนรู้รายปี / รายภาค 9) สารการเรียนรู้ 10) เวลาเรียน 11) การจัดการเรียนรู้ 12) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 13) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมทักษะอาชีพให้กับผู้เรียนผ่านการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้ 1) กิจกรรมแนะแนว 2) กิจกรรมนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าในรายวิชา IS 3) กิจกรรมการฝึกประสบการณ์ และ การฝึกปฏิบัติงานด้านอาชีพ 4) การจัดฐานแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง และ 5) กิจกรรมตลาดนัดวันศุกร์

ภายหลังดำเนินการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ผู้วิจัยได้ประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ผลปรากฏว่า ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติต่ออาชีพสุจริต จำแนกรายละเอียด ดังนี้

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนการสอนครั้งนี้ คือ ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนสอยดาววิทยา จำนวน 341 คน ที่ได้จากการวิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 ผู้เรียนมีการวางแผนการทำงาน และดำเนินการจนสำเร็จ ด้านที่ 2 ผู้เรียนทำงานอย่างมีความสุข มุ่งมั่นพัฒนางาน และภูมิใจในผลงานของตนเอง ด้านที่ 3 ผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และด้านที่ 4 มีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนเองสนใจ ผลการประเมินพบว่า

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินด้านที่ 1 ผู้เรียนมีการวางแผนการทำงาน และดำเนินการจนสำเร็จ

ข้อ	รายการพฤติกรรม	\bar{x}	SD	ระดับคุณภาพ
ด้านที่ 1 ผู้เรียนมีการวางแผนการทำงาน และดำเนินการจนสำเร็จ				
1.1	ผู้เรียนสามารถวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ	3.94	0.79	มาก
1.2	ผู้เรียนดำเนินงานตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ทุกขั้นตอน	3.89	0.78	มาก
1.3	ผู้เรียนมีการตรวจสอบ ทบทวน ปรับปรุง แก้ไขการทำงาน เป็นระยะๆ ไม่ก่อให้เกิดปัญหา อุปสรรคในการทำงาน	3.83	0.83	มาก
1.4	ผู้เรียนสามารถทำงานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดอย่างมีคุณภาพ	3.92	0.79	มาก
1.5	ผู้เรียนมีการปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง	3.95	0.81	มาก
เฉลี่ยรายด้าน		3.91	0.80	มาก

จาก ตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ผลการประเมินตนเองของผู้เรียนในภาพรวมของด้านที่ 1 ผู้เรียน มีการวางแผนการทำงานและดำเนินการจนเสร็จ มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้เรียนมีการปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง มีระดับคุณภาพสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ ผู้เรียนสามารถวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ และ ผู้เรียนสามารถทำงานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดอย่างมีคุณภาพ ตามลำดับ และ ผลการประเมินตนเองของผู้เรียนรายข้อ พบว่า ผู้เรียนมีการ ตรวจสอบ ทบทวน ปรับปรุง แก้ไขการทำงานเป็นระยะๆ ไม่ก่อให้เกิดปัญหา อุปสรรคในการทำงาน มีระดับคุณภาพต่ำที่สุดของการประเมินในภาพรวมของด้านที่ 1 ซึ่งจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ผู้เรียนในโอกาสต่อไป

ตารางที่ 3 แสดงผลการประเมินด้านที่ 2 ผู้เรียนทำงานอย่างมีความสุข มุ่งมั่นพัฒนางาน และภูมิใจในผลงานของตนเอง

ข้อ	รายการพฤติกรรม	\bar{x}	SD	ระดับคุณภาพ
ด้านที่ 2 ผู้เรียนทำงานอย่างมีความสุข มุ่งมั่นพัฒนางาน และภูมิใจในผลงานของตนเอง				
2.1	ผู้เรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ	4.28	0.70	มาก
2.2	ผู้เรียนทำงานด้วยความกระตือรือร้น ตั้งใจ พากเพียร และละเอียดรอบคอบ	4.01	0.78	มาก
2.3	ผู้เรียนยอมรับในคำวิพากษ์วิจารณ์และข้อเสนอแนะของผู้อื่น	4.08	0.81	มาก
2.4	ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นในการพัฒนางานของตนเองอย่างสม่ำเสมอ	4.01	0.79	มาก
2.5	ผู้เรียนมีความรู้สึกชื่นชมและภาคภูมิใจต่อผลสำเร็จของงาน	4.21	0.78	มาก
เฉลี่ยรายด้าน		4.12	0.78	มาก

จาก ตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ผลการประเมินตนเองของผู้เรียนในภาพรวมของด้านที่ 2 ผู้เรียนทำงานอย่างมีความสุข มุ่งมั่นพัฒนางาน และภูมิใจในผลงานของตนเอง มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้เรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ มีระดับคุณภาพสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ ผู้เรียนมีความรู้สึกชื่นชมและภาคภูมิใจต่อผลสำเร็จของงาน และ ผู้เรียนยอมรับในคำวิพากษ์วิจารณ์และข้อเสนอแนะของผู้อื่น ตามลำดับ และ ผลการประเมินตนเองของผู้เรียนรายข้อ พบว่า ผู้เรียนทำงานด้วยความกระตือรือร้น ตั้งใจ พากเพียร และละเอียดรอบคอบ และ ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นในการพัฒนางานของตนเอง อย่างสม่ำเสมอ มีระดับคุณภาพต่ำที่สุดของการประเมินในภาพรวมของด้านที่ 2 ซึ่งจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนในด้านที่ 2 กล่าวคือ การส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนทำงานอย่างมีความสุข มุ่งมั่นพัฒนางาน และภูมิใจในผลงานของตนเอง ในโอกาสต่อไป

ตารางที่ 4 แสดงผลการประเมินด้านที่ 3 ผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

ข้อ	รายการพฤติกรรม	\bar{x}	SD	ระดับคุณภาพ
ด้านที่ 3 ผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นได้				
3.1	ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการทำงานกับหมู่คณะ	4.20	0.76	มาก
3.2	ผู้เรียนมีความสามารถในการทำงานโดยใช้กระบวนการกลุ่ม	3.99	0.78	มาก
3.3	ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นได้อย่างสร้างสรรค์และมีเหตุผล ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น	4.07	0.82	มาก
3.4	ผู้เรียนมีภาวะการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี	3.85	0.88	มาก
3.5	ผู้เรียนมีมนุษยสัมพันธ์ สามารถประสานการทำงานร่วมกับหมู่คณะได้จนบรรลุผลสำเร็จ	4.11	0.81	มาก
เฉลี่ยรายด้าน		4.04	0.82	มาก

จาก ตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า ผลการประเมินตนเองของผู้เรียนในภาพรวมของด้านที่ 3 ผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการทำงานกับหมู่คณะ มีระดับคุณภาพสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ ผู้เรียนมีมนุษยสัมพันธ์สามารถประสานการทำงานร่วมกับหมู่คณะได้จนบรรลุผลสำเร็จ และ ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นได้อย่างสร้างสรรค์และมีเหตุผล ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ตามลำดับ และ ผู้เรียนมีภาวะการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีระดับคุณภาพต่ำที่สุดของการประเมินในภาพรวมของด้านที่ 3 ซึ่งจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนในด้านที่ 3 กล่าวคือ ผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ในโอกาสต่อไป

ตารางที่ 5 แสดงผลการประเมินด้านที่ 4 ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนเองสนใจ

ข้อ	รายการพฤติกรรม	\bar{x}	SD	ระดับคุณภาพ
ด้านที่ 4 ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนเองสนใจ				
4.1	ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริต	4.59	0.70	มากที่สุด
4.2	ผู้เรียนสามารถบอกแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพสุจริตที่สนใจได้	4.32	0.76	มาก
4.3	ผู้เรียนแสวงหาข้อมูลความรู้ในอาชีพสุจริตที่ตนเองสนใจ	4.22	0.82	มาก
4.4	ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในอาชีพสุจริตที่ตนเองสนใจ	4.26	0.75	มาก
4.5	ผู้เรียนสามารถแนะนำอาชีพสุจริตที่ตนเองสนใจให้ผู้อื่นเห็นประโยชน์และคุณค่า	4.29	0.81	มาก
เฉลี่ยรายด้าน		4.34	0.78	มาก

จาก ตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า ผลการประเมินตนเองของผู้เรียนในภาพรวมของด้านที่ 4 ผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีคุณภาพอยู่ในระดับ มาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริต มีผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นระดับคุณภาพสูงที่สุดในด้านที่ 4 รองลงมาได้แก่ ผู้เรียนสามารถบอกแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพสุจริตที่สนใจได้ และ ผู้เรียนสามารถแนะนำอาชีพสุจริตที่ตนเองสนใจให้ผู้อื่นเห็นประโยชน์และคุณค่า ตามลำดับ และ ผู้เรียนแสวงหาข้อมูลความรู้ในอาชีพสุจริตที่ตนเองสนใจ มีระดับคุณภาพต่ำที่สุดของการประเมินในภาพรวมของด้านที่ 4 ซึ่งจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนในด้านที่ 4 กล่าวคือ ผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ในโอกาสต่อไป

ตารางที่ 6 แสดงผลการประเมินผลสรุปรายด้าน ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ด้าน	รายการพฤติกรรม (ภาพรวมรายด้าน)	\bar{x}	SD	ระดับคุณภาพ
1	ผู้เรียนวางแผนการทำงาน และดำเนินการจนสำเร็จ	3.91	0.80	มาก
2	ผู้เรียนทำงานอย่างมีความสุข มุ่งมั่นพัฒนางาน และภูมิใจในผลงานของตนเอง	4.12	0.78	มาก
3	ผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นได้	4.04	0.82	มาก
4	ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนเองสนใจ	4.34	0.78	มาก
เฉลี่ย		4.10	0.81	มาก

จาก ตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า ผลการประเมินผลสรุปรายด้าน ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มีคุณภาพอยู่ในระดับ มาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่ 4 ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนเองสนใจ มีระดับคุณภาพสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านที่ 2 ผู้เรียนทำงานอย่างมีความสุข มุ่งมั่นพัฒนางาน และภูมิใจในผลงานของตนเอง และ ด้านที่ 3 ผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ตามลำดับ และ ด้านที่ 1 ผู้เรียนวางแผนการทำงาน และดำเนินการจนสำเร็จ มีระดับคุณภาพต่ำที่สุดของการประเมิน ซึ่งจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนในด้านที่ 1 กล่าวคือ พัฒนาผู้เรียนวางแผนการทำงาน และดำเนินการจนสำเร็จในโอกาสต่อไป

ตอนที่ 4 ผลการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ได้แก่ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการสอนเพื่อการมีงานทำฯ ซึ่งจำแนกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ปกครอง และ ผู้เรียน โดยที่ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปกครองผู้เรียน ใช้วิธีการคัดเลือกตามเหตุการณ์ คือ กลุ่มผู้ปกครองที่เข้าร่วมประชุม ผู้ปกครองผู้เรียนประจำภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 228 คน และ ผู้เรียนที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ที่ได้จากการวิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) จำนวน 189 คน

ผลการประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี โดยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 1 ผู้ปกครอง ผลการประเมินพบว่า

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 1 ผู้ปกครอง

ตารางที่ 7 แสดงจำนวน และ ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 1 ผู้ปกครอง

	ข้อมูลส่วนตัว (N = 228)	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	64	28.07
	หญิง	164	71.93
อายุ	20 – 29 ปี	18	7.89
	30 – 39 ปี	69	30.26
	40 – 49 ปี	87	38.16
	50 – 59 ปี	32	14.04
	60 ปีขึ้นไป	22	9.65

ตารางที่ 7 (ต่อ) แสดงจำนวน และ ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 1 ผู้ปกครอง

	ข้อมูลส่วนตัว (N = 288)	จำนวน	ร้อยละ
วุฒิการศึกษา			
	ต่ำกว่าปริญญาตรี	186	81.58
	ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	36	15.79
	ปริญญาโทหรือเทียบเท่า	3	1.32
	สูงกว่าปริญญาโท	3	1.32
อาชีพ			
	เกษตรกร	91	39.91
	รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	17	7.46
	รับจ้างทั่วไป	57	25.00
	พนักงานบริษัทเอกชน	9	3.95
	ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	44	19.30
	นักการเมืองท้องถิ่น	2	0.88
	อื่น ๆ	8	3.51

จาก ตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 1 ผู้ปกครอง มีจำนวนเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คือ 164 และ 64 คิดเป็นร้อยละ 71.93 และ 28.07 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 40 – 49 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.16 จบการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 81.58 ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 39.91

4.2 ผลการประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี โดยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 1 ผู้ปกครอง

ตารางที่ 8 แสดงผลการประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ด้านที่ 1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร โดยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 1 ผู้ปกครอง

ข้อ	รายการประเมิน	\bar{x}	SD	ระดับความเหมาะสม
ด้านที่ 1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร				
1.1	โรงเรียนมีความพร้อมในด้านอาคาร สถานที่ สภาพแวดล้อม	4.17	0.72	มาก
1.2	โรงเรียนมีความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	4.06	0.73	มาก
1.3	โรงเรียนมีความพร้อมในด้านครู และ บุคลากรที่มีคุณภาพ เหมาะสม และเพียงพอ	4.13	0.72	มาก
1.4	โรงเรียนมีความพร้อมด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และสื่อ ICT	3.99	0.72	มาก
1.5	โรงเรียนจัดประชุมและได้ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	4.01	0.78	มาก
1.6	หลักสูตรของโรงเรียนสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้	4.02	0.75	มาก
1.7	หลักสูตรของโรงเรียนสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์	4.32	2.80	มาก
1.8	หลักสูตรของโรงเรียนสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ตามความถนัด ความสนใจของผู้เรียนอย่างเหมาะสม	4.02	0.76	มาก
1.9	หลักสูตรของโรงเรียนมีความสอดคล้องกับชุมชน สังคม และภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.96	0.80	มาก
1.10	หลักสูตรของโรงเรียนมีความเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และความก้าวหน้าของวิทยาการ	4.02	0.74	มาก
เฉลี่ย		4.07	1.14	มาก

จาก ตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 1 ผู้ปกครอง ประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ด้านที่ 1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร มีผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า หลักสูตรของโรงเรียนสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์มีผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับสูงสุด และ รองลงมาได้แก่ โรงเรียนมีความพร้อมในด้านอาคาร สถานที่ สภาพแวดล้อม และ โรงเรียนมีความพร้อมในด้านครู และ บุคลากรที่มีคุณภาพ เหมาะสม และเพียงพอ ตามลำดับ และ หลักสูตรของโรงเรียนมีความสอดคล้องกับ ชุมชน สังคม และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับต่ำสุดของการประเมินในด้านที่ 1 ซึ่งจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรในด้านที่ 1 กล่าวคือ การสร้างและพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนมีความสอดคล้องกับชุมชน สังคม และภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อไป

ตารางที่ 9 แสดงผลการประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ด้านที่ 2 การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 1 ผู้ปกครอง

ข้อ	รายการประเมิน	\bar{x}	SD	ระดับความเหมาะสม
ด้านที่ 2 การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน				
2.1	โรงเรียนมีการวางแผนการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ	4.02	0.70	มาก
2.2	ครูมีความพร้อมในการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เช่น จัดห้องเรียนสวยงาม สะอาด มีแผนการจัดการเรียนรู้	3.96	0.74	มาก
2.3	โรงเรียนมีการเตรียมสื่อ / อุปกรณ์ อาคารสถานที่ในการใช้หลักสูตรแก่ผู้เรียน	3.97	0.72	มาก
2.4	โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษาแก่ผู้ปกครองและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง	3.93	0.77	มาก
2.5	โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ ความสามารถทางวิชาการของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ	3.97	0.70	มาก

ตารางที่ 9 (ต่อ) แสดงผลการประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ด้านที่ 2 การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 1 ผู้ปกครอง

ข้อ	รายการประเมิน	\bar{x}	SD	ระดับความเหมาะสม
ด้านที่ 2 การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน				
2.6	โรงเรียนจัดกิจกรรมหลากหลาย เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนอย่างเหมาะสม	4.08	0.66	มาก
2.7	โรงเรียนจัดกิจกรรมหลากหลาย เพื่อส่งเสริมทักษะความสามารถพิเศษของผู้เรียนอย่างเหมาะสม	4.08	0.68	มาก
2.8	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง	4.00	0.77	มาก
2.9	การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด	3.95	0.79	มาก
2.10	โรงเรียนมีการนิเทศติดตาม และช่วยแก้ปัญหาในการใช้หลักสูตรสถานศึกษา	4.04	0.75	มาก
เฉลี่ย		4.00	0.73	มาก

จาก**ตารางที่ 9** แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 1 ผู้ปกครอง ประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ด้านที่ 2 การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า โรงเรียนจัดกิจกรรมหลากหลาย เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนอย่างเหมาะสม และ โรงเรียนจัดกิจกรรมหลากหลาย เพื่อส่งเสริมทักษะความสามารถพิเศษของผู้เรียนอย่างเหมาะสม มีผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับสูงสุด และรองลงมาได้แก่ โรงเรียนมีการนิเทศติดตาม และช่วยแก้ปัญหาในการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และโรงเรียนมีการวางแผนการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ ตามลำดับ

และ โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษาแก่ ผู้ปกครองและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับต่ำสุดของการประเมินในด้านที่ 2 ซึ่งจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรในด้านที่ 2 กล่าวคือ การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

ตารางที่ 10 แสดงผลการประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียน สอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ด้านที่ 3 ผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา โดยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 1 ผู้ปกครอง

ข้อ	รายการประเมิน	\bar{x}	SD	ระดับความเหมาะสม
ด้านที่ 3 ผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา				
3.1	ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เรื่อง จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และยึดมั่นประชาธิปไตย	4.22	0.74	มาก
3.2	ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	4.07	0.74	มาก
3.3	ผู้เรียนมีจิตสาธารณะ รักและเอื้ออาทรในเพื่อนมนุษย์	4.11	0.75	มาก
3.4	ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์ สุจริต	4.16	0.73	มาก
3.5	ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สะท้อนมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดของหลักสูตร	4.06	0.68	มาก
3.6	ผู้เรียนใฝ่รู้ ขยันหมั่นเพียร	4.00	0.77	มาก
3.7	ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	4.05	0.76	มาก
3.8	ผู้เรียนมีระเบียบวินัย สุภาพ อ่อนน้อม ถ่อมตน	3.97	0.83	มาก
3.9	ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.94	0.77	มาก
3.10	ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหา	3.87	0.75	มาก
3.11	ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด	3.93	0.80	มาก
3.12	ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน	3.98	0.80	มาก
3.13	ผู้เรียนมีความสามารถในการทำงาน รับผิดชอบ มีภาวะผู้นำและผู้ตาม	3.94	0.74	มาก

ตารางที่ 10 (ต่อ) แสดงผลการประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ด้านที่ 3 ผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา โดยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 1 ผู้ปกครอง

ข้อ	รายการประเมิน	\bar{x}	SD	ระดับความเหมาะสม
ด้านที่ 3 ผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา				
3.14	ผู้เรียนมีความประหยัด อยู่อย่างพอเพียง	3.99	0.77	มาก
3.15	ผู้เรียนมีความสามารถใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน	3.67	0.97	มาก
เฉลี่ย		4.00	0.78	มาก

จาก ตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 1 ผู้ปกครอง ประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ด้านที่ 3 ผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษามีผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เรื่อง จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และยึดมั่นประชาธิปไตย มีผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับสูงสุด และรองลงมาได้แก่ ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์ สุจริต และ ผู้เรียนมีจิตสาธารณะ รักและเอื้ออาทรในเพื่อนมนุษย์ตามลำดับ และ ผู้เรียนมีความสามารถใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน มีผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับต่ำสุดของการประเมินในด้านที่ 3 ซึ่งจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรในด้านที่ 3 กล่าวคือ ผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป

ตารางที่ 11 แสดงผลการประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตรผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา 2) การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และ 3) ผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา โดยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 1 ผู้ปกครอง

ด้าน	รายการประเมิน	\bar{x}	SD	ระดับความเหมาะสม
1	การสร้างและพัฒนาหลักสูตรผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา	4.07	1.14	มาก
2	การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน	4.00	0.73	มาก
3	ผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา	4.00	0.78	มาก
	เฉลี่ย	4.02	0.22	มาก

จาก ตารางที่ 11 แสดงให้เห็นว่า ผลการประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่ การสร้างและพัฒนาหลักสูตรผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา มีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านที่ 2 การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และด้านที่ 3 ผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา ตามลำดับ

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 2 ผู้เรียน

ตารางที่ 12 แสดงจำนวน และ ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 2 ผู้เรียน

	ข้อมูลส่วนตัว (N = 189)	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	93	49.21
	หญิง	96	50.79
ระดับชั้น	มัธยมศึกษาปีที่ 2	48	25.40
	มัธยมศึกษาปีที่ 3	44	23.28
	มัธยมศึกษาปีที่ 5	53	28.04
	มัธยมศึกษาปีที่ 6	44	23.28

จาก ตารางที่ 12 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 2 ผู้เรียน มีจำนวนเพศชายและเพศหญิงใกล้เคียงกัน คือ 93 และ 96 คิดเป็นร้อยละ 49.21 และ 50.79 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 28.04

4.4 ผลการประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี โดยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 2 ผู้เรียน

ตารางที่ 13 แสดงผลการประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ด้านที่ 1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 2 ผู้เรียน

ข้อ	รายการประเมิน	\bar{x}	SD	ระดับความเหมาะสม
ด้านที่ 1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา				
1.1	โรงเรียนมีความพร้อมในด้านอาคาร สถานที่ สภาพแวดล้อม	3.79	0.79	มาก
1.2	โรงเรียนมีความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	3.91	0.87	มาก
1.3	โรงเรียนมีความพร้อมในด้านครูและบุคลากรที่มีคุณภาพเหมาะสมและเพียงพอ	3.90	0.95	มาก
1.4	โรงเรียนมีความพร้อมด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และสื่อ ICT	3.59	0.92	มาก
1.5	ผู้เรียนได้รับรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรของโรงเรียน	3.80	0.92	มาก
1.6	ผู้เรียนได้รับรู้ถึงมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดของรายวิชาพื้นฐานและผลการเรียนรู้ของรายวิชาเพิ่มเติม	3.86	0.89	มาก
1.7	ผู้เรียนได้รับรู้เกี่ยวกับวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	3.69	0.90	มาก
1.8	ผู้เรียนมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของครูในรายวิชาต่าง ๆ	3.66	0.97	มาก
เฉลี่ย		3.77	0.91	มาก

จาก ตารางที่ 13 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 2 ผู้เรียน ประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ด้านที่ 1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร มีผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า โรงเรียนมีความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเหมาะสมและเพียงพอ มีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพสูงสุด รองลงมาได้แก่ โรงเรียนมีความพร้อมในด้านครูและบุคลากรที่มีคุณภาพ เหมาะสมและเพียงพอ และ ผู้เรียนได้รับรู้ถึงมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดของรายวิชาพื้นฐานและผลการเรียนรู้ของรายวิชาเพิ่มเติม ตามลำดับ และพบว่า ผู้เรียนมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของครูในรายวิชาต่าง ๆ มีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพต่ำสุดของด้านที่ 1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรในอนาคตต่อไป

ตารางที่ 14 แสดงผลการประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ด้านที่ 2 การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 2 ผู้เรียน

ข้อ	รายการประเมิน	\bar{x}	SD	ระดับความเหมาะสม
ด้านที่ 2 การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน				
2.1	ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนทราบก่อนจัดการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา	3.97	0.94	มาก
2.2	ครูจัดกิจกรรมหลากหลาย เพื่อส่งเสริมทักษะความสามารถพิเศษของผู้เรียนอย่างเหมาะสม	4.03	0.89	มาก
2.3	ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ ความสามารถทางวิชาการของผู้เรียนอย่างเหมาะสม	3.86	0.96	มาก
2.4	ครูจัดกิจกรรมหลากหลาย เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนอย่างเหมาะสม	3.88	0.98	มาก
2.5	ครูจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด	3.85	0.90	มาก
2.6	ครูจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงทั้งการปฏิบัติโดยลำพังหรือเป็นกลุ่ม	3.91	0.92	มาก
2.7	ครูจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ	4.02	0.78	มาก
2.8	ครูทำการวัดและประเมินผลควบคู่ไปกับการเรียนการสอน	3.78	0.88	มาก
2.9	ครูใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย	3.87	0.86	มาก
2.10	ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.91	0.96	มาก
เฉลี่ย		3.87	0.91	มาก

จาก ตารางที่ 14 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 2 ผู้เรียน ประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ด้านที่ 2 การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูจัดกิจกรรมหลากหลาย เพื่อส่งเสริมทักษะ ความสามารถพิเศษของผู้เรียนอย่างเหมาะสม มีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพสูงสุด รองลงมาได้แก่ ครูจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนทราบก่อนจัดการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา ตามลำดับ และพบว่า ครูทำการวัดและประเมินผลควบคู่ไปกับการเรียนการสอน มีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพต่ำสุดของด้านที่ 2 การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะเป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรในอนาคตต่อไป

ตารางที่ 15 แสดงผลการประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ด้านที่ 3 ผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา โดยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 2 ผู้เรียน

ข้อ	รายการประเมิน	\bar{x}	SD	ระดับความเหมาะสม
ด้านที่ 3 ผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา				
3.1	ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์และยึดมั่นในประชาธิปไตย	4.07	0.81	มาก
3.2	ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	3.96	0.90	มาก
3.3	ผู้เรียนมีจิตสาธารณะ รักและเอื้ออาทรในเพื่อนมนุษย์	3.83	1.06	มาก
3.4	ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์ สุจริต	4.01	0.95	มาก
3.5	ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สะท้อนตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดของหลักสูตร	3.85	0.84	มาก
3.6	ผู้เรียนใฝ่เรียนรู้ ขยันหมั่นเพียร	3.86	0.89	มาก
3.7	ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	3.85	0.89	มาก
3.8	ผู้เรียนมีระเบียบวินัย สุภาพ อ่อนน้อม ถ่อมตน	3.80	0.92	มาก

ตารางที่ 15 (ต่อ) แสดงผลการประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ด้านที่ 3 ผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา โดยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 2 ผู้เรียน

ข้อ	รายการประเมิน	\bar{x}	SD	ระดับความเหมาะสม
ด้านที่ 3 ผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา				
3.9	ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.76	0.88	มาก
3.10	ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหา	3.79	0.87	มาก
3.11	ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด	3.83	0.84	มาก
3.12	ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน	3.86	0.97	มาก
3.13	ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นในการทำงาน รับผิดชอบ มีภาวะผู้นำและผู้ตาม	3.82	0.92	มาก
3.14	ผู้เรียนมีความประหยัด อยู่อย่างพอเพียง	3.86	0.94	มาก
3.15	ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารในชีวิตประจำวัน	3.35	1.05	มาก
เฉลี่ย		3.83	0.93	มาก

จาก ตารางที่ 15 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 2 ผู้เรียน ประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ด้านที่ 3 ผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษามีผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์และยึดมั่นในประชาธิปไตย มีผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์ สุจริต และ ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ตามลำดับ และพบว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารในชีวิตประจำวัน มีผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับต่ำสุด ของด้านที่ 3 ผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรในอนาคตต่อไป

ตารางที่ 16 แสดงผลการประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตรผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา 2) การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และ 3) ผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา โดยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 2 ผู้เรียน

ด้าน	รายการประเมิน	\bar{x}	SD	ระดับความเหมาะสม
1	การสร้างและพัฒนาหลักสูตรผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา	3.77	0.91	มาก
2	การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน	3.87	0.91	มาก
3	ผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา	3.83	0.93	มาก
	เฉลี่ย	3.82	0.01	มาก

จาก ตารางที่ 16 แสดงให้เห็นว่า แสดงผลการประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตรผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา 2) การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และ 3) ผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา โดยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 2 ผู้เรียน มีผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่ 2 การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับสูงสุด รองลงมาได้แก่ ผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา และ การสร้างและพัฒนาหลักสูตรผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา ตามลำดับ

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จ และลักษณะความร่วมมือขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และมาตรฐานในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี – ตราด
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อประเมินหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี
4. เพื่อประเมินทักษะในการทำงาน การรักการทำงาน ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตของผู้เรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ดำเนินตามลักษณะของกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราดกรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ดำเนินการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และ สร้างกรอบแนวคิดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

ขั้นที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน ดำเนินการดังนี้ กำหนดกรอบแนวคิด และสร้างรูปแบบการสอน สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ สร้างคู่มือการใช้รูปแบบการสอน และสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราดกรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ดำเนินการ

ระยะที่ 3 การประเมินผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราดกรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

ขั้นที่ 1 การประเมินทักษะในการทำงาน การรักการทำงาน ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพสุจริตของผู้เรียน

ขั้นที่ 2 การประเมินหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราดกรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราดกรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นในครั้งนี้ ดำเนินการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและรูปแบบการสอน แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ แนวทางการจัดการเรียนรู้รูปแบบการเตรียมความพร้อมกลุ่มความถนัดทางสาขาวิชาและอาชีพในการเรียนต่อระดับอุดมศึกษา การขับเคลื่อนการศึกษามัธยมไทย 4.0 เพื่อการมีงานทำ แนวทางการเสริมทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพให้กับผู้เรียน การพัฒนารูปแบบการสอน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำมากำหนดเป็นโครงสร้างและสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียน สอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

ขั้นที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นจากผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลในขั้นที่ 1 แล้วนำผลดังกล่าวมาสร้างเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอน โดยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนสอยดาววิทยา ผู้วิจัยดำเนินการเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดกรอบแนวคิด และสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอน เพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราดกรณีศึกษา : โรงเรียน สอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนการสอนและรูปแบบ การสอน แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ แนวทางการจัดการเรียนรู้รูปแบบ การเตรียมความพร้อมกลุ่มความถนัดทางสาขาวิชาและอาชีพในการเรียนต่อระดับอุดมศึกษา การ ขับเคลื่อนการศึกษามัธยมไทย 4.0 เพื่อการมีงานทำ แนวทางการเสริมทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์ อาชีพให้กับผู้เรียน การพัฒนารูปแบบการสอน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาวิเคราะห์และกำหนดเป็น องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน โดยกำหนดเป็น 4 ตอน คือ 1) ความเป็นมาของ รูปแบบการจัดการเรียนการสอน 2) รูปแบบการจัดการเรียนการสอน 3) การนำรูปแบบการจัดการเรียน การสอนไปใช้ และ 4) ผลที่เกิดจากการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราดกรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี การดำเนินการวิจัยในขั้นตอน นี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อยกร่างรูปแบบการจัดการเรียนการสอน โดยมีจุดมุ่งหมายย่อยดังนี้

การยกร่างเอกสารหลักสูตร (ตัวหลักสูตร)ในการยกร่างเอกสารหลักสูตร ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. กำหนดองค์ประกอบของเอกสารการพัฒนาหลักสูตร ตามโครงสร้างหลักสูตรการ จัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ตามผลการศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐาน เกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร และการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

- 14) ปรัชญา
- 15) เป้าหมายของหลักสูตร
- 16) คุณลักษณะของผู้เรียน
- 17) ชื่อหลักสูตร
- 18) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร
- 19) จำนวนหน่วยกิต หน่วยการเรียนรู้
- 20) สาระและมาตรฐานการเรียนรู้
- 21) ผลการเรียนรู้รายปี/ภาค
- 22) สาระการเรียนรู้
- 23) เวลาเรียน
- 24) การจัดการเรียนรู้

25) สื่อและแหล่งการเรียนรู้

26) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2. ผู้วิจัยยกร่างเอกสารหลักสูตรตามองค์ประกอบที่ระบุไว้ในข้อ 1 โดยใช้ข้อมูลพื้นฐานจากผลการศึกษาและรวบรวมได้ในขั้นที่ 1

3. ประชุมปฏิบัติการผู้เกี่ยวข้อง เพื่อวิพากษ์ร่างเอกสารหลักสูตรที่ผู้วิจัย ยกร่างขึ้น ซึ่งผู้เข้าร่วมวิพากษ์ จำนวน 15 ประกอบด้วย ผู้วิจัย (นำเสนอร่างเอกสารหลักสูตรและเป็นผู้ดำเนินรายการ) และผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ

4. ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงแก้ไขร่างเอกสารหลักสูตร ตามมติข้อเสนอแนะจากผลการประชุมปฏิบัติการในข้อ 3

5. ได้เอกสารหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ เตรียมพร้อมสำหรับการทดลองใช้ต่อไป

การยกร่างเอกสารประกอบหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1.1 ศึกษาวิธีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

1.2 ออกแบบหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้ที่ระบุไว้ในโครงสร้าง หน่วยการเรียนรู้และเวลาเรียน โดยแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ผู้วิจัย (หรือครูผู้สอน) ทำการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ กำหนดหลักฐานการเรียนรู้ (ชิ้นงาน/ภาระงาน) กำหนดวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พร้อมระบุเครื่องมือที่ใช้ และกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องตามแนวทางที่ระบุไว้ในเอกสารหลักสูตร

1.3 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ตามการออกแบบ หน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในข้อ 1.2 ซึ่งแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยหัวข้อสำคัญ ดังนี้ 1) สาระสำคัญ 2) ผลการเรียนรู้ 3) จุดประสงค์การเรียนรู้ (จำแนกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ เจตคติหรือคุณลักษณะ และด้านทักษะ) 4) หลักฐานการเรียนรู้ 5) เนื้อหาสาระ 6) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 7) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 8) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 9) กิจกรรมเสนอแนะ 10) ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร 11) บันทึกผลหลังการสอน 12) ภาคผนวก (รายละเอียด สื่อ เครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และอื่น ๆ พร้อมจัดทำสื่อ และเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้

1.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้ พร้อมสื่อและเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ในแต่ละแผนการเรียนรู้ ตรวจสอบความเหมาะสมเบื้องต้น แล้วทำการปรับปรุงแก้ไขก่อนให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสม

2. คู่มือการใช้รูปแบบ ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเพื่อให้ครู หรือผู้นำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนไปใช้เกิดความเข้าใจ และสามารถนำรูปแบบไปใช้ได้ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบ ดังนี้

2.1 ศึกษาวิธีการจัดทำคู่มือจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.2 ร่างคู่มือการใช้รูปแบบ ตามองค์ประกอบ ดังนี้

1) ความเป็นมาของรูปแบบ

2) การพัฒนารูปแบบ

3) แนวทางการนำรูปแบบไปใช้

2.3 นำคู่มือการใช้รูปแบบ ตรวจสอบความเหมาะสมเบื้องต้น ทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระฯเตรียมพร้อมสำหรับการทดลองใช้ต่อไป

ระยะที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราดกรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ดำเนินการ

ดำเนินการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราดกรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี กับผู้เรียน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โดยดำเนินการดังนี้

1) จัดพิมพ์เอกสารหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ในสถานศึกษา ฌบับสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางหลักในการดำเนินการจัดการเรียนการสอน

2) จัดพิมพ์เอกสารหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ในสถานศึกษา ฌบับกลุ่มสาระการเรียนรู้ ครบทั้ง 8 กลุ่มสาระ

3) กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน ในกิจกรรมแนะแนว วิชาการศึกษาค้นคว้า (IS)

4) กำหนดกิจกรรมฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง และ มอบหมายครูผู้รับผิดชอบในแต่ละฐานการเรียนรู้

5) กำหนด วัน เวลา สถานที่ จัดกิจกรรมตลาดนัดวันศุกร์

6) กำหนด วัน เวลา สถานที่ การฝึกประสบการณ์ด้านอาชีพสำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในช่วงปิดภาคเรียนที่ 1/2562 และมอบหมายงานครุניתการฝึกประสบการณ์

ระยะที่ 3 การประเมินผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

ขั้นที่ 1 การประเมินทักษะในการทำงาน การรักการทำงาน ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพสุจริตของผู้เรียน

1) จัดเตรียมแบบประเมินคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต สำหรับผู้เรียนประเมินตนเอง แบบประเมินมีลักษณะเป็นแบบประเมินระดับพฤติกรรม 5 ระดับ จำแนกการประเมินเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 ผู้เรียนวางแผนการทำงาน และดำเนินการจนสำเร็จ ด้านที่ 2 ผู้เรียนทำงานอย่างมีความสุข มุ่งมั่นพัฒนางาน และภูมิใจในผลงานของตนเอง ด้านที่ 3 ผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และ ด้านที่ 4 ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนเองสนใจ โดยที่ระดับความคิดเห็นของผู้ประเมิน ตามเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ผู้เรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ผู้เรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง ผู้เรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ผู้เรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง ผู้เรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2) กำหนดแนวทางการวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต โดยใช้เกณฑ์การประเมิน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ระดับคุณภาพ
4.51 – 5.00	มากที่สุด
3.51 – 4.00	มาก
2.51 – 3.00	ปานกลาง
1.51 – 2.00	น้อย
1.00 – 1.50	น้อยที่สุด

ขั้นที่ 2 การประเมินหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราดกรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

1) จัดเตรียมแบบประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราดกรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี สำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้ปกครอง และ กลุ่มที่ 2 ผู้เรียน ลักษณะเป็นแบบประเมินระดับความคิดเห็น 5 ระดับ ด้าน ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และ ผลผลิต จำแนกการประเมินเป็นรายด้าน ดังนี้ ด้านที่ 1 การสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านที่ 2 การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และ ด้านที่ 3 ผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา โดยที่ระดับความคิดเห็นของผู้ประเมิน ตามเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก
- ระดับ 3 หมายถึง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย
- ระดับ 1 หมายถึง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2) กำหนดแนวทางการวิเคราะห์ผลการประเมินการประเมินหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี โดยใช้เกณฑ์การประเมิน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ระดับความเหมาะสม
4.51 – 5.00	เหมาะสมมากที่สุด
3.51 – 4.00	เหมาะสมมาก
2.51 - 3.00	เหมาะสมปานกลาง
1.51 – 2.00	เหมาะสมน้อย
1.00 – 1.50	เหมาะสมน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) คำนวณโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ (Excel)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการเรียนรู้เพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียน สอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

ตอนที่ 3 ผลการประเมินทักษะในการทำงาน การรักการทำงาน ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตของผู้เรียน

ตอนที่ 4 ผลการประเมินหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้เพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน พบว่า การเข้ามาทำงานของแรงงาน ต่างด้าว ได้สร้างผลกระทบทางด้านบวกและลบให้กับประเทศไทยทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น กล่าวคือมีส่วนในการแย่งอาชีพแรงงานไทย ด้วยเหตุที่นอกจากแรงงานต่างด้าวมียอดราคาแรงที่ถูกลงกว่าแรงงานไทยและหาได้ง่ายแล้ว แรงงานต่างด้าวยังสามารถทำงานได้โดยไม่เลือกงาน ไม่ว่าจะเป็งานในไร่ ในสวน หรืองานแบกหามต่าง ๆ ซึ่งงานเหล่านี้คนไทยไม่ชอบทำเนื่องจากคนไทยมองว่างานเหล่านี้ เป็นงานระดับล่าง เป็นงานที่สกปรก ยากลำบาก อีกทั้งในปัจจุบันคนไทยเรียนสูงมากขึ้นจึงทำให้ตลาดการจ้างงานขาดแรงงานในระดับล่างเป็นจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องหันไปพึ่งแรงงานต่างด้าว และนอกจากนี้ยังมีการลักลอบเข้ามาในราชอาณาจักร ผลกระทบจากการทำงานของแรงงานต่างด้าวก่อให้เกิดปัญหาสังคมไทยเป็นอันมากทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคงของประเทศ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทั้งนี้เพราะภาครัฐไม่สามารถเข้าไปควบคุมกำกับดูแลได้อย่างทั่วถึง

อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี เป็นพื้นที่ที่ติดต่อกับราชอาณาจักรกัมพูชา โดยในพื้นที่อำเภอสอยดาว มีพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดพระตะบองและกรุงไพลินของราชอาณาจักรกัมพูชา แนวพรมแดนส่วนใหญ่เป็นคลอง ลำห้วย และสันปันน้ำ ของทิวเขาบรรทัด การส่งเสริมการค้าชายแดนจากปัจจุบันที่จังหวัดได้เปิดจุดผ่อนปรน เพื่อทำการค้าชายแดนกัมพูชามีทั้งหมด 5 จุด ได้แก่ 1) จุดผ่อนปรนบ้านผักกาด อ.โป่งน้ำร้อน 2) จุดผ่อนปรนบ้านแหลม ต.เทพนิมิต อ.โป่งน้ำร้อน 3) จุดผ่อนปรนบ้านบึงชะง่าง ต.เทพนิมิต อ.โป่งน้ำร้อน 4) จุดผ่อนปรนบ้านซั้บตารี ต.ทุ่งขนาน อ.สอยดาว 5) จุดผ่อนปรนบ้านสวนส้ม ต.สะตอน อ.สอยดาว ทั้งนี้จังหวัดจันทบุรียังมีนโยบายให้มีการผลักดันจุดผ่อนปรนบ้านแหลม และบ้านผักกาดให้ปรับฐานะเป็นจุดผ่านแดนถาวร เพื่อให้ประชาชนตามแนวชายแดนทั้งสองประเทศ ติดต่อเข้าออกได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายและสามารถอยู่ได้หลายวัน รวมทั้งสามารถส่งออกและนำเข้าสินค้าได้อย่างถูกต้อง ตามระเบียบกฎหมาย และพิธีศุลกากร จากการเปิดจุดผ่านแดนถาวรและจุดผ่อนปรนเพิ่มขึ้น ทำให้การไปมาหาสู่กันระหว่างสองประเทศมีความสะดวกยิ่งขึ้น รวมถึงการไหลเวียนของสินค้าจำนวนมากของทุก ๆ วัน และที่สำคัญการที่ประเทศไทยขาดแคลนแรงงานเป็นจำนวนมากอยู่แล้วก็ยิ่งไปหนุนเสริมให้แรงงานกัมพูชาเข้ามาทำงานในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้นไปด้วย

โรงเรียนสอยดาววิทยาเป็นโรงเรียนมัธยมประจำอำเภอสอยดาว ซึ่งมีพื้นที่ติดชายแดนกัมพูชา และจัดการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการมีงานทำเพื่อให้ผู้เรียนมีอาชีพ (Career) ในแต่ละช่วงชั้น โดยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้ค้นหาอาชีพตามความต้องการของตนเอง และมีโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สภาพของงานและการฝึกทักษะอาชีพเบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้เรียนควรได้เรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพในอนาคตอย่างมีความหมายและได้รับการฝึกประสบการณ์ทางอาชีพ โดยกำหนดให้มีหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการ มีงานทำ ประกอบกับผู้ปกครองผู้เรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนกัมพูชา ส่วนใหญ่เป็นผู้อพยพมาจากทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีฐานะค่อนข้างยากจน ฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ไม่สามารถสนับสนุนให้ผู้เรียนศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ โรงเรียนจึงต้องจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของผู้เรียน ซึ่งจะสามารถต่อยอดไปสู่การประกอบอาชีพได้ในอนาคตได้

สืบเนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการกำหนดนโยบายในการผลิตผู้เรียนด้านอาชีวศึกษาให้มากขึ้น เพื่อรองรับการจ้างงาน ทั้งภาคธุรกิจบริการ ภาคอุตสาหกรรมและภาคการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มอาชีพ ที่เป็นความต้องการของตลาดแรงงานที่กำลังขยายตัวในทุกภาคส่วน กระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงาน ที่ผลิตกำลังคนจำเป็นอย่างยิ่งต้องเร่งประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ ให้ผู้เรียนเกิดความสนใจเรียนทางด้านอาชีพ เนื่องจากสภาพปัจจุบันค่านิยมของผู้ปกครองและผู้เรียนมุ่งที่จะเรียนประเภทสามัญศึกษาเพื่อเข้าสู่ ระดับอุดมศึกษา ส่งผลให้ผลผลิตทางการศึกษาไม่ตอบสนองความต้องการกำลังคนในระดับฝีมือของ สถานประกอบการ รัฐบาลจึงกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตร

อาชีวศึกษาและมัธยมศึกษา ตอนปลาย (ทวิศึกษา) ควบคู่กันไปเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ตอนปลายมีความรู้พื้นฐานด้านอาชีพ และสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงาน

โรงเรียนสอยดาววิทยาได้จัดทำบันทึกข้อตกลงกับวิทยาลัยการอาชีพสอยดาว เพื่อจัดหลักสูตรทวิศึกษา ใน 4 สาขา ได้แก่ 1) สาขาการบัญชี 2) สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ 3) สาขางานยานยนต์ และ 4) สาขาช่างไฟฟ้ากำลัง โดยจัดการเรียนวิชาสามัญในช่วงวันจันทร์ ถึง วันพุธ ที่โรงเรียนสอยดาววิทยา และ เรียนสาขาวิชาชีพที่วิทยาลัยการอาชีพสอยดาว ในวันพฤหัสบดี และ วันศุกร์

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี จาก นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ผสานกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน คือ การจัดการศึกษาให้มี คุณภาพตามมาตรฐานสากล ส่งเสริมทักษะอาชีพ บนพื้นฐานความพอ เพียง มีพื้นฐานมาจากแนวคิดของ แนวทางการจัดการเรียนการสอน 3 แนวทาง ได้แก่

- 1) แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ
- 2) แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบการเตรียมพร้อมกลุ่มความถนัดทางสาขาวิชาชีพและ

อาชีพ

- 3) การขับเคลื่อนการศึกษามัธยมศึกษาไทย 4.0 เพื่อการมีงานทำแห่งศตวรรษที่ 21

ผสานกับแนวคิดระบบสนับสนุนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้แก่

- Module 1 : สำรวจความต้องการของถิ่นฐานในระดับอำเภอ
- Module 2 : จัดทำหน่วยเรียนรู้บูรณาการ
- Module 3 : จัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการ
- Module 4 : จัดกิจกรรมความเชี่ยวชาญตามสาขาวิชาชีพ
- Module 5 : วัดผลประเมินผลตามสภาพจริง
- Module 6 : พัฒนาสมรรถนะตามสาขาวิชาชีพ จัดทำ Career Path
- Module 7 : เทคโนโลยีจัดการเรียนรู้

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขต พื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขต พื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ได้ พัฒนาตามขั้นตอนการสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ นำผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ สภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการเรียนรู้เพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรีที่ได้ใน ขั้นตอนที่ 1 มากำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการมีงานทำ ซึ่งในขั้นตอน

การพัฒนาารูปแบบนั้น ได้พัฒนาตามขั้นตอน ดังนี้ 1) กำหนดกรอบแนวคิด และสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำ 2) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำ 3) ประเมินความเหมาะสมของเอกสารหลักสูตรของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำ 4) ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำ และ 5) ประเมินการใช้หลักสูตร

กำหนดเป็นโครงสร้างหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี – ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี มีองค์ประกอบของหลักสูตร ดังนี้

- 14) ปรัชญา
- 15) เป้าหมายของหลักสูตร
- 16) คุณลักษณะผู้เรียน
- 17) ชื่อหลักสูตร
- 18) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร
- 19) จำนวนหน่วยกิต หน่วยการเรียนรู้
- 20) สาระและมาตรฐานการเรียนรู้
- 21) ผลการเรียนรู้รายปี /ภาค
- 22) สาระการเรียนรู้
- 23) เวลาเรียน
- 24) การจัดการเรียนรู้
- 25) สื่อและแหล่งการเรียนรู้
- 26) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ในส่วนของหลักสูตรรายวิชา ได้กำหนดขั้นตอนที่ใช้ในการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี – ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการ มีกิจกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามกระบวนการ QSCCS ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเรียนรู้ตั้งคำถาม (Learning to Question)

การตั้งประเด็นคำถาม / สมมติฐาน (Hypothesis Formation) เป็นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิด สังเกต ตั้งข้อสงสัย ตั้งคำถามอย่างมีเหตุผล

ขั้นที่ 2 การเรียนรู้แสวงหาสารสนเทศ (Learning to Search)

การสืบค้นความรู้จากแหล่งเรียนรู้และสารสนเทศ (Searching for Information)เป็นการฝึกให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ ข้อมูล และสารสนเทศ จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น ห้องสมุด อินเทอร์เน็ต หรือจากการปฏิบัติทดลอง เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ (Learning to Construct)

การสร้าง / สรุปลองค์ความรู้ (Construct / Knowledge Formation) เป็นการฝึกให้ผู้เรียนนำความรู้และสารสนเทศหรือข้อมูลที่ได้จากการอภิปราย การทดลอง มาคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปเป็นองค์ความรู้

ขั้นที่ 4 การเรียนรู้เพื่อการสื่อสาร (Learning to Communication)

การสื่อสารและการนำเสนออย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Communication) เป็นการฝึกให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้มาเสนอและสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพให้เกิดความเข้าใจ

ขั้นที่ 5 การเรียนรู้เพื่อตอบสนองสังคม (Learning to Serve)

การบริการสังคมและจิตสาธารณะ (Public Service) เป็นการนำความรู้สู่การปฏิบัติ ซึ่งผู้เรียนจะต้องมีความรู้ในบริบทรอบตัวและบริบทโลกตามวุฒิภาวะที่เหมาะสม โดยจะนำองค์ความรู้ไปสู่การทำความประโยชน์ให้กับสังคม อันจะส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะของผู้เรียนและการบริการสังคม

แนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้น (QSCCS)

1. การจัดการเรียนการสอนโดยการใช้วิจัยเป็นฐาน (Research - Based Instruction) เป็นกระบวนการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ คิดค้นหาคำตอบ และตัดสินใจในการเรียนรู้ของตนเอง โดยมีหลักการสำคัญ คือ จัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และเรียนตามศักยภาพของตนเอง ให้เป็นไปตามหรือใช้กระบวนการวิจัยประกอบด้วย 1) การกำหนดปัญหา 2) การตั้งสมมติฐาน 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล 4) การวิเคราะห์ข้อมูล 5) การสรุปผล

2. การจัดการเรียนการสอนแบบโครงงาน (Project-Based Instruction) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนเหมือนกับการทำงานในชีวิตจริง เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์โดยตรง ได้ทำการทดลองและพิสูจน์สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง รู้จักการทำงานอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ได้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา ได้รู้จักวิธีการต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา และฝึกวิเคราะห์ และประเมินตนเอง โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งตามความสนใจของผู้เรียนอย่างลุ่มลึก โดยผ่านกระบวนการหลัก คือ กระบวนการแก้ปัญหา ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ลงมือปฏิบัติเพื่อค้นหาคำตอบด้วยตนเอง จึงเป็นการเรียนรู้จากการได้มีประสบการณ์ตรงจากแหล่งเรียนรู้

3. การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem-Based Learning) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรคนิยม (Constructivism) ให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่จากสถานการณ์ที่เป็นปัญหาให้เป็นเครื่องกระตุ้นให้ผู้เรียนเฝ้าหาความรู้เพื่อแก้ปัญหา และผู้เรียนรู้จักทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

4. รูปแบบการเรียนการสอนแบบ CRP

รูปแบบการสอนแบบ CRP ประกอบด้วยรูปแบบการเรียนการสอน 3 รูปแบบ คือ

- 1) รูปแบบการเรียนการสอนแบบตกผลึก (Crystal-Based Instructional Model)
- 2) รูปแบบการเรียนการสอนด้วยวิธีวิจัย (Research-Based Instructional Model)
- 3) รูปแบบการเรียนการสอนเชิงผลิตภาพ (Productivity-Based Instructional Model)

เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่พัฒนาขึ้น

เป้าหมายหลักทางการศึกษาในการมุ่งพัฒนาบุคคลให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยรูปแบบการเรียนการสอนแบบ CRP นี้ พัฒนาขึ้นอย่างแบบระบบจากแนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเป้าหมาย

สรุปได้ว่า แนวทางการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้น (QSCCS) ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี – ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ได้แก่ ขั้นที่ 1 การเรียนรู้ตั้งคำถาม (Learning to Question) ขั้นที่ 2 การเรียนรู้แสวงหาสารสนเทศ (Learning to Search) ขั้นที่ 3 การเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ (Learning to Construct) ขั้นที่ 4 การเรียนรู้เพื่อการสื่อสาร (Learning to Communication) และขั้นที่ 5 การเรียนรู้เพื่อตอบสนองสังคม (Learning to Serve) สามารถจัดการเรียนรู้ในรายวิชาด้วยแนวทางการจัดการเรียนรู้ 4 แนวทาง คือ 1) การจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (Research-Based Instruction) 2) การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน (Project-Based Instruction) 3) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem-Based Learning) และ 4) การจัดการเรียนรู้แบบ CRP

นอกจากการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรรายวิชาแล้ว ซึ่งเป็นการเรียนรู้หลักตามรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำฯ แล้ว ยังมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จะเสริมสร้างทักษะชีวิต ทักษะการทำงานด้านอาชีพเสริมให้กับผู้เรียน อาทิเช่น กิจกรรมแนะแนว จัดให้มีตลาดนัดแนะแนวอาชีพ กิจกรรมนำเสนอผลงาน และ จัดนิทรรศการ แสดงผลการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียนในรายวิชาการศึกษาค้นคว้า (IS) กิจกรรมฝึกปฏิบัติงานด้านอาชีพตามความสนใจของผู้เรียน ในช่วงปิดภาคเรียนที่ 1 ของทุกปี การศึกษา ของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ร่วมกับ การเรียนการสอนในวิชาเล็กเสรีระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จัดเป็นกิจกรรมฐานเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง และในรายวิชาสังคมศึกษา (สาระ เศรษฐศาสตร์) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จัดกิจกรรมตลาดนัดวันศุกร์ เป็นการจำลองการทำธุรกิจค้าขายขนาดเล็ก ฝึกให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เป็นต้น

ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต ซึ่งวัดได้จากมีผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับดี บรรลุค่าเป้าหมายของการพัฒนาตามมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 3 ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี และใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โดยนำ หลักสูตรโรงเรียนสอยดาววิทยา พุทธศักราช 2553 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) มาปรับให้สอดคล้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการมีงานทำ โรงเรียนสอยดาววิทยา จันทบุรี กำหนดเป็นโครงสร้างหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนประกอบไปด้วย 13 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปรัชญา 2) เป้าหมายของหลักสูตร 3) คุณลักษณะของผู้เรียน 4) ชื่อหลักสูตร 5) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 6) จำนวนหน่วยกิต หน่วยการเรียนรู้ 7) สารและมาตรฐานการเรียนรู้ 8) ผลการเรียนรู้รายปี / รายภาค 9) สารการเรียนรู้ 10) เวลาเรียน 11) การจัดการเรียนรู้ 12) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 13) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมทักษะอาชีพให้กับผู้เรียนผ่านการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้ 1) กิจกรรมแนะแนว 2) กิจกรรมนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าในรายวิชา IS 3) กิจกรรมการฝึกประสบการณ์ และการฝึกปฏิบัติงานด้านอาชีพ 4) การจัดฐานแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง และ 5) กิจกรรมตลาดนัดวันศุกร์

ภายหลังดำเนินการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ผู้วิจัยได้ประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ผลปรากฏว่า ผลการประเมินผลสรุปรายด้าน ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มีคุณภาพอยู่ในระดับ มาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่ 4 ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนเองสนใจ มีระดับคุณภาพสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านที่ 2 ผู้เรียนทำงานอย่างมีความสุข มุ่งมั่นพัฒนางาน และภูมิใจในผลงานของตนเอง และ ด้านที่ 3 ผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ตามลำดับ และ ด้านที่ 1 ผู้เรียนวางแผนการทำงาน และดำเนินการจนสำเร็จ มีระดับคุณภาพต่ำที่สุดของการประเมิน ซึ่งจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนในด้านที่ 1 กล่าวคือ พัฒนาผู้เรียนวางแผนการทำงาน และดำเนินการจนสำเร็จในอนาคตต่อไป

ตอนที่ 4 ผลการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ได้แก่ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการสอนเพื่อการมีงานทำ ซึ่งจำแนกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ปกครอง และ ผู้เรียน โดยที่ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปกครองผู้เรียน ใช้วิธีการคัดเลือกตามเหตุการณ์ คือ กลุ่มผู้ปกครองที่เข้าร่วมประชุม ผู้ปกครองผู้เรียนประจำภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 228 คน และ ผู้เรียนที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ที่ได้จากการวิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) จำนวน 189 คน

ผลการประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี โดยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 1 ผู้ปกครอง ผลการประเมินพบว่า

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 1 ผู้ปกครอง

พบว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 1 ผู้ปกครอง มีจำนวนเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คือ 164 และ 64 คิดเป็นร้อยละ 71.93 และ 28.07 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 40 – 49 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.16 จบการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 81.58 ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 39.91

4.2 ผลการประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี โดยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 1 ผู้ปกครอง

พบว่า ผลการประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตรผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา 2) การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และ 3) ผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา โดยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 1 ผู้ปกครอง ในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่ การสร้างและพัฒนาหลักสูตรผลผลิต

ของหลักสูตรสถานศึกษา มีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านที่ 2 การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และด้านที่ 3 ผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา ตามลำดับ

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 2 ผู้เรียน

พบว่า ว่ากลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 2 ผู้เรียน มีจำนวนเพศชายและเพศหญิงใกล้เคียงกัน คือ 93 และ 96 คิดเป็นร้อยละ 49.21 และ 50.79 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 28.04 รองลงมาได้แก่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 25.40 และ มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนเท่ากัน คือ 44 คน คิดเป็นร้อยละ 23.28

4.4 ผลการประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี โดยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 2 ผู้เรียน

พบว่า ผลการประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตรผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา 2) การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และ 3) ผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา โดยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 2 ผู้เรียน มีผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่ 2 การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับสูงสุด รองลงมาได้แก่ ผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา และ การสร้างและพัฒนาหลักสูตรผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย 4 ประเด็น คือ 1) ด้านข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จ และลักษณะความร่วมมือขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และมาตรฐานในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี – ตราด 2) ด้านการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา

อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี 3) ด้านการประเมินหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี และ 4) ด้านประเมินทักษะในการทำงาน การรักการทำงาน ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตของผู้เรียน ดังต่อไปนี้

1. ด้านข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความสำเร็จ และลักษณะความร่วมมือขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และมาตรฐานในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี - ตราด

การเข้ามาทำงานของแรงงานต่างด้าว ได้สร้างผลกระทบทั้งแง่บวกและแง่ลบให้กับประเทศไทย โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่นมีส่วนในการแย่งอาชีพแรงงานไทย ด้วยเหตุที่นอกจากแรงงานต่างด้าวมียอดราคาแรงที่ถูกลงกว่าแรงงานไทยและหาได้ง่ายแล้ว แรงงานต่างด้าวยังสามารถทำงานได้โดยไม่เลือกงาน ไม่ว่าจะเป็งานในไร่ ในสวน หรืองานแบกหามต่าง ๆ ซึ่งงานเหล่านี้คนไทยไม่ชอบทำเนื่องจากคนไทยมองว่างานเหล่านี้เป็นงานระดับล่าง เป็นงานที่สกปรก ยากลำบาก อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี เป็นพื้นที่ติดต่อชายแดนกัมพูชา การไปป่าหาสุ่กันระหว่างสองประเทศมีความสะดวกยิ่งขึ้น รวมถึงการไหลเวียนของสินค้าจำนวนมหาศาลของทุก ๆ วัน และที่สำคัญการที่ประเทศไทยขาดแคลนแรงงานเป็นจำนวนมากอยู่แล้วก็ยิ่งไปหนุนเสริมให้แรงงานกัมพูชาเข้ามาทำงานในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้นไปด้วย

โรงเรียนสอยดาววิทยาเป็นโรงเรียนประจำอำเภอสอยดาว ซึ่งมีพื้นที่ติดต่อชายแดนกัมพูชา โรงเรียนสอยดาววิทยาเป็นโรงเรียนมัธยมประจำอำเภอสอยดาว ซึ่งมีพื้นที่ติดชายแดนกัมพูชา และจัดการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการมีงานทำเพื่อให้ผู้เรียนมีอาชีพ (Career) ในแต่ละช่วงชั้น โดยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้ค้นหาอาชีพตามความต้องการของตนเอง และมีโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ภาพของงานและการฝึกทักษะอาชีพเบื้องต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้เรียนควรได้เรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพในอนาคตอย่างมีความหมายและได้รับการฝึกประสบการณ์ทางอาชีพ โดยกำหนดให้มีหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการ มีงานทำ ประกอบกับผู้ปกครองผู้เรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนกัมพูชา ส่วนใหญ่เป็นผู้อพยพมาจากทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีฐานะค่อนข้างยากจนฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ไม่สามารถสนับสนุนให้ผู้เรียนศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ โรงเรียนจึงต้องจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของผู้เรียน ซึ่งจะสามารถต่อยอดไปสู่การประกอบอาชีพได้ในอนาคตได้ ซึ่งสอดคล้องกับสาระสำคัญของแผนพัฒนาการศึกษาพื้นที่ชายแดน (พ.ศ. 2560 - 2564) ที่สรุปว่า สาระสำคัญของแผนพัฒนาการศึกษาพื้นที่ชายแดน (พ.ศ. 2560 - 2564) สรุปได้ว่า 1) วิสัยทัศน์ คือ ผู้เรียน นักศึกษา และประชาชนในพื้นที่ชายแดนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและเสมอภาค เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ อยู่ร่วมกันอย่างมั่นคงและยั่งยืน 2) พันธกิจ ได้แก่ (1) จัดการศึกษาให้กับผู้เรียน นักศึกษา และประชาชน อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ (2) เสริมสร้างศักยภาพประชาชนให้มีทักษะอาชีพ มีงานทำ สอดคล้องกับบริบทและความต้องการพัฒนาของพื้นที่ชายแดน (3)

เสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับผู้เรียน นักศึกษา และประชาชน อยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุขตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย และ 3) เป้าประสงค์ ได้แก่ (1) ผู้เรียน นักศึกษา และประชาชนในพื้นที่ชายแดนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ (2) ประชาชนมีทักษะอาชีพ มีงานทำ สอดคล้องกับบริบทและความต้องการพัฒนาของพื้นที่ชายแดน (3) ผู้เรียน นักศึกษา และประชาชนในพื้นที่ชายแดนมีคุณภาพชีวิตที่ดี อยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุขตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย (สำนันโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงศึกษาธิการ, <http://peb.sueksa.go.th/>, สืบค้นเมื่อ 31 กรกฎาคม 2561)

2. ด้านการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำ ดำเนินการตามขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ ดังนี้ 1) กำหนดกรอบแนวคิด และสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำ 2) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำ 3) ประเมินความเหมาะสมของเอกสารหลักสูตรของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำ 4) ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำ และ 5) ประเมินการใช้หลักสูตร สอดคล้องกับแนวคิดของการออกแบบและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนจะต้องมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้รูปแบบการสอนที่ดีและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดที่นักวิชาการทั้งในและต่างประเทศได้กล่าวไว้ สามารถสรุปขั้นตอนในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนไว้ดังนี้ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษานโยบาย ทฤษฎี และข้อค้นพบจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน หรือปัญหาจากเอกสารผลการวิจัยต่าง ๆ หรือการสังเกต การสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดหลักการ เป้าหมาย และองค์ประกอบอื่น ๆ ของรูปแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐาน และสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบระเบียบ 3) การกำหนดแนวทางในการนำรูปแบบการสอนไปใช้ ประกอบด้วย รายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการและเงื่อนไขต่าง ๆ 4) การประเมินผลรูปแบบการสอน เป็นการทดสอบความมีประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนที่สร้างขึ้น โดยทั่วไปผู้ประเมินรูปแบบการสอนใช้วิธีการต่อไปนี้ (1) ประเมินความเป็นไปได้ในเชิงทฤษฎี โดยคณะผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งจะประเมินความสอดคล้องภายในระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ และ (2) ประเมินความเป็นไปได้เชิงปฏิบัติการ โดยการนำรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นทดลองใช้ในสถานการณ์จริง ๆ 5) การปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน และ 5) การนำเสนอการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน (สมพงษ์ สิงหะพล, 2543; ทิศนา แคมมณี, 2550; Joyce & Weil, 2000 อ้างถึงใน ประทวน คล้ายศรี, 2560)

3. ด้านประเมินทักษะในการทำงาน การรักการทำงาน ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตของผู้เรียน

ภายหลังดำเนินการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ผู้วิจัยได้ประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ผลปรากฏว่า ผลการประเมินผลสรุปรายด้าน ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มีคุณภาพอยู่ในระดับ มาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่ 4 ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนเองสนใจ มีระดับคุณภาพสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านที่ 2 ผู้เรียนทำงานอย่างมีความสุข มุ่งมั่นพัฒนางาน และภูมิใจในผลงานของตนเอง และ ด้านที่ 3 ผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ตามลำดับ และ ด้านที่ 1 ผู้เรียนวางแผนการทำงาน และดำเนินการจนสำเร็จ ทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนได้จัดโครงการ / กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการทำงานอย่างเป็นระบบ โดยมีทักษะในการวางแผนงาน ดำเนินการตรวจสอบประเมินผลและมุ่งดำเนินการจนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและมีความสุข ความภูมิใจในผลสำเร็จของงานที่ทำ โดยมีการจัดโครงการ / กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้อง เช่น โครงการ IS กิจกรรมเปิดบ้านวิชาการ (Open House) โครงการวิทยาศาสตร์ การจัดการเรียนรู้ทั้ง ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ผู้เรียนมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นมีภาวะผู้นำและ ผู้ตามที่ดี มีความรับผิดชอบ และสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่จนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของทีม โดยมีการจัดโครงการ / กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้อง เช่น กิจกรรมกีฬา กิจกรรม กิจกรรมค่ายผู้นำ กิจกรรมลูกเสือ กิจกรรมหน้าเสาธง และในส่วนของผู้เรียนมีความรู้ความสนใจและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต สามารถบอกหรือทำกิจกรรมเกี่ยวกับอาชีพที่ตนเองสนใจได้น้อย 1 อาชีพ โดยมีการจัดโครงการ/ กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้อง เช่น กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมตลาดนัดอาชีพ กิจกรรมตลาดนัดวันศุกร์ และการฝึกประสบการณ์อาชีพของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากการจัดกิจกรรมดังกล่าว ส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานอย่างเป็นระบบและสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ มีภาวะของการเป็นผู้นำและผู้ตามสามารถทำงานเป็นทีมได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ อีกทั้งยังสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับ แนวทางการเสริมทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้สัมผัสและเรียนรู้อาชีพจากสถานประกอบการ/แหล่งเรียนรู้ตามสภาพจริง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถวางแผนและตัดสินใจเลือกเส้นทางการศึกษาการประกอบอาชีพในอนาคตได้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561 : บทนำ, 8 - 9) ทั้งนี้ ทั้งนี้ ทักษะจำเป็นสำหรับอาชีพ (Soft Skills) ที่นับได้ว่ามีความสำคัญในการประกอบอาชีพทุกอาชีพ คือ การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมใน

การทำงานอย่างมีจิตสำนึกบนพื้นฐานของความถูกต้อง ผู้เรียนต้องได้รับการสร้างเสริมในเรื่องของความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความขยันและอดทน ความรับผิดชอบ ความตรงต่อเวลา ฯลฯ เพื่อเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะนิสัยที่ดี ที่ควรประพฤติปฏิบัติในการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นคุณธรรมสำคัญที่ช่วยให้การทำงานประสบความสำเร็จ

การเตรียมคุณภาพและความพร้อมของผู้เรียนเพื่อเข้าสู่โลกของงานและการมีงานทำ นับเป็นภารกิจสำคัญของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ในการส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจและสร้างเสริมเจตคติที่ดีต่ออาชีพจนช่วยผู้เรียนวางแผนการศึกษาต่อเพื่อประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนในสถานประกอบการและตลาดแรงงานในอนาคต ตลอดจนปรับเปลี่ยนทัศนคติให้ตระหนักในคุณค่าของอาชีพว่าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตรวมทั้งสถานการณ์ การทำงานทั้งในและต่างประเทศ และทิศทางการพัฒนาตนเพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในวันข้างหน้า (สำ นั ก บ ริ ห า ร ง า น ก า ร มั ธ ย ม คี ก ษ า ต อ น ป ล า ย ,<http://www.secondary11.go.th/2016/th/download/files/guidance10.pdf> , สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2562)

4. ด้านการประเมินหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

ผลการประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตรผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา 2) การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และ 3) ผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา โดยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 1 ผู้ปกครอง ในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่ การสร้างและพัฒนาหลักสูตรผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา มีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านที่ 2 การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และด้านที่ 3 ผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา ตามลำดับ

และ ผลการประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตรผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา 2) การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และ 2) ผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา โดยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กลุ่มที่ 2 ผู้เรียน มีผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่ 2 การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับสูงสุด รองลงมาได้แก่ ผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา และ การสร้างและพัฒนาหลักสูตรผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา ตามลำดับ

จากผลการประเมินหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน กลุ่มผู้ปกครองเห็นว่า การสร้างและพัฒนาหลักสูตรผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา มีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพสูงสุด ส่วน กลุ่มผู้เรียนเห็นว่า การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับสูงสุด รูปแบบที่ใช้ในการประเมินหลักสูตรดังกล่าวเน้นไปที่การประเมินปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิต ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางที่ Stufflebeam และ คณะ (1971) ได้เสนอโมเดล CIPP สำหรับการประเมินบริบท (Context) ปัจจัยเบื้องต้น (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product) ของหลักสูตร เพื่อช่วยผู้บริหารหลักสูตรในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนหลักสูตร (Planning Decision) การกำหนดโครงสร้างของหลักสูตร (Structuring decisions) การนำหลักสูตรไปใช้จริง (Implementing decisions) และการตัดสินใจเกี่ยวกับการทบทวนหลักสูตร (Recycling decisions) และสอดคล้องกับกระบวนการประเมินหลักสูตรในยุคปฏิรูปการศึกษานี้ จึงควรให้รูปแบบผสมผสาน เมื่อทำการประเมินแล้วสามารถให้สารสนเทศที่ตอบคำถามถึงการบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การบรรลุมาตรฐานของหลักสูตร และตอบสนองความต้องการตัดสินใจของฝ่ายต่าง ๆ ทั้งระดับผู้บริหารหลักสูตร ผู้ตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานจากภายในและภายนอก องค์กรวิชาชีพ และสังคมการประเมินหลักสูตรจึงควรออกแบบการประเมินให้ตอบคำถามสำคัญ ๆ ตามประเด็นหลัก ดังนี้ ประเด็นที่ 1 ด้านหลักสูตร ประกอบไปด้วยประเด็นย่อย คือ 1.1) แนวคิดพื้นฐานของหลักสูตร 1.2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 1.3) โครงสร้างของหลักสูตร 1.4) เนื้อหาวิชา และ 1.5) แผนการเรียนรู้ ประเด็นที่ 2 ด้านตัวปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร ประกอบไปด้วยประเด็นย่อย คือ 2.1) ผู้เรียน 2.2) ครูผู้สอน และ 2.3) สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ประเด็นที่ 3 กระบวนการ ประกอบไปด้วยประเด็นย่อย คือ 3.1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3.2) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 3.3) การประเมินการสอน และ 3.4) การประเมินหลักสูตร และ ประเด็นที่ 4 ผลที่ได้จากการใช้หลักสูตร ประกอบไปด้วยประเด็นย่อย คือ 4.1) ผลผลิตของหลักสูตร (ประสิทธิผล) กล่าวคือ ผู้เรียนมีส่วนร่วมของการสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรเพียงใด และผู้สำเร็จการศึกษา มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และ 4.2) ผลลัพธ์ของหลักสูตร (ผลกระทบ) คือ ผู้สำเร็จการศึกษานำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ได้จริงเพียงใด เป็นที่ยอมรับของสังคม และเป็นที่ยังพอใจของผู้ใช้ผลผลิตหรือบัณฑิตมากน้อยเพียงใด (ศิริชัย กาญจนวาสี

,<http://www.edu.tsu.ac.th/major/eva/files/journal/scan1.pdf>, สืบค้นเมื่อ 5 สิงหาคม 2562)

ข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนไปใช้

1.1 ตามที่ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ปรากฏผลเป็นที่น่าพอใจ สามารถนำไปใช้สอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก จึงเป็นรูปแบบหนึ่งที่สามารถนำไปใช้จัดการเรียนการสอน โดยสามารถประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมของบริบทของสถานศึกษา

1.2 หลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษา มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสอนที่เน้นการบูรณาการทักษะในศตวรรษที่ 21 สู่ทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ มีกิจกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามกระบวนการ 5 ขั้น (QSCCS) คือ ขั้นที่ 1 การเรียนรู้ตั้งคำถาม ขั้นที่ 2 การเรียนรู้แสวงหาสารสนเทศ ขั้นที่ 3 การเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ ขั้นที่ 4 การเรียนรู้เพื่อการสื่อสาร และ ขั้นที่ 5 การเรียนรู้เพื่อตอบสนองสังคม ผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนเพื่อการมีงานทำดังกล่าวทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจเพราะได้ลงมือปฏิบัติและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม มีส่วนร่วมกับเพื่อนในห้องเรียนและครู ทำให้บรรยากาศในการจัดการเรียนการสอนมีความเป็นกันเอง และดำเนินไปอย่างสนุกสนาน ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนในเขตพื้นที่ชายแดน จันทบุรี-ตราด กรณีศึกษา : โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ได้จัดการเรียนการสอนตามแนวคิดสอดคล้องกับรูปแบบฐานสมรรถนะอาชีพระยะสั้น ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และ รูปแบบทวิศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เพื่อการมีงานทำมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้เป็นการปรับแนวคิดใหม่ของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ที่นอกจากเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องแล้ว สิ่งที่ต้องเน้นเป็นประการสำคัญ คือ การให้ความสำคัญกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่มีครูเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ แนะนำการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและความต้องการอัตราแรงงานในพื้นที่ มีการใช้เทคโนโลยีให้เป็นประโยชน์ การวัดผล ประเมินผลตามสภาพจริง ประเมินผลสมดุลเชิงคุณภาพ และสิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ แผนการเรียนวิชาเพิ่มเติม

ซึ่งมีแนวคิดใหม่ 4 รูปแบบ เน้นประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับและสอดคล้องกับอาชีพที่นักเรียนสนใจ ควรจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนให้ครบถ้วนทั้ง 4 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 รูปแบบฐานสมรรถนะอาชีพระยะสั้น ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น รูปแบบที่ 2 รูปแบบทวิศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย รูปแบบที่ 3 รูปแบบเตรียมพื้นฐานกลุ่มสาขาความถนัดในการเรียนต่อระดับอุดมศึกษา และ รูปแบบที่ 4 รูปแบบการเรียนรู้เป็นผู้ประกอบการทำธุรกิจพอเพียง

โดยรูปแบบที่ 1 และ รูปแบบที่ 2 เป็นการบริหารจัดการโดยความร่วมมือกับสถาบันอาชีวศึกษา และสถานประกอบการ ในรายวิชาเพิ่มเติม โดยมีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสนับสนุน ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน รูปแบบที่ 3 เป็นรูปแบบสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาและสถานประกอบการในพื้นที่ในการปรับวิชาเรียนทั้งรายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้เอื้อต่อการเรียนในระดับอุดมศึกษามากขึ้น โดยสามารถจัดเป็น 2 แนวทางตามความพร้อมและบริบทของโรงเรียน จุดเน้นสำคัญคือ การบูรณาการมาตรฐานและตัวชี้วัดรายวิชาที่กำหนดในหลักสูตรให้ครบถ้วนและมีเวลา/รายวิชา ที่สามารถนำไปจัดเป็นรายวิชาที่สอดคล้องกับกลุ่มสาขาความถนัด 9 กลุ่มสาขาวิชา ที่นักเรียนต้องเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาและเป็นสาขาวิชาชีพที่นักเรียนค้นพบตัวเองหรือสนใจที่จะเรียนต่อได้ ส่วนรูปแบบที่ 4 เป็นความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับภาคธุรกิจ ภาคเอกชน สถานประกอบการ กลุ่มอาชีพอิสระต่าง ๆ ในการบูรณาการการเรียนรู้วิชาโครงการ และกิจกรรมชุมนุม ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบ Problem-Based Learning หรือ Project-Based Learning เพื่อวางเส้นทางสู่การประกอบอาชีพ เป็นผู้ทำธุรกิจพอเพียงต่อไป โดยรูปแบบที่ 1 และรูปแบบที่ 2 อาจเชื่อมโยงต่อเนื่องไปสู่รูปแบบที่ 4 ได้เช่นกัน

สำหรับแนวทางการจัดการศึกษารูปแบบที่ 3 รูปแบบเตรียมพื้นฐานกลุ่มสาขาความถนัดในการเรียนต่อระดับอุดมศึกษา มี 2 แนวทาง คือ

แนวทางที่ 1 การจัดโครงสร้างเวลาเรียนรายวิชาพื้นฐานให้ครบตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้เวลา 3 ภาคเรียน (มัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 และ 2 , มัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1) ที่อาจมีการบูรณาการตัวชี้วัดภายในรายวิชา ภายในกลุ่มสาระหรือข้ามกลุ่มสาระก็ได้ ส่วนรายวิชาเพิ่มเติมเป็นแผนการเรียนที่จำแนกตามความถนัดสาขาวิชาและอาชีพ 9 กลุ่ม ครอบคลุมทั้งวิชาความถนัดทั่วไป และความถนัดสาขาวิชาและอาชีพ ใช้เวลา 3 ภาคเรียน ที่เหลือ (มัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 และ มัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 และ 2) โดยมีวิชาศึกษาค้นคว้าอิสระ (IS) หรือโครงการ และการฝึกประสบการณ์ ไว้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หรือ มัธยมศึกษาปีที่ 6 ช่วงบ่าย

แนวทางที่ 2 การจัดโครงสร้างเวลาเรียนรายวิชาพื้นฐาน โดยมีการบูรณาการตัวชี้วัดแบบในรายวิชา 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก ในช่วงเวลาภาคเช้าของทุกภาคเรียน และนำตัวชี้วัดบางตัวไปบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ใน 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เหลือ โดยมาตรฐานและตัวชี้วัดยังคงอยู่ในรายวิชาเดิม และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในช่วงเวลาภาคบ่ายของทุกภาคเรียน ส่วนรายวิชาเพิ่มเติมเป็นการ

จัดแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับกลุ่มความถนัดสาขาวิชาและอาชีพ 9 กลุ่ม ครอบคลุมทั้งวิชา ความถนัดทั่วไป และความถนัดวิชาและอาชีพ โดยมีวิชาคั่นคว่ำอิสระ (IS) หรือโครงการและการฝึก ประสบการณ์ ไว้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หรือมัธยมศึกษาปีที่ 6 ช่วงบ่าย

ไม่ว่าสถานศึกษาจะเลือกใช้แนวทางใดในการจัดรูปแบบเตรียมพื้นฐานกลุ่มสาขาความถนัดในการ เรียนต่อระดับอุดมศึกษา สิ่งที่สำคัญคือ การบูรณาการเป็นหัวใจสำคัญที่นอกจากจะทำให้รูปแบบมีความ เป็นไปได้แล้ว กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องมีการเปลี่ยนแปลง เพื่อช่วยส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ให้เกิดขึ้นกับนักเรียน โดยต้องประสานความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ในการดำเนินการ

บรรณานุกรม

- กรมจัดหางาน (2559). คู่มือการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน เส้นทางการศึกษาสู่อาชีพ (ออนไลน์). แหล่งที่มา <https://www.doe.go.th/prd/vgnew/knowledge/param/site/132/cat/19/sub/0/pull/category/view/cover-view?page=2>
- กองวิจัยตลาดแรงงาน (2557). การเตรียมความพร้อมเพื่อการศึกษาต่อของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 (ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา <http://lmi.doe.go.th>
- จรัญญา วงษ์พรหม (2558). กลไกการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุที่เป็นแรงงานนอกระบบ. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เจษฎา จันทอง (2560). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบสังคมเชิงรุกออนไลน์ ที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมสำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ณรงค์ อภัยใจ (2560). รูปแบบการบริหารจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาส โรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ธีระพงศ์ วงศ์ประเสริฐ (2556). การพัฒนารูปแบบการสอนบนเว็บโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ รายวิชาคอมพิวเตอร์เพื่องานอาชีพ ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นฏกร ประมายันต์ (2555). การพัฒนารูปแบบการสอนตามแนวทฤษฎีพหุปัญญาบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- นิยม กิมานุวัฒน์ (2559). การพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิดเชิงระบบสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษาศึกษาดุษฎีบัณฑิต. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญสันต์ ศรีจันทร์ (2556). การพัฒนารูปแบบการสอนบนเว็บโดยใช้หลักการเรียนรู้เป็นทีมของนักเรียนโรงเรียนกีฬา. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประทวน คล้ายศรี (2560). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับแนวคิดอภิปัญญา สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ศึกษาดุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

บรรณานุกรม (ต่อ)

- มาเรียม นิลาพันธ์ และคณะ (2558). การพัฒนาแนวทางประกอบการใช้กรอบแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพท้องถิ่น. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม – เมษายน 2558. หน้า 173 – 300.
- โรจนฤทธิ์ จันนุ้ม (2559). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้คอมพิวเตอร์ โดยใช้ทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึม เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์การศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วันดี ต่อเพ็ง (2553). ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิชชุดา เจนเกียรติ (2560). ยุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมการมีงานทำ พ.ศ. 2560 – 2564 (ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/vgnew_th/85296ae18f82419611a307105d1d4419.pdf
- ศศิธร บัวทอง (2560). การวัดและประเมินทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2660. หน้า 1856 – 1867.
- ศักดิ์นัคร สีหอแก้ว (2558). รูปแบบการสอนเพื่อการพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา. วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา, ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 เดือนเมษายน – มิถุนายน 2558. หน้า 42 – 61.
- ศักดิ์นัคร สีหอแก้ว และ ประทีป โพธิ์แดง (2559). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนทักษะงานช่างพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม-มิถุนายน 2559. หน้า 109 – 128.
- ศิริชัย กาญจนวาสี (2552). การประเมินหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ (ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา <http://www.edu.tsu.ac.th/major/eva/files/journal/scan1.pdf> (สืบค้นเมื่อ 5 สิงหาคม 2562)

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ศูนย์ข่าวสารตลาดแรงงานจังหวัดราชบุรี (2559). องค์ประกอบของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือก
ศึกษาต่อสายอาชีพของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเทคนิค
ราชบุรี. ราชบุรี: กองวิจัยตลาดแรงงาน กรมจัดหางาน.
- สัมฤทธิ์ เสนกาศ (2553). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเนื้อหาและกิจกรรมการ
เรียนการสอนด้านการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- สำนักงานบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สพฐ. (2559). แนวทางการจัดการเรียนรู้รูปแบบการ
เตรียมความพร้อมกลุ่มความถนัดทางสาขาวิชาและอาชีพในการเรียนต่อระดับอุดมศึกษา.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สพฐ. (2559). แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ใน
ศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ (ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา
<http://www.secondary11.go.th/2016/th/download/files/guidance10.pdf> (สืบค้นเมื่อ
20 กุมภาพันธ์ 2562)
- สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน (2558). รายงานประจำปี 2557 สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน
(ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา http://www.mol.go.th/academician/report_foryear.
(สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2562)
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 –
2579. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2560). แผนพัฒนาการศึกษาพื้นที่
ชายแดน (พ.ศ. 2560 - 2564) ของกระทรวงศึกษาธิการ (ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา
<http://peb.sueksa.go.th/>
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สพฐ. (2558). แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่
21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง
ประเทศไทย จำกัด.
- สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์(2553).
คู่มือการจัดการระบบการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลาง. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์
เทียนวัฒนา พริ้นติ้ง.
- สุกัญญา แซ่ม้อย และ ชญาพิมพ์ อุตสาโท (2555). การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบ
อาชีพ: โรงเรียนถนนอมราษฎ์บำรุง. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ปีที่ 35 ฉบับ
ที่ 1 ประจำเดือน มกราคม – มีนาคม 2555. หน้า 100 – 110.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สุขุมาลัย อนุเวช (2558). การพัฒนารูปแบบการสอนภาษาไทยเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ดุสิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุชาติ สานุสันต์ และ นิจพร ณ พัทลุง (2555). ภาวะการมีงานทำและความพึงพอใจและของผู้ใช้บัณฑิต คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สุปราณี ยะมงคล (2554). การพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวการสอนภาษาแบบองค์รวมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุสิต. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุรสิทธิ์ จันทร์แสงศรี (2557). การพัฒนารูปแบบการสอนเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้กลวิธีการไตร่ตรองและยุทธศาสตร์เมตาคอกนิชันสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุสิต. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อรุณี เมืองมา (2554). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดการเรียนการสอนแบบลงมือปฏิบัติจริงในวิชางานธุรกิจ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุสิต. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อำพล พاجرทิศ (2559). การพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุสิต. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา
- Hausser, D. L. (1980). Comparison of different models for organizational analysis. In organizational assessment perspective on the measurement of organizational behavior and the quality of work life. New York: John Wiley & Son
- Keeves P.J. 1988. Educational research, methodology and measurement :An international handbook. Oxford : Pergamon Press
- Willer, R.H. (1967). Leader and leadership process. Boston: Irwin / McGraw-Hill.

ภาคผนวก

แบบประเมินคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา

ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ผู้ประเมิน ผู้บริหารสถานศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้ที่เกี่ยวข้อง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในแต่ละข้อรายการต่อไปนี้ที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของผู้ประเมิน
ตามเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง นักเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง นักเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง นักเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง นักเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง นักเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ที่	รายการพฤติกรรม	พฤติกรรมปฏิบัติ				
		ระดับ 5	ระดับ 4	ระดับ 3	ระดับ 2	ระดับ 1
ประเด็นที่ 1 วางแผนการทำงาน และดำเนินการจนสำเร็จ						
1.	นักเรียนสามารถวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ					
2.	นักเรียนดำเนินงานตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ทุกขั้นตอน					
3.	นักเรียนมีการตรวจสอบ ทบทวน ปรับปรุง แก้ไขการทำงาน เป็นระยะๆ ไม่ก่อให้เกิดปัญหา อุปสรรคในการทำงาน					
4.	นักเรียนสามารถทำงานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และ เป้าหมายที่กำหนดอย่างมีคุณภาพ					
5.	นักเรียนมีการปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง					
รวมจำนวนความถี่ในแต่ละระดับคุณภาพ						
สรุปผลการประเมิน						

สรุปผลการประเมิน

.....

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา

- ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต
- ผู้ประเมิน ผู้บริหารสถานศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้ที่เกี่ยวข้อง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในแต่ข้อรายการต่อไปนี้ที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของผู้ประเมินตามเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง นักเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง นักเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
- ระดับ 3 หมายถึง นักเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง นักเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
- ระดับ 1 หมายถึง นักเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ที่	รายการพฤติกรรม	พฤติกรรมการปฏิบัติ				
		ระดับ 5	ระดับ 4	ระดับ 3	ระดับ 2	ระดับ 1
ประเด็นที่ 2 ทำงานอย่างมีความสุข มุ่งมั่นพัฒนางาน และภูมิใจในผลงานของตนเอง						
1.	นักเรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ					
2.	นักเรียนทำงานด้วยความกระตือรือร้น ตั้งใจ พากเพียรและละเอียดรอบคอบ					
3.	นักเรียนยอมรับในคำวิพากษ์วิจารณ์และข้อเสนอแนะของผู้อื่น					
4.	นักเรียนมีความมุ่งมั่นในการพัฒนางานของตนเองอย่างสม่ำเสมอ					
5.	นักเรียนมีความรู้สึกชื่นชมและภาคภูมิใจต่อผลสำเร็จของงาน					
รวมจำนวนความถี่ในแต่ละระดับคุณภาพ						
สรุปผลการประเมิน						

สรุปผลการประเมิน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา

- ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต
- ผู้ประเมิน ผู้บริหารสถานศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้ที่เกี่ยวข้อง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในแต่ละข้อรายการต่อไปนี้ที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของผู้ประเมินตามเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง นักเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง นักเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
- ระดับ 3 หมายถึง นักเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง นักเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
- ระดับ 1 หมายถึง นักเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ที่	รายการพฤติกรรม	พฤติกรรมการปฏิบัติ				
		ระดับ 5	ระดับ 4	ระดับ 3	ระดับ 2	ระดับ 1
ประเด็นที่ 3 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้						
1.	นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการทำงานกับหมู่คณะ					
2.	นักเรียนมีความสามารถในการทำงานโดยใช้กระบวนการกลุ่ม					
3.	นักเรียนแสดงความคิดเห็นได้อย่างสร้างสรรค์และมีเหตุผล ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น					
4.	นักเรียนมีภาวะการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี					
5.	นักเรียนมีมนุษยสัมพันธ์ สามารถประสานการทำงานร่วมกับหมู่คณะได้จนบรรลุผลสำเร็จ					
รวมจำนวนความถี่ในแต่ละระดับคุณภาพ						
สรุปผลการประเมิน						

สรุปผลการประเมิน

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษา

ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ผู้ประเมิน ผู้บริหารสถานศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้ที่เกี่ยวข้อง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในแต่ละข้อรายการต่อไปนี้ที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของผู้ประเมินตามเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง นักเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง นักเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง นักเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง นักเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง นักเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ที่	รายการพฤติกรรม	พฤติกรรมการปฏิบัติ				
		ระดับ 5	ระดับ 4	ระดับ 3	ระดับ 2	ระดับ 1
ประเด็นที่ 4 มีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนเองสนใจ						
1.	นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริต					
2.	นักเรียนสามารถบอกแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพสุจริตที่สนใจได้					
3.	นักเรียนแสวงหาข้อมูลความรู้ในอาชีพสุจริตที่ตนเองสนใจ					
4.	นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในอาชีพสุจริตที่ตนเองสนใจ					
5.	นักเรียนสามารถแนะนำอาชีพสุจริตที่ตนเองสนใจให้ผู้อื่นเห็นประโยชน์และคุณค่า					
รวมจำนวนความถี่ในแต่ละระดับคุณภาพ						
สรุปผลการประเมิน						

สรุปผลการประเมิน

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถามประเมินหลักสูตรโรงเรียนสอยดาววิทยา ปีการศึกษา 2561
(สำหรับผู้ปกครอง)

คำแนะนำในการตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดกรอกข้อความลงในช่องว่าง หรือทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวนักเรียน

(1) เพศ หญิง ชาย

(2) อายุ 20 - 29 ปี 30 - 39 ปี 40 - 49 ปี 50 - 59 ปี 60 ปีขึ้นไป

(3) วุฒิการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ปริญญาโทหรือเทียบเท่า
 สูงกว่าปริญญาโท

(4) อาชีพ เกษตรกร รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ รับจ้างทั่วไป พนักงานบริษัทเอกชน

ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว นักการเมืองท้องถิ่น อื่น ๆ

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้าน ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิต

โปรดอ่านข้อความในช่องรายการประเมิน แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนที่สุด โดยใช้เกณฑ์การประเมิน 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

4 หมายถึง เห็นด้วยมาก

3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
▪ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (ปัจจัยเบื้องต้น)					
1. โรงเรียนมีความพร้อมในด้านอาคาร สถานที่ สภาพแวดล้อม					
2. โรงเรียนมีความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน					
3. โรงเรียนมีความพร้อมในด้านครูและบุคลากรที่มีคุณภาพ เหมาะสมและเพียงพอ					
4. โรงเรียนมีความพร้อมด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และสื่อ ICT					
5. โรงเรียนจัดประชุมและได้ให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา					

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
■ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (ปัจจัยเบื้องต้น)					
6. หลักสูตรของโรงเรียนสามารถพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้					
7. หลักสูตรของโรงเรียนสามารถพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์					
8. หลักสูตรของโรงเรียนสามารถพัฒนานักเรียนได้ตามความถนัด ความสนใจของนักเรียนอย่างเหมาะสม					
9. หลักสูตรของโรงเรียนมีความสอดคล้องกับชุมชน สังคม และภูมิปัญญาท้องถิ่น					
10. หลักสูตรของโรงเรียนมีความเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาการ					
■ ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน (กระบวนการ)					
1. โรงเรียนมีการวางแผนการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ					
2. ครูมีความพร้อมในการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เช่น จัดห้องเรียน สวยงาม สะอาด มีแผนการจัดการเรียนรู้					
3. โรงเรียนมีการเตรียมสื่อ / อุปกรณ์ อาคารสถานที่ในการใช้หลักสูตรแก่นักเรียน					
4. โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษาแก่ผู้ปกครองและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง					
5. โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ ความสามารถทางวิชาการของนักเรียนอย่างหลากหลาย					
6. โรงเรียนจัดกิจกรรมหลากหลาย เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนอย่างเหมาะสม					
7. โรงเรียนจัดกิจกรรมหลากหลาย เพื่อส่งเสริมทักษะ ความสามารถพิเศษของนักเรียนอย่างเหมาะสม					
8. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง					
9. การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการคิด					
10. โรงเรียนมีการนิเทศติดตาม และช่วยเหลือแก้ปัญหาในการใช้หลักสูตรสถานศึกษา					

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
■ ด้านผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา (ผลผลิต)					
1. นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และยึดมั่นในประชาธิปไตย					
2. นักเรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี					
3. นักเรียนมีจิตสาธารณะ รักและเอื้ออาทรในเพื่อนมนุษย์					
4. นักเรียนมีความซื่อสัตย์ สุจริต					
5. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สะท้อนตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดของหลักสูตร					
6. นักเรียนใฝ่เรียนรู้ ขยันหมั่นเพียร					
7. นักเรียนมีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต					
8. นักเรียนมีระเบียบวินัย สุขภาพ อ่อนนุ่ม ถ่อมตน					
9. นักเรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
10. นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหา					
11. นักเรียนมีความสามารถในการคิด					
12. นักเรียนมีความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน					
13. นักเรียนมุ่งมั่นในการทำงาน รับผิดชอบ มีภาวะผู้นำและผู้ตาม					
14. นักเรียนมีความประหยัด อยู่อย่างพอเพียง					
15. นักเรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารในชีวิตประจำวัน					

แบบสอบถามประเมินหลักสูตรโรงเรียนสอยดาววิทยา ปีการศึกษา 2561
(สำหรับนักเรียน)

คำแนะนำในการตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดกรอกข้อความลงในช่องว่าง หรือทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวนักเรียน

(1) เพศ หญิง ชาย

(2) ชั้น ม.2 ม.3 ม.5 ม.6

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้าน ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิต

โปรดอ่านข้อความในช่องรายการประเมิน แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนที่สุด โดยใช้เกณฑ์การประเมิน 5 ระดับ ดังนี้

- | | |
|------------------------------|------------------------|
| 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด | 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก |
| 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง | 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย |
| 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด | |

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
■ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (ปัจจัยเบื้องต้น)					
1. โรงเรียนมีความพร้อมในด้านอาคาร สถานที่ สภาพแวดล้อม					
2. โรงเรียนมีความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน					
3. โรงเรียนมีความพร้อมในด้านครูและบุคลากรที่มีคุณภาพ เหมาะสมและเพียงพอ					
4. โรงเรียนมีความพร้อมด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และสื่อ ICT					
5. นักเรียนได้รับรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรของโรงเรียน					
6. นักเรียนได้รับรู้ถึงมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดของรายวิชาพื้นฐาน และผลการเรียนรู้ของรายวิชาเพิ่มเติม					
7. นักเรียนได้รับรู้เกี่ยวกับวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน					

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
■ ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (ปัจจัยเบื้องต้น)					
8. นักเรียนมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน					
■ ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน (กระบวนการ)					
1. ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบก่อนจัดการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา					
2. ครูจัดกิจกรรมหลากหลาย เพื่อส่งเสริมทักษะ ความสามารถพิเศษของนักเรียนอย่างเหมาะสม					
3. ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ ความสามารถทางวิชาการของนักเรียนอย่างเหมาะสม					
4. ครูจัดกิจกรรมหลากหลาย เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนอย่างเหมาะสม					
5. ครูจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการคิด					
6. ครูจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงทั้งการปฏิบัติโดยลำพังหรือเป็นกลุ่ม					
7. ครูจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ					
8. ครูทำการวัดและประเมินผลควบคู่ไปกับการเรียนการสอน					
9. ครูใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย					
10. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
■ ด้านผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา (ผลผลิต)					
1. นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และยึดมั่นในประชาธิปไตย					
2. นักเรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี					
3. นักเรียนมีจิตสาธารณะ รักและเอื้ออาทรในเพื่อนมนุษย์					
4. นักเรียนมีความซื่อสัตย์ สุจริต					
5. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สะท้อนตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด ของหลักสูตร					
6. นักเรียนใฝ่เรียนรู้ ขยันหมั่นเพียร					

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
■ ด้านผลผลิตของหลักสูตรสถานศึกษา (ผลผลิต)					
7. นักเรียนมีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต					
8. นักเรียนมีระเบียบวินัย สุภาพ อ่อนน้อม ถ่อมตน					
9. นักเรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
10. นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหา					
11. นักเรียนมีความสามารถในการคิด					
12. นักเรียนมีความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน					
13. นักเรียนมุ่งมั่นในการทำงาน รับผิดชอบ มีภาวะผู้นำและผู้ตาม					
14. นักเรียนมีความประหยัด อยู่อย่างพอเพียง					
15. นักเรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารในชีวิตประจำวัน					

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - ชื่อสกุล	พิจิกานต์ ศรีพิมาย
วัน เดือน ปี เกิด	26 พฤศจิกายน 2515
ที่อยู่ปัจจุบัน	69/21 หมู่ 1 ตำบลปะตง อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี 22180
ที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนสอยดาววิทยา อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี 22180
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	ครู วิทยฐานะชำนาญการ
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2560	กศ.ด. (วิจัยและประเมินผลการศึกษา) มหาวิทยาลัยนเรศวร
พ.ศ. 2545	กศ.ม. (เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา) มหาวิทยาลัยนเรศวร
พ.ศ. 2538	คบ. (คอมพิวเตอร์ศึกษา) สถาบันราชภัฏมหาสารคาม

